Hederwärda
Bonde-Ståndets
Protocoller

wid

Lagtima Riksdagen i Stockholm

år 1840 – 1841.

Tionde Bandet.

STOCKHOLM, 1841.
Tryckt hos P. A. Norstedt & Söner,
Kongl. Boktryckare.

Den 9 Januari.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§ 1.

Protocollen för den 11, 18 och 21 December nästlidet år 1840 justerades.

§. 2.

Constitutions-Utskottets Memorial N:o 68, med fortsatt förslag, i afseende på National-representationens ombildning, och de i sammanhang dermed nödiga grundlags-ändringar, blef nu åter föredraget och ytterligare lagdt på bordet.

§. 3.

Uppå derom gjord anhållan, bewiljade Ståndet åtta dagars förlängning å den åt Peter Claësson från Elfsborgs Län och David Andersson från Hallands Län förut bewiljade ledighet från Riksdags-göromålen; hwarjemte Ståndet, i anledning af Anders Jansson från Westerås Län och Johan Olssons från Stockholms Län nu framställda begäran att i enskildta ärender få besöka deras hemorter, fann skäligt att, med bifall härtill, bewilja ledighet från Riksdags-göromålen åt Anders Jansson under tre weckor, från den 12 i denna månad samt åt Johan Olsson under 14 dagar ifrån denna dag; och skulle Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län i Anders Janssons ställe wara ledamot i

Stats-Utskottet intill deß Peter Persson i Ådelfors från Jönköpings Län, som är ordinarie Ledamot i nämnde Utskott men för närwarande med Ståndets tillåtelse ifrån Staden bortrest till sin hemort, hit återkommer.

§. 4.

Peter Jönsson från Jönköpings Län wäckte nu den motion, att, sedan Rikets Ständer wid innewarande Riksdag beslutat det Rust- och Rotehållare hädanefter skola wara fria från erläggande af den såkallade mötes-paßevolancen, det måtte, till förekommande af all origtig tillempning wid werkställigheten af detta beslut, bestämdt förklaras, att jemwäl de rotar, som, enligt serskildte med Kongl. Maj:t och Kronan upprättade contracter, i stället för att underhålla Krigs-manskap, betala vacance-afgift, måtte å denna afgift få njuta afdrag för de deruti såsom mötes-paßevolance inräknade 7 R:dr Banco för hwarje rote, eller derföre undfå ersättning af Statswerket: anhållande Peter Jönsson om remiß härå till wederbörligt Utskott.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: För min del anser Jag den af Peter Jönsson nu wäckta motion wara öfwerflödig, enär det är alldeles owedersägeligt, att vacance-afgiften i allt fall skall minskas med de deruti såsom paßevolance-afgift inberäknade 7 R:dr helst de rörande vacance-afgiften upprättade contracter uti Debet upptaga de serskilde omkostnaderne och således äfwen mötespaßevolancen för Soldatens underhåll, samt i Credit det ersättnings-belopp Roten derföre bör utgifwa; i följd hwaraf det icke kan annat än wara tydligt och klart att, då Roten icke är skyldig att utbetala paßevolance-afgiften, den icke eller är skyldig att derföre utgifwa ersättning.

Peter Jönsson: Det wore wäl om ifrågawarande förhållande kunde anses wara så tydligt och klart, som von Zweigbergk nu yttrat; men, då jag icke kan dela denna åsigt, anser jag mig icke eller kunna frånträda min nu wäckta motion; dermed skall åtminstone winnas det ändamål, att Stats-Utskottet, efter motionens remitterande, kommer att afgifwa ett yttrande i ämnet, som af Rust- och Rotehållare kan åberopas till stöd för den åt dem med motionen åsyftade fördel.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag anser Peter Jönssons motion böra, på sätt han begärt, till Utskott remitteras; ty ehuru äfwen jag finner det wara alldeles obestridligt, att mötes-paßevolancen bör från vacance-afgiften afräknas, winnes dock det ändamål med motionen, att allt twifwel uti ifrågawarande afseende undanrödjes.

Jacob Kihlblom från Södermanlands Län, Eric Persson från Gefleborgs Län, Jonas Andersson från Jönköpings Län, m. fl. förenade sig med Peter Jönsson och Hans Jansson; hwarefter Peter Jönssons berörde motion blef till Stats-Utskottet remitterad.

§. 5.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län inlemnade följande nu uppläste memorial:

"Till aflöning för Herr Protocolls-Secreteraren Sylvan såsom Secreterare wid Bonde-Ståndets Cancelli-Direction, har å allmänna Indragnings-Staten warit uppfördt ett anslag af 100 R:dr Banco årligen; men då bemälte Herr Protocolls-Secreterare nu mera, uppå begäran ifrån samma befattning erhållit afsked, är berörde aflönings-summa, å Indragnings-Stat anwisad, icke widare disponibel. Af denna anledning har Bonde-Ståndets Cancelli-Direction hos

Höglofl. Stats-Utskottet hemställt, att då tillgång till aflöning för nödigt Secreterare-biträde åt Directionen sålunda saknas, Utskottet wille hos Rikets Ständer föreslå, att enahanda aflöning af 100 R:dr Banco årligen, som alltsedan år 1800 warit anslagne, måtte för ifrågawarande Secreterare å Stat anwisas men då Utskottet icke ansett sig i följd af en i sådan ordning gjord framställning, kunna någon åtgärd widtaga, får jag i stöd af 56 § Riksdags-Ordningen, wäcka den motion, att till aflöning för Secreteraren wid Bonde-Ståndets Cancelli-Direction ett Lönebelopp af 100 R:dr B:co må warda å Stat uppfördt, att utgå ifrån den tid då Protocolls-Secreteraren Sylvan ifrån tjensten afgick. Och anhåller jag att denna motion måtte till Stats-Utskottet remitteras.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag instämmer till alla delar uti hwad Appelqvist i nyßberörde memorial anfört, och anser desto nödwändigare, att Stats-anslag till aflöning åt Secreteraren wid Bonde-Ståndets Cancelli-Direction bewiljas, som uppenbart är, att Directionen icke kan undwara en sådan tjensteman, och Bonde-Ståndet icke eger någon enskild Caßa, hwaraf densamme kan aflönas. Ehuru de öfriga Riks-Stånden från deras serskilde caßor aflöna Secreterarne wid deras Cancelli-Directioner, will jag likwäl icke förmoda, att de wid omförmälde förhållande, skola motsätta sig det till aflöning åt Secreteraren wid Bonde-Ståndets Cancelli-Direction nu begärdta obetydliga anslag helst det icke lärer kunna finnas lempligt, att detsamma skall serskildt debiteras alla till Bonde-Ståndet i hela Riket hörande personer och hos dem uppbäras.

Hela Ståndet förenade sig med Appelqvist och Hans Jansson; hwarefter berörde Memorial, jemte hwad i anledning deraf blifwit yttradt, remitterades till Stats-Utskottet.

§. 6.

Föredrogs åter Bewillnings-Utskottets Betänkande N:o 35, angående Stämplade pappers-afgiften:

Ståndet gillade Utskottets åtgärd att, med förbigående af de §§ uti nu gällande Kongl. Förordning af den 16:de Maj 1835, angående berörde afgift, derwid anmärkningar ej blifwit gjorde, endast uti sitt Betänkande upptaga dem, som Utskottet ansett böra undergå förändring. Deße §§ blefwo härefter serskildt handlagde på sätt som följer:

§. 2. Walören å Stämpladt papper.

Ståndet beslöt att, på sätt Utskottet föreslagit, 2 § af nu gällande Kongl. Förordningen den 16 Maj 1835, angående ifrågawarande afgift skulle oförändrad bibehållas.

§. 4. 1:sta Mom. 1:o) Chartering å handlingar, som af Landtmåtare expedieras.

Nils Gustaf Nilsson från Östergöthlands Län uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Utskottet har pag. 2 tillstyrkt, att Landtmätare skola, i likhet med Härads-Rätter, skrifwa alla af dem å Embetets wägnar utfärdade handlingar på stämpladt papper, eller att deße handlingar dermed skola beläggas. Häruti skulle således jemwäl inbegripas: Beskrifningar öfwer Geometriska Chartor, ehuru deße sistnämnde äro, efter hemmanstalet med stämpladt papper belagde. Detta sätt att öka de förut nog dryga kostnaderna wid skiftes-förrättningar, synes mig ingalunda med rättwisa och billighet öfwerensstämmande. Jag åberopar de anmärkningar, som Herr Grefwe J. A. Mörner och Riksdagsfullmäktigen Jon Olsson från Gefleborgs Län uti sine reservationer framställt mot denna punkt.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jemte det jag förenar mig med Nils Gustaf Nilsson, får jag åberopa den af Jon Olsson från Gefleborgs Län emot Betänkandet afgifne reservation, hwilken jag anser wälgrundad, och hwari jag alltså instämmer; ty jag tror det komma att blifwa ett förfärligt onus för jordbrukarne och serdeles för allmogen, om ifrågawarande handlingar skola skrifwas på eller beläggas med stämpladt papper; helst wi alla känna till hwilka ofantliga volumer, Landtmätarnes Protocoller och Chartæbeskrifningar wid förrättningar med stora skifteslag uppgå.

Häri instämde vice Talmannen Per Ericsson och de flesta af Ståndets öfriga Ledamöter; hwarefter denna punct återremitterades.

2:o Den af Utskottet föreslagna redactions-förändring i anledning af Stats-Rådets förändrade organisation och Hof-Canzlers Expeditionens upphörande.

Bifölls.

3:o Den af Utskottet föreslagna lydelse i stället för föreskrifterne pag. 6, 7 och 8 uti nu gällande Författning.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Enär Chartæ-Sigillatæ-afgiften wid innewarande Riksdag icke blifwit beräknad till högre belopp, än tillförene, kan jag icke finna skäl till den af Utskottet i denna punct föreslagna förhöjning å stämpladt papper; hwarföre jag, med godkännande af Utskottets förslag i öfrigt, bestrider all sådan förhöjning.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län, Hans Jansson från Elfsborgs Län och Per Hansson från Wermlands Län förenade sig med Rutberg, med tillägg af Hans Jansson, att han icke ansåge någon förhöjning å stämplade

pappersafgiften uti förewarande punct wara af behofwet påkallad.

Denna punct blef af Ståndet återremitterad.

3:dje Mom.

Utskottets serskilde yttranden i anledning af Herr Stuarts, Herr Hallings och David Anderssons från Hallands Län motioner.

Godkändes.

§§. 5, 6, och 10 Chartering af Adels-, Friherre och Grefwebref etc.

Utskottets Utlåtande, rörande deßa §§ blef af Ståndet bifallet.

§§ 11, 14 och 17 angående försäljning af stämpladt papper wid Tingsställen.

Nils Gustaf Nilsson från Östergöthlands Län uppläste ett skriftligt anförande så lydande:

"Utskottet har tillstyrkt i pag. 11, att det i 17 §. 1:sta puncten af nu gällande Chartæ-Sigillatæ förordningen för Domare stadgade åliggande att wid Ting wara försedde med stämpladt papper till försäljning, må utgå ur författningen. Jag fruktar om denna princip antages, skulle deraf uppkomma många olägenheter, dels owißt är huruwida Chartæ-Sigillatæ försäljningsmännen wilja åtaga sig, att uppehålla sig wid Tingen, för att hålla allmänheten Chartor tillhanda, dels ock kanske i brist på wederhäftig borgen för uppbörden af Chartæ-beloppet, ej kunde förse sig med Chartor af alla valörer till förefallande opåräknade behof, dels ock förnämligast att sådane försäljningsmän å landet möjligen wore mindre kunnige om, med hwad Charta wißa handlingar böra beläggas, wid hwilket

förhållande rättsökande bland allmogen, ofta nog kunde få fördubblade beswär, och ökade utgifter i följd af origtig Chartering. I detta afseende instämmer jag således uti Herr Edenhjelms och Johannes Anderssons från Skaraborgs Län, wid Betänkandet bifogade reservationer. Af deßa skäl yrkar jag att Betänkandet i deße delar måtte afslås, och deßa §§ bibehållas oförändrade."

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Uti min hemort, der Domsagorna äro glest befolkade och ganska widsträckta, så att man för att komma till Tingsställen ofta måste göra en resa af 15 à 18 mil, anser jag det alldeles omöjligt att kunna anställa så beskaffade försäljningsmän, som Utskottet föreslagit; och då det så mycket mindre kan wara något äfwentyr wid att hädanefter såsom hitintills öfwerlemna Chartæ-Sigillatæ försäljningen å Tingsställen åt wederbörande Domhafwande, som deras Archiver enligt gällande Författningar kunna, för winnande af controll i afseende å handlingars behöriga Charterande, undersökas ej mindre af Justitiæ-Canzleren och Justitiæ-Ombudsmannen wid deras embetsresor, än af andra allmänna åklagare, kan jag för min del icke annat än ogilla Utskottets i förewarande del afgifna förslag.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Ehuru jag icke will motsätta mig återremiß, anser jag dock den af Utskottet i denna del föreslagna förändring wara både rigtig och af behofwet påkallad; ty det är allmänt kändt, att de största mißbruk och underslef wid handlingars Charterande ega rum, och enligt min tanka böra hwarken Domare eller deras medhjelpare taga befattning med Chartæ-Sigillatæ-försäljningen. Skulle något undantag i afseende å de norra orterne wara erforderligt, kan Konungens Be-

fallningshafwande lätteligen förordna om lemplige ställen derstädes för försäljning af stämpladt papper.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län förenade sig med von Zweigbergk.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Lika med von Zweigbergk anser jag Utskottets förslag wara både rigtigt och nödigt, dels till förekommande af de allmänt kända underslef, som för närwarande ega rum, och dels för Domareembetets bibehållande i tillbörlig helgd och aktning.

Henrik Andersson från Örebro Län förenade sig med Hans Jansson.

Anders Normark från Westerbottens Län: Den nu föreslagna förändring med Chartæ-Sigillatæ-försäljningen härrör deraf, att det inom Bewillnings-Utskottet upplystes att stora mißbruk och underslef med handlingars Charterande för närwarande ega rum. Upplysningswis får jag dock nämna att sådane mißbruk inom min hemort icke äro kända.

Eric Jansson från Stockholms Län: I min hemort har man aldrig egt anledning att mißtänka något underslef med handlingars Chartering, och för min del anser jag 1835 års Författning jemwäl uti ifrågawarande afseende oförändrad böra bibehållas.

Rutberg: Då det ligger i sakens natur att underslef med utgående handlingars Chartering icke kan ega rum, utan sådant endast kan inträffa med de hos Domstolar och embetswerk inneliggande originalhandlingar, samt deße på sätt jag förut nämnt, lätteligen kunna granskas, finner jag mig icke kunna annat än widhålla den åsigt jag tillförene yttrat.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Ehuru obehagligt det än är för Ständerne, att nödgas fatta beslut till förhindrande af orättrådighet hos Domare, som sjelfwe äro satte att waka öfwer rättwisan, kan jag likwäl icke annat än godkänna Utskottets förslag; helst det icke lärer kunna medföra någon serdeles swårighet att uppdraga Chartæ-Sigillatæ-försäljningen wid Tingsställena antingen åt den der närwarande allmänna åklagare, eller åt någon bland nämnden. Upplysningswis får jag dock nämna, att inom den Domsaga jag är boende, den bästa ordning och noggranhet med handlingars Charterande alltid warit iakttagen.

Eric Persson från Gefleborgs Län; I min hemort har någon oordning uti ifrågawarande afseende icke kunnat förmärkas; men då upplyst är, att sådant på andra ställen eger rum, finner jag mig icke böra wägra bifall till Utskottets förslag.

Per Sahlström från Stockholms Län: Då Utskottet bäst är i tillfälle att infordra nödige upplysningar rörande ifrågawarande ämne och rättast bedöma detsamma, tillstyrker jag att deß nu förewarande förslag må af Ståndet antagas; men för min del kan jag icke finna lempligt att Chartæ-Sigillatæ-försäljningen å Tingsställen åt Kronobetjening eller Nämndemän anförtros. Åren 1811, 1812 och 1813 funnos serskilde Chartæ-Sigillatæ försäljningsmän inom hwarje församling, och om så förordnas jemwäl nu, är jag öfwertygad att någon olägenhet för bristande tillgång på stämpladt papper för allmänheten icke skall uppkomma.

Jan Persson från Upsala Län och Hans Jansson från Elfsborgs Län instämde uti hwad Sahlström yttrat.

Normark: I anledning af hwad Sahlström yttrade får jag upplysa, att Taxerings-Committéerne böra tillse det ett tillräckligt antal Chartæ-Sigillatæ försäljningsmän i landsorterne finnas; i följd hwaraf något ytterligare serskildt stadgande härom icke torde erfordras.

Von Zweigbergk meddelade enohanda upplysning som Normark, och erinrade att de så kallade Chartæ-Sigillatæ-ombudsmännen icke exsisterat sedan 1812, och att de för närwarande endast funnos på papperet.

Discussionen war slutad, och då Talmannens proposition på bifall till Utskottets Betänkande i förewarande del med blandade ja och nej beswarades, samt votering begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Bewillnings-Utskottets uti deß Betänkande N:o 35 framställdte förslag till förändring af 11, 14 och 17 §§. af nu gällande Chartæ-Sigillatæ-förordning, röstar ja.

Den det ej will, röstar nej.

Winner nej, bar Ståndet beslutat återremiß af berörde Betänkande med derwid gjorde anmärkningar.

Voteringen anställdes i wanlig ordning och utföll med 28 Ja emot 16 Nej, i följd hwaraf Betänkandet, i förewarande del war af Ståndet bifallet.

Häremot reserverade sig Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län, Nils Gustaf Nilsson från Östergötblands, Lars Bengtsson från Skåne, Mats Ersson, Eric Jansson och Stephan Andersson från Stockholms Län, Peter Persson, Per Jönsson och Nils Magnusson från Calmare Län samt Olof Olsson från Westerbottens Län.

Den af Utskottet uti 18 § föreslagna ändring af ordet hittills emot tillförene blef af Ståndet gillad.

§. 20. 2 mom. angående stämpladt papper till äktenskapslysningar.

Hwad Utskottet rörande detta mom. yttrat blef af Ståndet godkändt; äfwensom Utskottets tillstyrkan i 3 mom., angående Landträntmästarne, lika med Lands-Contoirerne, tillagdt arfwode för uppbörden och redowisningen af stämplade pappersafgiften, slutligen af Ståndet gillades.

§. 7.

Då nu åter föredrogs Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 22, i anledning af wäckte motiner med förslag till hämmande af Gesällers kringwandrande, yttrade:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Det ämne, hwarom förewarande Betänkande handlar, har wid flere föregående Riksdagar warit föremål för öfwerläggning hos Rikets Ständer, och togs jemwäl i öfwerwägande af den utaf Kongl. Maj:t för reglerande af fattigwården i Riket förordnade Committé, som öfwer ämnet jemwäl afgaf utlåtande, hwilket Utskottet i det närmaste lagt till grund för detta Betänkande; och för min del anser jag att, ehuru åtskillige mindre förändringar deri wäl kunde wara att önska, detsamma likwäl bör af Ståndet bifallas.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län, jemte en stor del af Ståndets öfrige ledamöter, förenade sig med Hans Jansson.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län: Jemte det jag åberopar den af mig emot Betänkandet afgifne reservation kan jag icke underlåta att yttra den önskan, att

den lag, som, rörande ifrågawarande ämne, kommer att utfärdas, må blifwa mindre minutiös och mindre sträng, ty att, på sätt Utskottet föreslagit, ålägga en gesäll att, innan han får företaga wandring från en ort till en annan, styrka det han eger 6 R:dr 32 sk. B:co i penningar och tre Skjortor, är sannerligen att gå allt för långt, och ett sådant lagstadgande skall alltid blifwa eluderadt och ändamålslöst.

Betänkandet blef af Ståndet bifallet.

Häremot reserverade sig Johan August Zetterberg från Stockholms Län:

§. 8.

Constitutions-Utskottets på bordet hwilande Memorial N:o 69, i anledning af återremißer å Memorialet N:o 45 blef nu åter föredraget, hwarwid Ståndet, med afslag å den i Memorialet gjorde inbjudning, godkände de framställde voteringspropositionerne.

§. 9.

Föredrogs åter och antogs till grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag Constitutions-Utskottets följande Memorial.

N:o 70, i anledning till twå Stånds återremiß på Memorialet N:o 55, och med förslag till delning af 25:te § Regeringsformen samt ändrad ordningsnummer af 22, 23, 24 §§ och 25 §., 1:sta perioden Regeringsformen.

N:o 72, med förslag till ändring uti 1:sta §, 9 mom. Tryckfrihetslagen.

N:o 73, med föreslående af ett tillägg i 1 §. 9 mom. Tryckfrihetslagen, och

N:o 74, med förslag till ändring i 2 § 4 mom. Tryckfrihetslagen.

§. 10.

Föredrogs åter och lades till handlingarne Constitutions-Utskottets Memorial N:o 71, angående förloppet af voteringarne inom Förstärkta Constitutions-Utskottet.

§. 11.

Stats-Utskottets följande på bordet hwilande Utlåtanden blefwo nu åter föredragne och bifallne.

N:o 403, i anledning af Friherre von Kræmers R., motion om ett årligt anslag af 1,000 R:dr Banro till Upsala Domkyrkas underhåll.

N:o 404, i anledning af wäckte motiouer, att Stats-Utskottet måtte företaga revision af Stats- och Riksgäldswerkens räkenskaper för år 1838.

§. 12.

Wid förnyad föredragning af Stats-Utskottets på bordet hwilande Utlåtande N:o 405, angående ifrågaställd förlängning under 10 år af det Pant-Låne-Inrättningen i i Stockholm bewiljade låneunderstöd af allmänna medel, yttrade.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Med afseende å de betydliga uppoffringar, staten redan gjort för ifrågawarande låneinrättning, hwaraf hufwudstaden nästan ensam drager fördelen, kan jag för min del icke medgifwa, att Statens medel till större eller mindre belopp må för samma inrättning anwändas under längre tid än 1829 års Ständer beslutat, utan anser jag Utskottets Utlåtande i

detta

detta afseende böra ogillas, ty med lika skäl som hufwudstaden begär Statsbidrag för en låneinrättning, skulle jemwäl enahanda begäran kunna framställas för Rikets serskilde Län, som deraf ingalunda äro i mindre behof än hufwudstaden, men då bifall till en sådan begäran skulle innefatta en outförbar orimlighet, fordrar ock billigheten att något undantag för hufwudstaden icke göres.

En stor del af Ståndets Ledamöter förenade sig med Hans Jansson.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jemte det jag instämmer uti hwad Hans Jansson nu yttrat, får jag förklara, att den enda modification uti de för ifrågawarande lån förut stadgade wilkor, som möjligen skulle kunna medgifwas, wore den, att lånet finge under de fem nästkommande åren successive inbetalas.

Eric Persson från Gefleborgs Län yttrade enahanda åsigter som von Zweigbergk, och ansåg att, för winnandet af det ändamål, han föreslagit, Betänkandet borde återremitteras.

Hans Jansson: Om andra betalningswilkor för det af Staten till Pantlåne-inrättningen i Stockholm lemnade lån nu komme att medgifwas, än 1829 års Ständer bewiljat, skulle deras beslut af närwarande Ständer förändras, hwilket jag för min del anser högst origtigt.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län: Då den af Utskottet nu föreslagna förmån för Pantlåne-inrättgen i Stockholm endast består deruti, att inrättningen skulle fortfarande under fem år få emot tre procent ränta bibehålla det åt densamma af Staten lemnade lån af 100,000 R:dr, samt Riksgälds-Contoret säkerligen kan hos enskilde

upplåna penningar emot fyra procent, i följd hwaraf denna oumbärliga inrättning kunde upprätthållas med icke större uppoffring från Statens sida än 1,000 R:dr om året, kan jag för min del icke finna annat än, att Utskottets Betänkande bör af Ståndet bifallas, helst denna låneinrättning så mycket mindre kan sägas ensamt wara gagnande för Stockholm, som denna stads fattiga befolkning, af hwilken inrättningen anlitas, är sammanskrapad från Rikets samtlige provincer.

Discussionen war slutad och Betänkandet blef af Ståndet ogilladt.

Häremot peserverade sig Johan August Zetterberg från Stockholms Län.

§. 13.

Uti ett från Höglofl. Ridderskapet och Adeln ankommet nu uppläst Utdrag af deß Protocoll för den 29 December nästlidet år 1840, hade bemäldte Riks-Stånd tillkännagifwit, att sedan i Förstärkt Banco-Utskott det beslut blifwit fattadt, att af Bankens, enligt 1839 års Hufwudbok, utöfwer grundfonden, warande winst och capital-öfwerskott, En million R:dr komma att till Bankens förstärkande reserweras, samt att återstoden af omförmälde winst och capital-öfwerskott 2,311,216 R:dr 41 sk. 5 r:st skall af Rikets nu församlade Ständer till allmänt nyttiga ändamål disponeras; och en femtedel af sistnämnde medel ifrån och med år 1841 årligen utbetalas; Ridderskapet och Adeln beslutat, att genom Protocolls-Utdrag meddela Stats-Utskottet berörde beslut, på det, att bemälte Utskott måtte blifwa i tillfälle att taga nämnde summa i beräkning wid uppgörande af förslag till de utgifter, som under namn af extra Statsreglering, eller i sammanhang dermed komma

att föreslås; i hwilket Ridderskapets och Adelns beslut detta Riks-Stånd inbjudit de öfrige Stånden att sig med Ridderskapet och Adeln förena.

Bonde-Ståndet fann för sin del icke skäl att denna inbjudning antaga.

§. 14.

Följande nu ankomne Utskotts-Betänkanden föredrogos och lades på bordet.

Constitutions-Utskottets Memorial N:ris 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83 och 84. Stats-Utskottets Utlåtanden N:ris 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 399, 400, 401 och 402. Stats och Lag-Utskottens N:ris 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122 och 123; Stats- samt Allmänna Beswärs och Oeconomie-Utskottens N:ris 124, 125 och 126, Banco-Utskottes Utlåtande N:o 136, Lag-Utskottets Utlåtande N:o 171 och Betänkande N:o 172, Lag- samt Allmänna Beswärs och Oeconomie-Utskottens N:ris 26 och 27 samt Utlåtande N:o 28, och Expeditions-Utskottets Memorial N:o 26.

§. 15.

Föredrogos och lades till handlingarne följande från de Respective Med-Stånden ankomne Protocolls-Utdrag, nemligen: från Högwördige Preste-Ståndet N:ris 478 samt från och med N:o 498 till och med N:o 504 och från Wällofl. Borgare-Ståndet N:o 484 från Lit. A. till och med Lit. K., samt N:ris 507 och 508.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 eft. midd. Ut supra.

In fidem.

C. G. Cassel.

Den 13 Januari.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollerne för den 15 och 19 sistledne December justerades.

§. 2.

Enligt anhållan, framställd uti bref, som till Talmannen med sista posten ankommit, bewiljade Ståndet Anders Andersson från Skaraborgs Län förlängning till den 25:te dennes af den ledighet från Riksdagsgöromålen, hwilken han under sistlidne månad erhållit.

§. 3.

Talmannen förmälte, att uti sist hållne Talmans-Conclav det blifwit öfwerenskommet, att hwarje Talman skulle inhemta sitt respective Stånds beslut om tiden, då Constitutions-Utskottets memorial N:o 68, med fortsatt förslag angående National-representationens ombildning, kommer att handläggas; i följd hwaraf Talmannen nu till Ståndet framställde en dylik fråga.

Hans Jansson från Elfsborgs Län begärde ordet och uppläste följande:

"Utdrag af Protocollet, hållet uti Rikets Höglofliga Ständers Constitutions-Utskott wid Lagtima Riksdagen i Stockholm år 1841.

S. D. Wid nu ånyo skedd föredragning af samtlige Riks-Ståndens återremißer på Utskottets Memorial N:o 38, med förslag till National-representationens ombildning, fä-

stades Utskottets uppmärksamhet derpå att Hederwärda Bonde-Ståndet, wid meddelandet af sina gemensamma tankar, rörande nämnde Memorial, icke yttrat sig öfwer det deruti förekommande förslaget, att Swenska folkets till Riksdag församlade representanter må bilda en enda kammare; och då Utskottet, för handläggning af de öfriga Ståndens återremißer i detta hänseende, fann nödwändigt att erhålla del af Bonde-Ståndets tanka i ämnet, anmodade Utskottet de närwarande Ledamöterne från bemälde Stånd att inom Ståndet göra framställning derom, att Utskottets memorial N:o 68, med fortsatt förslag i afseende på National-representationens ombildning, i hwilket memorial Utskottet meddelat det i Memorialet N:o 38, pag. 66 och 67 lofwade utlåtande, måtte med första inom Ståndet föredragas, så att Utskottet af Bonde-Ståndets yttrande öfwer det i Memorialet N:o 68 föreslagna Enkammare-systemet, kunde ega ledning för behandlingen af återremißerne på memorialet N:o 38, i hwad de rörde Kammarbildningen; hwarom utdrag af detta Protocoll skulle till ofwanbemälde Ledamöter utlemnas. Ut supra. In fidem Chr. Arfvidsson."

Hwarjemte Hans Jansson föreslog, det Ståndet, till fullgörande af Constitutions-Utskottets sålunda yttrade önskan, täcktes nästkommande Onsdag begynna med handläggningen af ifrågawarande memorial N:o 68.

På derefter af Talmannen gjord framställning, beslöt Ståndet företaga nämnde memorial i sin helhet den 20 uti innewarande månad.

§. 4.

Ånyo föredrogs Banco-Utskottets utlåtande N:o 131 öfwer en wäckt motion, att Commißarien i Rikets Ständers Bank S.

Thurdsjell måtte retroactivt få beräkna den för Bankens yngre Commißarier bestämda lön.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs, Eric Persson från Gefleborgs, Hans Jansson från Elfsborgs Län, Appelqvist från Blekinge och Lindbäck från Halland yrkade afslag å Utlåtandet, på de skäl, som äro utwecklade i Friherre Stjernstedts wid Utlåtandet fogade reservation.

Vice Talmannen Per Ericsson från Wermland: Inom Banco-Utskottet har det blifwit upplyst, att Commißarien Thurdsjell endast genom intriger blifwit afhållen från att i rätt tid inlemna sin ansökning, i likhet med de öfrige 5 Commißarier, som i Utlåtandet omnämnas. Då detta Utlåtande tillkommit i följd af en jemlikt 56 § Riksdags-Ordningen wäckt motion, samt är grundadt på samma skäl, som föranledt Ständerna att bewilja den retroactiva löneberäkningen för de 5 ofwannämnde Commißarierne, så tillstyrker jag bifall till utlåtandet.

Häruti instämde Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län.

Öfwerläggningen war slutad, och utlåtandet afslogs.

Emot detta beslut reserverade sig vice Talmannen Per Ericsson samt Rutberg.

§. 5.

Derefter förekom Banko-Utskottets, på bordet hwilande Utlåtande N:o 132, öfwer wäckte förslag, dels om inrättande af Låne-Contoir å Gottland, dels om meddelande af förskott, till utlåning derstädes under wintermånaderne, och dels om ändring uti 229 § af senaste Banco-Reglemente.

Härwid yttrade:

Per Båtelsson Burge och Christen Persson Sojdeby från Gottland, att de yrkade återremiß, under åberopande af de skäl, som blifwit anförde uti Herr Stuarts wid utlåtandet fogade reservation; hwarjemte de uttryckte den önskan, att momentet Lit. A. uti det, pag. 10 af utlåtandet, framställda förslag måtte utgå, men deremot momentet Lit. B. bibehållas.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs och Lundberg från Norrbottens Län förklarade jemwäl, att de instämde i Herr Stuarts reservation, men med det tillägg, att de deri omnämnde, till wederbörande tjensteman wid Disconten ställde bref, innehållande de medel, hwilka för lånens slutliga inbetalning eller omsättande skola erläggas, äfwensom de i sistnämnde fall erforderlige handlingar, böra inlämnas i Wisby Läns Ränteri, mot wederbörligt bewis, men icke å Lands-Cancelliet, emedan säkerheten för medlens och handlingarnes wård wore större å det förra, än å det sednare stället.

Vice Talmannen Per Ericsson: För min del anser jag det mest lempligt att bifalla Utlåtandet, helst motionärens önskan blifwit efterkommen, och jag ingalunda har anledning till den förmodan, att något mera gagneligt förslag kan i förewarande fall tillwägabringas.

Häruti instämde Nils Magnusson från Calmare Län.

Öfwerläggningen war slutad, och utlåtandet återremitterades.

§. 6.

Till förnyad handläggning förekom Bewillnings-Utskottets Utlåtande N:o 36, i anledning af erhållen återremiß å

Betänkandet N:o 9, angående åtskillige motioner om stämmoböters upphörande eller förminskning.

Härwid yttrade:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Såsom bekant är, uppkommo stämmoböterna först genom Kongl. Brefwet den 15 Januari 1806; men detta innehöll dock den moderata föreskrift, att den, som anmälde sin fattigdom, icke pliktfälldes. Till denna moderation tog man sig troligen anledning af föreskrifterne i Mandatet den 16 Juni 1608, jemfördt med 1 §. i 1668 års Uppbörds-Placat, nemligen att allmogen egde hwarje wecka erlägga en wiß del af sin skatt, så att hwar och en egare af helt mantal Skatte- eller Kronohemman fick betala 2 öre i sender, egare af ett halft hemman 1 öre, samt Torpare ½ öre. Om jemwäl upplifwades 17 §. i Kongl. Resolutionen på Allmogens beswär af år 1664, hwilken tillät Bonden att, derest han icke hade penningar att gälda med, wid uppbördsstämman, fick han betala med waror, samt 1635 års Riksdagsbeslut, hwarigenom den skattskyldige tilläts att lemna silfwer såsom pant, skulle jag för min del icke tweka att votera för stämmoböternas bibehållande; men då desamma, med närwarande föreskrifter äro högst onaturliga, åberopar jag hwad i detta Stånd härom blifwit yttradt wid återremiß af Betänkandet N:o 9, och hyser det hopp, att Hans Maj:t Konungen, som afskaffat så många under f. d. Konung Gustaf den IV Adolphs Regeringstid tillkomne onyttige författningar, äfwen i detta fall går folkets önskningar till mötes. I följd häraf yrkar jag afslag å Betänkandet, samt att Ståndet må för sin del besluta stämmoböternas afskaffande. Skulle respective medstånden icke dela denna åsigt, så yrkar jag antagande af de grunder, som Herr Grapengisser i sin wid Utlåtandet fogade reservation föreslagit.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Det torde wara onödigt att åter upprepa alla de skäl, som wid återremißen af Betänkandet N:o 9 blefwo i detta Stånd yttrade för de onaturlige och betungande stämmoböternes afskaffande. Jag inskränker mig till att instämma uti den af von Zweigbergk yttrade mening.

Nils Persson från Södermanland: Ett ytterligare skäl till afslag å detta Utlåtande, samt till stämmoböternas afskaffande, finnes i det förhållande, att de äfwen åläggas; när den skattskyldige erbjuder privat-banksedlar, oaktadt på många orter Rikets Ständers Banks sedlar numera knappt äro i den allmänna rörelsen att dagligen tillgå.

Med de föregående Talarne instämde Peter Pehrsson från Calmare Län, Nils Magnusson från samma Län, Johan Andersson, Anders Larsson och Jan Persson från Upsala, Kihlblom från Södermanlands, Per Hansson och Olof Carlsson från Wermlands, Mats Ersson och Zetterberg från Stockholms, Sven Johnsson från Jemtlands, Sone Persson från Malmöhus Län m. fl.

Anders Larsson från Westerås Län upplyste, att Bonde-Ståndets Ledamöter i Bewillnings-Utskottet ifrat för stämmoböternas afskaffande, fastän de i detta fall stadnat bland minoriteten; och yrkade Anders Larsson nu afslag å utlåtandet.

Rutberg: Det är wißerligen hårdt och onaturligt, att de fattige skola åläggas böter för det de ej äro i tillfälle att på bestämd dag afbörda sina Krono-utskylder, men jag fruktar, att om wi afslå ifrågawarande utlåtande, så komma wi på samma punkt som förut, att nemligen 1835 års Förordning blir gällande. Nödwändigt torde det blifwa att

Ständerne ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan om oftanämnde böters afskaffande.

Sven Isacsson från Calmare Län: I fall 1835 års Författning skulle komma att fortfarande gälla, derest wi rätt och slätt afslogo Utlåtandet, så wore det i sanning bättre att bifalla detsamma; ty det har dock ett afgjordt företräde, såwäl med hänseende till bötes-beloppets progression, som böternas fördelning. Tillföllo stämmoböterna helt och hållet de fattige, så låge mindre obillighet i deße böter, helst man i sådant fall toge från den fattige med ena handen och gåfwe honom med den andra. Blifwer åter den följd af ett afslag, att stämmoböterna alldeles förswinna, så biträder jag dem, som yrkat ett sådant.

Eric Persson från Gefleborgs Län: I alla händelser yrkar jag afskaffande af deßa onaturliga böter och sålunda afslag å Betänkandet, så mycket hellre som deßa böter tillkommit utan Rikets Ständers hörande, samt således olagligen; hwadan wi böra akta oß för att, genom ett beslut med modifierad fyftning, så tillsägande legitimera dem.

Nils Persson från Örebro Län: Om wi bifalla förewarande utlåtande, är jag öfwertygad, att sådant skall wäcka mycket mißnöje i Landet. Åfwen progressionens af bötesbeloppen anser jag orättwis, helst man ingalunda kan taga för gifwet, att den, som betalar större utlagor, werkligen är mera förmögen. Jag yrkar derföre afslag.

Hans Jansson: Den omständighet, hwarpå Eric Persson i sitt yttrande fästat uppmärksamhet, innebär ett ytterligare skäl till afslag, enär Swenska folkets sjelfbeskattningsrätt är trädd för nära genom ostanämnde böters åläggande utan Rikets Ständers bifall. Jag fortfar i mitt yrkande af afslag, samt anser respective medstånden böra erhålla

del af denna öfwerläggning och wänligen inbjudas att sig med Bonde-Ståndet förena ifråga om stämmoböternas afskaffande.

Häruti instämde Appelqvist från Blekinge, Per Hansson från Wermland, Kihlblom från Södermanland med många flera.

Öfwerläggningen war slutad, och Ståndet fann skäligt afslå Bewillnings-Utskottets Utlåtande N:o 36, samt för sin del besluta stämmoböternas afskaffande. Och skulle respective medstånden erhålla del af denna öfwerläggning, samt wänligen inbjudas att i ofwannämnde beslut med Bonde-Ståndet sig förena.

§. 7.

Widare förekom Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 110, i anledning af wäckt fråga om lindring för de rustande wid Smålands Grenadier-Bataillon, i wißa præstationer.

Härwid yttrade:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Utskottet har här, som man säger, öfwerstrukit med harfoten. Det är wäl sagt: "att detta förhållande lärer bero på friwilligt ingångna öfwerenskommelser"; men man har ej uppgifwit med hwem deßa öfwerenskommelser skola träffats. Knecte-kontracten hade, i detta så wäl som i andra dylika fall, bordt wara den ledstjerna, som Utskottet egt följa. På grund häraf, och med åberopande af de många motioner, som under denna Riksdag blifwit wäckta, om Knecte-kontractens återställande i deras ursprungliga skick samt noggranna handhafwande, yrkar jag återremiß af betänkandet.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: I förewarande Betänkande yttras: "Utskotten hysa den öfwertygelsen, att,

genom begagnandet af den uttjenta munderingen under marcher och wid flere förekommande tillfällen, lifmunderingen blifwer sparad, och icke obetydliga fördelar i oeconomiskt afseende härigenom beredas de rustande sjelfwe." Härwid anmärkes, att wißerligen en sådan besparing sker, men att denna ingalunda kommer Rust- och Rotehållarne eller Karlen tillgodo, utan måhända beklädnads-directionen, helst denna för beklädnaden undfår betalning. Jag instämmer med von Zweigbergk och yrkar återremiß.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Förhållandet är så tydligen utredt af motionären Peter Persson från Jönköpings Län, ehuru Utskottet behagat bortraisonnera detsamma, att jag instämmer med dem, som yrkat återremiß, med anhållan till Utskottet att egna mera uppmärksamhet åt de skäl, som motionären anfört.

Johan Andersson från Upsala, Peter Pettersson i Slätthult från Jönköpings Län, Jan Andersson från Westerås och Nils Magnusson från Calmare Län instämde med de föregående Talarne.

Öfwerläggningen war slutad, och Betänkandet återremitterades.

§. 8.

Wid förnyad föredragning af Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 111, i anledning af wäckt fråga om befrielse för Rotehållare från skyldigheten att ersätta klädes-persedlar, som skadas af mal, yttrade Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Åfwen å detta Betänkande yrkar jag återremiß. Det är först genom 7 §. i Kongl. Förordningen den 15 Nov. 1723, som det blifwit ålagdt Rotehållarne, utan deras hörande, att anskaffa rotekista och answara för knecktens mundering.

Detta war den första förbrytelsen mot knekte-kontractet; efter hand gjorde man sig skyldig till ännu flera, såsom tydeligen blifwit wisadt uti de under innewarande Riksdag wäckte motioner om kneckte-kontractens hållande i helgd, och, med hwilkas åberopande, jag såsom ofwan är nämndt, yrkar återremiß å Betänkandet.

Flere af Ståndets Ledamöter hördes häruti instämma.

Betänkandet återremitterades.

§. 9.

Föredrogos, hwart efter annat, Constitutions-Utskottets nedannämnde Tio Memorial; derwid Ståndet fattade följande beslut:

N:o 75, med förslag till ändrad ordalydelse af Tryckfrihets-Förordningens 5 §., 1 och 5 mom.

N:o 76, med förslag till ändring i Riksdags-Ordningens 76 §.

N:o 77, med förslag till ändring af 5 §., 6 mom. Tryckfrihets-Förordningen;

N:o 78, med förslag till ändring af 3 §., 4 mom. Tryckfrihets-Förordningen; och

N:o 79, med förslag till ändring af 5 §., 6 mom. Tryckfrihets-Förordningen.

De i föreskående fem (5) memorial föreslagne grundlags-ändringar antogos till behandling wid nästkommande Riksdag, enligt 56 §. Riksdags-Förordningen.

N:o 80, i anledning af återremißer å Constitutions-Utskottets Memorial N:o 56.

Godkändes.

N:o 81, i anledning af återremiß å Constitutions-Utskottets memorial, N:o 57.

Godkändes.

N:o 82, i anledning af erhållen återremiß å Constitutions-Utskottets Memorial, N:o 59.

Den i detta Memorial föreslagna grundlags-ändring antogs till grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag.

N:o 83, i anledning af återremiß å Constitutions-Utskottets memorial N:o 60.

Godkändes.

samt

N:o 84, i anledning af återremiß på Constitutions-Utskottets memorial N:o 62.

Godkändes.

§. 10.

Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 112, Expeditions-Utskottets Memorial N:o 25, äfwensom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 401, blefwo, wid serskildte föredragningar, ytterligare hwilande på bordet.

§. 11.

Föredrogs och lades till handlingarne Förstärkta Stats-Utskottets Memorial N:o 399, i anledning af werkställde omröstningar, enligt Utlåtanden N:o 257 och 367, angående pensioner åt f. d. Stats-Råden Herr Friherre Åkerhjelm och Herr Grefwe Hård.

§. 12.

Derefter förekom Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 400, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiß uppå Ledamöternes i Rikets Allmänna Ärenders f. d. Beredning un-

derdåniga ansökning att få, såsom pension, bibehålla de af dem, i sådan egenskap, innehafde arvoden.

Härwid yttrade:

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Utan att wilja inlåta mig i granskning af Utskottets raisonnementer, får jag dock föra Ståndet till minnes, att wi för kort tid sedan beslutat, det Nummer-Lotteriets tjenstemäns arfwoden skola på indragnings-stat uppföras. När sådant blifwit medgifwet, då fråga war om en inrättning sådan som Nummer-Lotteriet, synes det mig som wi skulle handla serdeles inconseqwent, deresl wi icke medgåfwo detsamma ifråga om Rikets Allmänna Ärenders f. d. Beredning. Af sådant skäl yrkar jag återremiß å utlåtandet.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs och Sahlström från Stockholms Län anmärkte, att förhållandet war helt olika ifråga om Nummer-Lotteriet, enär Kongl. Maj:t tydeligen tillkännagifwet, att deß sanction af Ständernas beslut om sistnämnde werks indragning komme att bero på det beslut som fattades om tjenstemännens uppförande på indragnings-stat.

Flere af Ståndets Ledamöter instämde med von Zweigbergk och Sahlström samt yrkade bifall af Utlåtandet.

Öfwerläggningen war slutad, och Utlåtandet bifölls.

§. 13.

Widare föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 406, i anledning af Herr Lefréns J. F., motion om skyndsamt bestämmande af förskott till bedrifwande af befästnings-arbetena wid Carlsborg och Stockholms skärgård.

Härwid yttrade:

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: I fall Pioniererna wid Carlsborg icke hafwa någon syßelsättning förr än medel erhållas till befästnings-arbetets fortsättande, samt således deras underhåll skall under tiden bestridas af de medel, som till fångwården äro anslagne, så wore det i sanning en stor mißhushållning att wägra det begärda förskottet, och dymedelst betaga deße fångar nödig syßelsättning.

Hans Jansson, Rutberg, von Zweigbergk, Per Hansson från Wermland och Johan Andersson från Upsala Län åberopade deremot de af Utskottet anförde motiver och yrkade bifall till Betänkandet.

Öfwerläggningen war slutad och Betänkandet bifölls.

§. 14.

Ytterligare förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 408, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående ett årligt anslag af 15,000 R:dr till understöd för de i Hufwudstaden förlagde Garnisons-Regementens mat-inrättningar.

Härwid utläto sig:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Hwad Utskottet yttrat i första delen af Betänkandet, anser jag böra bifallas. Deremot yrkar jag afslag å Utskottets tillstyrkan angående förökadt bidrag till Garnisons-Regementernes mat-inrättningar af den å anslaget till Durchmarche-kostnader intill 1840 års slut reserverade och för ändamålet med sistnämnde anslag icke erforderliga behållning. Om jag rätt minnes, så bewiljade Rikets Ständer wid sistlidne Riksdag tillökning i anslaget för samma mat-inrättningar, de der lära kunna bära sig hädanefter, som hittills, helst priser-

na å

na å matwaror, om de äro högre det ena året, blifwa lägre det andra. Emedan nämnde 2:ne punkter af Utlåtandet böra i ett sammanhang behandlas, yrkar jag återremiß deraf.

Appelqvist från Blekinge Län: Jag blott will upplysa, att icke en enda skillings anslag är genom ifrågawarande Utlåtande bewiljadt, emedan det är Kongl. Maj:t obetaget att disponera öfwerskottet å durchmarchkostnaderne; och bättre torde det wara, att manskapet äter upp detta öfwerskott, än spatserar upp detsamma.

von Zweigbergk erinrade om det beslut, som Ståndet förut fattat om besparingarnes ingående till Riksgälds-Contoret; hwarjemte han ansåg intet skäl wara för handen att nu öka anslaget till Gardes-Regementena, helst Ståndet förut beslutat minskning af samma Regementers personal.

Per Hansson från Wermland instämde med von Zweigbergk.

Öfwerläggningen war slutad och Utlåtandet återremitterades.

§. 15.

Föredrogos ånyo och biföllos Stats-Utskottets följande sex (6) Memorial och Utlåtanden:

N:o 402, i anledning af Herr Petrés motion, angående befordrande till werkställighet af den ordinarie Statsregleringens definitivt afgjorda delar.

N:o 407, i anledning af Herr von Hartmansdorffs; A., motion om uppgift å de ökade anslag, som kunna erfordras till förhöjning i Embets- och Tienstemännens rese-

kostnader, i fölid af Rikets Ständers beslut, angående skjutsnings-anstalterne i Riket.

N:o 409, med förslag till voterings-proposition, i anledning af Riks-Ståndens skiljagtiga beslut, i fråga om eftergift af Landskamreraren Kammar-Rätts-Rådet Lindbergs ersättnings-skyldighet, i och för nu mera Kronofogden Hoflings balance.

N:o 410, angående sökt läneunderstöd till uppförande af en ny kyrka i Hernösand.

N:o 411, i anledning af anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 355, angående åtskillige Statsbidrags ingående till Riksgälds-Contoret; samt

N:o 412, i anledning af motion om förklaring af Rikets Ständers beslut, angående de för Universiteten bewiljade Professors-emeritie-löner, samt lönetillökningar för Professorer.

§. 16.

Föredrogos och bordlades första gången: Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 127, Rättelser i Banco-Utskottets Betänkande N:o 126 samt Expeditions-Utskottets Memorial N:o 27.

§. 17.

Upplästes från Med-Ständen ankomne Protocolls-utdrag, nemligen:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln,

För den 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 29 och 30 sistlidne December samt den 9 dennes, N:o 766 och N:o 768—772; samt

Från Högwördige Preste-Ståndet,

för den 5 September sistlidet år, N:o 321 1/2 och för den 30 sistlidne December, N:o 505.

Deßa Protocolls-utdrag lades till handlingarne.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 eftermiddagen. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 16 Januari 1841.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollen för den 11 och 23:dje sistlidne December, samt den 9 Januari justerades och godkändes.

§. 2.

På grund af styrkt sjukdomsförfall, enligt företedt Läkarebetyg, bewiljade Ståndet Olof Persson från Stockholms Län ytterligare permißion intilldeß han helsan återwunnit.

§. 3.

Som Bengt Gudmundsson från Halland ännu ej tillfrisknat, förordnades Sone Persson från Skåne, att fort

farande, såsom Ledamot i Stats-Utskottet, biträda intilldeß Bengt Gudmundsson åter i tjenstgöring inträder.

§. 4.

På anmälan af Vice Talmannen Per Ericsson, bewiljades Matts Persson från Stockholms Län, i anseende till hans Hustrus insjuknande, enligt företedt Läkarebewis, ytterligare permißion till och med den 24 dennes; och förordnades Nils Gustaf Nilsson från Östergöthland, att under tiden och så länge Matts Persson är frånwarande, såsom Ledamot i Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottet, biträda.

§. 5.

Föredrogs å nyo Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets, sedan den 23 sistlidne December på bordet hwilande, Betänkande, i anledning af wäckte frågor om förändring i skyldigheten, att bygga och underhålla wägar och broar.

Derwid yttrade:

Per Hansson från Wermland, skriftligen:

"Höglofl. Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 28 kan jag med min röst ingalunda bifalla, emedan jag, efter mitt förmodande, anser att Utskotten bordt fästa mera afseende å Motionärernes på billighet och rättwisa grundade påstående, nemligen deruti att en synnerlig orättwisa gjort sig gällande i wår Lagstiftning det wäg- och brobyggnads-underhållningsskyldigheten endast skall hwila på jordbruket, det sistnämnde har sig ålagdt i andre afseenden inom samhällsordningen ganska många tryckande onera, ändå att det icke längre borde be-

lastas härmed, utan i någon mån lempligen jemkas och fördelas på dem, som drifwa andra näringar och rörelser och werkligen af wägarne hafwa nytta, äfwensom det att ersätning borde beredas den tungt beskattade jordbrukaren för de kostnader och förspillda dagswerken, som han med stor förlust till sin bergning är twungen på wägunderhållningen uppoffra. Utskotten hafwa i sitt afgifne Betänkande resonerat sig till det motiv, att wägarnes första uppkomst skedde i och för jordbrukets förkofran, och således will styrka den satsen, och deraf följer, att äfwen underhållet wore dem rättwist ålagdt, det förra will jag wißt intet bestrida, men anhåller få göra den anmärkning att de icke eller den tiden begagnades till fortskaffande af så mångfaldiga foror som nu, hwarigenom underhållet blifwit så mycket drygare, serdeles i Bergslagerne och i de orter der många jernwerk blifwit anlagde, hwarest wägarne, då marken är nyß från kjälen upplöst eller ock mycket regn infaller, af tunga laß och mycken körsel illa skadad, så att wäghållarne med icke ringa kostnad kan den ifståndsätta. Wäghållningsskyldigheten inom wårt land är ock, genom andra omständigheter, mycket olika i olika Provincer, der nemligen som marken är af naturen jemn och jordarten sandig och torr, faller det innewånarne icke så kostsamt att underhålla wägarne, som der, hwarest landet är af höjder, berg och wattendrag mycket bruten, hwarigenom antalet i en ort deraf mångdubblas ock desto mera förswåras, emedan wägarne, som genomlöpa sådane localförhållanden äro tillfälligtwis underkastade stora förändringar. Lägger man nu härtill de enorma summor som till kostnaderne åtgå att uppbygga och underhålla broarne, så tror jag att det har ganska stora skäl för sig hwad motionärerne yrkat, nemligen någon ersättning

för underhållningen. Ingen ort, will jag tro, kan wara så betryckt af skyldigheten att bygga och underhålla wägar och broar, som hemmansegarne i Wermlands Län, isynnerhet inom wißa Härader der localn är af den beskaffenhet, som jag nyß nämnt, hwartill kommer ett ganska stort antal Jernbruk, Tullqwarnar och Sågwerk, till hwilka ställen Häradet eller Socknarne, hwarest de äro belägne, blifwit förpliktade att anlägga och sedermera underhålla wägarne. Hemmansegarne derstädes äro numera häraf så betryckte att det upptager större delen af deras arbetstid till stor förlust för deras sommararbete och jordbruk, som är så högst skadligt, att ligga med hästar och folk på wägarne, för att anskaffa de wäglagningsämnen, hwarmed de skola hållas i farbart tånd, för de förslor, som af Brukseffecternes transporterande erfordras. Jag hemställer derföre till Höglofl. Utskotten, om det då icke är både rättsenligt och billigt att Bruksegare för sine werk, efter någon lemplig grund åläggas, deltaga med hemmansegare i underhållningsskyldigheten, likasom jag ock yrkar det resande och andre trafikerande personer, borde betala någon afgift dertill, på sätt motionärerne framställt och på deße skäl anhåller jag om återremiß af Betänkandet.

Stockholm den 16 Januari 1841."

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Att wäghållningsskyldighet ålades Bruk, Qwarnar, Sågar, m. fl. skattlagde werk, wore ganska billigt emedan forslingen af de effecter, som till och ifrån deßa ställen ständigt måste transporteras, onekligen åstadkommer wägarnes försämrande, och således ökar wäghållningsbeswäret, och jag skulle således wara böjd för bifall till de i detta ämne wäckte motioner, ehuru jag har swärt att skilja mig wid den öfwertygelsen, att ett

åliggande af denna beskaffenhet skulle medföra willerwalla, i den händelse, att ifrågawarande skattlagde werk komme att upphöra, enär swårighet då uppades, att få den sålunda påräknade wägbållnings-skyldigheten på annat sätt fullgjord. Det wore derföre i min tanka bäst, att ålägga dylika inrättningar högre bewillning, motswarande den wägbållningsskyldighet, som eljest bordt dem åligga. I afseende på frågan om wägpenningars erläggande, delar jag helt och hållet Utskottets mening. Det skulle åstadkomma många trakaßerier att förpligta resande till denna utgift, utom det en ej obetydlig kostnad för upphördens controllerande medtog större delen af de erlagde wägpenningarne. Man har föreslagit, att en dylik afgift endast skulle betalas å de wägar, hwarest Gästgifwaregårdar finnas. Sådant wore en uppenbar orättwisa emot de wägbållningsskyldige, som hafwa sig detta onus ålagdt på wägar, hwilka kunna wara lika swåra att underhålla, fastän någon Gästgifwaregård der ej finnes anlagd. Wanligtwis är förhållandet sådant med wägar till Bruk, Qwarnar och dylika inrättningar. Det ligger en uppenbar obillighet i principen, som således ej bör antagas i tillempningen. Jag skulle alltså ej wara emot att bifalla hela Betänkandet, emedan jag fruktar, att någon werkställighet af de föreslagne förändringarne, äfwen i afseende på de skattlagde Werkens åläggande, att uti wägbållnings-skyldigheten deltaga, mötte alltför stora swårigheter.

Häruti instämde Per Persson från Örebro Län med flere andre Ledamöter.

Fredric von Zweigbergk: Sedan jag erhållit Utskottets Betänkande, har jag gjort mig underrättad, så wäl om äldre som nyare Författningar i afseende på wägbållnings-

beswäret, och jag har deraf funnit, att, ända från äldsta tider, har detta onus legat på jorden, hwadan jag inser swårigheten af en förändring härutinnan; men jag skulle önska återremiß, för att få den åsigt gällande, att frågor om wägars underhållande helt och hållet skilides från den oeconomiska Lagstiftningen, hwarigenom mången orättwisa skulle förebyggas, emedan det nu ej sällan händer, att Kongl. Maj:t befriar somliga och ålägger andra underhållet af nya wägar. På sådant sätt hafwa Säterier och Kongsgårdar, samt Adelns Bruk i Skåne blifwit frikände från wäghållningsskyldighet. Jag gillar det framställda förslaget, att skattlagde Werk, såsom Bruk, Qwarnar, m. fl., jemwäl böra uti wäghållningen deltaga, emedan de flesta af deßa inrättningar äro innehafware af jord, åtminstone ega de del uti utjordar eller urfjellar, och så länge man widhåller den gamla grunden för wäghållningsskyldigheten, enligt hwilken detta onus åligger jorden, bör också den conceqvence i tillempningen ega rum, att ingen jord befrias från en dylik skyldighet. Jag skall, när frågan till Utskottet återkommer, der uppgifwa alla de Författningar, hwarpå jag grundat min ofwan antydda åsigt.

Sven Isacsson från Öland: En ganska stor billighet ligger till grund för skattlagda werks åliggande att deltaga uti wäghållningsbeswäret. Meningen kan wäl dock ej wara, att sådana werk skola på annat sätt bidraga till detta onus, än genom en wiß afgifts erläggande. Hwad serskildt Tullqwarnar beträffar, så böra deßa, framför andra werk, wara förpligtade till en dylik skyldighet, emedan de wid utmarksdelningarne, åtminstone på Öland, bekommit lotter deri, och ofta lika stor del, som mindre hemman, hwilka, i anseende till hemmansklyfningens utsträckning, ofta besit-

ter mindre jord, än Tullqwarnarne. Grufwor och Hyttor äro wißerligen flyttbara och kunna upphöra; men om wägghållnings-afgiften lempas efter deß uppskattade wärde och utgår, så länge deßa werk drifwa någon rörelse, wore någon orättwisa ej begången. Jag yrkar således återremiß, på grund af nu gjorda anmärkningar, samt den reservation Brodren Zetterberg uti Utskottet afgifwit.

Vice Talmannen Per Ericsson förenade sig med Per Hansson och Sven Isacsson.

Johannes Andersson från Upsala Län, skriftligen:

"Mot Sammansatta Lag- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 23, om skyldigheten att underhålla wägar och broar, utbeder jag mig få yttra några ord, då jag får förklara, att Sammansatta Utskotten, efter 11 motioners framställning, behandlat denna fråga som ett stjufbarn, då i synnerhet Brukspatron Langenberg yrkat, att wägpenningarne wore en billig gärd: att alla resande, som färdas med gästgifweri- eller häll- och reserv-skjuts, måtte betala wägpenningar, på sätt Herr Langenberg föreslagit, som tyckes wara en rimlig begäran, då så wäl många Sweriges innebyggare, som utländningar, utnöta wåra wägar utan minsta afgift, och i saknad af det minsta deltagande uti detta onus, månne det wara obilligt om en resande betalte 4 sk. för det han färdas 1 mil, då han på flere ställen får betala det, för han paßerar en bro, 15 à 30 alnar lång, då en mils wäg kostar lika mycket att underhålla, om icke mera, än en 20 à 30 alnars dålig träbro. Jag tror att de Sammansatte Utskotten närmare taga denna fråga i öfwerwägande och tillstyrker wägpenningars erläggande, för att lätta, åtminstone till en del, jordbruket från detta tryckande onus; jag yrkar återremiß.

Stockholm den 16 Januari 1841."

Härmed förenade sig Jan Andersson från Westerås Län, Anders Larsson från Upsala Län, Anders Andersson från Östergöthland, Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län och Lars Bengtsson från Skåne.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Jag delar hufwudsakligen Johan Anderssons åsigter. Det är rättwist, att resande bidraga till wägarnes underhållande, och Utskottet har i detta fall alltför titet sett på jordbrukets fördel, då det förklarat, att wäghållningsskyldigheten åligger jorden. Om wägpenningar erlades till Gästgifwaren och antecknades i Dagboken, wore controllen ej så swår; liksom fördelningar sedermera kunde på ett ganska enkelt sätt tillwägabringas. Att ensamt ålägga hemmansegare ifrågawarande onus, står ej wäl tillsammans med billighet och rättwisa. Deß fordna skyldighet härutinnan daterar sig från den tid wäldgästning egde rum. Hwar och en känner nogsamt wäghållningsbeswärets tunga på landtbruket. Den ena Författningen utkommer efter den andra, åstadkommande större kostnad för hwarje gång för den wäghållningsskyldige. I det Härad, hwarest jag är boende, har en ordentlig wägdelning egt rum, och den ena Socknen lemnar contant ersättning till den andra, som med större wäghållningsskyldighet är betungad. Wißa Socknar måste således både utbetala penningar och underhålla wägar. Om wägpenningar erlades, skulle en ei obetydlig lindring härutinnan kunna beredas. På grund af Johan Anderssons anmärkningar och Zetterbergs reservation yrkar jag alltså återremiß.

Häruti instämde Johan Andersson från Jönköpings Län.

Henric Andersson från Örebro Län: Utskotten hafwa, i min tanke, ganska knapphändigt behandladt ifrågawarande ärende, och på alltför klena skäl afstyrkt de i ämnet gjorde motioner, serdeles i afseende på åläggande för Bruk, Qwarnar, med flere dylika Werk, att uti wägbållningsskyldigheten deltaga. I detta hänseende förenar jag mig med von Zweigbergk och Zetterbergs reservation, och anhåller om återremiß.

Per Sahlström från Stockholms Län: Jag har ej warit i tillfalle att deltaga i Utskottets beslut, men kan nu ej underlåta att uttrycka min förundran öfwer utgången. Hwad först frågan om wägpenningar ankommer, så finnes knappt något civiliceradt land, der ej sådana erläggas. Man inwänder, att en dylik åtgärd skulle i Swerige åstadkomma många trakaßerier, men, efter mitt förmenande, wore uppbörden ganska lätt werkställd, på det sätt, att hwarje Gästgifware af de resande emottog wägpenningar, emot anteckning i Dagboken. Landtmannen, som reser med egna hästar, bör från wägafgift wara befriad. Emedlertid erhölls härigenom ett ej obetydligt bidrag till wägbållningens fullgörande, och en betydlig lindring uti Jordbrukarens i öfrigt nog hårdt tryckande onera. Wägpenningar borde erläggas af Städernes innewånare, hwilka i allmänhet mera för sitt nöjes skull befara wägarne, utan att de, i förhållande till begognandet, hafwa wägbållningsskyldigheten sig åtagd. Dernäst af alla andra resande, hwilka icke tillhöra den jordbrukande claßen eller färdas med egna hästar. Efter min tanka böra deßutom Bruk, Grufwor och dylika skattlagda Werk, så mycket heldre bidraga till wägbållningsbeswäret, som wägarne mest nötas i följd af de körslor, som till och ifrån nämnde stäl-

len ega rum. Man kan wißerligen häremot inwända, att nämnde inrättningar icke äro stationaira, utan kunna nedläggas och upphöra; men jag ser ej något hinder derföre, att bidraget utgår så länge Werket existerar. Det medför emedlertid en lindring, så länge det utgår. Nya wägdelningar blifwa ofta werkställda, derwid någon swårighet icke finnes, att, i händelse ett dylikt Werk upphört, skaffa ersättning på annat håll. Såsom allmän grundsats, i afseende på wäghållningen, bör stadgas, att ingen jord undantages från wäghållningsskyldigheten, hwarigenom denna blir mer jemn och rättwist fördelad. I öfrigt anser jag frågan om wäghållning böra skiljas från den oeconomiska lagstiftningen och hädanefter utgöra en communal-angelägenhet, då en bättre reglering skulle kunna tillwägabringas. På deßa grunder yrkar jag Betänkandets återremitterande.

Härmed förenade sig Anders Normark och Olof Olofsson från Westerbottens Län, Didric Weström, Anders Olsson, Anders Göransson, Eric Andersson och Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län, Magnus Petersson från Wermland, Niclas Jönsson och Nils Jeppsson från Skåne, Jan Persson från Upsala Län och Matts Ericsson från Stockholms Län.

Nils Persson från Örebro Län: I afseende på wäggpenningars erläggande, delar jag Utskottens åsigter. Någon betydlig winst skulle häraf för Landtmannen ej uppkomma. De resandes antal är inskränkt. Det blef Jordbrukaren sjelf som fick betala mest. Man tog således från ena handen och gaf till den andra. Deremot wore det öfwerensstämmande med billighet, att Bruk, Qwarnar och dylika inrättningar deltogo i wäghållningen. Frågan härom har warit föremål för Rikets Ständers pröfning wid

föregående Riksdagar, utan att winna framgång. Jag fruktar att utgången blir lika wid denna Riksdag. Jag har icke något emot en återremiß, ehuru jag hyser den tankan, att något dermed ej winnes.

Denna mening delades af Sven Jonsson från Jemtland och Eric Persson från Gefleborgs Län.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län: Jemte det jag åberopar min reservation, förenar jag mig med de wärde Talare, hwilka ifrat för wägpenningars erläggande, samt att Bruk, Qwarnar, m. fl. dylika inrättningar böra uti wäghållningen deltaga. Då Communal-styrelser blifwa inrättade, böra deße öfwertaga reglerandet af wäghållningsbeswäret, och det blifwer då ej swårt att controllera uppbörden af wägafgifterne. Man har, såsom skäl för wäghållningsskyldighetens bibehållande wid jorden, åberopat de äldre Lagarne, hwilka fästat detta onus wid jordbruket. I min tanka, är detta skäl ej tillräckligt. Wißa Landskaps-Lagar ålade Bonden att skjutsa för intet. Detta stadgande har sedermera blifwit upphäfwet såsom orimligt och orättwist. På samma sätt går det jemwäl an att upphäfwa eller åtminstone modifiera de nuwarande Lagarne, angående wäghållningsskyldigheten. Jag skulle önska upplefwa den dag, då underhållet af de stora wägarne blefwe skiljdt från jordbruket, hwilket i allmänhet ej deraf drager någon betydlig fördel.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Wißa swårigheter förekomma wäl i afseende på wägpenningars erläggande; men jag anser dem ej wara annorledes beskaffade, än att de lätt kunna häfwas. Man har hittills ej haft annan erfarenhet, än att en billig skatt kunnat lätt uttagas. Det bör således ej blifwa swårt att förordna om wägpen-

ningars erläggande, emedan rättwisa ligger till grund för en dylik åtgärd. Den som begagnar en wäg, bör jemwäl bidraga till deß underhållande, och denna princip är lika tillemplig i wårt Land, som i andra Länder. Man har föreburit, att eganderätten skulle förnärmas, i händelse wäghållningsskyldighet ålades dem, som förut af detta onus ej warit beswärade. Jag känner hemmansdelar, hwilka blifwit tilldeldte ny wäghållning, men någon klagan deröfwer har ej förmärkts. På detta sätt skulle jemwäl eganderätten wara förnärmad. Den enas rätt är, i sådant fall, lika helig som den andres. Man har widare yttrat, att de lägenheter, hwilka ej hafwa sig wäghållnings-skyldighet ålagde, blifwit på annat sätt beskattade, men så är ej förhållandet, emedan Bruk, Qwarnar och dylika Werk äro nu ej förpligtade deltaga uti något onus af den tryckande beskaffenhet, som wäghållningsskyldigheten. Jag yrkar återremiß på deße och de af Brodren Sahlström mera utwecklade skäl.

Hans Jansson: Af den redan förelupna discußionen finnes tillräckliga anledningar till återremiß. Jag will derföre fästa Utskotets uppmärksamhet wid några få omständigheter. Af alla som ifrat för wägpenningar, har jag ej hört någon som talat om andra wägar än dem, hwarest Gästgifwaregårdar finnas. Är meningen att andra wägar ej skola underhållas på samma sätt? Skulle kanske någon afgift för deras begagnande ej erläggas? Det synes i öfrigt för mycket begärdt, att, på samma gång skjutslegan höjes med 50 procent, wägafgift kommer att stipuleras. En liflig communication länder till Statens förkofran. Hämmas eller förswåras den, uppkommer en stagnation i den allmänna rörelsen. Wäpenningars erläggande har denna

följd, emedan den innefattar prohibitiva medel för den resandes fortkomst, och medförer deßutom, i afseende på deras uppbörd och förwaltning, en mängd tracaßerier. Men skulle Utskotten, efter återremiß, föreslå wägpenningar, skulle jag önska, att utsträckning deraf gjordes till alla wägar, ehuru jag är förwißad Rikets Ständer framdeles skola yrka denna åtgärds upphörande, sedan erfarenheten wisat deß oleumplighet. Deremot skulle jag gerna se, att alla frågor, angående wägars underhåll och dylikt, kommer att innefattas under Communal-styrelsens angelägenheter, emedan allas intreßen då blefwo bättre affedde och jemkade. För sådant ändamål anser jag Betänkandet böra återremitteras.

Härmed förenade sig Eric Jansson från Stockholms Län och Jacob Kihlblom från Södermanland.

Nils Persson från Södermanland: Då man tager i betraktande de stora summor, som utgå af jordbruket till allmänna wägarnes underhållande, oberäknadt hwad som måste bekostas på Härads- och Socknewägar, kan man ej annat än finna en stor olikhet i skyldigheter emellan hemmansegare och andra medborgareclaßer. På hwad sätt detta förhållande bäst skall kunna jemnas, är ett problem ej så lätt att lösa. Jag fruktar att motionärerne ej uppgifwit de rätta grunderne härtill. Man har föreslagit wägpenningars erläggande af dem som resa med skjuts. Härwid förekommer den olägenheten, att hwarje person, som är wäghållningsskyldig, och såsom sådan naturligtwis befriad från wägpenningar, är nödsakad wid hwarje resa på allmän wäg wara försedd med betyg öfwer denna sin egenskap. Wägpenningar skulle egentligen erläggas af utländningar och sådane personer, som icke besitta jord på landet. Men häremot protestera med skäl Städernes inne-

wånare, emedan de måste hwar i sin Stad underhålla gator och gränder. Att bekosta wäghållningen genom en allmän bewillning låter ej eller så lätt werkställa sig. Öfwerallt möter swårigheter för tillempningen af de principer, som nu wilja göra sig gällande, i strid med den gamla grunden för wäghållningen. Också hafwa deßa föga hopp om framgång. Ingen skulle heldre än jag se att någon lindring kunde uppkomma uti detta för landtmannen hårdt tryckande onus; men jag tilltror mig ej att aflemna något förslag härtill, så beskaffadt, att det uppfyller ändamålet utan att medföra några olägenheter. Efter min tanka finnes ingen billighet deruti, att wilja pålägga Qwarnar wäghållningsskyldighet, emedan deßa inrättningar äro för jordbruket högst nödwändiga. Wägarne till deßa ställen begagnas också mera af dem som äro i behof af Qwarnen, än af egarne sjelfwe. Deremot finnes mera anledning, att Bruk och Grufwor ålägges en dylik skyldighet; men derwid möter den swårigheten, att deßa Werk äro amovibla, så att de den ena dagen kunna existera och den andra hafwa upphört. Jag anser emedlertid Betänkandet böra till Utskotten återremitteras på det ärendet må än ytterligare der beredas till de resultat, som kunna wara lemplige.

Härmed förenade sig Hans Jansson med flere Ståndets Ledamöter.

Per Östman från Wester-Norrlands Län: Många skäl finnas, derföre att resande böra betala wägafgift och jag skulle ej hafwa något emot förslaget härom, om det icke i werkställigheten medförde de olägenheter Brodren Hans Jansson ingifwit. Bruk och Grufwor med flere dylika werk borde wißerligen icke wara befriade från wäghållnings-

skyldig-

skyldigheten, emedan en mängd waror och effecter transporteras på wägar från och till deßa ställen. Det utgör också i allmänhet ej någon rigtig rättsgrund, att berörde skyldighet skall ensamt drabba jordbruket. Alla som begagna wägarne böra bidraga till deras underhållande. Men som wäghållningsskyloigheten står i en slags harmonie med skjutsningsbeswäret, samt man nu föreslagit att detta hädanefter bör utgöras genom entreprenad, skulle jag anse lempligast att wäghållningen på samma sätt tillwägabragtes. För att åstadkomma sådant, borde hwarie medborgare, i mån af sin rörelse eller inkomst, erlägga en årlig afgift. Härigenom uppkom en rättwis fördelning af ett onus, som hittills endast legat på jorden och hårdt tryckt deß innehafware. I enlighet med denna åsigt yrkar jag återremiß.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Då allmänna Lagen stadgar böter för underlåten wäghållningsskyldighet, anser jag Konungens Befallningshafwande ej hädanefter böra tillåtas att för dylik försummelse stadga serskildte viten, och torde således Utskotten taga denna omständighet i närmare öfwerwägande.

Peter Petersson från Örebro Län: Jag förenar mig hufwudsakligen med Hans Jansson och Nils Persson från Södermanland. Hwad wägpenningar beträffar skulle jag ej wilja tillstyrka denna afgift, med annat wilkor, än att den aflemnades till Riksgälds-Contoret och sämedelst kommer att åstadkomma en minskning uti allmänna bewillningen. Detta wore så mycket mera rättwist, som en del wägar sällan befaras af resande, men nötas så mycket mera af forslor och warutransporter. Wägpenningarne kommo eljest ej deßa wägar tillgodo. Jag kan ej gilla förslaget

att Grufwor borde uti wägbållningsskyldigheten deltaga, emedan en obillighet härigenom skulle uppstå i så måtto, som ett dylikt werk det ena året kan uppdrifwa sina inkomster till flera tusen R:dr, men ett annat år hafwa nästan ej någon revenue. Deßutom äro Grufwedelegare oftast jemwäl Hemmansegare, och hafwa såsom sådane wägbållningsskyldighet sig ålagde. Utskottens yttrande härom gillar jag alltså.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Efter min tanka kom det ej att leda till någon slags olägenhet att Qwarnar, Bruk och dylika werk lemnade bidrag till wägbållningen. Så länge werket wore i rörelse, borde en lemplig afgift derifrån utgå. Ett Hemman med qwarn är underkastadt wägbållningsskyldighet. Det händer likwäl ofta att qwarnen gifwer mer revenue än sjelfwa Hemmanet. En Ledamot har såsom skäl emot wägpenningars erläggande anfört swårigheten att få denna afgift etablerad för begagnandet af sådane wägar, der Gästgifwaregårdar icke finnas. Sådane wägar äro dock i allmänhet mindre swåra att underhålla, emedan de mindre begagnas. På alla landswägar och nästan hwarje Härادswäg äro Gästgifwaregårdar anlagde. Jag widhåller ännu mina förut yttrade åsigter och önskar att Utskotten wille taga ärendet i något närmare skärskådande, samt föreslå lemplige åtgärder, hwarigenom ett för jordbruket så hårdt tryckande onus måtte kunna lindras. Derwid bör den allmänna princip antagas att hwar och en bör betala wägens underhåll i mån af deß begagnande. Den af några Talare giorda förespeglingen att communicationen härigenom skulle blifwa mindre lätlig, anser jag ej hafwa sin grund i något förhållande, som kan inträffa, emedan resande sannolikt ej låta afskräcka sig genom wägafgifter, som

naturligtwis ej böra blifwa alltför stora och således ej eller betungande. Hwad utländningen beträffar, så gör han i allmänhet sina reser för battre pris i Swerige än i något annat land. Någon minskning i antalet af deßa resande är således ej eller att befara.

Härmed förenade sig Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge: Jag förenar mig helt och hållet med Brodren Sahlström och får deßutom serskildt förnya den af Lars Petersson wäckta motion att Lotshemmons frihet från deltagande i underhåll af allmän landswäg måtte upphöra. Det har händt att nya Lotshemman blifwit inrättade, då öfrige Hemmansegare fått sig tillagd en ökad wäghållningsskyldighet, hwilket icke synes med billighet wara öfwerensstämmande; serdeles som jag icke inser någon grund derföre, att Lotsar böra wara hemmansegare. I öfrigt delar jag Zetterbergs åsigt uti deß reservation.

Sone Persson: Lika med Brodren Sahlström anser jag ifrågawarande onus böra mera jemnt fördelas och i sådant afseende anser jag det wara ganska billigt att resande erlägga wägafgift på det något bidrag må erhållas till de större wägarnes underhållande, hwaraf hemmansegarne äro i werkligt behof, då man tager i betraktande deras skyldighet att inåndfätta en mängd enskildte wägar. Likaledes finner jag med rättwisa förenligt att Bruk och Qwarnar deltaga uti wäghållningsbeswäret. Jag känner många qwarnlägenheter, hwilka gifwa deß innehafware större revenue, än Hemman af lika wärde. Jag yrkar således återremiß.

Anders Trysén från Östergothland: En stor del af Ledamoterne i Utskotten insågo wißerligen fördelen af en

förändring uti wägbällningsskyldigheten, men funno tillika det ganska swårt att uppgifwa något förslag härtill. Nils Persson i Södermanland har härom yttrat en mening, som jag måste gilla. I afseende på wägpenningars erläggande är det min öfwertygelse, att swårigheten med Uppbördens controllerande skulle i betydlig mån tillintetgöra det åsyftade ändamålet med denna åtgärd. Derest Gästgifwarne skulle uppbära denna wägafgift efter anteckning i Dagboken, kunde man wara försäkrad att mera än hälften stannade i deras fickor, emedan det ei sällan skulle hända att resande af glömska underläto att göra ifrågawarande anteckning. Att inrätta serskildte Contor skulle medföra många kostnader. Jag är således böjd att gilla Betänkandet.

Per Jonsson från Öland skriftligen:

"Wid Lag- samt Oeconomie-Utskottens nu föredragna Betänkande N:o 23, torde det tillåtas mig göra några erinringar, så widt samma Betänkande angår min deri omförmälde motion.

Wißerligen kan det icke nekas att ju Konungens Befallningshafwande, såsom Policemakt, egt rättighet att stadga ifrågawarande wite för underläten wägbällning, men detta hindrar icke att detsamma må kunna anses öfwerflödigt. Sådant håller jag ock före, enär Allmänna Lagen i detta fall stadgar tillräcklige böter. Åtminstone borde ett undantag, i afseende på underhållet af wägarne på Öland, wintertiden ega rum. Den som känner Ölands på skog blottade, flacka local, skall säkert medgifwa swårigheten, ja omöjligheten att wintertiden hålla de wanliga wägarne i farbart skick. Winbens fria spelande och den häftighet, hwarmed den äfwen i följd af hafwets närhet, kommer, förorsakar oftast snöyra och gör de emellan stenhägnaden till det mesta

löpande wägarne otillgänglige, och skottningsarbetet under inträffadt uppehållswäder är gemenligen förlorad möda, i anledning af nyßnämnde förhållande. Jag skulle derför tro rättwisan och billigheten fordra att tillempning af ofwanberörde vite, om det än skulle fortfara, icke bör ega rum för wäghållningsskyldige på Öland under de egentliga wintermånaderne, emot wilkor likwäl att, wäghållarne utmed allmänna farwägen utstaka och hålla wäg, så att den resande i allt fall kommer obehindrad fram. Jag har trott mig, för mina Committenters skull, böra göra deßa anmärkningar till den åtgärd Hederwärda Ståndet kan finna för godt.

Stockholm den 16 Januari 1841."

Härmed förenade sig Sven Isacsson från Öland.

Zetterberg: Man har yttrat, att det gifwes flera wägar, hwarpå Gästgifwaregårdar ej äro belägne. Detta kan wißerligen lika litet bestridas, som att några resande på deßa wägar sällan färdas. Man har widare emot wäppenningars erläggande inwändt, att wäghållningsskyldige skulle derifrån wara befriade. Detta är ej min mening. Hwarje resande bör betala en afgift, men så liten, att det ej blir någon fördel för Gästgifwaren att stoppa den i sin egen ficka. Bäst wore likwäl att öfwerlemna så wäl uppbörden som afgiftens bestämmande åt Communerne. Qwarnar och Bruk böra utgifwa wäghållnings-afgift efter antalet af de körslor, som till och ifrån deßa ställen ifrågakommer, hwilket ej blir så swårt att controllera. Jag hoppas att Bonde-Ståndet ej motsätter sig återremiß af Betänkandet, emedan det sannolikt eljest skulle blifwa af de öfrige Stånden bifallet.

Häruti instämde Olof Hansson och Jan Andersson från Westerås Län och Sone Persson från Skåne.

Sven Isacsson från Öland: I anledning af Per Jonssons motion, att Konungens Befallningshafwande hädanefter ej borde tillåtas stadga vite för underlåten wäghållningsskyldighet, får jag tillkännagifwa, att upphäfwande af detta vite skulle åtminstone för Öland wara af stor fördel, emedan Police-myndigheten derstädes i berörde fall gå ganska strängt tillwäga. Det kostar ej mer för Fogden eller Länsmannen än att en gång om året wid den tid, då wägarne äro swårast att underhålla, göra en resa omkring districtet, hwarefter de ej förnumma att inskränka och uttaga viten af de Hemmansägare, hwilkas wäglycken wid granskningstillfället ej warit i fullgodt stånd. För att winna rättelse härutinnan, torde jemwäl en återremiß wara af nöden.

Hans Jansson: Det är wißerligen sannt, att i andra länder är resekostnaden större än här i Swerige, men detta gäller dock ej för alla länder. Deßutom underhållas wägarne der af Staten och ej, som i Swerige är fallet, af enskildte corporationer. Kunde man komma derhän, att wäghållnings-beswäret blefwe skiljdt från jordbruket, wore ganska billigt att resande erlade wägafgift; men intilldeß sådant kan låta sig werkställas, anser jag bäst att icke widtaga åtgärder med wägpenningars erläggande, såsom otwifwelaktigt åstadkommande en mängd tracaßerier och olägenheter. Bland dem bör ej förbises den omständighet, att Embetsmän i och för deras Embetsresor böra tillgodonjuta större ersättning än hittills. Högre Statsanslag måste för detta ändamål bewilias och detta drabbar Staten eller Communerne för hwilka resan eger rum.

Olof Benjaminsson från Götheborgs och Bohus Län: Jag är serskildt af mine Committenter uppmanad att yrka

åläugande för Qwarnar och dylike inrättningar, att uti wäghållningsbeswäret deltaga. Detta wore serdeles billigt uti den ort för hwilken jag är Representant, emedan wägarne icke obetydligt försämras genom en mängd qwarnkörslor från Gotheborg, som både natt och dag werkställas. Då Tullqwarnar ega rättighet att deltaga uti Prest- och Klockarewal, synes det äfwen billigt, att de deltaga uti wägarnes underhållande. Jag yrkar återremiß i denna omständighet.

Hans Jansson: För att styrka att mitt yttrande ej blifwit afgifwit i någon egennyttig syftning, får jag upplysa, att jag för det 1/4:dels mantal jag eger, måste underhålla 610 alnar landswäg, ledande till ett Länsmans-boställe, och hwarifrån någon Gästgifwaregård icke finnes. I den Socken, der detta Hemman är beläget, finnas flere wägar så beskaffade.

Anders Larsson från Westerås Län: Jag delar Sahlströms åsigter, och anser att alla wägar inom hwarje Län borde fördelas lika emellan Hemman och andra lägenheter, såsom Bruk, Grufwor och dylika inrättningar. Skyldigheten för deßa sednare Werk, att betala wiß afgift till wäghållningen borde bestämmas i förhållande till deras wärde, jemfördt med ett motswarande hemman. Om något af deßa Werk komme att upphöra, upphörde naturligtwis äfwen afgiften, som då på öfrige hemman och lägenheter fördelades. På detta sätt anser jag en rättwis wägdelning kunna åstadkommas, utan någons förnärmande.

Discußionen war slutad.

Talmannens proposition till bifall af Betänkandet beswarades med Nej; hwaremot detsamma, på förnyad proposition, blef, med derwid gjorde skriftlige och muntlige an-

märkningar till Lag- samt Oeconomie-Utskottens widare behandling återremitteradt.

§. 6.

Förekom åter till handläggning Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens, sedan den 30 sistlidne December på bordet hwilande, Utlåtande N:o 112, i anledning af wäckt motion, att Södra Bataillonen af Bohus Läns Regemente må, i likhet med den Norra, och under enahanda wilkor, som för densamma äro gällande, till ständigt Infanterie förwandlas, m. m.

Härwid yttrade:

Olof Benjaminsson från Götheborgs och Bohus Län, skriftligen;

"Lag- samt Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 112 bör på allt sätt till bifall understödjas, men återremiß är oundwiklig för utredande af några omständigheter, som af Utskottet blifwit förbisedda, nemligen:

1:o att såsom wilkor för Södra Bataillonens försättande i likhet med Norra Bataillonen, måtte af Rikets Ständer bestämmas, att Rusthållare wid den förra skall wara förbundne att, utan anspråk på ersättning, wid förändringens införande aflemna såwäl till Kronan sine munderingspersedlar: som capott, remtyg, utredning och troß, till Regementets Beklädnads-Directionen;

2:o att Rusthållare, från 1841 års början, till Beklädnads-Directionen böra inbetala den genom Riks-markegången årligen bestämda beklädnads-afgift, enligt 1819 års Förordning;

3:o att Rikets Ständer, sedan 3:dje Hufwud-titeln redan blifwit uppgjord och numera icke kan rubbas, Authorisera

Kongl. Maj:t, att af de från Regementet till Kronan indragne hemmans-rustnings-räntor intill nästa Riksdag bestrida de kostnader, som blifwa förenade med Kronans 1/8:dels beklädnads-bidrag, som till Beklädnads-Directionen bör från Kongl. Collegium årligen lefwereras, till underhållande af carotter, remtyg och personel utredning samt troß i och för den Södra Bataillonen. På deßa grunder får jag begära återremiß.

Stockholm den 16 Januari 1841."

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Någon werkställighet af hwad Utskotten tillstyrkt lärer ej kunna komma i fråga, om ej iagttages, hwad Olof Benjaminsson föreslagit, emedan några medel icke finnas anslagne till utrednings-persedlars anskaffande, och det således är nödwändigt för Kronan, att erhålla deße persedlar af Rusthållarne.

Hans Jansson från Elfsborgs Län ansåg jemwäl återremißen nödwändig, på det ifrågawarande för Bohus Län nyttiga åtgärd måtte kunna blifwa af Kongl. Maj:t sanctionerad.

Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län: Jag skall ej motsätta mig en återremiß, ehuru jag ej kan inse, hwartill den skulle tjena. Det är upplyst, att Kongl. Maj:t och Kronan år 1789 emottagit hästar och munderingspersedlar för 200 nummer af Södra Bataillonen; och då något ersättningsanspråk härpå icke göres, torde det wara billigt, att den föreslagna förändringen åstadkommes på Statens bekostnad, emedan, i händelse Bataillonen skulle uppsitta till Cavalleri, det wore Statens skyldighet, att anskaffa hästar och munderingspersedlar. Det wore således ej någen orättwisa deruti, att Rotehållarne finge behålla sina utredningspersedlar.

Discußionen war slutad.

Talmannens proposition till bifall af Betänkandet besvarades med Nej; hwaremot detsamma återremitterades, i följd af derwid gjorde anmärkningar

§. 7.

Föredrogs å nyo Expeditions-Utskottets Memorial N:o 25, i anledning af erhållen återremiß å Expeditions-Utskottets förslag till underdånig skrifwelse N:o 148, i fråga om närigsfriheten.

I afseende härwå upplystes, att, sedan Expeditions-Utskottet aflemnat ofwannämnde förslag till Ridderskapet och Adeln, hade detta Stånd, med föranledande af de anmärkningar, som deremot blifwit gjorde, återremitterat förslaget, hwilket till öfrige Ståndens granskning sedermera icke blifwit öfwerlemnadt; hwarefter Expeditions-Utskottet uppsatt ett nytt förslag, som jemte det första nu till Ståndens godkännande circulerat.

På hemställan af Hans Jansson från Elfsborgs Län blefwo begge förslagen upplästa och jemförde med Allmänna Beswärs. och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 39, hwarwå förslaget till denna underdåniga skrifwelse bordt sig grunda.

Härefter yttrade:

Hans Jansson: Det är oß ej obekant, att Borgare-Ståndet i deß Enskildta Utskott utarbetat förslag till en ny handels- och handtwerks-ordning, hwilken åtyftar inskränkning uti näringsfriheten. Detta förslag kommer ej att underställas öfrige Ståndens granskning, och således har man ingen rättighet att afgifwa något egentligt yttrande deröfwer. Men wid sådant förhållande skulle jag tro det wara

nödwändigt, att uti den ifrågawarande underdåniga skrifwelsen till Kongl Maijt icke utesluta något, som kan tjena till upplysning, i afseende på Nationens önskningar, angående näringsfriheten. Det af Expeditions-Utskottet uppsatta första förslaget är i detta fall både fullständigt och deßutom öfwerensstämmande med Oeconomie-Utskottets Betänkande N:o 39, som utgör ett Rikets Ständers Beslut, och så edes bor ligga till grund för den underdåniga skrifwelsen. Någon förändring i uttrycken torde wäl wara af nöden, men af sjelfwa innehållet bor ej något borttagas. Det torefaller mig deßutom högst besynnerligt, att Expeditions-Utskottet kunnat på ett Stånds återremiß omarbeta ett förslag som icke warit öfrige Ståndens granskning understatt. Jemte det jag förenar mig uti den reservation Expeditions Utskottets Ordförande Grefwe af Ugglas afgifwit, yrkar jag att Utskottets sist oflemnade förslag måtte återremitteras, med föreskrift för Utskottet, att oflemna ett förslag, som, äfwen i afseende på motiveringen, öfwerensstämmer med Rikets Ständers beslut, enligt Oeconomie-Utskottets Utlåtande N:o 39.

Häruti bördes flere af Ståndets Ledamöter instämma.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Då Grundlagen bestämdt föreskrifwer, att Rikets Ständers skrifwelser skola uppsättas, i enlighet med de Betänkanden, som blifwit af majoriteten godkände; samt Expeditions-Utskottets första förslag till skrifwelse i fråga om Näringsfriheten ostridigt till syftning och innehåll öfwerensstämmer med Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 39, anser jag Bonde-Ståndet ej böra antaga det sista förslaget, utan derest öfrige Stånden skulle detsamma god-

känna, till Kongl. Maj:t aflemna serskildt skrifwelse i öfwerensstämmelse med ofwannämnde Betänkande.

Olof Lindbäck från Halland: Som jag ej kunnat gilla Expeditions-Utskottets åtgärd wid behandlingen af förewarande fråga, finner Hederwärda Ståndet, att jag instämt i Grefwe af Ugglas reservation, så wäl emot utesslutandet af motiveringen wid förslagets omarbetning, som emot borttagandet af de, i min tanka wälgrundade, uttryck, hwarmed twenne Stånd wid 1815 års Riksdag förklarat Näringsfrihetens bestämmande icke wara någon privilegiifråga, utan bero af Kongl. Maj:t. Jag anser, att den wederwilja allmogen hyser för ett onaturligt näringstwång, bör genom den underdåniga skrifwelsen öppet framläggas för Kongl. Maj:t, och yrkar derföre att förutnämnde motiver måtte i det senare förslaget inrymmas; eller ock det förra förslaget till underdånig skrifwelse antagas, med förändring endast af några mindre paßande ordställningar, på sätt Hans Jansson föreslagit, för hwilket ändamål jag yrkar det sednare förslagets återremittérande.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Efter min tanka bör Bonde-Ståndet uttryckligen förklara, att det godkänner Expeditions-Utskottets förslag.

På proposition af Talmannen fattades härefter följande beslut: Bonde-Ståndet, som funnit Expeditions-Utskottets förslag N:o 148 till Riksens Ständers underdåniga skrifwelse till Kongl. Maj:t, angående Näringsfriheten, affattadt i enlighet med Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets, af Rikets Ständer godkända Betänkande N:o 39, beslöt att, med förklarande häraf, återremittera Utskottets förnyade förslag härom under N:o 186, på det Utskottet må i detta ämne afgifwa ett förslag, fullkomligt öfwer-

enskämmande, äfwen i afseende på motiveringen, med hwad ofwannämnde Betänkande innehåller.

Protocolls-utdrag härom blef genast expedieradt.

§. 8.

Föredrogs åter Stats-Utskottets den 9 dennes på bordet lagde Utlåtande N:o 401, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående en uppkommen brist i 1839 års anslag till Bewärings-manskapets wapenöfningar.

Derwid yttrade:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Det kan wißerligen synas, som det wore billigt, att ifrågawarande brist, såsom uppkommen på sätt Kongl. Maj:ts Proposition uppgifwer, blefwe ersatt; men då anslaget till Bewärings-manskapets wapenöfningar icke är något förslags-anslag, anser jag mig icke kunna bifalla, hwad Utskottet tillstyrkt.

Härmed förenade sig Sven Isacsson från Öland och Henric Andersson från Örebro Län;

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag förenar mig med Hans Jansson. Man bör rätta munnen efter matsäcken. Det skulle blifwa ett ganska wådligt prejudicat att bifalla hwad Utskottet föreslagit.

Sone Persson från Skåne jemte flera andre Ståndet Ledamöter hördes häruti instämma.

Talmannens proposition till bifall af ifrågawarande Betänkande beswarades med Nei; hwaremot detsamma på förnyad proposition blef afslaget.

§. 9.

Föredrogs å nyo Stats- och Lag-Utskottets, sedan den 9 dennes på bordet hwilande Betänkanden.

N:o 113, i anledning af wäckte motioner om ändring och tillägg uti Ansvarighets-Lagarne för Rikets Ständers Fullmäktige i Banken och Riksgälds-Contoret, i afseende på lyftningen af det så kallade Stora Creditivet.

Bifölls.

N:o 114 i fråga om inrättande af ett Juridiskt Institut.

Bifölls.

N:o 115 i anledning af wäckt motion om skyldighet för häktad person, om sakfalles, att ersätta sitt tångunderhåll.

Bifölls.

Häremot reserverade sig Nils Persson från Örebro Län.

N:o 116, i fråga om præscriptionstiden för utsökande af fordringar hos Stats-Werket.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag yrkar återremiß af detta Betänkande. Kongl. Brefwet den 29 November 1821 blir i allmänhet stricte tillempadt endast i detta fall då någon till Kronan betalt dubbelt genom mißtag. Det borde äfwen i min tanka utsträckas äfwen till den händelse, då oriktig betalning egt rum på hwad sätt som helst, emedan en restitution, inom den för enskilde fordringar stadgade tid, wore högst billig.

Vice Talmannen Per Ericsson med flera andre Ledamöter hördes häruti instämma.

Återremitterades.

N:o 117, i anledning af wäckt motion om belöningar af allmänna medel för Kronobetjenter, som wisa nit för tjufweriers hämmande

Bifölls.

N:o 118, i anledning af wäckt motion om tillökning i aflöningen för wärfwad Soldat, som utöfwer en wiß tid warit i tjensten anställd.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 119, i fråga om inköp för allmänna medel af Register till förslaget till Allmän Civil-Lag.

Bifölls.

N:o 120, i anledning af wäckt motion om inrättande af nya Hof-Rätter och en förändrad indelning af Hof-Rätternes jurisdictioner.

Bifölls.

N:o 121, i anledning af wäckt motion om organiserande af en Advocat-Corps på Stat.

Bifölls.

N:o 122, i anledning af wäckt motion dels att på landet må blifwa att tillgå edswurne Tjenstemän, till biträde wid upprättande af juridiska handlingar dels ock att expeditionslösen i Domboksmål må upphöra.

Bifölls.

N:o 123, i anledning af wäckt motion, att med ändring af 13 Cap. 3 §. Rättegångs-Balken, ersättning för reskostnad och dagtractamente till extra Domare, som i anseende till ordinarie Domares jäfaktighet, tillförordnas, alltid må af allmänna medel utgå.

Derwid yttrade:

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Efter mitt omdöme hade Utskotten bordt tillstyrka bifall till ifrågawarande motion. Det kan hända, att en Domare inom sin Domsaga har många slägtingar. Alla, som med deße kunna hafwa några rättsanspråk oafgjorde, måste nu widkän-

nas kostnaden af en extra Domares tillförordnande. Detta innebär en orättwisa, som ej är förenlig med den jemlikhet, som i sådant fall bör ega rum för alla parter. Jag yrkar återremiß.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jag skall ej bestrida återremiß, ehuru jag anser mindre wälbetänkt, att anwända Statsmedel till ifrågawarande ändamål. Den händelsen är ej owanlig, att Domare åtaga sig enskildte Fullmäktigskap, och sämedelst blifwa jäfwige, i hwilket fall extra Domare måste förordnas. Det wore orätt att belasta Stats-Caßan med dylike utgifter.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Om motionen blefwe bifallen; skulle måhända flere jäf och extra förordnanden förekomma, än nu är händelsen. Sådant kom att ega rum på det allmännas bekostnad, ett större ondt än det Strindlund welat förebygga. Jag anser oß böra godkänna Utskottens Betänkande.

Häruti hördes flere Ledamöter instämma.

Strindlund: För att ej uppmuntra till de händelser Brodren Rutberg omnämnt, kunde föreskriften endast hafwa afseende på skyldskaps jäf, då all rättwisa talar för upphörande af den serskildta kostnad en part nu måste widkännas, för att få Lag och rätt i de fall, jäfsförhållanden hindra den ordinarie Domaren att sjelf pröfwa målet. Mången rättwis sak af mindre betydenhet måste af denna anledning nu nedläggas.

Per Persson från Örebro Län: I den Domsaga, der jag har mitt hemwist, har ofta inträffat, att Domaren af slägtskaps-jäf warit hindrad att handlägga wißa mål; men deßa hafwa då blifwit, utan serskild ersättning, behandlade

af

af de unga Jurister, som biträdt Domaren. Jag bifaller således Betänkandet

Anders Larsson och Jan Persson från Upsala Län, med flere andre Ledamöter, woro af samma mening.

Peter Jönsson från Jönköpings Län förenade sig med Strindlund.

Per Sahlstöm från Stockholms Län: Jag anser det allmänna ej böra belastas med ifrågawarande utgifter. Domarena på Landet sakna i allmänhet ej sådane biträden, som kunna anförtros handläggning af ifrågawarande mål, utan att serskild ersättning derföre bör komma i fråga. Betänkandet torde alltså bifallas.

Härmed förenade sig Jacob Kihlblom och Nils Persson från Södermanland.

Johan Jacob Rutberg: Då wi nu ej hafwa någon brist på unga Domare, som behöfwa öfning uti lagskipnings-wäsendet, anser jag det wara olemligt, att af Stats-Casan anslå medel för ifrågawarande ändamål.

På proposition af Talmannen bifölls Betänkandet.

§. 10.

Föredrogs å nyo Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens, den 9 dennes, bordlagde Utlåtanden:

N:o 124, i anledning af wäckt fråga om ersättning till Rotehållarne wid Dal-Regementet, för slitning af Soldaternes klädes-persedlar under arbets-commenderingar.

Bifölls.

N:o 125, i anledning af wäckt fråga om ersättning till Rotehållarne wid Jönköpings Regemente för åbragte

kostnader under en arbets-commendering af Regementet till Trollhätte Canal.

Bifölls.

N:o 126, i anledning af wäckt fråga om allmän frihet till hemtning af tjäruwed å Kronans skogar i Rikets Norra Län.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag bifaller Betänkandet; men skulle anse det wara för Riket ganska förmånligt, om ifrågawarande rättighet jemwäl utsträcktes till öfrige Länen. Jag will dock ej för sådant ändamål begära återremiß.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jag skulle ej heller wara emot en allmän frihet till hemtning af tjäruwed å Kronans Skogar i alla Län; men då ifrågawarande motion endast afser de Norra Länen, hafwa Utskotten ej kunnat meddela något annat Utlåtande, än det nu aflemnade.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län anfåg jemwäl, att en utsträckning af ifrågawarande rättighet skulle medföra fördel för skogarne i Riket, jemte det en inkomst bereddes åt Allmogen; men då motionen endast blifwit wäckt, angående de Norra Länen, kunde man nu ej komma längre än att bifalla Betänkandet.

Bifölls.

§. 11.

Wid förnyad föredragning af Banco-Utskottets, sedan den 9 dennes, på bordet hwilande Betänkande N:o 136, öfwer wäckt fråga om inköp af ett hus för begagnande af Läne-Contoret i Götheborg, blef densamma bifallet.

§. 12.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 9 dennes bordlagde Utlåtanden:

N:o 171, öfwer gjorde anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 122, i anledning af wäckt fråga om upphäfwande eller ändring af Kongl. Förordningen den 9 Maj 1835, angående hwad iakttagas bör wid handel om lösören, som köparen låter i saljarens wård qwarblifwa.

Begärges och lades ytterligare på bordet.

N:o 172, i anledning af wäckt motion, dels om upphäfwande af Kongl. förbudet mot Dueller och slagsmål af af den 22 Augusti 1682, och alla dermed sammanhang egande Författningar, dels ock om ändring af 24 Cap. 11 §. Mißgernings-Balken.

Bifölls.

§. 13.

Föredrogs ånyo Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens den 9 dennes bordlagde Betänkanden:

N:o 26, i anledning af wäckt fråga om förändring i tiden för wäglagningen.

Bifölls.

N:o 27, angående wäckte frågor om förändringar i Stängsel-Författningarne.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 28, i anledning af gjorde anmärkningar wid Utskottens Betänkande N:o 3, angående grunderne och wilkoren för Hemmans-klyfning samt afsöndring af jord eller andra lägenheter från Hemman.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

§. 14.

Föredrogs ånyo Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens den 13 dennes på bordet lagde Utlåtande:

N:o 127, i anledning af erhållne återremißer å Betänkandet N:o 99, om förändrad reglering af Consuls-districten samt utfärdande af ny Consulat-Stadga.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

§. 15.

Anmältes ånyo Expeditions-Utskottets Memorialer:

N:o 26, med öfwerlemnande af uppsatt förslag till Rikets Ständers underdåniga skrifwelse, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om pensioner åt f. d. Stats-Råden Friherre Åkerhjelm och Grefwe Hård.

N:o 27, Med öfwerlemnande af uppsatt förslag till underdånig skrifwelse, angående sökt befrielse från ersättandet af uppburna förskott till utgifter i följd af Cholera-farsoten.

Förslagen till de underdåniga skrifwelserna godkändes, och Memorialen lades till handlingarne.

§. 16.

Anders Larsson från Upsala Län tillkännagaf, att, sedan Ståndet den 8 sistlidne April, wid handläggning af Lag-Utskottets Memorial N:o 11, hwarigenom Utskottet, med förklarande, att det icke tillkom Utskottet att frågor af denna beskaffenhet behandla, återlemnat Anders Larssons och Olof Olofssons från Westerbotten till Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten remitterade serskildte motioner, om ändring i Författningarne, angående

hemmansförmedling, ansett att, som motionerne jemwäl öfwerlemnats till Oeconomie-Utskottet, någon annan åtgärd icke erfordrades, än att lägga Lag-Utskottets Utlåtande till handlingarne; så hade ifrågawarande ärende derefter icke till någon behandling i Utskottet förekommit, af den uppgifna anledning, att berörde motion icke blifwit i wederbörlig ordning till behörige Utskott remitterad.

På hemställan af Anders Larsson beslöt Ståndet att remittera nämnde motioner till Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten, hwilka för sådant ändamål af motionen skulle erhålla afskrifter.

§. 17.

Anmältes och lades på bordet Lag-Utskottets Utlåtanden N:ris 173 och 174.

§. 18.

Anmältes en af Högwördiga Preste-Ståndet uti Protocolls-utdrag den 30 dennes gjord inbjudning, att instämma uti deß beslut, angående anwändandet af Bancowinsten.

Ståndet beslöt, att nämnde inbjudning skulle hwila på bordet intilldeß wederbörande Utskotts Utlåtande, i anledning af Eric Nilssons från Jemtland motion i samma ämne, ankommit.

§. 19.

Anmältes en af Wällofl. Borgare-Ståndet, enligt Protocolls-utdrag den 30 dennes, gjord inbjudning, att biträda deß beslut, i anledning af Lag-Utskottets Utlåtanden N:ris

42 och 166, öfwer wäckte motioner om Förlikning's-Committéers inrättande.

Med frånträdande af eget beslut fann Ståndet för godt antaga inbjudningen.

§. 20.

Anmältes och lades till handlingarne denna dag ankomne Protocolls-utdrag:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, under N:o 773 till och med 782;

Från Wällofl. Borgare-Ståndet, under N:ris 506 1/2, 510 till och med 521, 523.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 eftermiddagen. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 20 Januari.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollen för den 9 näfllidne December och den 13 innewarande Januari justerades.

§. 2.

Föredrogs och uppläſtes ett från Högwördiga Preſte-Ståndet ankommet utdrag af deß Protocoll för den 13 i denna månad, hwarigenom bemäldte Riks-Stånd inbjudit de öfriga Stånden, att ſig med Preſte-Ståndet förena uti deß nyßberörde dag fattade beſlut, att Stats- ſamt Allmänna Beſwärs- och Oeconomie-Utſkotten ſkulle anmodas gemenſamt inkomma med förſlag till Bancowinſtens anwändande till allmänt nyttiga ändamål.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Ehuru jag för min del icke kan finna någon wäda wid att antaga ifrågawarande inbjudning, torde likwäl, enär inom detta Stånd af Medbrodren Eric Nilsson från Jemtland blifwit, rörande Bancowinſtens anwändande, wäckt och till Banco-Utſkotten remitterad en motion, hwaröfwer Utlåtande af ſamma Utſkott ännu icke blifwit afgifwet, det wara lempligaſt att Bonde-Ståndet icke fattar beſlut i ämnet förr än ett ſådant Utlåtande ankommit; hwadan jag för min del afſlår inbjudningen.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge: Fråga om Bancowinſtens anwändande har nyligen förewarit i Stats-Utſkottets Utgifts-afdelning, hwarwid så wäl jag ſom de öfrige Ledamöterne af Bonde-Ståndet begärde ſamma frågas hwilande intilldeß den af Eric Nilsson wäckte motion blifwit af Banco-Utſkottet beſwarad, och denna åſigt anſer jag mig ienwäl nu böra widblifwa.

Johan Andersson från Upſala Län: Då Stats-Utſkottets Utgifts-afdelning förliden gårdag förehade frågan om anwändandet af Bancowinſten, anſåg wäl Utſkottet ſig icke wara af den utaf Eric Nilsson inom Bonde-Ståndet wäckte och härifrån till Banco-Utſkottet remitterade motion

förhindradt, att samma fråga handlägga, men Utskottet medgaf dock, på Medbrodren Appelqvists och min hemställan, att handläggningen deraf skulle få hwila intilldeß Bonde-Ståndet i ämnet yttrat sig. För min del afslår jag Preste-Ståndets inbjudning, och anser Utlåtandet öfwer Eric Nilssons motion böra afbidas innan ämnet ytterligare behandlas.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Sedan det genom Ständernes förut fattade beslut är gifwet, att Bancowinsten skall till allmänt nyttiga ändamål anwändas, och motion blifwit härom inom Bonde-Ståndet wäckt och till Utskott öfwerlemnad, kan jag icke finna att Ståndet lempligen kan göra något annat än afslå inbjudningen, enär Utlåtande i anledning af samma motion ännu icke är wordet afgifwet. För min del anser jag dock formenligast att Stats-Utskottet bör handlägga frågan om Bancowinstens anwändande.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag instämmer med dem, som yrkat afslag å Preste-Ståndets ifrågawarande inbjudning, ty jag anser mig hafwa allt skäl att frukta att, såsom man ordspråkswis säger, en hund derunder ligger begrafwen.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jag anser Bonde-Ståndet icke böra antaga Preste-Ståndets inbjudning, men då Ständerne redan beslutat att en del af Bancowinsten skall till allmänt nyttiga ändamål anwändas, hemställer jag att Stats-Utskottet må anmodas att deröfwer meddela Utlåtande.

Nils Persson från Södermanlands Län: Enligt min åsigt bör förewarande inbjudning af Bonde-Ståndet destomindre antagas, som den synes mig stå i rak strid med

Ståndets förut fattade beslut att den disponibla Bancowinsten skall på samtliga Länen i Riket fördelas. Jag kan dock icke finna någon fara för Bonde-Ståndet, att nu uttala den önskan, att frågan om Banco-winstens anwändande bör af Utskott ofördröjligen behandlas; ty ett Utskotts Utlåtande i ämnet är nödwändigt, emedan Ständerna icke kunna derom omedelbart besluta.

Jacob Kihlblom från Södermanlands Län: Icke eller kan jag finna hwarföre handläggningen af ifrågawarande ämne bör fördröjas, enär detsammas afgörande är af största wigt; dock anser jag Preste-Ståndets inbjudning icke böra antagas, emedan densamma synes innebära den sytning, att Bancowinsten skall anwändas till anslagen å Extra Stats-regleringen, hwilket är stridande mot det beslut, Bonde-Ståndet fattat.

Appelqvist: Då allmänna rösten inom Bonde-Ståndet yttrar sig för afslag å Preste-Ståndets inbjudning, hemställer jag att det Protocolls-utdrag, som från Ståndet kommer att meddela underrättelse, om ett sådant afslag må jemwäl öfwerlemnas till Stats-Utskottet, med bestämd uppmaning till detta Utskott, att uppgöra förslag till Bancowinstens fördelande på Rikets samtlige Län i öfwerensstämmelse med de åsigter, Bonde-Ståndet uttalade wid handläggningen af Banco-Utskottets Utlåtande N:o 109, rörande Bankens behållna räntewinst och capitalöfwerskott.

Häri instämde Nils Jeppsson, Niclas Jönsson, Lars Bengtsson och Sone Persson från Skåne, Olof Olsson från Westerbottens Län, Olof Benjaminsson från Göthe-borgs och Bohus Län samt Jan Andersson från Westerås Län.

Discußionen war slutad och Bonde-Ståndet fann för sin del icke skäl att Preste-Ståndets ifrågawarande inbjudning antaga.

I sammanhang härmed beslöt Ståndet, i anledning af den utaf Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län och Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län gjorde hemställan, att Stats-Utskottet skulle anmodas till Rikets Ständer inkomma med förslag till ifrågawarande medels fördelning på Rikets samtlige Län, i öfwerensstämmelse med det af Bonde-Ståndet wid handläggning af Banco-Utskottets Utlåtande N:o 109 fattade beslut; och skulle till ledning för Utskottet härutinnan, discußionen öfwer samma Utlåtande utur Ståndets Protocoll utskrifwas samt Utskottet meddelas, hwarjemte Banco-Utskottet genom serskildt Protocolls-utdrag skulle underrättas derom, att Bonde-Ståndet uppdragit åt Stats-Utskottet att, rörande Bancowinstens fördelning meddela Utlåtande, och att någon åtgärd med Eric Nilssons ofwanberörde motion hos Banco-Utskottet följaktligen icke erfordrades.

§. 3.

Wid förnyad föredragning af Constitutions-Utskottets på bordet hwilande Memorial N:o 68, med fortsatt förslag i afseende på National-representationens ombildning, och de i sammanhang dermed nödige Grundlags-förändringar, beslöt Ståndet, på hemställan af Hans Jansson från Elfsborgs Län, med hwilken Jacob Kihlblom och Nils Persson från Södermanlands Län sig förenade, att samma Memorial skulle i sin helhet, och icke punctwis, handläggas.

Sven Heurlin från Kronobergs Län inlemnade ett så lydande skriftligt anförande:

"Det lärer icke kunna bestridas, att det skulle leda till större enkelhet och bestämdhet, om Riksdags-Ordningen, på sätt Constitutions-Utskottet föreslagit, kunde, sedan de §§. som komma att ingå i Wal-Lagen, blifwit uteslutne, öfwerflyttas till Regerings-Formen, i allt hwad som borde bibehålla Grundlags-natur, samt det öfriga ingå i Arbets-Ordning eller Reglementen. Jag torde alltså få antage att Utskottens förslag i denna del af Ståndet bifalles; och då jag i detta afseende begär Talmannens proposition, öfwergår jag directe till det redactions-förslag Utskottet afgifwit.

Jag anhåller att derwid först få fästa Ståndets uppmärksamhet derpå, att i detta förslag icke bör intagas något, som icke står i oskiljaktigt sammanhang med ombildandet af National-representationen, emedan man derigenom utsätter sig för det obehag, att Konungen skulle, i en sådan del af Rikets Ständers beslut, kunna finna skäl att wägra Sanction till hela förslaget. Jag anser på denna grund, att Ståndet borde såsom sin gemensamma tanka uttrycka den mening: "att Utskottet anmodas utur förslaget skilja allt hwad som icke eger omedelbart sammanhang med representations-förändringen; samt att upptaga sådant i serskildt förslag, för att icke behöfwa i oskiljaktigt sammanhang med det, angående National-representationens ombildning, underkastas Konungens pröfning."

Jag anser i detta afseende följande §§. wara af den beskaffenhet, att de utur detta förslag borde öfwerflyttas i ett annat, nemligen:

§§. 1, 8, 38, hwad angår Departements-Cheferna, men med bibehållande af den förändrade benämningen "Riks-Församlingen".

§§. 40, 43, 44, 47, samt uteslutandet af §. 114 i närwarande Regerings-Form.

Wid hwad som blifwit föreslaget i de §§. som ega oskiljaktigt sammanhang med Representations-frågan, har jag ansett mig böra anmärka följande:

§. 62. Jag anser att antalet Sertio i Pröfnings-Nämnden är wäl ringa. Jag tror, att då antalet af Representanterne, enligt Utskottets förslag, blifwer 250, det wore mera ändamålsenligt att antaga detta antal till 75, på det att dels denna del af Riks-Församlingen icke genom tillfälliga händelser må blifwa alltför fåtalig, dels Utskott och Committéer kunna förses med ett tillräckligt antal Ledamöter, äfwen af Pröfnings-Nämnden. Jag föreslår alltså att Ståndet måtte uttrycka, såsom deß gemensamma tanka, att Pröfnings-Nämnden bör bestå af Sjuttiofem (75) Ledamöter.

§. 63. Jag anser att den tid af en månad, som Utskottet föreslagit såsom termin för wal af Talman och vice Talman i Riks-Församlingen och deß begge Nämnder, är för läng. Ett mißtag i sådane wal kunde då utöfwa alltför stor inflytelse på ärendernes gång, och jag tror att då Norrska Stor-Tinget funnit sig wid att bibehålla det der ursprungligen antagna bruket, att wälja för hwarje wecka, böra wi icke låta denna erfarenhet gå för oß förlorad. Att i detta afseende fästa wigt wid beswäret med en omröstning, synes mig ej wälbetänkt; och helst då antalet af röstande icke blifwer så öfwerdrifwet stort. Jag föreslår alltså, att Ståndet måtte såsom sin gemensamma tanka uttrycka den önskan:

"Att de i §. 63 omnämnde wal böra ske hwar fjortonde dag."

§. 65. Jag anser att Utskottet i allmänhet wäl betänkt föreslagit inskränkning i såwäl Utskottens antal som Utskotts-Ledamöternas. Men jag tror att tre Ledamöter i Expeditions-Utskottet är wäl ringa. Jag wågar föreslå att Ståndet såsom sin gemensamma tanka, wille uttrycka den mening, att på det inga tillfälliga anledningar böra hindra Expeditions-Utskottets göromål, Ledamöternes i nämnde Utskott antal bör bestämmas till Sex.

Jag anser äfwen att det i Grund-Lagen borde uttryckas huru i allmänhet förhållas borde med de Oeconomiska Lagstiftnings och andra frågor, som icke tillhöra de här nämnde Utskott, men hwilka kunna komma under Rikes-Församlingens behandling och för hwilkas beredning jag anser wal af Committéer med ett inskränkt antal Ledamöter wara det lempligaste. Jag tror, att sak-kunskap och skyndsam handläggning då är mera att påräkna, om för hwarje serskildt mål en Committée tillsättes som sedan kan få sig de likartade mål med eller utan förstärkning af Ledamöternes antal, uppdragne; och jag får derföre wördsamt föreslå att Ståndet wille, såsom deß gemensamma tanka förklara, att i slutet af §. 65 borde tilläggas följande:

6:o Alla till ofwannämnde Utskotts behandling icke hörande ärenden öfwerlemnas till utredning åt för tillfället walde Committerade, till ett antal af minst tre, men högst sju, hwilka böra sitt Utlåtande deröfwer afgifwa, innan ärendet af Kamrarne till afgörande företages.

§. 69. Jag anser att den föreslagna proportionen för närwarande personalen wid beslutsfattande är mindre wälbetänkt. Skulle tre femtedelar erfordras för beslut, kunde en minoritet som utgjorde fullt 2/5:delar, genom deß ute-

blifwande från öfwerläggningarne, göra hela Representationens werksamhet om intet. Jag will icke neka, att ju en bestämmelse i antalet som minst bör deltaga i beslut bör finnas. Men så snart man utsätter det till öfwer hälften, uppstår alltid betänklighet. Jag wågar derföre föreslå att Ståndet, såsom deß gemensamma tanka, bör förklara, "att beslut kan fattas, derest hälften af Ledamöterne i Riks-Församlingen, eller i Nämnder och Utskott, äro närwarande."

§. 70. Utskottets förslag, att i Riks-Församlingen endast skulle kunna röstas öfwer Nämndernes förslag i deras helhet, anser jag olempligt. Ofta torde, genom en ringa förändring, meningarne kunna förenas; och jag anhåller derföre att Ståndet, såsom deß gemensamma tanka, wille förklara, att 5 mom. af §. 70 borde få följande lydelse: "Om frågan till Riks-Församlingen sålunda blifwit bänskjuten, röstas det först öfwer stora Nämndens hela förslag, och, i fall det afslås, öfwer Pröfnings-Nämndens; då 2/3:delar röster erfordras för antagandet. Skulle intetdera antagas, företages ärendet till pröfning af Riks-Församlingen in Pleno; sedan en serskild dertill utwald Committée afgifwit nytt förslag i ämnet."

§. 71. I fall hwad jag wid 65 §. föreslagit, skulle winna Ståndets bifall, borde wid denna §. förklaras: "att redactionen bör förändras i enlighet med tillägget till §. 65.

§. 72. Att öfwerlemna till en pluralitet, den må nu uppgå äfwen till 3/4:delar, att genast qwäfwa en motion, anser jag wara högst betänkligt. Huru ofta har ej en sådan i första ögonblicket, och wid en mindre lycklig framställning, ansetts oförtient af uppmärksamhet, och sedan wisat sig wara både nyttig och werkställbar. Jag tror, att

en tillräcklig garantie för en motions tänkwärdhet wore, om man antog, att den skulle owägerligen remitteras till beredning, så wida några Representanter understödde densamma. I sådant fall synes mig, att Ståndet, såsom deß gemensamma tanka, borde förklara, att öfwer hwarje förslag, som af twenne Riksdagsmän, utom motionären, understödjes, owägerligen bör inhemtas Utskotts eller Committées Utlåtande.

Sedan jag sålunda yttrat mig öfwer de delar af Constitutions-Utskottets förslag, som jag anser betänkligt att antaga, wågar jag wördsamt erinra om Ståndets, wid föredragningen af Memorialet N:o 38, fattade beslut, att icke afgöra frågan om sättet för National-Representationens bildande i en eller twenne Kamrar förr, än det nu ifrågawarande Utlåtandet inkommit. Jag utbeder mig att således, i sammanhang härmed, få yttra mig angående denna angelägenhet.

Efter att hafwa bemödat mig att jemföra fördelen och olägenheterne af förhandlingarne i en eller twå Kamrar, samt bedöma rätta beskaffenheten af ett Twå-Kammarsystem, med olika functioner och olika qualificationer för hwardera Kammaren, har jag trott mig finna, att alla de förhoppningar man gör sig af Representationens fördelning i twenne afdelningar, kunna med lika sannolikhet winnas, genom den tillfälliga, som Utskottet föreslagit i det nu föredragna Memorialet, som genom en bestående, på serskildte wal-sätt, eller serskild walbarhet grundade skillnad emellan Kamrarne. För öfwerläggningens mognad, är den dubbla föredragningen i begge Nämnderne tillräcklig, och en ständig, på Kamrarnes olika sammansättning grundad skillnad emellan deßa, med det

wilkor, att begge owilkorligen skola ega ett weto emot hwarandra, synes mig endast leda till splittring och ändamålslösa swårigheter. Alla de konstlade bewis man söker framlägga för Twå-Kammar-systemet, kunna icke rubba min öfwertygelse, att det egentligen har sitt upphof i aristocratiens eller i Regeringarnes bemödanden att betrygga sig om en större inflytelse på National-Representationen; och hos oß finnas inga elementer, hwaraf kunna bildas en öfre Kammare, samt intet behof af en sådan. Den redan afgjorda samfäldta wal-principen gör deßutom all tanka på en, till ursprung skiljaktig, representation obehörig.

Utgående från denna åsigt, kan jag icke annat, än på det högsta tillstyrka, att Ståndet måtte förklara sig för det af Constitutions-Utskottet föreslagna sätt, att Swenska National-representationen genom wal inom sig fördelar sig till öfwerläggning på twenne rum; men, i händelse af stridiga beslut, förena sig till gemensam öfwerläggning."

Häri instämde Bengt Gudmundsson från Hallands Län och Peter Gabrielsson från Kronobergs Län.

Hans Jansson från Elfsborgs Län yttrade: Uti ingressen till förewarande Memorial har Utskottet tillräckligen uppgifwit grunderne för sitt förfarande, att med samma Memorial, såsom en fortsättning af Memorialet N:o 38, till Rikets Ständer nu serskildt inkomma; och wid ett föregående tillfälle har jag redan nämnt, att, enär de trenne öfrige Riks-Stånden wid handläggningen af sistberörde Memorial afgifwit yttrande, huruwida Riks-Församlingen borde sammanträda på en eller twå Kammare, samt beslutat sig för detta sednare, men Bonde-Ståndet at anförde

skäl,

skäl, rörande detta ämne, ännu icke fattat beslut, det för Constitutions-Utskottet är alldeles nödwändigt, att ofördröjligen få inhemta Bonde-Ståndets tanka, angående Kammarbildningen, på det Utskottet må kunna oförhindradt fortsätta sitt arbete med förslaget till Natianal-representationens ombildning. Utskottet har, med anledning af de trenne öfrige Riks-Ståndens nyßberörde beslut, redan påbegynt utarbetandet af ett förslag, i enlighet med det så kallade Twå-Kammar-systemet, men ju mera detta arbete fromskridit, ju större swårigheter för systemets tillempning här i Riket hafwa framställt sig, så att Utskottet nära nog funnit det alldeles omöjligt att i denna sykning uppgöra ett antagligt Grundlags-förslag. Ej mindre den erfarenhet jag sålunda inom Utskottet wunnit, än de åsigter, jag förut i ämnet fattat, gifwa mig derföre full anledning, att till Ståndet hemställa, det Ståndet må med widhållande af de grundsatser, som wid behandlingen af Memorialet N:o 38 inom Ståndet syntes göra sig gällande, gilla Utskottets nu afgifne förslag, att Riks-Församlingen här i Riket lika som i Norrige må på en Kammare sammanträda. I anledning af de uti Medbrodren Heurlins nu uppläste anförande framställde anmärkningar, får jag erinra, att, hwad beträffar hans yrkande, att Talmännen icke böra, såsom Utskottet föreslagit, wäljas för en månad utan endast för fjorton dagar i sender, jag icke kan instämma i denna hans åsigt, ty på så kort tid som fjorton dagar kan hwarken en Talman komma i tillfälle att ådagalägga sin skicklighet eller Riks-Församlingen att beprófwa densamma. Jag har derföre inom Utskottet biträdt det förslag Memorialet innehåller, och finner icke skäl att detsamma nu frångå. Beträf-

fande val och omröstningar inom Riks-Församlingen, förenar jag mig destoheldre med Heurlin derom, att deßa icke böra ske öppet utan med slutna sedlar, som jag finner det wara högst olempligt att, serdeles wid val och omröstningar, som angå personer directe, låta öppna voteringar, ega rum. Erfarenheten har ock wisat, att i de Länder, såsom t. ex. England och Frankrike, der ett dylikt omröstningssätt inom National-Representationen är öfligt, man skulle anse för en bland de helsosammaste reformer, att få detta omröstningssätt förändradt till voteringar med slutna sedlar. Att jag i afseende å Ledamöternes antal i Pröfnings-Nämnden icke eller finner Heurlins anmärkning sakna skäl, hwilket Constitutions-Utskottet under utarbetandet af förslaget till Twå-Kammar-systemet jemwäl funnit, så att antalet af Pröfnings-Nämndens derwid blifwit bestämdt till 75, men att jag deremot icke kan gilla Heurlins anmärkning emot Utskottets förslag, att en motion bör, utan remiß till Utskottet, genast förfalla då den af tre fjerdedelar utaf Stora Nämnden eller Riks-Församlingen ogillas, ty detta stadgande anser jag wara nödwändigt till förekommande af den mängd onödiga motioner och owerkställbara förslag, som ofta hitintills wid Riksdagarne blifwit framställde och till betydlig del orsakat deras grundlagswidriga förlängande.

Med Hans Jansson förenade sig Peter Persson i Ådelforß och Jonas Andersson från Jönköpings Län, Per Persson från Örebro Län, Jan Andersson från Westerås Län Johan Anderson, Anders Larsson och Jan Persson från Upsala Län, Lars Boëthius, Eric Andersson och Anders Göransson från Stora Kopparbergs Län samt Jonas Kylander och Per Hansson från Wermlands Län.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län: Hwad beträffar Kammar-systemet, Talmännens utwäljande samt wal och omröstningar inom Riks-Församlingen, instämmer jag uti hwad Hans Jannsson nu yttrat, men i öfrigt anser jag Constitutions-Utskottets förewarande förslag, serdeles hwad redactionen angår, tarfwa åtskilliga rättelser. Så t. ex. synas mig både 105 och 112 §§. nog otydliga och följaktligen sakna den klarhet, som Lagstadgandet och serdeles en Grundlag, hwilken skall tydas efter ordalydelsen, böra innehålla. 129 §. stadgar, att de till Stats-, Banco- och Riksgäldswerkens granskning utsedde Revisorer skola årligen sammanträda den 15 September, men då en annan §. föreskrifwer, att Riksdagarne skola börjas den första helgfria dag i November månad, skulle Revisionen komma att fortfara under en del af Riksdagen, hwilket jag för min del anser högst olempligt. Uti 130 §. föreskrifwes, att enär jäf emot någon Revisor eger rum, de öfriga Revisorerna böra om annan persons utseende föranstalta. Ordet utseende synes mig här wara twetydigt och olempligt, hwarföre jag anser detsamma böra emot ordet inkalla utbytas. Wid stadgandet i 144 §., att Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsman och de Fullmäktige Rikets Ständer sist walt, skola fortfara med sina befattningar till deß Riks-Församlingen deras efterträdare utsett, borde tilläggas orden "eller dem ånyo inwalt." Deßa och många andra otydligheter och brister i förslagets uppställning, anser jag nödwändigt böra afhjelpas, hwarföre jag yrkar att detsamma med erinran härom från Bonde-Ståndet återremitteras.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Äfwen jag finner en återremiß nödig af förewarande Memorial, för winnande af rättelser uti de många ofullständig-

heter och otydligheter, som deri förekomma. Stadgandet i 62 §., att äldste Ledamoten från Upsala Län skall i Riks-Församlingen wid deß första sammanträde wara Ordföranде, kan jag icke gilla, utan anser jag samma stadgande böra så förändras, att den bland Riks-Församlingens Ledamöter, som förut bewistat de fleste Riksdagar, i stället kommer att föra ordet, enär, i annat fall, den händelse kunde inträffa, att icke någon bland Representanterne från Upsala Län tillförene bewistat något Riksmöte, och att den bland dem, som skulle föra ordet, wore wid Riksdagsgöromål alldeles owan. Det i 73 §. intagna stadgande, att alla omröstningar skola ske öppet, kan jag icke eller godkänna, ty då om omröstningar angå personer, och serdeles Högsta Domstolens Ledamöter, anser jag högst lempligt, att den werkställes med slutna sedlar. Uti 76 §. stadgas, att Stats-Rådets Ledamöter, hwilka icke äro Riksdagsmän, men kunna Riksdagsmannarätt utöfwa, skola wara berättigade och, då Riks-Församlingen det än äskar, skyldige att i Riks-Församlingen eller Nämnden lemna upplysningar. Här anser jag ordet berättigade böra borttagas och endast ordet skyldige qwarstå, ty jag fruktar, att Stats-Rådets Ledamöter genom en sådan rättighet skulle komma att obehörigen inwerka på Riks-Församlingens beslut. Föreskriften i 95 §., att de årliga Markegångs-taxorne skola upprättas genom Läns Ombud, nämnda på det sätt Riks-Församlingen stadgar, bör, enligt min öfwertygelse, så förändras, att icke ombyten i sättet för Markegångs-taxornes upprättande hwart annat år inträffa, utan desamma bestämmas för längre tid, på det allt wacklande må undwikas, samt nödig säkerhet och enhet härutinnan erhållas. Uti 100 §. bör, i afseende på förändrade beslut om Krigsmak-

ten, det tillägg göras, att sådane beslut icke må af Konung och Ständer widtagas förr än efter wederbörandes hörande. Jemte deßa anmärkningar i sak, får jag erinra, att förslagets redaction i flera afseenden synes mig otydlig och i första behof af rättelse, såsom exempel hwarpå jag endast will anföra den omständighet, att orden Riksdag och Riks-Församling blifwit i åtskillige §§. nyttjade uti samma bemärkelse, hwilket otwifwelaktigt skall komma att medföra stora olägenheter.

Olof Persson från Gefleborgs Län uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Med anledning af de uti respective Med-Ständen yttrade åsigter, synes antagandet af den Wal-Lag Höglofl. Constitutions-Utskottet, uti Memorial N:o 38, framlagt ganska problematiskt. Eburu jag icke kan hoppas, föreställer jag mig likwäl möjligheten deraf; och med denna föreställning föranlåtes jag till följande anmärkningar emot samma Utskotts, i Memorial N:o 68, afgifne fullständiga förslag till National-representationens ombildning.

Jag kan icke inse behofwet af Lagtima Riksgags hållande hwartannat år, hwarigenom en betydlig tillökning uti de redan med skäl öfwerklagade dryga Riksdagskostnaderne blefwe en gifwen följd, helst då hela Riks-Församlingen, jemte Nämndernes och Utskottens Cancellier och Waktbetjening komme att erhålla aflöning ur Stats-Caßan. Det torde wara tillräckligt, att Lagtima Riksdag hålles hwart tredje år, oberoende af blifwande Urtima Riksdagar, hwilket jag tillstyrker.

Utskottet har ur Grundlagen uteslutat en stor del af bestämmelserna för Riksdagsärendernes behandling, hwilka skola komma att uppfattas uti en så kallad Arbets-Ord-

ning. Detta uteslutande skall komma att medföra alltförmenliga följder, enär olika stadganden för hwarje Riksdag härutinnan torde komma att gälla. Framför allt anser jag nödigt, att nuwarande Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten, såsom fasta Utskott, uti Grundlagen bibehållas, emedan flera Utskott nödwändigt måste befordra ärendernas skyndsammare handläggning. Ehuru jag icke, lika med Utskottet, uti motiverne till 65 §., kan föreställa mig den olyckliga följd af Riks-Församlingens och Stora Nämndens rättighet, enligt 72 §., att genast nedlägga förslag, som af Riksdagsmän wäckas, — att derigenom Riksdagar skola inträffa, då ganska få mål af oeconomisk beskaffenhet skola blifwa till Utskott remitterade; kan jag likwäl icke gilla, hwad sistnämnde §. i detta afseende stadgar, så länge Swenska Folkets Representanter warda wid deras rättigheter i öfrigt bibehållne. Finnes icke annat medel till Riksdagarnes förkortande, än att icke till pröfning upptaga motioner, angående hwilken angelägenhet som helst, så är förhållandet högst bedröfligt. Om än, i anseende till den för frågors nedläggande erforderliga stora pluralitet, berörde stadgande icke komme att förorsaka swårare följder, så är man åtminstone wiß derpå, att det skulle föranleda widlyftiga discußioner öfwer outredda saker och slutligen votering, hwilket allt endast förorsakade, i en stor församling, mycken tidsutdrägt samt oberäkneliga obehagligheter och splittringar. Hwad slutligen beträffar den uti 73 §. föreslagna öppna voteringen, så förenar jag mig uti Prosten Ödmans, Memorialet bifogade, reservation."

Häruti instämde Olof Lindbäck från Hallands Län, Lars Bengtsson från Skåne samt Olof Olsson från Westerbottens Län.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Enär den mening jag yttrade wid handläggningen af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38 endast biträddes af minoriteten bland Ståndets Ledamöter, och jag följaktligen nu icke kan deltaga i fullföljandet och utwecklingen af majoritens beslut, anser jag mig endast böra reservationswis framställa de hufwudsakligaste anmärkningar jag emot detta förslag funnit nödwändiga. Mig synes det således lempligast, att man wid behandlingen af detta förslag först bestämmer tiden för Riksdagarnes hållande och organiserande, samt wilkoren för walen till Representanter, på det man sedermera wid förslagets utweckling, kunde ega någon grund att stödja sig på, och sämedelst undwika att, på förhand och i owißhet, om denna grund uppgöra spridda föreskrifter, hwilkas tillempning man följaktligen icke kan förutse; och då Constitutions-Utskottet, enligt hwad Memorialet, pag. 6, och på andra ställen tydligen gifwer wid handen, förbehållit sig att framdeles få rätta och förändra de förslag det nu afgifwit, kan jag i sanning icke inse, hwartill öfwerläggning och beslut öfwer detaillerne i samma förslag skall tjena, ty man kan med temlig wißhet förutse, att Utskottet, efter det grunden för Kammarbildningen blifwit bestämd, skall nödgas så förändra deßa detailler, att ganska mycket af hwad nu är föreslaget, kommer att borttagas. Utskottets förslag, att Riksdag bör hållas hwart annat år, tror jag wara högst skadligt, och kan derföre icke godkänna detsamma; ty då man betänker de betydliga kostnader Riksdagarne, under närwarande förhållanden, för Stats-Caßan medföra, och tillika besinnar, att derutur framdeles skulle tagas jemwäl Representanternes arfwoden, hwilka, enär det är mer än sannolikt, att de som blifwa till Represen-

tanter utsedde, komma att, åtminstone till största delen, bestå af förnäma personer, som äro owane wid besparing eller inskränkningar, icke lära bestämmas till serdeles lågt belopp, utan otwifwelaktigt blifwa rundeligen tilltagne, kan jag, för min del, icke ingå på ett förslag, som skall medföra så betydliga utgifter för folket, och serdeles allmogen, hwilken owedersägligen får widkännas största delen deraf. Jag anser derföre, att icke Riks-Församlingen, utan de wäljande sjelfwa böra få bestämma arfwodena åt deras Ombud, och att något annat stadgande i detta afseende icke bör intagas, än det som för närwarande finnes, nemligen, att Riksdagsmännen skola förses med tillräckligt och anständigt underhåll under Riksdagarne, och att följaktligen någon ändring i waldistrictens beslut, rörande arfwode, icke må kunna sökas i annan händelse, än då arfwodena blifwit till alltför ringa belopp bestämda. I afseende å den af Utskottet föreslagna öppna omröstning, instämmer jag uti Prosten Ödmans wid förslaget fogade reservation. I öfrigt will jag nu icke, genom ytterligare anmärkningar, sönderrifwa förewarande förslag, utan endast förbehålla mig, att deremot framdeles få afgifwa min reservation, på det man i en kommande tid, då erfarenheten ådagalagt, att Bonde-Ståndet, genom berörde förslags antagande wid innewarande Riksdag, beslutat sin egen olycka, jag hwarken må ega anledning förebrå mig sjelf, eller af andra kunna tillwitas att hafwa dertill bidragit.

Häri instämde Lars Petersson från Blekinge Län, Peter Persson och Peter Jonsson från Calmar Län, Olof Benjaminsson från Götheborgs och Bohus Län, Matts Ersson från Stockholms Län, Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län, Anders Andersson från Östergöth-

lands Län samt Eric Persson från Gefleborgs Län; med tillägg af denne sistnämnde att han jemwäl instämde i hwad Olof Persson skriftligen yttrat.

Anders Trysén från Östergöthlands Län: Ehuru äfwen jag anser det olempligt att för närwarande discutera öfwer detaillerna i förewarande förslag, enär hufwudgrunderne för National-representationens ombildande, ännu icke blifwit slutligen bestämde, will jag likwäl, enär Ståndet beslutat ifrågawarande Memorials företagande i sin helhet, icke underläta att deremot framställa de hufwudsakligaste anmärkningar jag funnit af nöden. Den af Med-Brodren Heurlin yttrade åsigt, att Talmännen icke böra wäljas för längre tid än 14 dagar, kan jag icke biträda, utan gillar jag hwad Utskottet i detta afseende föreslagit, enär jag icke anser lempligt att ombyten af Talmän göras alltför täta. Likaledes godkänner jag Utskottets förslag om Riksdagars hållande hwartannat år, dock anser jag motionstiden i sådant fall böra inskränkas till 14 dagar från Riksdagens öppnande ty då Riksdagar blifwa hållne utan längre mellantider, är en lång motionstid icke af nöden, och då härtill kommer att före densammas utgång, Utskottens egentliga werksamhet icke kan börjas, hemställer jag att en sådan inskränkning, som jag nu omförmält, må af Ståndet beslutas. Uti den föreslagna 82 §. bör bestämdt stadgas, att Konungen antingen wid Riksdagars öppnande eller sist inom sjorton dagar derefter skall för Riks-Församlingen uppgifwa alla Statsbehofwen i ett sammanhang såwäl i afseende å den extra som ordinarie Stats-regleringen, på det icke, såsom för närwarande sker, Kongl. Propositioner och Skrifwelser om Stats-anslag, må kunna under hela Riksdagstiden till Ständerna öfwerlemnas och obehörigen förlänga Riksdagen.

Stadgandet i 88 §. att då anledning förekommer att emot någon för Stats-utgifterne redowisande Tjensteman yrka ansvar, sådant må hos Konungen anmälas, anser jag böra så förändras att Riks-Församlingen utan denna omwäg kan uppdraga åt Justitiæ-Ombudsmannen att dylika förseelser beifra. Då de af Utskottet föreslagne öppna val och omröstningar enligt min tanka äro wådliga, hemställer jag, att Ståndet må besluta, att alla val och omröstningar böra ske med slutna sedlar; och anser jag jemwäl att, enär Riksdagar hwartannat år skola hållas, bestämdt stadgande bör i Grund-Lagen intagas, att Riksdag icke under något wilkor får fortfara längre än 5 eller högst 6 månader.

Anders Nilsson från Östergöthlands Län: För min del anser jag det wara nog att Riksdag hålles hwart tredje år, ty de omkostnader Riksdagarne medföra, blifwa i allt fall ganska kännbara för allmänheten. I öfrigt instämmer jag i hwad Hans Jansson yttrat.

Med Anders Nilsson förenade sig Gustaf Petersson, Anders Jonsson i Tuna, Anders Jonsson i Ökna och Nils Gustaf Nilsson från Östergöthlands Län, Peter Mårtensson och Jonas Andersson från Jönköpings Län, Peter Claëssson, Henric Hansson och Johannes Petersson från Elfsborgs Län, Per Mattsson från Wester-Norrlands Län samt Nils Magnusson från Calmar Län.

Hans Jansson: Till beswarande af de nu ytterligare gjorde anmärkningarne, torde det tillåtas mig att erinra och upplysa: att grunden för det i Memorialet föreslagne stadgande att äldsta Ledamoten från Upsala Län bör wid Riks-Församlingens första sammanträde föra ordet, är Historisk, enär Håbo Härad af samma Län finnes först nämndt i Bonde-Ståndets matrikel, och att, då denna fråga deßutom

är af underordnad beskaffenhet, något serdeles afseende derå icke synes böra fästas; att ett serskildt stadgande rörande wal till Deputerade för markegångssättningarne, är desto nödwändigare, som i händelse det nya Grund-Lags-förslaget warder antaget, deße Deputerade icke kunna, såsom förut, inom de serskildta Riks-Stånden utses. Jag kan dock derföre icke föreställa mig, att, såsom en Ledamot yttrat, något wacklande eller täta förändringar wid Markegångstaxornas upprättande skola komma att ega rum, ty jag är öfwertygad att, sedan det rätta och lempliga i detta afseende en gång blifwer funnet, detsamma skall bibehållas; att hwad angår Riksdagarnes hållande hwart annat år, Stadgandet derom har sin grund deruti, att Utskottet trott, att enär representationen i andra Constitutionella Stater såsom Frankrike och England, der Constitutionella lifwet hunnit en större utweckling, till deßa Nationers stora belåtenhet årligen församlas, det för Swerige icke kunde wara utan sin stora nytta, att Riks-Församlingen hwart annat år finge sammanträda, emedan Utskottet föreställt sig, att Regering och Folk derigenom skulle blifwa förtroligare med hwarandra, samt Styrelse-åtgärderna erhålla bättre controll och följaktligen en grundlagsenligare riktning; och då ett Grund-Lags-förslag af Ständerna redan blifwit antaget till behandling wid nästa Riksdag derom, att Riksdagarne hädanefter icke under något wilkor böra få räcka längre än Sex månader samt, enligt Utskottets förslag, Riks-Församlingen icke skall bestämma sina egna utan nästföljande Riks-Församlings Ledamöters arfwoden, kan jag icke finna att i anseende till kostnaderne derföre någon fara för förslagets antagande är för handen, helst jag icke will föreställa mig, att hwarken hos enskilde Representanter eller hos Riks-För-

samlingen i allmänhet en sådan anda skall blifwa rådande, att de anse sig arbeta för dagspenning, och derföre skulle obilligen segra arfwodena. Att förslaget i sin helhet skulle wara wådligt för Bonde-Ståndet och komma att utgöra deß olycka, kan jag så mycket mindre inse, som då Bonde-Ståndet derigenom fått sig tillagde en betydligen utwidgad representationsrätt, det kommer att bero af detsamma sjelft att utse sådane Representanter, som äro wärde deß förtroende.

Vice Talmannen Per Ericsson: Jag är hufwudsakligen förekommen af de anföranden Hans Jansson och Zetterberg afgifwit, och will derföre endast inskränka mig till följande få anmärkningar. Stadgandet i 70 §., att minst tre dagar böra förflyta emellan hwar och en af de i samma §. omförmälde öfwerläggningar, synes mig icke wara lempligt, enär jag icke kan finna något skäl, hwarföre en sådan tid bör bestämmas. 73 §. innehåller, att alla val skola ske genom slutna sedlar, men alla andra omröstningar öppet. Detta förhållande borde efter min tanka wara omwändt. I öfrigt får jag förklara, att jag gillar En-Kammar-systemets antagande.

Nils Persson från Södermanlands Län: Den af en wärd Talare framställde anmärkning om Talmännens utwäljande endast för fjorton dagar i sender, kan jag för min del icke godkänna, ty på så kort tid kan en Talmans skicklighet hwarken ådagaläggas eller pröfwas, och tiden wid Riksdagarne skulle genom så beskaffade täta val onödigt borttagas. En annan Ledamot har anmärkt, att enär Stats-, Banco- och Riksgäldswerkens Revisioner skola börjas den 15 September och Riks-Församlingen sammanträda i början af November månad, Revisionerne skulle komma

att fortfara under någon del af Riksdagarne. Detta förhållande har jemwäl af Utskottet blifwit insedt; men då Rikshufwudboken icke kan wara afslutad och färdig till granskning förr än i medio af September månad, har ett annat stadgande i detta afseende icke kunnat föreslås, och enär Revisionerne endast komma att fortfara en eller annan wecka efter Riksdagens början, då några wigtiga Riksdagsärender icke komma under handläggning, kan jag icke inse, att någon olägenhet af berörde stadgande är att befara. Att en motion bör, utan remiß till Utskott, förfalla, då den af tre fjerdedelar utaf Riks-Församlingen ogillas, kan jag icke finna annat än lempligt, hwadan jag ock anser den häremot framställde anmärkning ogrundad, ty då man känner den mängd af motioner, samt deras obetydliga och ofta orimliga beskaffenhet, som under närwarande förhållanden, wid Riksdagarne wäckas, kan man icke annat än önska, att en sådan olägenhet, hwilken hufwudsakligen orsakar Riksdagarnas obehöriga förlängande, må genom ett Lagstadgande förekommas. Att de föreslagne stadganderne i 111 och 112 §§., angående val och omröstningar synas något otydliga, will jag icke bestrida, men då bestämda stadganden för i samma §§. omförmälde fall äro af nöden, och ett förtydligande af deßa stadganden icke lempligen torde kunna tillwägabringas, hemställer jag att berörde §§. må godkännas. Utskottets tillstyrkande, att Riks-Församlingen må sammanträda på en Kammare, har jag förut biträdt och widhåller jemwäl nu detsamma. Hwad Riksdagarnes hållande hwartannat år beträffar, så, om detta ock kan anses komma att medföra kostnader för Riket, tror jag likwäl, att de fördelar som deraf kunna förwäntas äro öfwerwägande, och att kostnaderne fördenskull icke böra af-

skräcka från förslagets antagande i denna del, helst om man besinnar, att, då den tid och de utgifter, som Riksdagarne hitintills medfört, tagas i beräkning, kostnaderne för kortare Riksdagar hwartannat år icke serdeles mycket lära komma att öfwerstiga närwarande Riksdagskostnad; och då en mängd wigtiga samhällsfrågor, såsom nya Lagförslagets antagande, de oeconomiska Författningarnes granskning och förändrande, samt grunderne för Landets skattläggning, m. m., fordra Konungs och Ständers gemensamma öfwerläggning och beslut, tror jag att Rikets Ständer hafwa allt skäl att önska, att Riksdagar utan långa mellantider må komma att ega rum, helst icke är något hinder för Konung och Ständer att, efter det berörde wigtiga samhällsfrågor blifwit afgjorde, framdeles förändra Grundlagsstadgandet i detta afseende, i händelse Riksdag hwartannat år icke skulle finnas behöflig, men för närwarande anser jag på de skäl jag nu anfört, förslaget böra bifallas.

Johannes Andersson från Calmar Län, Olof Benjaminsson från Götheborgs och Bohus Län och Jan Andersson från Westerås Län, förenade sig med Nils Persson.

Då flere bland Ståndets Ledamöter hade anmält sig, att i förewarande ämne afgifwa yttranden, men tiden nu så långt framskridit, att klockan redan slagit 2 på eftermiddagen, uppsköts widare fortsättningen af förewarande öfwerläggning till nästa Plenum, Lördagen den 23 i denna månad.

§. 4.

På derom gjord anhållan, bewiliades ledighet från Riksdagsgöromålen åt Nils Magnusson från Calmar Län,

i tre weckor, från den 23 och åt Olof Jacobsson från Södermanlands Län, i tio dagar från den 22 i denna månad; och skulle Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län i Nils Magnussons ställe under tiden wara Ledamot i Banco-Utskottet; hwarjemte Lars Petersson från Blekinge Län förordnades att i stället för Johan Olof Widegren från Östergöthlands Län, hwilken nu anmäldes wara sjuk, såsom Ledamot inträda i Bewillnings-Utskottet intilldeß Widegren tillfriskat.

§. 5.

Uppläste och godkändes Expeditions-Utskottets förslag till underdåniga skrifwelser ifrån Rikets Ständer till Kongl. Maj:t N:ris 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200 och 201.

§. 6.

Föredrogs och lades på bordet Stats-, Banco- och Lag-Utskottens Memorial N:o 129, till swar å anmärkningar wid Betänkandet N:o 50.

§. 7.

Följande från de Respective Med-Ständen onkomne Protocolls-utdrag uppläste och lades till handlingarne, nemligen:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln,
N:ris 783—789 och 790;

Från Wällofl. Borgare-Ståndet,
N:ris 524—531.

§. 8.

Föredrogs ett från Höglofl. Ridderskapet och Adeln ankommet utdrag af deß protocoll för den 16 i denna månad, hwarigenom bemäldte Riks-Ständ inbjöd de öfrige Riks-Ständen att sig med Ridderskapet och Adeln förena uti deß beslut att in- och utförsel-tull borde bestämmas jemwäl å de waru-artiklar, som genom Ständernes beslut kunde warda till in- eller utförsel i Riket förbjudne för att tjena till efterrättelse, i den händelse Kongl. Maj:t skulle finna för godt att ett sådant förbud i Nåder bifalla.

Lades på bordet.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ 3 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 23 Januari 1841.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Jemlikt Ståndets den 20 i denna månad derom fattade beslut, fortsattes med handläggningen af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 68, med fortsatt förslag i afseende å National-representationens ombildning och de i sammanhang

manhang dermed nödiga Grundlagsändringar, hwarwid Nils Persson från Örebro Län uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Sedan Constitutions-Utskottet nu till Rikets Ständer öfwerlemnat Memorialet N:o 68, med förslag till Nationalrepresentationens ombildning uti nödige Grundlagsförändringar, anser jag mig skyldig derwid göra de anmärkningar, hwartill jag mig befogad finner.

Utskottet har föreslaget uti 49 §. Regerings-Formen, att Riks-Församlingen skulle till Lagtima Riksdag hwartannat år sammanträda: detta förslag kan jag icke biträda, helst då man besinnar med hwilka kostnader wåra Riksdagar äro förenade. Under Riksdagens lopp har jag understödt det, nu till Grundlagsenlig behandling hwilande förslag om Lagtima Riksdag hwartannat år, hwiket jag anser det lempligaste.

70 §. hwilken handlar om Riksdags-ärendernes utagerande, samt stora Nämnden och Pröfnings-nämnden; härwid får jag gifwa min åsigt tillkänna, nemligen: att jag wid Constitutions-Utskottets förut förewarande Memorial N:o 38 ansåg, att Enkammar-systemet helst borde antagas såsom mest ändamålsenligt, och kan således nu icke frånträda den mening jag då afgaf.

73 §. innefattar, som orden lyda: "alla wal sker med slutna sedlar; alla andra omröstningar öppet," att wal och andra omröstningar skola ske öppet, synes wäl wid första påseendet wara det rätta, för att derigenom kunna controllera Representantens handlingssätt, och derwid skulle jag icke hafwa någon betänklighet, i hwad det rör Bonde-Ståndet; men då man besinnar att Riks-Församlingen icke lärer kom-

ma att enskildt utgöras af Bonde-Ståndet, så anser jag detta förslag högst betänkligt. Man besinne, att den öfriga delen af Riks-Församlingen, måhända blifwer beroende, dels af sina wederlikar och wänner, dels af sina förmän och dels af magten. Deßutom lemnar erfarenheten tillräckliga witsord, att mången medborgare, som eger både kunskaper och rättskaffenhet, likwäl icke är utrustad med det politiska mod, som fordras, för att öppet uttrycka sig wid alla tillfällen. Jag wille alltså föreslå, att, utom wal till Riksdagsmän, alla öfriga wal och omröstningar må komma att ske med slutna sedlar, och hwarigenom ingen lärer kunna blifwa uteslängd från utöfningen af sjelfständighet.

Af 101 §. inhemtas, att till hwilande Grunlagsförändringar fordras 2/3:delar, samt wid godkännandet af det hwilande beslutet 3/4:delar af de röstande. Härwid torde wäl icke något wara att anmärka, så widt man kan förmoda, att Bonde-Ståndet hädanefter, om förslaget antages, må komma att utgöra mer än 1/4:del af Riks-Församlingen.

Hwad Utskottet uti 136 §. föreslagit om tiden för Riksdagens fortgående och slut, anser jag högst angeläget bora utförligare bestämmas, än som i 109 §. Regerings-Formen af wår nuwarande Grundlag finnes bestämd. Jag befarar att, om gamla redactionen i Regerings-Formens 109 §. utan förändring skulle antagas, och Riks-Församlingen sedan kommer att njuta sitt underhåll af allmänna medel, man finge twifwelskutan tiden för Riksdagarne utsträckt, i likhet med hwad nu eger rum. Till undanrödjande af slikt, wille jag alltså föreslå, att redactionen, sådan den lyder uti det till grundlagsenlig behandling hwilan-

de förslag, om tiden för Riksdagens fortgående och slut — till 6 à 8 månader, må komma att i denna §. införas.

På grund af hwad jag sålunda anfört, anhåller jag om återremiß af Memorialet."

Peter Jönsson från Jönköpings Län yttrade: Enär det synes mig lempligast, att förewarande Memorial behandlas i ett sammanhang med de ämnen, som uti Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38 blifwit Ständernes pröfning underställde och sedermera med ganska wigtiga anmärkningar från samtlige Riks-Ständen återremitterade, finner jag det wara swårt, att nu ingå i en detaillerad pröfning af hwarje uti förstnämnde Memorial förekommande förslag; ty ehuru det beslut Bonde-Ståndet fattade om allmänna Riksdagsmanna-wal, i anledning af Memorialet N:o 38, genom votering i Förstärkt Stats-Utskott blifwit segrande, hafwa likwäl de af Ståndet derwid fästade oeftergifliga wilkor, att hwarje Fastighetsegare å landet skulle ega rätt, att i walen deltaga, att icke någon wid deßa wal skulle ega mer än ser röster, och att walen, till förekommande af wingeri samt misstankar emot Electorerne, borde ske öppet, ännu icke blifwit, hwarken af Constitutions-Utskottet till antagande föreslagne, eller af de öfrige Ständen godkände; hwadan Bonde-Ståndet, efter min tanka, rörande de ifrågawarande Grundlagsförändringarne, icke bör fatta beslut förr, än sig wisat, huruwida de af Ståndet derföre förutsatte wilkor blifwa antagne, emedan det sammanhang som bör finnas i en Grundlag härigenom lätteligen kan komma att saknas; och Ståndet möjligen skulle kunna binda händerne på sig för framtida handläggning af ämnet. Mig synes derföre lempligast, att Ståndet för närwarande inskränker sitt Utlåtande till Utskottets förslag,

i hwad det rörer frågan, huruwida National-Representationen skall sammanträda på en eller twå Kamrar; och att beslut rörande Memorialets öfrige delar icke fattas, förr än Utskottet med Utlåtande, i anledning af de wid Memorialet N:o 38 gjorde anmärkningar, till Riks-Stånden inkommit; och får jag, i sådan afsigt, härmed förklara, att jag för min del hyllar och antager En-Kammar-systemet. Men för den händelse, att denna min åsigt icke skulle af Ståndet gillas, utan Memorialet N:o 68 anses nu böra i sin helhet handläggas, får jag härmed framställa den wigtigaste anmärkningen jag derwid ansett wara af nöden, nämligen: att jag icke anser Riksdag böra hållas oftare, än hwart tredje år, emedan jag tror, att om Riksdagar skola, på sätt Utskottet föreslagit, hållas hwartannat år, Riksdagskostnaderne för Allmänheten blifwa alltför dryga och kännbara.

Det är wäl sannt, att man föreslagit, det desamma icke skola omedelbarligen utgå från de wäljande, utan från Stats-Casan, men då man besinnar, att Bonde-Ståndet utgör 9/10:delar af Rikets folkmängd, och till betydligaste delen måste utgöra skatterne till Staten, skola Riksdagskostnaderne i allt fall hufwudsakligast drabba Allmogen och de mindre bemedlade; och då härtill kommer, att enär Konungen, hwilken alltid måste anses ifra för Landets wäl, eger att, då han så nödigt finner, sammankalla Ständerne till Ultima Riksdag, och man icke eger anledning att förklara, det synnerliga olägenheter tillskyndats Riket deraf, att Lagtima Riksdagar hitintills icke warit hållne oftare, än hwart femte år, kan jag icke finna något giltigt skäl, hwarföre de hädanefter skulle inträffa oftare än hwart tredje.

Talmannen erinrade, i anledning af Peter Jönssons nyßberörde yttrande, att då Ståndet sistlidne Pleni-dag

beslutat att förewarande Memorial skulle i sin helhet före dragas och komma under öfwerläggning, detta beslut borde ända till efterrättelse, och att någon annan grund för Memorialets handläggning följaktligen icke kunde ega rum.

Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län: Då man känner folkets klagan öfwer de dryga Riksdagskostnaderne, synes det icke wara lempligt, att besluta Riksdags hållande oftare, än hwart tredie år, hwilket beslut jag alltså påyrkar. I öfrigt får jag förklara, det jag gillar Utskottets förslag, att Riks-Forsamlingen bör sammanträda på en Kammare.

Henric Andersson från Örebro Län: Hwad det först beträffar Kammar-systemet, så har jag redan wid föredragningen af Constitutions-Utskottets Betänkande N:o 38 yttrat min mening, att Riks Församlingen borde sammanträda på en Kammare; och sedan jag nu ytterligare fått begrunda denna fråga, och äfwen haft tillfälle, att under tiden derom rådgöra med åtskilliga af mine Committenter; så är denna min öfwertygelse ytterligare bekräftad, och jag anser således att ett En-Kammar-system, sådant som Utskottet nu föreslagit, wara det mest ändamålsenliga, och äfwen kunna bidraga till Fäderneslandets framtida wäl och sjelfständighet. Om ett Twå-Kammar-system, sådant som Med-Ständen bär föreslagit, skulle införas, så fruktar jag, att wår Representation blefwe, i anseende till Nationens sjelfständighet, wida sämre än wår nuwarande Representation är. — Hwad åter beträffar den öppna omröstningen, så har jag i Utskotten mig deremot reserverat, men frågan blef der fördelad mellan omröstning i sak, och röstning om person, hwilket jag äfwen önskade att Ståndet gjorde, — jag anser, att det är icke allenast nyt-

tigt och gagneligt, utan äfwen nödwändigt för controllens skull, att mine Committenter bestämdt få weta hwad jag voterar, då det är fråga om sak, såsom i anslagsfrågor, m. m, men hwilken jag voterar på till Utskotts Ledamot, eller till Opinions-Nämnd, m. m. det anser jag wara för Committenterne likgiltigt, hwarföre jag röstar för öppen votering då det är fråga om sak, men sluten votering om person. — Hwad slutligen angår Riksdagars hållande hwart annat år, så ehuru jag wißt inser behofwet af tätare Riksdagar, än hwad nu är, så, då jag betraktar de dermed förenade dryga kostnader, m. m., så tror jag, lika med hwad redan beslutadt är, det wara tillräckligt med Riksdagars hållande hwart tredje år."

Olof Hansson från Westerås Län förenade sig med Henric Andersson.

Per Sahlström från Stockholms Län uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Då förewarande ämne, såsom en närmare utweckling af Representations-reformen, är af betydlig wigt och inflytelse för Nationen och deß framtid, anser äfwen jag mig deröfwer böra, ehuru ofullständigt, yttra mina tankar, samt gör derwid först den förklaring: att det En-Kammar-system som Utskottet, i öfwerensstämmelse med grunderne i Memorialet N:o 38, här framställt, af mig i allo gillas; och detta icke endast af det skäl, att ett Twå-Kamrigt, både i deß uppställning, utweckling och werkställighet, medföre de swåraste och mest intraßlade förhållanden, utan egentligast derföre, att emedan hos oß inga elementer finnas för bildandet af en öfre Kammare i deß rätta betydelse, så wore ett försök eller en slags medelwäg i sådan syftning alldeles icke nationelt, eller egnadt att ingifwa förtroende,

utan skulle i stället werka till fortsatt splittring inom Representationen, till bemödanden att erhålla öfwerwälde, samt till bibehållande af de skarpt skiljda intreßen, som hittills warit Nationens snart sagdt största plågoris; af sådan anledning önskar och hoppas jag, att Ståndets gemensamma tanka må uttryckas till bifall af hwad Constitutions-Utskottet, så uti Memorialet N:o 38 som här, i detta afseende föreslagit.

Wid det förslag till omarbetad Regerings-Form, som nu är under granskning, har jag få anmärkningar att göra. Likwäl hemställer jag, om icke uti §. 52, hwaresi En, Tre eller Fem Förmyndare omnämnas, det första alternativet borde utgå. Det finnes intet skäl att dölja den farhåga jag hyser, att en enda Förmyndare, i ett sådant läge och med den answarighet här kommer i fråga, hwarken af det allmänna tänkesätet, eller sina egna personliga egenskaper, kan så stödjas och upprätthållas, att Statens och den unge Thronarfwingens sanna fördel derigenom wore fullkomligen betryggad.

Wid 62 §. wille jag anmärka, att i den Pröfnings-Nämnd, eller af Constitutions-Utskottet nu senast mera lemplig ansedda benämning: Andra Kammaren, wore ett antal af 75 Ledamöter, mera öfwerensstämmande med denna Kammares förhållanden och functioner än det här föreslagna. Så wäl en möjligen större afgång å ädre och mera erfarne Ledamöter, emellan Riksdagarne, som bestånde af det återhållande element man i denna Kammare welat finna, synes fordra, att antalet af deß Ledamöter ej blifwer för ringa; och skulle upptagandet deri komma att anses såsom en särdeles utmärkelse, det jag förmodar och hoppas, samt denna omständighet försona någon motstän-

dare, så till Representations-förändringen som Enkammare-systemet, är det så mycket angelägnare att lemna denna utwäg dertill fullkomligen öppen.

Wid §. 73, får jag anmäla min öfwertygelse: att, wid val af Representanter och i Riks-Församlingen wid alla omröstningar, sluten votering bör ega rum. Ganska upplysande har en Ledamot af Ståndet redan anmärkt, att andra Länders exempel och erfarenhet wisat, det öppen omröstning medför stora missbruk och olägenheter, samt att ändring deri utgör en efterlängtad reform. Denna erfarenhet bör för oß icke gå förlorad. Icke alla Representanter kunna anses ega den fasthet i karakteren och den sjelfständighet i yttre förhållanden, som gör det rådligt att åt resultaterna af en öppen votering öfwerlemna Nationens dyrbaraste intreßen. Wißerligen kunna wid det af Utskottet föreslagna voteringssätt för wißa fall, Committententerne bättre controllera sina Deputerades åtgärder; men denna fördel, så wigtig den än må synas, särdeles wid och efter införandet af en ny Representations-Form, anser jag för min del böra stå tillbaka för det högre afseende Statens wäl kräfwer.

Angående §. 80, i förslaget är jag för min del af den tanka, att densamma erfordrar ett tillägg, rörande beskaffenheten af skatterne, till förekommande af den splitning, Statsmagterne emellan, som nu under 30 år förewarit.

Wid 105 §., tager jag friheten erinra: att som, ibland de Lagar Konung och Ständer gewensamt stifta eller upphäfwa, Sjölagen ingenstädes finnes omnämnd; och denna Lag rörer rättsförhållanden, som af båda böra bedömmas, samt i många andra afseenden ganska betydligt inwerkar å medborgares ömsesidiga intereßen; så synes det mig wara

af största angelägenhet, att Sjölagen warder, bland de här omförmälde uttryckligen upptagen. Då genom det inwecklade skick, hwari det i närwarande Memorial behandlade ämne kommit, i följd af de öfrige Riks-Ståndens, mot wårt skiljaktiga beslut i en af hufwudfrågorne, eller Kammarbildningen, Utskottet warit förhindradt att på en gång framställa ett helt och fullständigt förslag, hwilket ock deß på flera ställen gjorda förbehåll antyder; så anser jag deraf böra följa, det Ståndet, med gillande af hufwudprinciperne i detta Memorial, både kan och bör förbehålla sig deß rätt öppen, att, enär det fullständiga förslaget inkommer, så de deruti upptagne detalj-bestämmelser än widare pröfwa, gilla, förändra eller utesluta; samt hemställer wördsamt, huruwida denna nu uttryckta mening må kunna utgöra Ståndets gemensamma tanka.

Slutligen begagnar jag tillfället förklara, att då jag, lika med Medbrodern Zweigbergk funnit den föreslagna nya Regerings-Formen wara i behof af åtskilliga redactions-förändringar, rättelser och fortydliganden, så får jag wördsamt anhålla, det Ståndet wille förena sig derom att anmoda Secreteraren, med biträde af några wåra mest erfarne Ledamöter, att genomgå, så wäl wår nu egande Regerings Form, som Memorialet N:o 68, samt uppgifwa ett sådant forslag till ifrågawarande ändringar eller rättelser, som med begreppet om en allmänt fattlig, redig och oförtydbar Grundlag närmast öfwerensstämmer. Och förmodar jag, på den händelse min framställning bifalles, att detta förslag kunde nälla Pleni-dag tagas under öfwerläggning, på samma gång Ståndet fattar sitt beslut rörande deß gemensamma tanka i det hufwudsakliga ämne nyßnämnde Memorial innehåller."

Häri instämde Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län, Anders Jonsson i Tuna från Östergöthlands Län, Jonas Andersson från Jönköpings Län, Anders Larsson från Upsala Län, jemte en stor del af Ståndets öfriga Ledamöter.

Till sitt skriftliga anförande tillade Sahlström mundtligen, att eburu han icke wille bestämdt påyrka, det Riksdag borde hållas hwartannat år, han likwäl icke kunde instämma i de anmärkningar, som af några bland Ståndets Ledamöter emot Utskottets förslag i detta afseende blifwit framställde, enär han ansåg det wara alldeles otwifwelaktigt, att om Ständerne oftare fingo sammanträda till Riksdag, Statsförwaltningen skulle gå jemnare och en bättre controll winnas på werkställigheten af Ståndens beslut, så att icke, såsom oftast hitintills skett, hwad de beslutat wid den ena Riksdagen fått af Regeringen ligga owidrördt intill närmaste tiden före den påföljande; och då de ärenden, som för närwarande upptaga största delen af Ständernes tid wid Riksdagarne, såsom Tull-lagar och Bränwins-författningar, m. m., icke skulle behöfwa omarbetas wid hwarje Riksdag, deresl Representanterne komma att oftare församlas, så wore han öfwertygad, att Riksdagarne i sådant fall icke skulle behöfwa fortfara längre än fem à sex månader; wid hwilket förhållande, och då Representanternes antal wore ämnadt att hädanefter blifwa färre, han hemställde, huruwida Riksdagskostnaderne i framtiden skulle behöfwa uppgå till högre belopp än för närwarande, då Riksdagarne räcka 17 à 18 månader. Beträffande tiden för Talmännens utwäljande, så ansåg Sahlström densamma icke böra bestämmas kortare än Utskottet föreslagit, eller en månad, enär han war öfwertygad att en Talmans lemp-

ligbet för sin befattning icke kunde på kortare tid utrönas; och yttrade Sahlström att hwad anginge den af en Ledamot omförmälde farhåga derföre, att nödigt sammanhang i den föreslagne nya Grundlagen skulle komma att saknas, derest de dertill afgifne förslag handlades i annan ordning, än samme Talare ansett lämpligt, så ansåg Sahlström att någon fara i detta afseende icke wore för handen, utan trodde han att den sålunda yttrade farhåga tillåfwentyrs kunde hafwa sin grund uti bemälde Talares kända obenägenhet för den föreslagne Grundlagsförändringen i sin helhet.

Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län, vice Talmannen Per Ericsson och Jonas Kylander från Wermlands Län samt Sven Isacsson från Calmar Län förenade sig med Sahlström.

Peter Claësson från Elfsborgs Län: Den wigtigaste anmärkningen jag har att framställa, är emot 49 §., hwari föreslås att Riks-Församlingen skall sammanträda till Lagtima Riksdag hwartannat år; ty sådant anser jag komma att medföra en alltför stor kostnad för landet, utan någon fördel; och då man besinnar, att skatter och utgifter wid hwarje Riksdag hitintills blifwit ökade, och Regeringen hufwudsakligast begagnat Riksdagarne såsom tillfällen att begära ökade Stats-anslag, är jag öfwertygad att benägenheten för täta Riksdagar hos allmänheten i Riket icke kan wara så särdeles stor. Det i 76 §. föreslagne stadgandet att Stats-Rådets Ledamöter skola wara berättigade öfwerwara Riks-Församlingens sammanträde, anser jag böra utur förslaget utgå, ty jag fruktar att deras närwaro kan komma att utöfwa ett ofördelaktigt inflytande på ärendernes gång. Voteringar och omröstningar böra, efter min öfwertygelse, under Riksdagarne ske med slutna sedlar, enär mån-

gen Representants oeconomiska och politiska ställning i annat fall ofta kan förhindra honom att följa sin öfwertygelse. Men hwad Riksdagsmannawalen beträffar, så anser jag att desamma böra, på sätt Bonde-Ståndet redan beslutat, ske öppet; ty derwid har man mera att befara, det Electorernas öfwertygelse uppoffras genom hemliga ränkor, än genom fruktan för följderne af öppet uttalade åsigter.

Peter Mårtensson från Jönköpings Län, Spennar Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län, Anders Nordmark från Westerbottens Län och Anders Brissman från Skaraborgs Län förenade sig med Peter Claësson.

Henric Hansson från Elfsborgs Län: "Utskottets förslag i 49 §. som bestämmer att Riksdagar skola hållas hwart annat år kan jag alldeles icke godkänna, ty jag tror att det är tillräcklig kostnad både för Staten och allmogen om Riksdag icke hållas oftare än hwart femte år, som hittills warit, då erfarenheten wisar att de räcka omkring 17 eller 18 månader; men skulle likwäl tiden utsättas att Riksdag skall hållas hwart tredje år, så borde ock derwid utsättas en bestämd tid, hwaröfwer Riksdag aldrig finge räcka, hwarföre jag ock tror att i 136 §. der det står: "då skall Konungen kunna Riks Församlingen åtskilja," bör ordet kunna utgå; då det kommer att lyda, endast med deßa ord: då skall Konungen Riks-Församlingen åtskilja; således blifwer det bestämd tid; ty min tanka är att Riksdagarnes förlängning utgår från det ordet i nuwarande Regerings-Forms 109 §.; ty om der endast stått, då skall Konungen Riksens Stånder åtskilja, så wore det bestämd tid; och då en kortare tid emellan Riksdagar kommer att blifwa, så är nödwändigt att en bestämd tid på deß längd utsättes, hwaröfwer den icke med något wilkor får fortfara, ty annars blifwer sam-

ma förhållande som hittills, att Riksdagen warar i 17 eller 18 månader, således haltma tiden utgör Riksmöten, hwarigenom kostnaden blifwer odräglig. På deßa skäl önskar jag återremiß. Hwad widare beträffar voteringar, så anser jag att de böra, som hittills skett, förrättas med slutna sedlar sedan Riks-Församlingen sammanträdt, men wid val till Riksdagsman må ske, som hittills, med öppen rösning."

Sone Persson från Malmöhus Län: "59 §. stadgar att Riksdagsmanna-arfwodet skulle komma att af Statsmedlen utgå, och ehuru jag för min del anser det hittills warande sättet utgöra det mest förmänliga, nemligen att Riksdagsmännen af sine Committenter uppbära sitt arfwode, som af dem blifwit bestämdt, men så wida kommande Ständer antaga det nu af Rikets Ständer godkända fria walsättet, så anser jag äfwen för min del det Riksdagsmanna-arfwodet då bör af allmänna medel utgå, hwars belopp af föregående Ständer blifwit bestämdt, ty derigenom skulle detta arfwode blifwa mera jemnt fördeladt och obehöriga prejerier blifwa utstängda; och af denna anledning är det som jag godkänner Utskottets förslag i denna del.

62 §. bestämmer, att då Riks-Församlingen sammanträdt, skall den äldsta Ledamoten från Upsala Län intaga Ordförande-platsen; detta tyckes mig ej wara så riktigt tillempadt, emedan det kunde inträffa, att denna Ordföranden icke förut bewistat något Riksmöte, och således wara i saknad af den erfarenhet, som dertill fordrades, och som Riks-Församlingen af honom hade att påräkna; jag skulle derföre tro, att den Representant af Riks-Församlingen, som bewistat de fleste Riksmöten, wore till Ordförande mera paßande, att till en början antagas, utan afseende på ort eller Län.

63 §. stadgar, att Riks Församlingen för hwarje månad skall wälja sine Talmän; men att med så täta ombyten af Talmän någon ting fördelaktigt för det allmänna wore att på-räkna, kan jag ej inse, utan snarare twert om, emedan han från platsen skulle komma att endtledigas, så fort han något blifwit wand wid ärendernas behandling. Jag skulle derföre tro, att det wore wida bättre, att de bibehöllos wid sine platser hela Riksdagen, så wida icke serskilde omständigheter, i anseende till deras handlingssätt, förefunnos, som påkallade ombyte; men då sådant ej inträffade, skulle jag wilja föreslå, att ombyte icke skedde på kortare tid än twenne månader.

Detta Betänkande föreslår äfwen, att Riksdag skulle återkomma hwart annat år; detta förslag kan jag för ingen del godkänna, emedan de ofantligt dryga Riksdagskostnader derigenom ändå mera skulle komma att förökas. Wäl inser jag, att Riksdagarne skulle betydligen förkortas, då de hwart annat år hölles; men de icke utan skäl så allmänt öfwerklagade dryga kostnaderne, som Riksdagarne medföra, skulle, i min tanka, derigenom ändå mera komma att ökas, och af denna wigtiga omständighet skulle jag, for min del, önska, att Ståndet widblefwe sitt förra beslut, att Riksdag hålles hwart tredje år.

Angående stadgandet i 73 §., om de örpne omröstningarne, will jag dermed ej förlänga discußionen, utan will blott tillkännagifwa, att jag i allo instämmer i Herr Prosten Ödmans afgifna och i Betänkandet intagna reservation.

Och hwad slutligen widkommer En-Kammar- eller Twå-Kammar-systemet, får jag tillkännagifwa, det jag ännu icke kan göra mig fullt begrepp om hwilketdera som för

det allmänna skulle wara fördelaktigast. Wäl har jag i mine förre utlåtanden något tillstyrkt Twå Kammar-systemet, men dock på det sätt, att inga Representanter till någondera skulle wara sjelfskrifne; men skulle Ståndets gemensamme tankar blifwa, att antaga En Kammar-systemet och i denna del godkänna Betänkandet, så instämmer jag, för min del, äfwen deruti; men yrkar för öfrigt återremiß af Betänkandet, med de derwid giorde anmärkningar."

Jon Olsson från Gefleborgs Län: Eftersom jag saknar den erfarenhet och de insigter, som erfordras för bedömande af ifrågawarande wigtiga ämne, kan jag likwäl icke underlåta, att tillkännagifwa, det jag anser en sammanföring i en enda Grundlag af stadganderne uti nu gällande Regerings-Form och Riksdags-Ordning wara af behofwet påkallad, att jag icke kan undgå, att finna innehållet af 1 §. i den hittills gällande Regerings-Form wara lempligare, än ordalydelsen uti den i förewarande Memorial föreslagne 1 §.; att jag icke delar den af några Ledamöter yttrade farhåga för följderne af Bonde-Ståndets beslut om allmänna Riksdagsmanna-wal, men att jag deremot swårligen kan godkänna förslaget i 49 §., att Riksdag bor hållas hwartannat år; att jag, i afseende å stadganderne i 73 §., förenar mig med Herr de Marés' wid Betänkandet fogade reservation, samt att jag gillar, det Riks-Församlingen må, på sätt Utskottet föreslagit, på En Kammare sammanträda.

Sven Jonsson från Jemtlands Län förenade sig med Jon Olsson.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: I anledning af en Ledamots anmärkning, att ännu icke kändt är, hwad afseende Constitutions-Utskottet kan lemna åt det af Bonde-Ståndet wid antagandet af principen om allmänna wal

fästade wilkor, att hwarje Hemmansegare, utan afseende å Hemmanets wärde, bör bibehållas wid rätttigheten att uti Riksdagsmannawalen deltaga, får jag meddela den upplysning, att Constitutions-Utskottet redan, i anledning af de emot Memorialet N:o 38 gjorde anmärkningar, uppgjordt det förslag, att hwar och en som eger fastighet å Landet till Tio Riksdalers wärde, skall af wälrätten wara delaktig. Flere af Ståndets Ledamöter hafwa yttrat sig emot Utskottets förslag, att Riksdag bör hållas hwart annat år. Till genmäle härå, får jag åberopa hwad jag förut anfört, och tillika erinra, att enär stadgadt blifwer, det Riksdag icke får fortfara längre tid, än högst sex månader, och Representanterne komma att utgöra ett mindre antal än tillförene, någon fara derföre, att Riksdags-omkostnaderne skola blifwa större hädanefter än hittills, icke kan wara för handen. Att sammanföra stadganderne i Regerings-Formen och Riksdags-ordningen till en enda Grundlag, är desto nödwändigare, som dessa begge Fundamental-Lagar för närwarande på flere serskildta ställen innehålla föreskrifter, som dels äro af enahanda beskaffenhet, och dels med hwarandra stå i strid, hwilket hitintills medfört icke ringa olägenheter. Från den allmänna Grundlag, som sålunda warder föreslagen, bör deßutom afskiljas det reglementariska, som endast rörer sättet för Riks-Församlingens arbeten, eller den så kallade Arbetsordningen, hwilken ej är att såsom Grundlag anse, och derföre icke eller bör på enahanda sätt, som den, stadgas eller förändras. — Jag tillstyrker, på grund häraf, att Ståndet må, såsom sin gemensamma tanka, bland annat, uttala den grundsats, att alla Grundlagens stadganden böra till en enda institution sammanföras;

och

och hemställer jag derjemte, att Ståndet likaledes, såsom sin gemensamma tanka, må förklara, att alla val och omröstningar under Riksdag böra ske med slutna sedlar, samt att Ståndet gillar En-Kammar-systemet, ty under det Constitutions-Utskottet, i öfwerensstämmelse med de öfrige Trenne Riks-Ståndens beslut, företagit utarbetandet af ett förslag till Riks-Församlingens sammanträdande på Twenne Kamrar, hafwa sådane swårigheter deremot framställt sig, att jag fruktar, att, om detta system skulle antagas, National-Representationen derigenom i framtiden möjligen kan komma att blifwa sämre än för närwarande. Bland de i öfrigt emot Utskottets Memorial framställde anmärkningar, har jag i synnerhet funnit en wäl grundad, den nemligen, att Sjö-Lag bör upptagas bland de Lagar, hwilka af Konung och Ständer skola gemensamt stiftas. Utskottet har wißerligen ansett, att Sjö-Lag wore inbegripen under allmän Civil-Lag och att något serskildt stadgande derom i Grundlagen följaktligen icke erfordrades; men då erfarenheten wisat, att miß-förstånd härutinnan uppkommit, anser jag det i berörde afseende yrkade tillägg wara nödwändigt. I anledning af det utaf en wärd Talare fällde yttrande, att, enär Riksdagarne hitintills endast medfört förökade skatter för folket, man icke bör påyrka deras tätare återkommande, får jag till ådagaläggandet af orimligheten utaf denna sats endast erinra, att, om densamma egde sin riktighet, den förnuftsenliga följden deraf wore den, att folket för alltid borde afsäga sig Riksdagar och representations-rätt, hwarpå dock icke någon om folkets wäl ömmande medborgare lärer wilja ingå.

Johan Andersson från Upsala Län förenade sig med Hans Jansson.

Johannes Petersson från Elfsborgs Län: För min del kan jag icke biträda det i 49 §. föreslagne stadgande, att Riksdagarne skola hållas hwart annat år, utan anser jag desamma icke böra inträffa oftare, än hwart tredje år. I öfrigt får jag tillkännagifwa, att jag gillar En-Kammar-systemet, och att jag anser alla wal- och omröstningar under Riksdag böra ske med slutna sedlar.

Jacob Kihlblom från Södermanlands Län: Erfarenheten har för Nationen ådagalagt, att det fyrdelade representationssättet icke är tjenligt, hwarföre det är en skyldighet hos Representanterne, att söka tillwägabringa något bättre. Constitutions-Utskottet har i detta afseende icke haft någon möda ospard; och hwad beträffar deß förslag, att Riks-Församlingen hädanefter bör å ett rum sammanträda, så önskar jag uppriktigt, att detta förslag må af Ständerne blifwa godkänd; ty de stora swårigheter, som, wid utarbetandet af förslag till ett Twå-Kammar-system, i Constitutions-Utskottet framställt sig emot detta systems lempligheet i wårt fädernesland, hafwa åtminstone öfwertygat mig, att det icke bör antagas, och att, om sådant sker, representations-sättet hädanefter blifwer sämre, än det warit hitintills. Att wal och omröstningar under Riksdag böra ske med slutna sedlar, är, enligt min tanka, alldeles nödwändigt, ty om Representanterne komma att sammanträda på En Kammare, är det utaf lätt insedda skäl begripligt, att icke alla kunna befinna sig i den sjelfständiga oeconomiska och politiska ställning, att de uti en öppen votering kunna folja sin öfwertygelse. Sådant kan wäl ega rum med Bonde-Ståndets Ledamöter; men för Representanterne

af de öfrige Samhälls-claßerne förhåller det sig helt annorlunda. Närmaste grunden för Utskottets tillstyrkande, att Riksdag bör hållas hwart annat år, är den, att, då ingenting menskligt kan wara ofelbart, utan nödwändigt tarfwar rättelser och förbättringar, de mißtag, som af en Riks-Församling begås, må kunna rättas utan att de under långa mellantider må förorsaka alltför stora olägenheter. Utskottet har ock trott, att, i fall framtiden skulle wisa, det så täta Riksdagar icke äro behöfliga, förlängning af tiden emellan desamma, utan swårighet, af Konung och Ständer kan beslutas. I öfrigt instämmer jag uti hwad som blifwit yttradt af Medbröderne Hans Jansson och Sahlstöm, och serdeles uti denne sistnämndes hemställan, att Ståndet må uppdraga åt Herr Secreteraren, att, i afseende å redactionen af de i Memorialet uppställde stadgangen, föreslå de rättelser och förandringar, som kunna wara af nöden.

Peter Persson i Ådelfors från Jönkopings Län upläste ett skriftligt anförande, så lydande:

"För att icke ännu ytterligare öka discußionen, angående det wigtiga förslag, som i Constitutions-Utskottets förewarande Memorial N:o 68 innefattas, får jag i största korthet tillkännagifwa mina åsigter i ämnet:

1:o Jag godkänner hwad Utskottet föreslagit, angående Riks-Församlingens sammanträdande på En Kammare.

2:o Lempligast förmenar jag det wara, att Tolmännen för minst en månad.

3:o Alla val och omröstningar anser jag böra ske med slutna sedlar (utom Rikdagsmannawal) samt att Riksdag bör hållas hwart tredie år.

4:o I 150 §. af Förslaget bör införas ordet Sjö-Lag, såsom inbegripen under Civil- och Criminal-Lag, den der af

Konung och Riks-Församlingen gemensamt stiftas och ändras.

5:o Innan Ståndet fattar beslut om hwad som bör utgöra deß gemensamma tankar wid återremißen af Memorialet N:o 68, torde åt Ståndets Secreterare samt en eller twå Ledamöter böra uppdragas att föreslå nödige förbättringar i sjelfwa redactionen, helst denna i många paragrafer är ganska otydlig.

Jag anhåller, att denna min mening må i Ståndets Protocoll intagas, och yrkar återremiß å Memorialet."

Anders Andersson, Anders Jonsson i Okna och Nils Gustaf Nilsson från Östergöthlands Län, Eric Persson från Upsala Län, Eric Jansson från Stockholms Län, Johannes Johannesson från Götheborgs och Bohus Län, Christen Persson från Gottland, m. fl., förenade sig med Peter Persson.

Jonas Johannesson från Jönköpings Län: Då jag icke kan annat än betwifla, det Riksdagarne, äfwen om de komma att hållas hwart annat år, kunna på kortare tid än 6 à 8 månader afslutas, finner jag mig icke böra medgifwa det Riks-Församlingen må oftare än hwart tredje år sammanträda.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: "Då åtskillige anmärkningar blifwit gjorde mot Constitutions-Utskottets Memorial N:o 68, går jag äfwen att göra följande:

§. 49 stadgar, att Lagtima Riksdag skall hållas hwart annat år, jag kan icke gilla denna åsigt, jag tror att om det nya Representations-förslaget, antages det wara alldeles tillräckligt att hålla Riksdag hwart tredje år, enligt Ständernas förut fattade beslut; men om dagen för Riksdagens början kunde

bestämmas till den 1 November, tror jag wore den mest tjenliga tiden åtminstone för Landtmannen, som då kunde efter 6 månaders förlopp få återwända till sitt hem.

§. 63 är af åtskillige Talare klandrad, och yrkas att i stället för hwarje månad, man borde få ombyta och wälja Talman hwar 14:de dag; deßa åsigter kan jag icke gilla; jag tror att en Talman första månaden knappast hinner wänja sig wid göromålens gång; jag yrkar således att detta wal ej bör ske oftare än hwar tredje månad, om något ombyte under Riksdagen skall ega rum.

§ 105 tarfwar ett mera förtydligande, innan man kan öfwer denna §. sig yttra.

§. 111, företer ett lika förhållande som föregående 105.

§. 144 saknar dagen och månaden, på hwilken Riks-Församlingen bör sammanträda; denna tid bör i paragrafen bestämdt uttryckas.

I 122 §. yrkar jag den förändring, att, så wäl i Utskott, som i Plenum, samma röstnings- och walsätt må nyttjas hädanefter, som hittills, nemligen med slutna sedlar.

Hwad Kammar-systemet beträffar, så röstar jag för antagandet af En Kammare.

För öfrigt förenar jag mig i den del af Brodren Sahlströms nyß gjorda yrkande, att uppdraga åt wår Secreterare, Herr Lagmannen Cassel, att uppgöra de redactions-förändringar i de §§., som finnas twetydiga, och dem för Ståndet framlägga, innan wi beslutа om Ståndets gemensamma tanka, och när detta försiggått, yrkar jag återremiß af ifrågawarande Memorial."

Per Jönsson, Måns Jössesson, Lars Bengtsson, Sone Persson, Niclas Jönsson och Håkan Nilsson från Skåne, Lars Petersson och Lars Nilsson från Blekinge, Jan Eric

Jansson från Wermland, Per Båtelsson Burge från Gottland, Per Jonsson från Öland samt Anders Brissman från Skaraborgs Län förenade sig med Appelqvist; anhållande Måns Jössesson härjemte, att, enär han efter en resa till hemorten så nyligen återkommit hit till Staden, att han ännu icke hunnit taga fullständig kännedom om förewarande Memorial, honom kunde lemnas öppet, att framdeles deremot framställa de anmärkningar, som kunde wara af nöden.

David Andersson från Hallands Län: Då jag är öfwertygad derom, att Constitutions-Utskottet ingalunda wäntat, att Riks-Ständen skulle ingå i någon detaljerad pröfning af förewarande Memorial förr, än Utskottet inkommit med swar å de anmärkningar, som blifwit inom Ständen framställde emot Memorialet N:o 38, will jag för min del inskränka mitt yttrande till den i förewarande Memorial anrydde hufwudprincip, samt af sådan anledning förklara, att jag gillar och antager Utskottets förslag att Riks-Församlingen må sammanträda på En Kammare; men deremot i allo förkastar det såkallade Twå-Kammar-systemet, samt att jag instämer med de bland Ståndets Ledamöter, som hemställt att Ståndet må anmoda Herr Secreteraren, att, i afseende å Redactionen af de föreslagne Grundlags-förändringarne, framställa de anmärkningar, som kunna finnas af nöden; men det närmare utwecklandet af Ståndets åsigter i detaillerne, anser jag för närwarande icke wara lempligt; ty då Utskottet förklarat sig framdeles wilja inkomma med ytterligare förslag, skulle anmärkningarne för det närwarande bilfwa, såsom ordspråket lyder, en twist om Påfwens skägg, samt möjligen jemwäl kunna medföra den olägenhet,

att man wid öfwerläggningen om det kommande förslaget hade bundit händerne.

Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län och Didrick Weström från Stora Kopparbergs Län förenade sig med David Andersson.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: På det man wid kommande öfwerläggningar, rörande ifrågawarande ämne, icke må anses hafwa bundit händerne på sig, föreslår jag, det Ståndet må förbehålla sig att framdeles, då Utskottet med ytterligare förslag inkommit, få fullständigt utweckla sina åsigter, rörande Grundlags-förslagets mindre hufwudsakliga delar, samt deremot framställa de anmärkningar, som kunna erfordras; dock anser jag nödwändigt, att Ståndet nu tillkännagifwer sin gemensamma tanke uti de hufwudsakligaste puncterne af detta förslag, på det Utskottet må ega en ledtråd wid ämnets ytterligare behandling, helst det är min öfwertygelse, att En-Kammar-systemeet, efter hwilket det i förewarande Memorial afgifne förslag är wordet lempadt, skall, åtminstone genom votering i Förstärkt Constitutions-Utskott, blifwa antaget; och instämmer jag desto heldre med dem, som yrkat, att en noggrann granskning och förbättring af förslagets redaction må werkställas, som densamma, efter min tanka, på flerahanda sätt är högst felaktig, såsom exempel hwarpå jag endast will anföra 61 §., der det heter: att Riksdagsmännen skola, dagen efter den, som för Riksdagens sammanträdande är bestämd, uppwisa sina Fullmagter för den äldste af Högsta Domstolens Ledamöter, som icke af Laga förfall hindras, samt Riks-Församlingens Fullmäktige i Riks-Banken och Riksgälds-Contoret. Meningen härmed är otwifwelaktigt den, att deßa skola, till Fullmagternes gransk-

ning, på ett enda ställe sammanträda; men efter den nu föreslagna ordalydelsen, skulle man lätteligen kunna tolka §:n så, att Riksdagsman wore skyldig uppwisa sin Fullmakt för hwar och en af bemälde personer serskildt. Uti 64 §., der den föreskrift är meddelad, huru förfaras bör med Riksdagens öppnande, är icke den händelse förutsedd, att Konungen wid ett sådant tillfälle kan wara af siukdom hindrad att fungera. Deßa, och flera dylika exempel wisa nogsamt behofwet af Redactionens granskning och förbättring.

Nils Persson från Södermanlands Län: I anledning af en wärd Talares yttrande, att man nu icke borde utlåta sig om annat, än hufwudprinciperne för ifrågawarande förslag, på det man wid framtida öfwerläggningar icke må hafwa bundit händerne, får jag erinra, att någon anledning till farhåga i detta afseende så mycket mindre kan förefinnas, som Utskottet uti premißerne till förewarande Memorial antydt, att förändringar i förslaget kunna blifwa af nöden, och att det följaktligen står Riks-Stånden öppet, att, då sådane blifwit gjorde, deröfwer obehindradt besluta. Det har jemwäl blifwit anmärkt, att det föreslagne antalet Ledamöter i Pröfnings-Nämnden icke är tillräckligt, och det är i anledning häraf wordet upplyst, att Constitutions-Utskottet, wid utarbetandet af förslag, i enlighet med Twå-Kammar-systemet, ansett Pröfnings-Nämndens Ledamöter böra wara 75. För min del anser jag att, enär denna Nämnd icke kommer att erhålla weto, någon synnerlig wigt icke kan ligga derpå, att Nämndens antal bestämmes till 60 eller 75; dock får jag erinra, att förhållandet härmed är mycket olika, om En- eller Twå-Kammar-systemet blifwer gällande. Anmärkningen deremot, att Konungens Rådgifware böra ega rätt att

öfwerwara Riks-Församlingens öfwerläggningar, kan jag icke gilla; ty utom det, att om man will föreskrifwa dem såsom pligt att på kallelse hos Riks-Församlingen sig infinna, det ock är billigt, att de erhålla en mot denna pligt swarande rättighet, och således tillåtas, att jemwäl sjelfmant der komma tillstädes, finner jag det wara nödwändigt, att de så ofta som möjligt hos Riks-Församlingen äro närwarande, ty deras upplysningar kunna ofta wara lika angelägna, då de icke blifwit beständt begärde, som då uppmaning dertill af någon Representant eller Riks-Församlingen är gjord.

Jan Andersson från Westerås Län förenade sig med Nils Persson.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Flera aktningswärde Talare hafwa wäl sökt wisa nyttan af Riksdagars hållande hwart annat år; men då man besinnar de från Riksdagarne oskiljaktiga dryga kostnader, och de föga tillfredsställande resultat man deraf kan förwänta, anser jag, för min del, mig icke kunna annat, än sluta mig till deras antal, som yrkat, att Riksdagarne böra hållas endast hwart tredje år; och jag får härjemte förklara, att jag gillar En-Kammar-systemet, samt att jag anser alla wal och omröstningar under Riksdag böra ske med slutna sedlar.

Jan Eric Jansson från Wermlands Län, Per Pålsson och Nils Jeppsson från Skåne, Sven Andersson och Johannes Andersson från Skaraborgs Län, samt Olof Hansson från Westmanlands Län förenade sig med Rutberg.

Anders Brissman från Skaraborgs Län, som nyligen återkommit hit till Staden från en resa till sin hemort, förbehöll sig att, enär han af sådan anledning ännu icke

hunnit taga fullständig kännedom om förewarande Memorial, så deröfver framdeles yttra sin tanka.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Enär Förstärkta Constitutions-Utskottet genom votering antaget principen om allmänna val, anser jag En-Kammar-systemet jemwäl böra antagas; men förslaget, att Riksdag skall hållas hwart annat år, kan jag icke godkänna, enär icke tillika är stadgadt, att Riksdagen inom bestämd korrt tid owikorligen skall slutas; ty om ett sådant stadgande icke finnes, blifwa Riksdagskostnaderne alltför dryga och kännbara för folket. Jag förenar mig derföre med dem, som yrkat, att Riks-Församlingen icke bör oftare, än hwart tredje år, sammanträda; och instämmer jag jemwäl deruti, att Ståndet må uppdraga åt Herr Secreteraren, att granska redactionen af ifrågawarande Grundlags-förslag. I öfrigt, och då jag, såsom nyligen återkommen från min hemort, icke hunnit att närmare granska förslaget, förbehåller jag mig, att i nästa Plenum få deremot afgifwa ytterligare anmärkningar.

Hans Persson från Gefleborgs Län: Ehuru jag, efter från Riksdagsgöromålen erhållen ledighet, derunder jag företagit en resa till hemorten, så nyligen hit till Staden återkommit, att jag icke hunnit göra mig fullständig reda för Constitutions-Utskottets förewarande förslag, will jag likwäl icke undandraga mig att nu afgifwa yttrande, rörande de deri framställde hufwudprinciper; och får jag således förklara, att jag icke kan gilla förslaget, i hwad det rörer Riksdagarnes hållande hwart annat år, ty jag anser sådant komma att medföra en alltför stor kostnad för folket, som, enär det efter alla Riksdagar under de senast förflutne trettio åren fått förökade skatter, icke kan hafwa ser-

deles stort skäl att önska, det Riksmötena må oftare hållas. Jag will dock icke neka, att den närwarande Riksdagen i berörde afseende haft en annan caracter, men då man icke kan se in i framtiden, kan man icke eller göra sig förwißad, att de kommande Riksdagarne skola likna denna; och då det i allt fall synes wara ett tillräckligen stort saltomortalsprång ifrån Fem till Tre års tid mellan Riksdagarne, biträder jag deras mening, som yrkat att denna sistnämnde tid må bestämmas; och yrkar jag jemwäl, att alla val och omröstningar under Riksdag må ske med slutna sedlar.

Då flere af Ståndets Ledamöter, som, efter besök i deras hemorter, nyligen hit till Staden återkommit, anhöllo att i nästa Plenum få afgifwa yttrande rörande ifrågawarande ämne, fann Ståndet skäligt uppskjuta widare discußion derom till nästa Plenum, den 26 i denna månad; och uppdrog Ståndet åt undertecknad Secreterare, att, med biträde af de Ståndets Ledamöter, han kunde finna lempligt att tillkalla, uppgöra förslag till rättelser uti redactionen af de i förewarande Memorial föreslogne Grundlagsstadganden, emot hwilka, i sådant afseende, anmärkningar blifwit gjorde.

§. 2.

Föredrogs och upläsites Stats-Utskottets Memorial N:o 417, angående handläggning af frågor, rörande disposition af den till allmänt nyttiga ändamål anwisade andel af Banco-winsten.

Bonde-Ståndet fann, att något annat Utlåtande, i anledning häraf, icke erfordrades, än att Stats-Utskottet, genom utdrag af Ståndets Protocoll, skulle underrättas derom, att Ståndet ansåg det wara tydligt och klart, att frä-

gan om anwändandet af berörde andel af Banco-winsten borde af Stats-Utskottet handläggas, på grund af Bonde-Ståndets den 20 i denna månad fattade beslut, hwilket redan är wordet genom Protocolls-utdrag Utskottet meddeladt.

§. 3.

Wid förnyad föredragning af Stats- och Lag-Utskottens på bordet hwilande Betänkande N:o 118, i anledning af wäckt motion om tillökning i aflöningen för wärfwad soldat, som utöfwer en wiß tid warit i tjensten anställd, uppläste Johannes Johannesson från Götheborgs och Bohus Län ett så lydande skriftligt anförande:

"Mot sammansatta Stats- och Lag-Utskottens Betänkande N:o 118, får jag framställa följande anmärkningar:

1:o Utskotten tyckas hafwa mycket lätt behandlat denna fråga, då deras bufwudsakliga skäl för afslag till motionen är, att wärfwade Arméen, genom bifall dertill, skulle "efter hand blifwa uppfylld med äldrigt och alltså mindre tjenstbart manskap." Detta skäl gäller ingenting, då man wet att, oberoende af aflöningssättet, General-Mönster-Herrarne, enligt Kongl. Instruction, äro ålagde att förafskeda manskap, då de ej mera äro tjenstbara, äfwen i händelse att de, det oaktadt, skulle wilja i tjensten qwarstå.

2:o Hwad den föreslagna löneförhöjningen beträffar, så torde man med full wißhet kunna påstå, att ingen samhällsclaß är dertill så berättigad, som den wärfwade soldaten, hwars trägna, enformiga och dock ofta magtpåliggande göromål, att med 3 fällan 4 nätters frihet, göra wakten under alla årstider, så medtaga deß hälsa och krafter, att han wanligen wid 40 à 50 års ålder måste sluta den mi-

litäriska banan, som oftast börjas i brist af någon bättre utkomst för ögonblicket, och icke sällan afbrytes af den anledningen, att all förhoppning om bättre utkomst är för mängden afskuren och hwaraf åter begäret att försöka något nytt alstras och ganska ofta har till påföljd, att den som ännu i flere år kunnat gagna som soldat, redan i unga år blir förswarslös och faller samhället till last som Correctionist.

3:o Då hwarje husbonde wanligen förbättrar en pålitlig och trogen tjenares lönewilkor, då han längre tid qwarblifwer i deß tjenst, så tyckes det ock wara högst billigt, att Staten utöfwar samma rättwisa mot de af sina tjenare, hwilka såsom sin enda belöning, först efter 20 à 30 års tjenstetid så knappt pensioneras, att mängden endast erhåller åtta R:dr Banco årligen.

Af deßa anledningar anhåller jag att Betänkandet måtte återremitteras, på det motionen i ämnet må blifwa bifallen."

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Enär för ifrågawarande motions godkännande skulle erfordras ett årligt Statsanslag af minst 7,000 R:dr Banco, och militären här i landet är bland alla claßer bäst lottad och mäst gynnad, kan jag för min del icke annat än bifalla Betänkandet.

Härwid hördes en stor del af Ståndets Ledamöter instämma.

Nils Strindlund från Wesler-Norrlands Län: Ehuru motionen wäl kan hafwa någon grund för sig, anser jag likwäl densammas godkännande wara förenadt med så stora swårigheter, att jag icke drager i betänkande att lemna bifall till Utskottets afstyrkande derå; ty utom den kostnad, den ifrågaställde tillökningen i aflöningen för wärfwade sol-

dater för Statswerket skulle komma att medföra, wore all controll å aflöningens tilldelande nästan omöjlig; ty för att pröfwa huruwida soldaterne wederfarits rättwisa i detta afseende, skulle Stats-Reviserne nödgas granska mönsterrullorne för alla wärfwade Regementen i Riket, jemte en mängd räkenskaper, som öfwer berörde Statsutgifter måste föras; hwilket dock innebär en orimlighet.

Eric Persson från Gefleborgs Län förenade sig med Strindlund och Hans Jansson, hwarefter Betänkandet blef af Ståndet bifallet.

Häremot reserverade sig Johannes Johannesson från Götheborgs och Bohus Län.

§. 4.

Då nu ytterligare föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 171, öfwer gjorda anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 122, i anledning af wäckt fråga om upphäfwande eller ändring af Kongl. Förordningen den 9 Maj 1835, angående hwad iagttagas bör wid handel om lösören, som köparen låter i säljarens wård qwarblifwa, widblef Ståndet sitt förut fattade beslut och lade Utlåtandet till handlingarne.

§. 5.

Föredrogs åter Lag Utskottets på bordet hwilande Utlåtande N:o 173, i anledning af återremißer utaf åtskillige från samma Utskott afgifne Betänkanden.

Bonde-Ståndet lät, i hwad detta Utlåtande Ståndets återremißer rörde, bero wid de öfrige R:ks-Ståndens beslut, och lade Utlåtandet till handlingarne.

N:o 174, i anledning af wäckte motioner, angående, dels förklaring af 88 §. i Concurs-Lagen den 12 Mars 1830, dels ock upphäfwande af hwad genom serskildte Reglementen och Beslut stadgadt är, till inskränkning i rättigheten för köpare af fast egendom, deri wißa inrättningar hafwa inteckning, att erhålla tredje uppbudet.

Lades ytterligare på bordet.

§. 6.

Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets Utlåtande N:o 127, i anledning af återremißer å sistnämnde Utskotts Betänkande N:o 99, blef nu åter föredraget och bifallet.

§. 7.

Wid förnyad föredragning af Ridderskapet och Adelns, sedan den 20 i denna månad på bordet hwilande, Protocolls-utdrag, med inbjudning till de öfrige Riks-Ständen, att sig, i likhet med hwad Ridderskapet och Adeln iakttagit, bestämma införsels- och utförsels-tull å alla de waru-articlar, hwarå förbud emot införsel eller utförsel ansetts böra bibehållas, för den händelse, att Kongl. Maj:t skulle Maj:t skulle finna för godt upphäfwa förbudet å en eller annan artikel, yttrade:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: För min del anser jag det wara nödigt, att ifrågawarande inbjudning antages, ty i annat fall skulle, i den händelse Kongl. Maj:t finner för god i Nåder upphäfwa de af Ständerne föreslagne förbud, hwaröfwer Kongl. Maj:t, då frågan är af oeconomisk beskaffenhet, eger att ensam besluta, några tullafgifter, för de sålunda tillåtne waru-articlarne, icke komme att ega rum.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Då Ständerne redan beslutat, att wißa waru-artiklar icke böra till in- eller utförsel wara tillåtne, anser jag det wara högst olempligt, att, med förutsättning att detta beslut skall af Regeringen blifwa ändradt, för samma waruartiklar bestämma tullafgifter, hwilka Ständerne ansett aldrig kunna komma i fråga. Det är deßutom kändt, att Ridderskapet och Adeln aldrig pläga antaga inbjudningar från Bonde-Ståndet, och att wårt Stånd i detta afseende wanligen utöfwar repreßalier; och för min del afslår jag inbjudningen.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Ifwen jag finner det icke wara lempligt att antaga ifrågawarande inbjudning, ty jag anser Ridderskapets och Adelns försigtighet att bestämma nu ifrågawarande in- och utförselstull wara en alldeles öfwerflödig åtgärd, som må stå för Ridderskapet och Adelns egen räkning, men att Rikets Ständer icke böra gifwa Regeringen anledning att förändra deras beslut.

Peter Jönsson och Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län, Anders Brissman från Skaraborgs Län samt Per Jonsson från Calmar Län förenade sig med Rutberg och Strindlund.

Hans Jansson: Jag finner det ganska besynnerligt, att ifrågawarande förslag kan hos någon bland Ståndets Ledamöter möta motstånd, enär fråga ej är om förbudets upphäfwande utan endast om bestämmande af tullafgifter för den händelse Kongl. Maj:t icke skulle finna skäligt antaga de föreslagne förbuden; om jag ej mißminner mig, har wid föregående Riksdagar på enahanda sätt tillgått, hwilket ock synes mig hafwa warit af nöden, emedan Regeringen i annat

nat fall skulle kunna blifwa föranlåten, att, i händelse de upphäfde förbuden, antingen låta de derigenom tillåtne waruartiklarne i Riket, utan tull inkomma, eller ock sjelf bestämma tullafgifterne, hwilket wore obehörigt. Då nu härtill kommer, att man för upprätthållande af förbudssystemet, nödgats begära ett serskildt Stats-anslag af icke mindre än En Million Riksdaler, synes ämnet icke sakna sina wigtiga betänkligheter.

Strindlund: Då frågan om det af den sista wärde Talaren omnämnde Stats-anslag hos Ståndet förekommer, lärer Ståndet ega fria händer att bewilja eller afslå samma anslag. Mig synes dock, att man icke behöfwer så serdeles mycket uppskrämmas af förespeglandet om detta anslags nödwändighet, enär de wid innewarande Riksdag beslutade in- och utförselsförbuden, som anslaget är ämnadt att upprätthålla, ingalunda äro nya, utan sedan längre tid existerat, hwadan det ock förefaller mig som förbuden skulle kunna, utan förökadt anslag, hädanefter, såsom hitintills, handhafwas.

Häri instämde Olof Benjaminsson från Götheborgs och Bohus Län.

Per Sahlström från Stockholms Län: Så widt jag kunnat uppfatta förewarande fråga, kan den ingalunda anses såsom en anledning till förbudens upphäfwande, enär de ifrågawarande tullumgälderne endast skola bestämmas för den händelse, att Kongl. Maj:t icke skulle finna skäl att godkänna Ständernes beslut om förbuden. Ett sådant bestämmande synes ock mig alldeles nödwändigt, emedan, på sätt förut anmärkt är, de af Ständerne såsom till in- och utförsel förbjudne ansedde waruartiklar, skulle, i händelse förbuden

af Regeringen icke antagas, antingen blifwa alldeles tullfria, eller ock Regeringen nödgas att på ett grundlagswidrigt sätt, medelst bestämmande af tullbewillning å deßa artiklar, inblanda sig i beskattningen.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Då man icke kan undgå att erkänna, det Kongl. Maj:t eger att besluta eller upphäfwa in- och utförselsförbud, måste man wäl ock förutse möjligheten deraf, att Kongl. Maj:t kan af denna sin rätt sig begagna; och på sådan grund anser jag nödigt, att Rikets Ständer jemwäl bestämma tull å de artiklar, som af Ständerne blifwit såsom till in- och utförsel förbjudne ansedde, synnerligast som Kongl. Maj:t, wid uppgörande af handelstraktater med främmande Nationer, ofta kan föranlåtas att göra undantag från allmänna Tull-Författningarne, och således upphäfwa eller modifiera de i allmänhet stadgade tullförbuden.

Sahlström: Ehuru det icke hör hit att yttra sig om behöfligheten af det förut omförmäldte Statsanslag för Tullbewakningen, kan man likwäl icke undgå att inse, att, enär erfarenheten wisat, det berörde Bewakning med de hitintills bewiljade anslag icke kunnat bestridas, antingen anslagens förökande, eller Bewakningens ändamålslöshet måste för framtiden komma att ega rum.

Johan Fredric Dahllöf från Elfsborgs Län, vice Talmannen Per Ericsson, Jonas Kylander och Per Hansson från Wermlands Län samt Sven Isacsson från Calmar Län förenade sig med Sahlström, hwaremot Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län instämde med Rutberg.

Nils Persson från Södermanlands Län: För min del kan jag icke finna det olempligt, att Rikets Ständer, på

sätt Ridderskapet och Adeln hemställt, bestämma tull jemwäl å de artiklar, hwarå förbud ansetts böra ega rum; ty derigenom kan Ständernes beslut om förbudet ingalunda blifwa upphäfdt eller undergräft; och någon skada lärer icke orsakas derigenom, att tullbeloppen i Taxan utsättes.

Jonas Johannesson från Jönköpings Län, David Andersson från Hallands Län och Henric Andersson från Örebro Län förenade sig med Nils Persson.

Henric Hansson från Elfsborgs Län: Jag är öfwertygad, att Kongl. Maj:t icke skall ändra Ständernes beslut om förbuden; och på sådan grund anser jag det öfwerflödigt, att å de förbjudna artiklarne bestämma tull; hwarföre jag förenar mig i de åsigter Rutberg yttrat.

Rutberg: Om Ridderskapet och Adelns inbjudning blifwer antagen, kan lätteligen hända, att Regeringen deraf tager sig anledning upphäfwa alla de förbud Ständerne beslutat; och då nu härtill kommer, att Regeringen jemwäl kan företaga sig att nedsätta de tull-afgifter Ständerne bestämt, skulle följden af inbjudningens antagande blifwa den, att de inhemska näringarne komma att sakna nästan allt skydd.

David Andersson: Då jag förenade mig med Nils Persson från Södermanlands Län, skedde det af den orsak, att jag war angelägen det Swenska folkets rätt, att sig sjelf beskatta, borde oförkränkt bibehållas, hwilket icke blifwer fallet, om Ständerne gifwa Kongl. Maj:t anledning att bestämma tull å inkommande waror.

Sahlström: I anledning af Rutbergs yttrande, att Regeringen kan nedsätta de af Ständerne bestämda tull-afgifter, får jag erinra, att sådant endast är fallet med den så kallade Stora Sjötullen å inkommande och utgå-

ende spannmål, men att för öfrigt, hwad tull-afgifterne beträffa, bör wid Ständernes beslut förblifwa, så wida de icke sjelfwe derutinnan åt Regeringen gifwa någon conceßion.

Rutberg: Till ådagaläggande af riktigheten utaf hwad jag nyß yttrat, får jag anhålla, att Herr Secreteraren måtte uppläsa 60 §. Regerings-Formen.

Sedan nyßberörde §. blifwit uppläst, yttrade:

Sahlström: Af denna §. kan jag icke draga någon annan slutsats, än den jag nyß omförmält; och derföre widblifwer jag min åsigt, att tull bör af Ständerne bestämmas på de waru-artiklar, hwarå förbud ansetts böra ega rum.

Per Persson från Örebro Län: Att Konungen kan upphäfwa de af Ständerne stadgade förbud, har erfarenheten förut wid mer än ett tillfälle ådagalagt, och kan jag såsom exempel härpå nämna den omständighet, att ehuru tackjern, enligt nu gällande Tull-tara, är till utförsel ur Riket förbjudet, Großhandlanden Liljewalch likwäl erhållit Regeringens tillstånd att utskeppa flera hundrade skeppund af denna artikel till Finland.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Då det förefaller mig som afsigten med Ridderskapet och Adelns inbjudning är den, att de af Ständerne beslutade in- och utförsel-förbud skola göras om intet, på det de högre claßerne ej må hindras ifrån att få sina kära lyxartiklar i Riket införde, kan jag icke annat än instämma uti den af Rutberg yttrade mening.

von Zweigbergk: I anledning af den sisse Talarens yttrande, får jag förklara, det jag anser de ifrågawarande tullbestämmelserne så mycket nödwändigare, som lyxartiklarne eljest skulle komma att till Riket tullfritt införas.

Discußionen war slutad, och då Talmannens proposition på bifall till ifrågawarande inbjudnings antagande, med blandade Ja och Nej beswarades, samt votering begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som antager Ridderskapet och Adelns, genom Protocolls-utdrag den 16 dennes, gjorde inbjudning till Med-Stånden, att bestämma in- och utförsels-tull å alla de waru-artiklar, hwarå förbud mot in- eller utförsel ansetts böra bibehållas, för den händelse, att Kongl. Maj:t skulle finna för godt, att i Nåder upphäfwa förbudet å en eller annan artikel, röstar Ja;

Den, det ej will, röstar Nej!

Winner Nej, har Ståndet afslagit ofwanberörde inbjudning.

Voteringen anställdes i wanlig ordning, och utföll med 40 Ja emot 37 Nej, i följd hwaraf Ridderskapet och Adelns ofwanberörde inbjudning war af Bonde-Ståndet antagen; och skulle frågan om bestämmandet af tull å de waru-artiklar, hwarå in- eller utförsel-förbud ansetts böra ega rum, af Ståndet framdeles handläggas.

§. 8.

Stats-, Banco- och Lag-Utskottens Betänkande N:o 129 föredrogs nu åter och lades ytterligare på bordet.

§. 9.

I anledning af nu gjord anmälan, att Lars Boëthius från Stora Kopparbergs Län och Hans Persson från Gefleborgs Län woro af sjukdom hindrade att i Riksdagsgöromålen deltaga, förordnades under deras sjuklighet Olof

Olsson från Westerbottens Län, att, i Boëthii ställe, och Olof Persson från Gefleborgs Län, att, i Hans Perssons ställe, såsom Ledamöter inträda i Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottet.

§. 10.

Af Eric Nilsson från Jemtlands Län uppläsites ett så lydande skriftligt anförande:

"Det är med anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse till Rikets Ständers Stats-Utskott, af den 31 sistlidne December, intagen i Stats-Tidningen den 14 dennes, angående den olägenhet som inträffat i Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegium genom trenne Kammar-Råds iråkade sjukdomsfall, hwarigenom ärendernes afgörande hindras, och följaktligen, de oafgjorde målens antal ökas, till ännu större olägenhet och lidande för de rättsökande, än hwad de hitintills från detta Embetswerk fått erfara, till hwilken olägenhets afhjelpande Kongl. Maj:t i Nåder äskat ett nytt Statsanslag af 4,800 R:dr Banco årligen till nästa Riksdag (hwaraf det will synas, som Herrar Kammar-Råder icke tänka blifwa friska deßförinnan) som jag med stöd af 56 §. Riksdags-Ordningen; tager mig friheten wördsammast föreslå, att Rikets Höglofl. Ständer måtte fatta det beslut, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att de smärre och obetydligare målen bland dem som nu anses böra afgöras af Kongl. Kammar-Collegium, måtte få afgöras af Konungens Befallningshafwande, som sedan bade, att till Kongl. Collegium årligen afgifwa rapporter eller berättelser derom. Detta skulle i betydlig mån minska målen i Kongl. Kammar-Collegium, och hwaraf följden blefwe, att de återstående till Kongl. Collegii pröfning hö-

rande mål så mycket snarare kunde afgöras och de lidande komma till sin rätt, utan att derpå wänta i många år såsom det nu alltför ofta sker, och att, i stället för att, enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Förslag nu öka Embetspersonal och löneanslag, det twärtom torde kunna minskas.

Konungens Befallningshafwandes göromål blefwe genom denna öfwerflyttning af mål till deß definitiva afgörande icke det ringaste ökade, ty de skola i alla fall efter nu warande former paßera denna auctoritet; men de rättsökande fingo sina mål afgjorde mycket snarare med mindre kostnad — och jag wågar hoppas fullt ut så rättwist, i synnerhet om Kongl. Maj:t i Nåder skulle hugna oß med Landshöfdingar, som förut warit Domare, Lands-Secreterare eller Lands-Kamererare och således eger mera kunskap, wana och skicklighet att tillempa Lagar och Författningar — än Landshöfdingar som endast lärt sig handtera wärjan.

Jag känner wißerligen icke alla slags mål som nu handlägges af Kammar-Collegium, eller kan beslämdt uppgifwa hwilka deraf som kunna öfwerflyttas till Konungens Befallningshafwande; men får dock nämna ett exempel, för att wisa att jag har skäl för min åsigt.

Uti Jemtland har, före afwittringen, Kronoskogarne under namn af afradsland tills widare warit utarrenderade dels till hela byar dels till enskildte, emot en årlig afgift af 12, 16, 24 à 32 sk. eller en och annan Riksdaler eller ock några marker eller lispund smör att betalas efter markegång; genom afwittringen hafwa deßa afradsland frångått deras förre innehafware och blifwit anslagne dels till fyllnadsjord åt hemman som förut brustit i egor emot deras skattetal och dels till Nybyggen. Ingenting synes så rättsenligt som, då en utarrenderad jord frångår Arrendatorn,

arrendet äfwen bör upphöra; många som på detta sätt förlorat de innehafde afradslanden, har hos Konungens Befallningshafwande sökt befrielse från afgiften, men derpå fått Utslag, hwaraf jag såsom prosstycke här får meddela det hufwudsakligaste af ett af den 26 November 1836, rörande trenne serskildta afradsland.

Sedan Konungens Befallningshafwande infordrat en fullständig upplysning om förhållandet, yttrar Konungens Befallningshafwande: "Detta med hwad mera som förekommit, har Konungens Befallningshafwande i öfwerwägande tagit, och som genom Afwittrings-rättens laga kraftwunne Utslag den 9 Augusti 1831, afwittringsdelningen i Alsens Socken blifwit till efterrättelse fastställd, hwarigenom det förhållande inträffat, att de här ofwan uppräknade hemman måst afstå från nyttjande-rätten af de marker, hwaraf förenämnde ränta, tillsammans 1 R:dr 40 sk. Banco årligen, utgifwits, anser Konungens Befallningshafwande att räntan borde upphöra och lägenheten, hwaraf den utgått i Jordeboken, uteslutas; men då Indelningswerket icke får rubbas, måste Hemmansegarne hädanefter, som hitintills, samma ränta utgöra, likwäl med rättighet, att af Kronofogden i orten wid den wanliga Uppbördsstämman återfå af Kronans behållna Statsmedel hwad med behöriga qwittencer kan styrkas wara i Militiæ-ränta för Lars-Bengtsbodarne, Storkälläsen och Kluksbodarne utgifwet; dock underställes detta Utslag Höglofl. Kongl. Kammar-Collegii upplysta pröfning och stadfästelse, hwarförinnan detsamma till werkställighet icke får befordras. Den mißnöjde etc."

Nio år äro nu förflutna sedan de lägenheter, hwarom nyß intagne Utslag handlar frångått deß förra innehafware och öfwer fyra år sedan de sökte befrielse från räntan der-

före, och ännu ligger det i Kongl. Kammar-Collegium oafgjordt och måhända kommer att ligga der ännu några år; hade nu Konungens Befallningshafwande haft rätt, att definitivt afgöra ett så lumpet mål utan att underställa det Kongl. Kammar-Collegii långsamma pröfning, så hade de lidande långt för detta kunnat wara befriade från den orättwisan att betala afgift för den jord som de icke innehafwa. Från Jemtland finnas mångfaldiga sådana mål, som ligga i Kongl. Kammar-Collegium och mögla, och förmodligen är det samma förhållande från andra Provincer med mål af samma qualité. Detta är följden af, att öfwerhopa ett Embetswerk med underställning af mål af så underordnad beskaffenhet, att de både kunna och böra definitivt afgöras af Konungens Befallningshafwande, med rättighet för de mißnöjde att anföra beswär.

Ibland många andra mål som torde böra öfwerflyttas från Kongl. Kammar-Collegium till Konungens Befallningshafwande, får jag widare nämna ett slags förmynderskap, som blifwit uppdraget Kongl. Kammar-Collegium öfwer enskildtes egendom, som tillskyndar wißa Jordegare kostnad och olägenhet utan ringaste nytta: Uti Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning af den 19 December 1827, angående hemmansklyfning och jords afsöndring, 2 Cap. 2 §. stadgas: "Åstundar innehafware af hemman, hwartill mer än wanlig egorymd hörer, att större afsöndring än en tiondedel deraf werkställa, må han sådant anmäla hos Konungens Befallningshafwande, som har att frågan jemte sitt yttrande deröfwer Kongl. Kammar-Collegii pröfning underställa, egande Kongl. Collegium härom så förordna, att å ena sidan säkerheten för hemmans-räntan och öfrige skyldigheters utgörande må wara förwarad och å andra jordens odling

befordras." Samma stadgande är bibehållet uti Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens afgifne förslag till Lag i samma fråga i Utlåtandet N:o 28.

Mig förefaller det besynnerligt, att en Landshöfding, som i samhället anses för en så upphöjd person, och delar nära nog samma wärdighet som Presidenten i Kongl. Kammar-Collegium och således wida högre än de öfrige Ledamöterne i samma Embetswerk, samt hedras med Epitetet Konungens högt betrodde man, i sjelfwa werket icke är betrodd, att på egen hand med biträde af Lands-Secreterare och Lands-Kamererare definitivt afgöra mål af så enkel beskaffenhet, som de af mig wisade exempel. Jag hade trott att då man i Swerige underhåller en så stor mängd Embetsmän, man dermed affett att så mycket snarare förhjelpa de lidande till rättwisa, men det will synas, som man dermed åsyftade raka motsatsen genom att tillskynda dem större kostnad och tidsutdrägt."

Lades på bordet.

§. 11.

Följande nu ankomne Utskotts-Betänkanden föredrogos och lades på bordet, nemligen:

Stats-Utskottets

N:ris 413, 414, 415.

Stats- och Banco-Utskottens

N:ris 130, 131, 132, 133.

Stats- och Oeconomie-Utskottens

N:o 128.

Lag-Utskottets

N:o 175; samt

Bewillnings-Utskottets

N:o 37.

§. 12.

Från de respective Med-Ständen hade ankommit följande Protocolls-utdrag, nemligen:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln,

N:ris 791—800; samt

Från Högwördige Preste-Ståndet,

N:ris 508—513, hwilka föredrogos och lades till handlingarne.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ 3 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 27 Januari 1841.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollet för den 30 sistlidne December justerades och godkändes.

§. 2.

I anledning af Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens den 30 sistlidne December återremitterade Utlåtande N:o 108, öfwer wäckte frågor, dels om upphörande af Krono-brefbärings-skyldigheten, och dels om ersättning för deß utgörande, m. m., begärde Anders Jonsson i Tuna från Östergöthland få i Protocollet anmärkt, att Utskotten icke fästat något afseende, eller ens upptagit hans motion, innefattande förslag att Kronobrefbäringen hädanefter borde stationswis beförjas af dem, som på entreprenad sådant sig åtogo, hwartill kostnaden skulle erläggas af skjutsskyldige inom hwarje Härad; och yrkade Anders Jonsson att Utskotten måtte åläggas fästa wederbörlig uppmärksamhet wid berörde motion.

Protocolls-utdrag härom skulle till Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten expedieras.

§. 3.

Fortsattes handläggningen af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 68, med förslag i afseende på Nationalrepresentationens ombildning, och de i sammanhang dermed nödige Grundlagsändringar.

Derwid uppläste Secreteraren ett af honom, enligt Ståndets uppdrag, uppgiordt förslag till rättelser uti redactionen af de i förewarande Memorial föreslagne Grundlags-stadganden, emot hwilka, i sådant afseende anmärkningar blifwit giorda.

Härefter yttrade:

Peter Mårtensson från Jönköpings Län, skriftligen:

"Ehuru det må wara onekligt, att discußionen redan gått till sin ytterstа höjd, angående det för Swen-

ska Nationen så wigtiga förslag, som i Constitutions-Utskottets Memorial N:o 68 innefattas, kan jag icke underläta, att i största korrthet gifwa mina åsigter tillkänna i detta ämne:

1:o Hwad Utskottet föreslagit, att Riks-Församlingen skall sammanträda på en Kammare, godkänner jag i sin helhet.

2:o Lika lempligt anser jag det wara, att Talmän wäljas för aldraminst en månad, ty under kortare tid kan man ingalunda inhemta hwad skicklighet den walde eger till utöfningen af sitt kall; och man wore således i twekan, att ånyo samma person till Talman inwälja.

3:o Alla wal och omröstningar böra ske med slutna sedlar, utom Riksdagsmannawal, som jag anser böra ske öppet, antingen muntligen eller skriftligen, i hwilket senare fall walmännens namn böra wara egenhändigt tecknadt under walsedlen. Tiden mellan hwarje Riksdag, tror jag böra bestämmas till 3 år.

4:o I 150 §. af Förslaget bör, enligt min tanka, införas ordet Sjö-Lag såsom ej inbegripen under Civil- och Criminal-Lag, som af Konung och Riks-Församling gemensamt stiftas och ändras.

5:o Hwad widare härwid är att anmärka, will jag förbigå, med den tillförsigt, att innan Ståndet fattar sitt beslut, om hwad som bör utgöra deß gemensamma tanka wid återremißen af Memorialet N:o 68, det torde åt Bonde-Ståndets Secreterare Herr Lagmannen och Riddaren C. G. Cassel samt minst twenne af Ståndets Ledamöter böra uppdragas, att föreslå alla de förbättringar i redactionen, hwaraf flere §§. torde wara i högsta behof.

Jag anhåller att denna min mening måtte blifwa i Ståndets Protocoll anmärkt.

Stockholm den 27 Januari 1841."

Anders Brissman från Skaraborgs Län, skriftligen:

"Då Constitutions-Utskottets Betänkande N:o 68 sistlidne Pleni-dag förewar, hade jag så nyß hit anländt, att jag icke hunnit taga någon kännedom om detsamma, men som discußionen deröfwer då icke afslöts, och jag under tiden fått mera fullständigt genomgå och göra mig bekant med det nya förslaget, torde jag nu öfwer deß innehåll få yttra några ord.

Jag har funnit det förewarande förslaget innehålla så många betänkliga, wådliga, ytterst farliga Stadganden, och deßa tillika uppfattade med en sådan obestämdhet, mångtydighet, oreda och widlyftighet, att jag tror Ståndet gjorde bäst att i endast några få, maktpåliggande punkter uttrycka sin tanka, och innehålla med allt yttrande rörande det öfriga, under afwagtan på ett enklare, redigare och mera tydligt nytt förslag. Skäl för detta mitt omdöme, har jag tillräckligt deri, att Ståndet redan sistlidne Pleni-dag anhöll, det Secreteraren wille besörja förslagets omredigering. Jag har ingenting emot att förslaget discuteras i sin helhet, men att afgifwa yttrande öfwer det i detaille, anser jag wara både onödigt och onyttigt; synnerligen då Constitutions-Utskottet i alla fall förklarat sig icke ämna binda händerna på sig af de opinioner wi nu här uttrycka.

Flere Talare hafwa redan yttrat sig, angående det olempliga i sådane stadganden, som att t. ex. en Riksdags-Ordning skulle kunna, så widt det rörer arbetssättet, wid hwarje Riksdag uppgöras; att Riksdag, twertemot det beslut, som redan förklaras hwilande rörande Riksdagens hållande hwart tredje år, nu i stället skulle hållas hwartannat; att votering skulle blifwa öppen; att Staten skulle bestå Riksdags-arfwode, hwars storlek skulle bero af föregående Stän-

der, att bestämma; att Talman skulle wäljas hwarje månad och så widare.

Jag will icke trötta med flere exempel, huru många än kunde anföras. De anförde äro mer än nog, för att rättfärdiga Constitutions-Utskottets förbehåll, att få göra om sitt arbete, hwilket och torde wara det bästa.

Jag får således för min del föreslå, att Ståndet i stället att uttrycka sin opinion om hwarje serskild detaille, — hwilket arbete skulle onyttigt borttaga tiden, helst Betänkandet, i alla fall icke är definitft — fasthäldre wille beslutа, att gifwa sin åsigt tillkänna i 2:ne puncter, nemligen: 1:o att Ståndet antager Enkammar-systemet; 2:o att Ståndet ogillar Riksdagens hållande hwartannat år, samt i öfrigt förklara, att Ståndet anser sig icke kunna ingå i yttrande, rörande hwad Betänkandet i öfrigt innehåller; utan afwagtar Ståndet Constitutions-Utskottets definitiva beslut, rörande de öfrige frågorne, hwarefter Ståndet först will taga det reglementariska i öfwerwägande, och anhåller jag att detta mitt yttrande må blifwa contra-proposition, i den händelse återremiß af Betänkandet med Ståndets uttryckta opinion i detaillefrågorne, skulle blifwa ja-proposition.

Stockholm den 27 Januari 1841."

Lars Petersson från Blekinge Län: Med erkännande af min stora oförmåga, att i en för Swenska folket så wigtig fråga, som den nu föreslagna Representations-förändringen, kunna rätt inse och bedöma, hwad Nationens sanna wäl derutinnan kräfwer, hade det wißerligen warit öfwerflödigt, att inlåta mig uti något yttrande derom, serdeles som framgången af denna widtomfattande reform, ännu ligger djupt inom owißhetens område; men jag anser mig dock pligtig, att i frågan meddela min opinion, och will der-

före nu emot Utskottets Betänkande framställa några anmärkningar. Derwid får jag först fästa mig wid 49 §., som föreskrifwer, att Riks-Församlingen sammanträder till Lagtima Riksdag hwart annat år. Ingen inom detta Hederwärda Stånd lärer sakna kännedom, att folket i allmänhet klagar, och med skäl klagar, öfwer de dryga Riksdagskostnader som under nuwarande förhållanden måste utgöras, ehuru Riksmöten ej återkomma i ordinarie wäg mera än hwart femte år. Denna klagan och mißbelåtenhet skulle i betydlig mån stegras, om deßa sammankomster hwart annat år egde rum. Man har wäl, måhända för att dermed tillfredsställa den skattdragande, welat antyda, att alla Riksdags-omkostnaderne skola utgå af allmänna medel; men dermed lärer föga wara wunnet, då man wet, att deßa medel, genom hwarjehanda utlagor och skattebeslämmelser, komma att af folket uttagas. Man har också förespeglat oß den förhoppning, att Riksdagarne skulle förkortas i samma mån som de oftare återkomma. Någon garanti härföre lärer dock icke wara att finna, serdeles wid betraktande af de betydligt ökade göromål, som Stats-Utskottet, enligt 2 mom. af 65 §., fått sig uppdraget, och hwilket förutsätter en fysisk omöjlighet, att under ser månaders tid medhinna att omsorgsfullt och till allmän belåtenhet för Regering och Folk, fullända alla detta Utskott åliggande wigtiga wärf. Mig synes således, att Riksdagarnes så täta sammanflyttning, som den här föreslagna, owilkorligt skall öfwergå till en ändlös och oupplöslig Riksdag, hwars mångfaldiga kostnader skulle blifwa för folket alltför kännbara. Jag protesterar alltså på det högsta emot detta förslag, och ser alls ingen wåda deri, att man lem-

nar

nar beslutet om Riksdagarnes hållande hwart tredje år oförändradt, så wida man icke will tillerkänna det sednaste Grundlags-förslaget någon öfwernaturlig egenskap, utan anse det för hwad det egentligen är, ett menniskowerk, som är förwandling och förändringar underkastadt, wäl wetande att, om i en framtid Nationen och deß Riks-Församling finner det wara till allmän båtnad, att hålla Riksdagarne hwart annat år, en sådan fördel icke då lemnas ur sigte. Jag kan icke dölja, att den lilla werldskännedom jag hunnit förwärfwa, alltid har lärt mig att man med warsamhet och måttligt saktmod kommer närmast det mål man syftar. Det torde således icke wara ur wägen, att i detta maktpåliggande ämne följa samma regel, om man will bibehålla något hopp om framgång för saken. — Hwad En- eller Twå-Kammare-systemet angår, instämmer jag fullkomligt uti det af Medbrodren Sahlström sista Pleni-dag afgifna, ganska sakrikt och wäl motiverade yttrande; likasom jag anser, att någon förändring uti nu gällande wal- och voterings-method i och för Riksmötenas sammankallande, samt under deß göromål och förhandlingar, icke leder till något gagn. Jag yrkar derföre deß bibehållande, och anhåller om återremiß, på deßa och de skäl, flere andre Ledamöter andragit.

Peter Persson från Calmar Län förenade sig med Lars Petersson.

Lars Nilsson från Blekinge Län: Ehuru jag icke eger förmåga, att i sin helhet bedöma det mer eller mindre gagneliga af nu ifrågawarande wigtiga förslag, hafwa dock åtskillige puncter deri förefallit mig mindre lemplige, hwilka jag derföre anser mig icke böra stillatigande biträda.

I 49 §. stadgas, att Lagtima Riksdag skall hållas hwart annat år; detta anser jag så mycket mindre riktigt, som Rikets Ständer redan en gång beslutat, att Riksdag skall hållas blott hwart tredje år, hwilket måhända mången ändock skall anse för ofta, ty den omständigheten, att Riksdagsmanna-arfwodet kommer att utgå af Statsmedlen, förringar icke kostnaden, som i allt fall drabbar folket. Så wida representationsskicket förblifwer sådant det nu befinnes, är det ej så swårt att uttaga Riksdagsmanna-arfwodet. Men, om Riksdagarne skola återkomma hwart annat år, skulle kunna hända, att den ena Riksdagen gick in uti den andra; emedan 136 §. icke utesluter möjligheten, att Riksdag kan fortsättas under 16 à 17 månaders tid. Till förekommande deraf, önskade jag, att en bestämd tid blefwe föreskrifwen för Riksdagens afslutande, och att någon prolongation deraf icke borde få ega rum. Hwad 65 §. beträffar, anser jag för ärendernas mera skyndsamma behandling det wara nödwändigt, att i sitt oförändrade skick bibehålla Bewillnings- och Oeconomie-Utskotten. Att en mindre personal såwäl i deßa som öfriga Utskott fungerar, torde i min tanka befordra skyndsamhet i Riksdagsförhandlingarnes handläggning. I öfrigt får jag anmärka, i afseende på wal af Talman, att jag icke kan inse nödwändigheten eller ens lempligheten deraf att denne wäljes endast för en månad. Det wore, i min tanka, bäst, att Talmannen waldes för hela eller åtminstone för halfwa Riksdagen. Likaledes anser jag, att voteringarne under Riksdagen böra ske med slutna sedlar, hwarfore jag instämmer i denna del med Herr Prosten Ödmans och Herr De Marés reservationer. Slutligen får jag förklara, att jag till grundlagsenlig behandling skulle wilja antaga Secreterarens uppgjorde förslag, såsom

mera tydligt och begripligt, än Utskottets Betänkande. Jag will härmed likwäl icke hafwa godkänt den grundprincip, hwarpå Constitutions-Utskottets förslag grundar sig, i hwilket fall jag åberopar hwad jag yttrat, då Wal-Lagen till handläggning förewar i detta Stånd.

Häruti instämde J. O. Dahlberg från Wester-Norrland.

J. F. Dahllöf från Elfsborgs Län, skriftligen:

"Sedan hufwudgrunderne för representationens ombildning redan förut i Förstärkt Utskott blifwit afgjorde, har det naturligtwis för Constitutions-Utskottet återstått, att codifiera ett härpå hwilande Grundlags-förslag, hwilket wi ock nu hafwa framför oß. Jag har med den uppmärksamhet, som sakens wigt fordrar, genomläst detsamma, och, ehuru jag gerna medgifwer, att jag ej besitter den mångsidiga erfarenhet, som kan erfordras, för att ingå i någon detaillerad pröfning deraf, så twekar jag dock icke förklara, att de fleste §§. synas mig byggde på sådane förnuftsskäl och så mycken rättwisa, att något hinder ej rimligen bör kunna möta för förslagets antagande med högst obetydliga förändringar, bwaribland torde böra tagas i betraktande 65 §., som bestämmer, att Stats-Utskottet skall handlägga ej blott de wanlige ärenderne, utan äfwen dem, som förut tillhört Bewillnings-Utskottet. Jag fruktar, att genom denna förändring, Stats-Utskottet skulle blifwa öfwerhopadt af alltför många göromål, hwarigenom Riksdagarnes längd möjligen komme att icke obetydligt ökas, och hade derföre ansett lempligare, att ett serskildt Bewillnings-Utskott, på sätt nu eger rum, likwäl med mindre antal Ledamöter, blefwe bibehållet. 111 och 112 §§. torde, tillika med några flera, kunna göras något mera lättfattlige och för en hwar begripliga, än som nu synes wara händelsen. I 136 §. torde wara ganska

behöfligt stadga, att Riksdag ej må kunna förlängas utöfwer 4 högst 5 månader, såwida icke både Konungen och åtminstone 3/4:delar af Riks-Församlingen derom äro ense. Då, på sätt Utskottet i 49 §. föreslagit, tätare Riksdagar hädanefter skulle komma att ega rum, anser jag mig hafwa tillräcklig anledning förmoda, att göromålen, som deßutom blifwit så betydligt förenklade, böra kunna medhinnas på 4 eller 5 månader; hwarförutan jag håller före, att genom en dylik Lagbestämmelse och deraf följande swårigbet, att kunna påräkna Riksdagens fortfarande utöfwer den sålunda utsatta tiden, göromålen skulle komma att fortskrides med wida mer alfwar och drift, än som eljest torde blifwa händelsen. Ehuru jag wißerligen medgifwer, att Utskottet mycket wäl motiverat sitt förslag för Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets upphörande, wågar jag dock tro, det ej skulle wara ur wägen, om något serskildt stadgande förefanns, rörande ett eller flera Utskotts etablerande för behandlingen af oeconomiska angelägenheter, då sådant kunde wara af behofwet påkalladt.

I öfrigt har jag ej något widare att inwända mot Betänkandet, utan gillar helt och hållet hwad Utskottet deßutom föreslagit, och hembär detsamma min skyldiga tacksamhet, ej mindre för deß ofsparda mödor, att hinna det önskade målet, än äfwen, för deß sannt fosterländska och fördomsfria åsigter. Serskildt bör jag förklara, det jag ej blott fullkomligt delar Utskottets tankar, utan finner mig äfwen uppmanad, att på det högsta befordra dem, ifråga om organiserandet af den så kallade Pröfnings-Nämnden, hwilken, utan att wara någon Förste eller Andre Kammare, derwid man i allmänhet fästar förhatliga begrepp, likwäl alltid bör blifwa ett af mången för så nödwändigt ansedt återhållande

element, och genom den betydliga majoritet, som för öfrigt i Stora Nämnden erfordras, innan beslut blifwa gällande, torde en fullkomlig garanti förefinnas, att ej något förhastadt och obetänksamt kan blifwa afgjordt. Undanröjd är således den wäsendtligaste af de farhågor, wåra wedersakare aldrig underlåtit att framkasta mot wädorna af en på folkets fria val helt och hållet grundad representation. Uti de flera delar, hwarest det nya förslaget föröfrigt i wäsendtligare mån afwiker från nu gällande Grund-Lagar, gillar jag äfwen fullkomligt Utskottets åsigter, såwäl rörande Riksdags-Ordningens borttagande, rättigheten för representationen att sjelf wälja sin Talman, och Riksdagsmanna-arfwodets utgående af Statsmedlen, som äfwen i afseende på det mycket wälbetänkta stadgandet i 72 §., i fråga om rättighet för Stora Nämnden, att ej till Utskott remittera mål, som kunna wara af beskaffenhet, att icke förtjena större uppmärksamhet.

Slutligen har jag äfwen welat tillägga, att jag, under en nyligen företagen resa till hemorten, warit i tillfälle inhemta, det man i allmänhet med synnerlig belåtenhet och tillfredsställelse emottagit underrättelsen om Förstärkta Constitutions-Utskottets beslut rörande Betänkandet N:o 38. Med den mest spända uppmärksamhet följer maßan af Nationen wåra tillgöranden i denna fråga. Det allmänna intresset, för erhållandet af något bättre, är werkligen i samma mån stegradt och öfwerwägande, som bristerna i wårt nuwarande Riksdags-machineri äro stora och orimliga. Mätte man eftersinna detta och sålunda ej längre åflas, att tillintetgöra alla de ädla bemödanden, ofortrutna fosterlandswänner hitintills haft ofsparde, för att bereda en så innerligt efterlängtad framgång åt denna sak."

Härmed förenade sig Ephraim Larsson från Elfsborgs Län och Anders Olsson från Stora Kopparbergs Län.

Eric Persson från Gefleborgs Län: Flera af de anmärkningar jag ansett mig böra anställa emot Constitutions-Utskottets ifrågawarande Betänkande, hafwa blifwit affedde uti det af Secreteraren upprättade förslag, hwilket jag således, i deß wäsendtligaste delar, godkänner. Jag kan likwäl icke underlåta, att göra några erinringar, derwid jag först fäster mig wid 136 §., hwilken jag skulle önska få förändrad sålunda: att en wiß tid bestämdes för Riksdagarnes längd, på det ej samma förhållande, som nu eger rum, må kunna inträffa, och hwilket sannolikt blefwe händelsen, derest 136 §. intogs i deß nu föreslagna skick. Likaledes anser jag nödwändigt, att Oeconomie-Utskott wid hwarje Riksdag constitueras, emedan en mängd dithörande ärenden swårligen lära utaf något annat Utskott kunna handläggas; och det blifwer i sådant fall bättre att hafwa ett stående Utskott, än att, på sätt Constitutions-Utskottet föreslagit, för hwarje fall inrätta en serskild Committée. Stadgandet i 59 §., i afseende på Riksmmanna-arfwodet, anser jag alltför wädligt att antaga. Det egna intresset skulle möjligen kunna lemnas ett för stort utrymme för sin werksamhet, enär hoppet, att äfwen för nästa Riksdag blifwa walo till Riksdagsman, sannolikt skulle inwerka på Riksdagsmanna-arfwodets bestämmande, och detta i sådant fall blifwa för högt tilltaget. Jag kan således ej gilla Utskottets förslag härutinnan. Likaledes anser jag, att den Ledamot, som bewistat de flesta Riksmöten, bör wid Riks-Församlingens första sammanträde föra ordet, samt således Utskottets förslag derom, att en slik skyldighet må tillkomma äldsta Ledamoten från Upsala Län, warda ogillad.

Häruti instämde Eric Jansson och Stephan Andersson från Stockholms Län.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: En wärd Ledamot har, uti ett i dag inlemnadt anförande, ansett Constitutions-Utskottets förslag innehålla betänkliga, wådliga och ytterst farliga stadganden. Så wida denna opinionsyttring utgår från hans enskilda öfwertygelse, bör den såsom sådan respecteras; men den wärde Ledamoten mißtager sig dock i alla fall, om han tror, att Utskottet framkommit med ett dylikt förslag i affigt att skada Staten. Det har twertom lärit motsatta bewekelsegrunder tjena sig till efterrättelse, och har trott sig gå en rationell wäg till det mål, som ifrågawarande förslag åsyftar, nemligen: Nationens sanna wäl. Det har ej kunnat handla annorlunda, då ej blott enskilde Motionärer, utan snart sagdt hela Nationen gifwit sin opinion tillkänna derom, att wår nuwarande representation är oförenlig med tidens anda: att det med sitt sammansatta machineri i tillempningen medför tidsutdrägt och swårighet att åstadkomma reformförslag i representativa och andra förhållanden; och att en förändring med syftning till mera allmän belåtenhet wore af behofwet högst påkallad, då Constitutions-Utskottet, jemlikt deßa Nationens fordringar, efter sin förmåga söft tillwägabringa en bättre Representations-ordning, än den nu gällande, är det för deß Ledamöter högst obehagligt, att höra beskyllningar af den art, som innefattas uti ofwannämnde anförande. För egen del kan jag icke såras deraf. Utskottets förslag, det må wara godt eller bristfälligt, är deßutom underkastadt Ständernes pröfning. De ega rättighet att antaga, förkasta eller modifiera det. Förslaget kan således ej åstadkomma någon wåda för samhällets bestånd. I afseende på det anmälta

föredragningssättet af ifrågawarande Betänkande, anser jag riktigt, att detsamma af Bonde-Ståndet i deß helhet discuteras, i enlighet med redan derom fattadt beslut. Wårt Stånd står i detta fall ej i någon cathegori gemensamt med de öfrige Ständen, hwilka redan yttrat sig om Kammarbildningen, och i följd deraf förklarat, att förewarande Betänkande bör förekomma i sammanhang med Constitutions-Utskottets blifwande Jemnkningsförslag, i afseende på Wal-Lagen. Bonde-Ståndet kan deremot nu yttra sig öfwer hela förslaget, och, i följd af framställda anmärkningar, återremittera frågan med gemensam tanka till Utskottet, utan att derföre hafwa bundit händerne på sig, emedan det är Ståndet obetaget att, när frågan i sin helhet från Utskottet återkommer, då antaga det förslag, som anses mest öfwerensstämmande med Statens wäl, för att i grundlagsenlig ordning wid nästa Riksdag blifwa föremål för Rikets Ständers gillande eller förkastande. Det förslag, som wår Secreterare så förtjenstfullt utarbetat, antager jag i deß hufwudsakligaste delar, och får härmed hembära honom min tacksamhet. Jag får derwid, i afseende på 52 §., meddela den upplysning, att anledningen, hwarför Utskottet föreslagit en, tre eller fem Förmyndare, att under Konungens minderårighet Regeringen föra i hans namn, warit den, att Sweriges Ständer ej kunna ensamt wid sådane tillfällen besluta om Förmyndares wäljande, utan måste detta ske tillsammans med wåra Norrska Bröder; och derföre ansåg sig Utskottet endast böra alternativt föreslå ett stadgande härutinnan.

I anledning af de yttranden, som redan blifwit afsemnade, skall jag kortligen framställa några anmärkningar. Brodren Dahllöf har ej welat gilla Utskottets förslag, att

Stats- och Bewillnings-Utskotten borde sammanslås, samt Oeconomie-Utskottet förswinna. Inom Utskottet förewar en lång discußion härom, men majoriteten ansåg, att Stats- och Bewillnings-Utskottens förening skulle medföra mycken besparing på både tid och tryckningskostnader, då göromålen äro af likartad beskaffenhet, och kunna i mera harmoni afgöras af samma Ledamöter. Då Utskottet föreslagit Committérs inrättande för de frågor, som icke annorledes kunna afgöras, fann Utskottet ganska rigtigt, att Oeconomie-Utskottet gerna kunde umbäras, helst endast önskningsmål, och således frågor af mindre wigt, der förekomma. De fleste Ledamöter, som ifrat emot Utskottets tillstyrkande, att Riksdag borde hållas hwarannat år, hafwa derwid mest fästat sig wid den omständighet, att Riksdagskostnaderne skulle derigenom blifwa för stora. Utskottet har deremot utgått från en helt annan synpunkt, och ansett ett motsatt förhållande komma att inträffa. Hwad som dock wore mera säkert, är, att de Nationella fördelar, som erhöllos genom Riksdagars hållande hwartannat år, redan öfwerstiga de befarade kostnaderne. Jag har dock redan förklarat, att jag ej har emot, det Riksdag hwart tredje år hålles, i händelse Ståndets majoritet skulle derom sig förena.

I afseende på Riksdagsmanna-arfwodets bestämmande, finner jag Eric Perssons betänkligheter ingalunda af den beskaffenhet, att de kunna rubba min öfwertygelse om fördelen af Utskottets förslag härutinnan, hwilket, efter min tanka, innefattar det tienligaste sättet att åt Riksdagsmän bestämma deras arfwoden, hwarwid partiskhet så mycket mindre bör komma i fråga, som Ledamöterne i Riks-Församlingen omöjligen på förhand kunna weta, huruwida de blifwa walde till nästföljande Riks-Församlings Represen-

tanter. Deßutom skulle snarare ett bestämmande af lågt arfwode inwerka på ett blifwande wal till fördel för dem, som arfwodet föreslagit, än motsatsen skulle inträffa.

Hans Janssons yttrande, i afseende på antagandet af Secreterarens förslag, biträddes af Jacob Kihlblom från Södermanland, vice Talmannen Per Ericsson, Eric Norberg från Westerås Län, Johan August Zetterberg från Stockholms Län, Johan Persson från Upsala Län, Henric Andersson från Örebro Län, med flere andre Ledamöter.

Sven Jonsson från Jemtland: Jag anser mig skyldig att framställa några anmärkningar wid en och annan §. af förewarande Betänkande. Hwad först beträffar 49 §., som föreslår, att Riks-Församling skall sammanträda till Lagtima Riksdag hwartannat år, kan jag icke med min röst biträda detta förslag. Jag anser tillräckligt, att Riks-Församlingen sammanträder hwart tredje år, hwilket deßutom redan är beslutadt. Det synes alltför wacklande att frånträda detta beslut, och om Utskottets förslag antages, är jag öfwertygad, att det skulle wäcka ett stort mißnöje hos allmänheten, ty wi weta alla, att Riksdagarne äro förenade med ganska betydliga utgifter, enligt deras nuwarande skick, uppgående efter uträkning för ett tredjedels år till icke mindre än 789,173 R:dr Banco, hwilket belopp drabbar Staten och folket gemensamt. I 59 §. tillstyrkes, att Riksdagsmän skola njuta ersättning af Statsmedlen, hwilket förslag jag fullkomligen gillar och anser rättast wara, att Ledamöterne uti Riks-Församlingen erhålla arfwode af allmänna medel; ty derigenom skulle alla få lika och icke som nu sker, somliga hafwa Twå, somliga Fyra, somliga Sex à Sju R:dr i dagtractamente. Men jag föreslår, att Riksens Ständer borde i den nya Grundlagen bestämma

ett lempligt och tillika tillräckligt afwode för twenne Riksdagar. Det är wäl föreslagit, att arfwodet skall bestämmas å föregående Riksdag, men om den ifrågawarande Representations-förändringen winner stadfästelse, så hyser jag den öfwertygelsen, att Riks-Församlingen sedan kommer att till större delen utgöras af sådane Herrar, som weta att begagna sig af tillfället och föreslå ej blott ett måttligt, utan kanhända ett öfwerflödigt arfwode, och det progreßivt, så att första Riksdagen bestämmes ett måttligt, den andra dubbelt och så widare. 62 §. föreslår, att Pröfnings-Nämnd skall wäljas, och att öfrige Ledamöterne i Riks-Församlingen utgöra stora Nämnden; meningen härmed måtte wara, att Riks-Församlingen skall delas på Twå Kamrar, hwilket förslag jag dock icke kan gilla, utan anser, att En-Kammar-systemet bör antagas. Uti 65 §. anser jag ett tillägg böra göras nemligen, att ett Bewillnings-Utskott wäljes, som handlägger frågor om bewillning och deß belopp. Förslaget uti 73 §. kan jag ej antaga; ty jag anser, att alla voteringar under Riksdag böra ske med slutna sedlar, i hwilket fall jag instämmer uti Herr Prosten Ödmans reservation. Man har anmärkt, att Riksdagarne efter det nya forslaget icke skulle räcka öfwer sex månader. Men jag will hänwisa en hwar till en jemförelse emellan 136 §. i förslaget samt 109 §. i nu gällande Regerings-Form och 80 §. i Riksdags-Ordningen, och deraf kan bedömas, att det hädanefter, såsom hittills, beror på Kongl. Maj:t, att förkorta Riksdagarne, hwilka eljest kunna wara huru långwariga som helst. I öfrigt instämmer jag uti den skriftliga anmärkning emot nämnde §., som Medbroderen Nils Persson från Örebro Län förlidne Pleni-dag framställde.

På grund af deßa anmärkningar yrkar jag Betänkandets återremitterande.

Nils Persson från Örebro Län: Sistlidne Pleni-dag ingaf jag skriftligt anförande. De anmärkningar, som deri blifwit framställde, äro nu undanröjde genom Secreterarens förslag, hwilket jag hufwudsakligen gillar. Jag kan likwißt icke lemna oanmärkt, att, ehuru jag ej har någonting deremot, att Riksdagsmännens ersättning utgår af allmänna medel, anser dock wid närmare eftersinnande det böra bestämmas ett maximum, t. ex. tre R:dr 16 sk. Banco om dagen, hwilket belopp Ståndet förut ansett wara tillräckligt för deß Ledamöter, emedan eljest ett dylikt arfwode möjligen skulle kunna för högt tilltagas. I afseende på wal af Talman och vice Talman, önskade jag, att tiden för deras werksamhet ökades till twenne månader. Wi känne alla, huru som wid dylika wal det är omöjligt att utesluta intriger, hwilka skulle så mycket oftare återkomma, i samma mån walen werkställdes hwarje månad. Flere Talare hafwa i dag instämt uti min anmärkning emot 136 §. En förändring deraf är också högst nödwändig, på det ej bädanefter må kunna inträffa, att Riksdag ej hinner afslutas på mindre än 16 à 17 månader.

David Andersson från Halland: En fråga af en, för Swenska Nationens framtida wäl, så wigtig syftning, som den nu under öfwerläggning warande, kan icke med nog sorgfälligbet behandlas. Likasom det torde wara nödwändigt för systemets skull, att icke brådskande företaga till afgörande en del af frågan, innan man fått reda på densamma i sin helhet. Man kan eljest ej bedömma saken från deß alla synpuncter, och de beslut, som angående lösryckta delar af en så wigtig Riksangelägenhet, komma att

fattas, medföra icke något egentligt resultat till skapande af ett helt werk. Då Constitutions-Utskottet ännu icke afgifwit sitt förslag till Wal-Lag, anser jag således bäst wara, att innehålla med allt definitivt beslut i afseende på den fråga, som nu är under öfwerläggning, intill deß nämnde Wal-Lags-förslag kommit Ständen tillhanda. Enligt denna min åsigt, borde endast discußion i ämnet nu föregå; men någon gemensam tanka för närwarande ej uttryckas. Jag anser sådant ej wara stridande mot Ståndets fattade beslut.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län: På grund af Ståndets beslut wid Constitutions Utskottets Betänkande N:o 38, anser jag nödwändigt att antaga de tufwudsakliga förändringar, som Utskottet nu föreslagit. Att Utskottet ej kunnat uppgöra deßa till allas belåtenhet, bör ej förundra någon, emedan det warit omöjligt uti en så djupt ingripande fråga, som den om National-representationens ombildning. Det förslag, Ståndets Secreterare uppgjort, anser jag wara lempligast att antaga, äfwen angående 49 §., hwilken jag så mycket beldre anser böra erhålla den redaction, Secreterarens förslag innehåller, som förut wid denna Riksdag blifwit beslutadt, att Riksdag bör hwart tredje år hållas, hwarigenom en besparing i Riksdagskostnader kommer att ega rum. För närwarande skall jag inskränka mig till detta yttrande, med förbehåll att framdeles få widare andraga, i fall någon emot min åsigt stridande framställning skulle förekomma.

Brissman: De anmärkningar jag framställt, innefatta inga förebråelser emot Constitutions-Utskottet eller deß Ledamöter. De hafwa sjelfmant uppkommit i följd af Utskottets olempliga förslag, att voteringar skola ske öppet;

att Riksdag borde hållas hwartannat år, med flera andra wädliga bestämmelser, hwilka jag icke kunnat med min röst gilla; och wichäller jag således ännu, hwad jag skriftligen yttrat, utan att anse mig derigenom hafwa gjort någon obehörig beskyllning eller tillwitelse.

Nils Persson från Södermanland: Den siste wärde Talarens mot Constitutions-Utskottets förslag framställde hänsyftningar, som skulle detta innefatta betänkliga, wädliga och ytterst farliga stadganden, har Brodren Hans Jansson ganska riktigt wederlagt. Den af några Talare gjorde hemställan, att Ståndet borde innehålla med specielt yttrande öfwer Constitutions-Utskottets förslag i sin helhet, intill deß Utskottet afgifwit sitt jemknings-förslag i afseende på Wal-Lagen, kan jag så mycket mindre biträda, som det, enligt Ståndets beslut wid Betänkandet N:o 38, nu tillkommer oß att definitivt företaga ifrågawarande Betänkande. Att wi i detta fall gå de öfrige Stånden i förwäg, gör ej något till saken. Tiden är inne, att hufwudsakligen yttra sig öfwer frågan, derwid jag, för min del, skall i största korthet till beswarande upptaga några mot Utskottets förslag framställda anmärkningar. Hwad derwid först betraffar den mot 112 §. gjorda erinran i afseende på omröstningssättet, så får jag tillkännagifwa, att jag i Utskottet till någon del föranledt detta stadgande. Att i berörde hänseende foreskrifwa lottning, då flere personer erhållit lika röstantal, hade, i min tanka, warit olempligt, såsom beroende af slumpen, och beredande en sådan utgång af walet, att den minst qualificerade personen kunde erhålla wallotten. Den i Utskottets förslag tillsyrkta widlyftiga voteringsmethoden blef, till förekommande häraf, nödwändig. Man har widare anmärkt, att deresi Bewillnings-Utskottets

göromål skulle af Stats-Utskottet öfwertagas, kunde detta Utskott icke medhinna på sex månader alla de till detta Utskott hörande ärenden; men derwid torde tagas i betraktande, att Stats-Utskottet hädanefter ej skulle komma att beswäras med någon revision; att Budgetens upprättande icke kan upptaga så mycken tid, då den endast kommer att uppgöras för twenne år; och att Bewillnings-grunderne ej gerna kunna förändras hwarie Riksdag. Jag anser således Bewillnings-Utskottet och, af skäl som Hans Jansson anfört, jemwäl Oeconomie-Utskottet öfwerflödige, såsom fasta Utskott. Anmärkningen angående Riksdagsmanna-arfwodenas bestämmande är ej eller swår att wederlägga. Utskottets förslag härutinnan grundar sig derpå, att föregående Ständer, såsom owißa, huruwida de sjelfwe komma att påföljande Riksdag representera, måste wid bestämmandet af arfwodet utgå från en owäldig synpunkt, och ej afse någon egen fördel. Det wore jemwäl olempligt, att i Grundlagen utsätta arfwodes-beloppet, i anseende till de ständiga omwerlingarne i myntförhållanderne. Om 1809 års Ständer i sin Grundlag stadgat något sådant, hade det nu ej kunnat ega bestånd; emedan en ej obetydlig summa den tiden för närwarande icke utgjort ett anständigt underhåll. Utskottet har derföre rätteligen öfwerlemnat till föregående Ständer, att arfwodesbeloppet bestämma; och jag är öfwertygad, att så mycken patriotism och oegennytta blifwa radande, det man ej bör befara högre arfwoden, än som oundgängligen behöfwas. En Talare har förundrat sig deröfwer att Utskottet, på samma gång det antagit Enkammare-systemet, föreslagit twenne Nämnder, nemligen Pröfnings-Nämnden och Stora Nämnden. Om den wärde Talaren gjort sig reda för förhållandet, hade han ej funnit någon ano

mali härutinnan. För att bereda en garanti till förekommande af förhastade beslut, angående de wigtiga ärenderne, har man welat inrätta Pröfnings-Nämnden, hwars sammansättning gör den till ett mera conservativt element i Riks-Församlingen, och sämedelst utesluter möjligheten af öfwerilning. Man har härigenom wunnit alla fördelarne, men undwikit olägenheterne af twenne Kamrar, af hwilka, enligt den erfarenhet andra Länders Stats-Författningar witsorda, alltid den ena tillkämpat sig makten öfwer den andra, och sämedelst undertryckt åsigternes fria utweckling. Något sådant kan ej inträffa efter Utskottets förslag. I afseende på 136 §. har blifwit erinradt, att Riksdagarne hädanefter skulle kunna fortfara lika länge, som nu är förhållandet, och att Utskottet således bordt föreslå en kortare tid, inom hwilken Riksdags-ärenderna owillkorligen skulle afslutas. Jag kan ej dela denna åsigt, emedan jag föreställer mig, att Riks-Församlingen, hwarken för egennytta eller andra affigter, fortfätter Riksdag längre, än som wederbör; men deremot skulle kunna inträffa sådana förhållanden, att Landets wäl kräfde Riks-Församlingens sammanwaro på obestämd tid; och för denna händelse wore det ej lempligt att hafwa ett Grundlagsstadgande, som härföre kunde lägga hinder i wägen. Slutligen får jag förklara, att jag till alla delar godkänner det förslag, Secreteraren aflemnat.

Med Nils Persson och Hans Janson förenade sig Per Hansson, Jonas Kylander, Magnus Frykberg och Jöns Ersson från Wermland samt Lars Larsson från Örebro Län.

Nils Strindlund från Wester Norrland: Man har, såsom skäl för Utskottets förslag, att förena Bewillnings-

och

och Stats-Utskotten, föreburit, att Statsreglerings-frågorne skulle lättare wara afgjorde, då de endast afsågo en kortare tid. Efter den erfarenhet jag i sådant fall mig förwärfwat, anser jag berörde omständighet ingalunda inwerka betydligt på Stats-regleringens uppgörande. Dertill åtgår lika mycken tid, om den skall uppgöras för ett eller fem år. Skillnaden består endast i en enkel multiplication. Man har widare sagt, att Stats-Utskottet hädanefter ej kommer att företaga någon revision. Detta utgör ej eller något bewis, emedan wid denna Riksdag har någon sådan ej förewarit; men Stats-Utskottet har ändå haft sig uppdraget handläggningen af 400 serskildte ärenden, utan dem, som tillsammans med andra Utskott, blifwit behandlade. När nu Bewillnings-Utskottets göromål jemwäl skulle öfwerlemnas åt Stats-Utskottet, lärer hwar och en kunna inse omöjligheten för detta Utskott, att på en kortare tid fullgöra sina åliggande till allmänt gagn. Det är således, i min tanka, olempligt att sammanslå Utskotten. Heldre skulle jag wilja, att flere Utskott constituerades, men med ett mindre antal Ledamöter i hwarje, emedan ärenderne skulle då kunna fortare afgöras, såsom mera fördelade. I afseende på Riksdagsmanna-arfwodet har jag förut yttrat mig. Det är i min tanka rättsenligast, att den corporation, som wäljer sin Fullmäktig till Riksdagen, sielf bestämmer deß arfwode; så tillgår i enskildt wäg. Men om någon wore mißnöjd med detta bestämmande, då kunde det öfwerlemnas åt Riks-Församlingen, att derom utöfwa beslutanderätt. Då deßutom, enligt mitt förmenande, antalet af de Bönder, som komma att deltaga uti Riks-Församlingen, deresf den fria wal-principen skulle antagas, blir ganska in-

skränkt, kan man wara öfwertygad derom, att arfwodet bestämmes ganska högt, i förhållande till de högre claßernes större lefnadskostnad. Bönderne måste dock deraf betala största delen, emedan de contribuera mest till Stats-Caßan, derifrån arfwodet skulle uttagas. Hwad serskildt beträffar det beröm man slösat på Utskottets ifrågawarande förslag, så synes mig detta wara lika lempligt, som att skrypta öfwer grödan om wåren, då man först upptäcker brodden. Ännu har ej någon frugt af förslaget kunnat wisa sig. Om denna i en framtid blefwe god, skulle ingen se det heldre än jag; men jag förmår ej bortjaga den mißtröstan härom, som alstrats af mitt sätt att se saken. Utskottets förslag är wißerligen en ganska wacker academisk afhandling, men det innefattar ej några practiska Grundlags-bestämmelser, utan är snarare ett sammelsurium deraf, hwarmed på det enfaldiga landet menas brist på system och sammanfattning. Man har också temligen allmänt kommit öfwerens, att förslaget behöfwer omarbetas. Berömmets olemplighet synes häraf ännu tydligare.

Härmed förenade sig Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Då wår Secreterare, Herr Lagmannen och Riddaren Cassel, genom det af Ståndet fastlidne Pleni-dag erhållne uppdrag, att öfwerse och förbättra redactionen uti ifrågawarande Grundlags-förslag, samt derjemte sammanjemka Ståndets yttrande till ett gemensamt helt, nu framlagt ett sakrikt utlåtande, som tydligen witsordar, att alla deßa paragrafer uti nämnde Constitutons-Utskotts Betänkande tarfwa betydliga redactions-förändringar; och deßa, om de skola noga granskas, fordra en tid af flere månader, så, för att ej bi-

draga till förlängning af Riksdagen med några anmärkningar, i afseende på förslagets detailler, inskränker jag mig till det yrkande, att Ståndet, såsom sin gemensamma tanka, antager En-Kammar-systemet, och att Riksdag endast hålles hwart tredje år, samt att Constitutions-Utskottet för öfrigt ställer sig till efterrättelse de anmärkningar, som inom detta Stånd redan blifwit gjorde.

Denna mening biträddes af Lars Bengtsson från Skåne.

Per Sahlström från Stockholms Län: Förlidne Plenidag beslöts att förewarande frågas afgörande skulle uppskjutas, intilldeß de Stånds-Ledamöter, hwilka under Julhelgen besökt sina hemorter, till Riksdagen återkommit. Detta har nu inträffat. Discußionen är wißerligen ganska intreßant och skall ej förlora på en förlängning; men jag föreslår likwäl för undwikande af tidsutdrägt, att Ståndet, så mycket möjligt är, innehåller med yttranden öfwer de mera speciella puncterne uti Betänkandet, dermed gerna kan anstå till deß det förwäntade jemkningsförslaget inkommer, och att wi nu antaga Secreterarens förslag till Ståndets gemensamma tanka. Ståndets rätt till framtida pröfning af förslaget äfwen i deß detaille-förhållanden, är härigenom icke borttagen.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: I enlighet med de anmärkningar, som wid sistlidne Plenum framställdes emot Constitutions-Utskottets förewarande Betänkande, har wår Secreterare Herr Lagman och Riddaren Cassel uppgjort ett förslag till gemensam tanka, som gerna kunde af Ståndet antagas, men då i dag nya erinringar blifwit gjorda, är kanske nödigt att jemwäl deßa antagas uti nämnde förslag, i synnerhet hwad angår 65 §., angående Utskottens

sammansättning. I detta afseende utber jag mig få kortligen nämna några ord. Då man wanligtwis gifwit Stats-Utskottet skulden för Riksdagarnes långwarighet, är det i min tanka icke riktigt att belasta detta Utskott med flere göromål än det hittills haft sig anförtrodt. Det gränsar till det omöjliga att af Stats-Utskottet fordra äfwen Bewillnings-frågors afgörande under den korta tid, hwarunder en Riks-Församling, med endast ett eller högst twå års mellanskof, bör wara tillsammans. Wi hafwa nu exempel för ögonen huru ett ärendes afgörande kan uttänjas, då trenne Utskott på en gång sammanträda. Följden af mindre antal Utskott blir endast, att flere sådana Afdelningar måste constitueras; emedan det är en obestridlig sanning, att ett ärende, om icke bättre, åtminstone fortare afgöres, då ett mindre antal Ledamöter deri deltaga. Detta, med hwad widare härom blifwit af andre Ledamöter andraget, bewisar tydligen, att någon winst icke uppstod derigenom, att man borttog Bewillnings- och Oeconomie-Utskotten, hwilka alltså torde hädanefter som hittills få, såsom fasta Utskott, fungera. Skulle så hända, att wid någon Riksdag några göromål för Oeconomie-Utskottet icke förefunnos, wore detta ett bewis på wåra Oeconomiska Författningars goda beskaffenhet, men detta är en bland de fromma önskningar, som ej gerna komma till någon fullbordan. Jag yrkar således, att Bewillnings- och Oeconomie-Utskotten qwarstå uti Grundlagen, såsom fasta Utskott. I afseende på arfwodets bestämmande anser jag för min del ej wådligt att antaga Utskottets förslag i denna del. I öfrigt gifwer Betänkandet anledning till många flere anmärkningar, men då något hufwudsakligt afgörande nu ej kommer i fråga, will jag inskränka mig till hwad jag redan yttrat.

Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus Län förenade sig med Ola Jeppsson, och ansåg derjemte såsom ganska wädligt, att 114 §. uti nuwarande Regerings-Form borttages på sätt Utskottet föreslagit, hwadan han yrkade, att en dylik Grundlags-bestämmelse jemwäl måtte uti det nya förslaget införas.

Hans Jansson: Angående sielfwa saken åberopar jag mina förra yttranden. Anmärkningen emot discußions-sättet kan jag ej godkänna. Det är nödwändigt att gå till wäga som nu sker, på det alla opinioner må kunna göra sig gällande och saken blifwa sedd från alla sidor. En Ledamot har ansett det wädligt att öfwerlemna åt föregående Ständer bestämmandet af Riksdagsmanna-arfwodet. Jag föreställer mig dock, att sedan walrätten blifwit lemnad i folkets händer, skola de på sådant sätt allmänt walda Ombud ej wilja så illa motswara det förtroende dem blifwit meddeladt, att de för en smutsig egennytta stegra upp arfwodena till ett belopp, som öfwerstiger behofwet. Det wore mera wädligt, att i en Grundlag uttrycka en princip, som förutsatte möjligheten af en dylik egennytta. En annan Ledamot har ansett Constitutions-Utskottets nu framlagda förslag böra hwila intilldeß Wal-Lagen å nyo förekommer till afgörande. Detta kan hafwa sin riktighet i afseende på öfrige Stånden, men hos oß förekommer det egna förhållande, att wi beslutat att ej företaga pröfning om Kammarbildning förr än i sammanhang med det Betänkande, som Constitutions-Utskottet nu senast afgifwit. Innan Utskottet företager sammanjemkningen af alla Ståndens beslut, bör Bonde-Ståndets mening i förewarande fråga hafwa kommit Utskottet tillhanda; derigenom blir det möjligt att få En-Kammar-systemet till Ja-proposition och

öfrige Ståndens beslut till Contra-proposition. Sådant kan deremot ej låta sig göra, om Utskottet måste framställa sammanjemkningen innan Bonde-Ståndet uttryckt sin mening. En wärd Ledamot har ansett någon winst ej uppkomma deraf, att Riks-Församlingen sammanträder hwartannat år. Nils Persson från Södermanland har styrkt motsatsen. Men jag skall ej wara så mycket emot, att hwart tredje år bestämmes för Riks-Församlingens sammankomst; och om denna mening utgör Ståndets gemensamma tanka, blir det lätt för Utskottet att, i enlighet dermed, ändra sitt beslut. Lempligheten af Brodren Strindlunds yrkande, att den corporation, som wäljer Ombud till Riksdagen, bör sjelf bestämma arfwodet, förfaller, då i betraktande tages, att enligt Utskottets förslag, wal hädanefter böra ske Districtswis och ej Ståndswis samt att det ena Districtet eger rättighet wälja Riksdagsman, boende i annat District. Farhågan, att Bönder hädanefter ej blifwa walde till Riksdagsmän, är ett jernspöke. Det beror alltid på dem sjelfwe, huruwida förhållandet blir sådant; och hwad gör det i alla fall till saken, endast wärdiga och skickliga Representanter utses, de må i öfrigt tillhöra hwilken samhälls-claß som helst. Constitutions-Utskottets förslag har blifwit kalladt ett sammelsurium. Det är ej möjligt för någon menskliga förmåga att framlägga ett förslag uti en så djupt ingripande fråga som den förewarande, hwilket kan asse och förlika allas intreßen och alla opinioner; men derföre har det också blifwit Rikets Ständer underställdt, på det deße må gifwa claven till en sammanjemkning, som i dylika stora frågor alltid blir sista föremålet för förslagets slutliga bearbetande. Men det är orätt att förebrå Utskottet, att det warit orsaken till det mindre sammanhängande i förslaget och sålunda

åstadkommit ett dylikt sammelsurium. Om nu Ståndet uppmanar Utskottet att ställa sig till efterrättelse deß beslut, så framstår såsom alternativ öfrige tre Ståndens gemensamma tanka. Sannolikt kommer frågan i alla fall att afgöras i Försiärkt Utskott.

Peter Jönsson från Jönköpings Län fortsatte nu, sedan Secreterarens förslag blifwit ånyo uppläst, sitt yrkande, att Ståndet borde innehålla med annat yttrande än hwad angår Kammar-bildningen och tiden för Riksdags hållande. Han förenade sig i detta fall med David Andersson och ansåg det wara olempligt att nu discutera Betänkandet angående deß detailler, då något afgörande derom ej borde ega rum, förr än Utskottets förslag till Wal-Lag ånyo inkommit.

Secreteraren hänwiste till den erinran i detta fall, som en föregående Pleni-dag blifwit af Talmannen lemnad.

Peter Jönsson: Jag kan ej finna någon Grundlagswidrighet uti mitt yrkande. Då wi i alla fall ej till hufwudsakligt afgörande företaga hela Betänkandet, gör det i min tanka detsamma och strider ej mot Ståndets beslut om yttrande lemnas endast om twenne eller flere delar deraf. Secreterarens förslag upptager ju ej alla puncterne. Ståndet har deßutom, i hwad fall som helst, rättighet att framdeles pröfwa det hela uti alla deß detailler.

Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län yrkade proposition på Secreterarens förslag, deruti flere andre Ledamöter hördes instämma.

Nils Persson från Södermanland: I anledning af anmärkningen derom, att Stats-Utskottet ej skulle kunna uppgöra Stats-regleringen på kortare tid än nu sker, derest Riksdagarne skulle hwartannat år hållas, får jag erinra den omständighet, att en dylik reglering ej kan på så kort

tid wara underkastad de förändringar, som på fem à sex år måste inträffa. Sålunda behöfwa nya Stater för Corpser och Embetsmän ej hwarie Riksdag uppgöras. Jag widhåller således min åsigt att Stats-Utskottets göromål, med Riksdag hwartannat år, ej blifwa större, än att ju Bewillnings-Utskottets åligganden jemwäl dermed kunna förenas. Olempligheten af förslaget, att Committenterne sjelfwa böra bestämma Riksdagsmanna-arfwodet, styrkes ytterligare deraf, att någon consequence i afseende på beloppet ej derigenom skulle kunna åstadkommas, då det ena districtet kunde bestämma 2 R:dr, ett annat 3, o. s. w. Denna brist på enhet undwikes, om föregående Riks-Församling får sig arfwodets bestämmande uppdraget. Wid en hastig blick på Constitutions-Utskottets förslag skulle det wäl synas, som det saknade det system och den sammanhållning, som erfordras för att icke karakterisera det till Strindlunds benämning "sammelsurium"; men då man närmare granskar förslaget i sin helhet, kommer tillwitelsen att förfalla, emedan behofwet af en enklare redaction, som i wißa delar kan anses nödig, ingalunda ingriper uti sjelfwa systemet, hwilket Ståndets majoritet synes böjd att antaga. Men det är ej underligt, att förslaget rönt ogillande af en person, som förkastat Utskottets grundprincip om allmän walrätt och enwist widhållit wår nuwarande representations-form. En Talare har yrkat bibehållande af 114 §. uti nu gällande Regerings-Form. Utskottet har grundat sitt beslut om nämnde §:s uteslutande på den, i min tanka rigtiga, åsigt, att Medborgares rättigheter böra wara försäkrade genom den allmänna Lagen, och ej serskildt uti en Grund-Lag upptagas. Också wille ej Bonde-Ståndet wid 1809 års Riksdag godkänna denna §. såsom Grundlags-bestämmelse. Det war endast Bonde-

Ståndets dåwarande Talman från samma ort som Johannes Johansson, hwilken med sitt namn undertecknade den Grund-Lag, hwari ett dylikt stadgande fick sitt rum. Bonde-Ståndet har en gång beslutat, att förewarande Memorial N:o 68 skulle i sin helhet föredragas och komma under öfwerläggning. Det wore således grundlagswidrigt, att endast yttra sig på sätt som David Andersson och Peter Jönsson förmält. Att ej Serreterarens förslag upptager Betänkandets alla punkter, härleder sig derifrån, att anmärkningar ej blifwit gjorda mot dem alla, hwarföre endast de blifwit upptagne, hwilka Ståndet ansett böra undergå en förändrad redaction.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag har blifwit uppmanad till widare yttrande om det gjorda påståendet, att hwarje district borde bestämma och bekosta arfwode till sin Representant. Härigenom kan lätt en orättwisa uppkomma sämedelst, att då det ena districtet kan wara beläget 100 mil från Hufwudstaden och ett annat endast några få mil, blir utgörandet af Riksdagsmanna-ersättningen mera betungande för den ena orten, än för den andra. Denna olikhet eger ej rum, när Staten betalar ersättningen. Så länge Riks-Församlingen är fyrdelad, måste så tillgå, som nu är förhållandet; men då Församlingen är en enda, är lempligast att i förberörde afseende antaga Utskottets förslag. En Talare har widrört den ömtåliga strängen att, efter införandet af den nya Representationsordningen, få eller inga Bönder mera komma att blifwa Ledamöter i Riks-Församlingen. Jag för min del befarar ej en sådan händelse. När Bönderne erhålla en så fri walrätt, som den af Utskottet föreslagna, måste det alltid bero på dem sjelfwe att bibehålla sin urgamla rättighet att uti Riksdags-förhand-

lingar deltaga. Någon har satt i fråga, att Betänkandet ej borde i sin helhet till öfwerläggning förekomma. Derom har dock Ståndet redan fattat beslut, som bör respecteras. En sådan öfwerläggning kan nu utgöra en lättnad framdeles, då förslaget återkommer, såwida Enkammar-systemet i Utskottet gör sig gällande. Jag hemställer likwäl om wi ej böra godkänna Secreterarens förslag utan widare anmärkningar.

Häruti instämde Anders Jonsson i Tuna och Anders Jonsson i Okna från Östergöthland samt Johannes Andersson från Skaraborgs Län.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län: Jag gillar hufwudsakligen Secreterarens förslag; men har dock derwid twenne anmärkningar att framställa. Jag skulle nemligen wilja wid 105 §. 4 momentet hafwa tillagdt "ogillar Konungen förslaget, meddele då nästa Riks-Församling de skäl, som afslag werkat". Sista meningen i deß nuwarande redaction "sker det ej, anses förslaget hafwa förfallit" kommer naturligtwis då att utgå. Likaledes skulle jag önska, att ordet "utseende" i 130 §. utbyttes mot ordet "inkallande".

Härmed förenade sig Peter Mårtensson från Jönköpings Län.

Nils Strindlund: Ifrågawarande ärende har från början erhållit en besynnerlig behandling. Om också Med-Ständen wid Utlåtandet N:o 38 yttrat sig angående Kammar-bildningen, war detta ej riktigt; och bör ej ligga till grund för Bonde-Ståndets åtgärd att i sin helhet till öfwerläggning företaga Betänkandet N:o 68. David Anderssons hemställan har således något skäl för sig, serdeles som Bonde-Ståndet nu går öfrige Ständen i förwäg, och

beslutar angående ett förslag, som kanhända ej widare kommer att underställas Rikets Ständers slutliga afgörande. Jag widhåller ännu mina åsigter i afseende på nodwändigheten af Bewillningsmålens skiljande från Stats-Utskottets göromål, och kan ej frångå den öfwertygelse, att Stats-Utskottet, i händelse det nya Stats-sicket införes, får lika mycket att beställa, som hittills, helst en mängd Statseconomiska reformer blifwa en naturlig följd af det nya Representations-systemet, — om till båtnad för Landet, lemnar jag derhän. — Man har, i min tanka, ingalunda wederlagt mina anmärkningar angående olempligheten, att Riksdagsmanna-arfwodet bestämmes af föregående Stånder, och utgår af allmänna medel. Ingen lärer bestrida, att beloppet af arfwodet måste någorlunda bestämmas efter den walde Representantens större eller mindre lefnadskostnader, emedan en Excellens eller Landshöfding kan omöjligen lefwa för så godt pris, som Bonden. Man saknar likwäl icke erfarenhet, att dylika arfwoden ej forslå, äfwen när de blifwit rundeligen tilltagne. Mången Riksdagsman har haft swårt att skilja sig ifrån Stockholm, till följe af skuldsättning. En Talare har yttrat, att jag ej kunnat hysa någon sympathi för Utskottets ifrågawarande förslag, då jag sträfwar att bibehålla den nuwarande Representations-formen. Bonde-Ståndets Protocoller wittna likwäl om ett helt annat förhållande, ehuru jag ej har welat denna reform på det så kallade rationella eller, rättare sagdt, radikala sättet, emedan jag ansett en jemkning bäst leda till målet, och för närwarande förlika allas fordringar.

Fredric von Zweigbergk: I anledning af Brodren Strindlunds sista erinran i afseende på Riksdagsmanna-

arfwodet, bör jag fästa hans uppmärksamhet derpå, att då alla Representanter hafwa lika mycket att göra, böra de också tillgodonjuta lika stort arfwode, och må de Representanter, hwilkas lefnadskostnad öfwerstiga arfwodes-beloppet, af egne medel fylla bristen. Man bör ej göra Riksdagsmannabestyret till föremål för entreprenad-auction, hwilket blefwe förhållandet, om Districterne sjelfwe skulle bestämma arfwodet, hwartill kommer den förut af mig nämnda omständigheten, att de districter, hwilka woro aflägse från Stockholm, finge betala mera än de, som woro närmare belägne. — Uti förslagets 129 §. skulle jag önska den förändring i afseende på tiden för Revisorernes sammanträdande, att denna framflyttades till den 1 September, hwilket wore mera lempligt af den orsaken, att då Riksdagen skulle taga sin början den 1 November, skulle, wid de tillfällen, då Revisionen ej hunnit afslutas på ringare tid än twå månader, de Revisorer, som blifwit walde till Riksdagsmän, ej kunna i denna egenskap fungera förr än 14 à 15 dagar efter Riksdagens början.

Härmed förenade sig Peter Gabrielsson från Kronobergs Län.

Hans Jansson: von Zweigbergk har wederlagt den sednast gjorda anmärkningen angående Riksdagsmanna-arfwoden. Såsom ytterligare skäl för Stats-Utskottets bibehållande i det skick det nu är, har anförts, att Stats-oeconomiska reformer blifwa en följd af Representations-förändringen. Detta ger mig anledning att widhålla mitt yrkande om Riksdags hållande hwartannat år, i hwilket fall en organisation af så wäl Embetswerken, som andra förhållanden på ganska kort tid kunde försiggå. Sedermera före-

fanns ej något hinder att wäcka förslag och beslutа Riksdags hållande hwart tredje år. Orsaken, hwarföre Constitutions-Utskottet bestämt den 15 September till Revisionssammanträde, har warit den, att Rikshufwudboken wanligtwis ej hinner afslutas förr än den 1 September, och någon tid åtgår för att erhålla wederbörande Embetswerks förklaringar öfwer gjorde anmärkningar. Jag inser likwäl häraf ej något hinder för Walmän, att utse Revisorer till Riksdagsmän, emedan de förste fjorton dagarne af Riksdagen, inom hwilken tid Revisionen hinner afslutas, äro mest upptagne af ceremonier och Utskottens organiserande; så att de egentliga Riksdagsgöromålen först efter denna tid taga sin början.

Nils Persson från Södermanland: Jag anser mig ytterligare böra yttra några ord angående den föreburna olempligheten, att till slutligt afgörande företaga ifrågawarande Betänkande, innan iemkningsförslaget angående Wallagen, aflemnats. Härwid förekommer den omständighet, såsom skillnad emellan Bonde-Ståndets och de öfrige Ståndens sätt att behandla förewarande fråga, att öfrige Stånden ogillat Utskottets Betänkande N:o 38, både i afseende på Wal-principen och Kammar-bildningen, hwaremot detta Stånd hufwudsakligen antagit förrberörde Betänkande; och som ifrågawarande Utlåtande N:o 68 eger ett omedelbart sammanhang med hwad i Betänkandet N:o 38, föreslagits, är det af Bonde-Ståndet conceqvent handladt, att behandla ärendet på sätt nu sker. Jag will icke bestrida möiligheten af Stats-oeconomiska reformer, i följd af den nya Representations-ordningen, ehuru dylika kunna äfwen den förutan wara nödwändiga; men i alla fall bewisar det-

ta förhållande endast, att Riksdagarne bädanefter böra oftare återkomma.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län: I afseende på arbets-ordningen inom den nya Riks-Församlingen gillar jag En-Kammar-systemet, emedan det förenklar och påskyndar ärendernas gång, — hwilket icke är förhållandet, med Twå-Kammar-systemet, som medför lika tidsutdrägt med det nuwarande fyrdelade Representationssättet. Jag skulle önska, att Bewillnings- och Oeconomie-Utskotten, såsom fasta Utskott, bibehållas, alldenstund alla frågor nödwändigt måste föredragas och afhandlas i Utskott, — och då anser jag deße nödwändige, såsom föranledande till ärendernes fortare gång. — Utskottets förslag, att Riksdagsmanna-arfwodet bör utgå af Stats-Caßan, anser jag ej sakna grund, emedan det är billigt att, då alla Riksdagsmän wäljas, de böra hafwa lika arfwoden. Den enda olägenhet derwid uppstode om Bonde-Ståndet skulle upphöra att representera; hwilken farhåga sannolikt gifwit Brodren Strindlund anledning att yrka arfwodets bestämmande af Committenterne sjelfwe.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Då jag nyligen återkommit från hemorten, har jag ej medhunnit att så fullständigt, som jag önskat, genomgå och granska Constitutions-Utskottets ifrågawarande förslag, hwilket är af en ganska widtomfattande beskaffenhet. Men då wi hafwa wår yttranderätt bewarad, att framdeles begagnas, efter det Utskottet, i anledning af anmärkningarne wid Utlåtandet N:o 38, till Stånden inkommit med sitt jemnknings förslag, hwarwid frågan om National-representationens ombildning i sin helhet förekommer till afgörande, har jag ej ansett nödigt att nu wara widlyftig, utan will jag endast inskränka

mig till några få anmärkningar, i afseende på hufwudpuncterne, hwilka böra nu upptagas till öfwerläggning, på det Constitutions-Utskottet må erhålla ledning, till upprättande af det nya förslaget. Hwad derwid först angår Riksdagsmanna-arfwodet, så afser förslaget derom endast den händelse, att allmänna wal-principen antages; och då anser jag det ligga i sakens natur, att aflöningen utgår af Statsmedlen. Den deremot gjorde inwändning, att personer af olika samhällsclaßer behöfwa olika ersättning, måste härwid helt och hållet förfalla, ty de, som äro walde till samma uppdrag, måste bekomma lika aflöning, och, i händelse en föregående Riks-Församling skulle bestämma arfwodet för litet för högre Embetsmän och Prelater, så deßa skylla sig sjelfwe, inskränka sitt lefnadssätt, eller på förhand beräkna sin utkomst af enskilda medel. Den enda wåda, som en dylik arfwodesbestämmelse, i min tanka, medför, wore, att aflöningen blef för högt tilltagen, snarare än för litet. Jag gillar det förslag Secreteraren framställt, i anledning af 49 §., — motiverne derföre äro ganska riktiga. Enligt min åsigt har Constitutions-Utskottet handlat mindre wälbetänkt, då det tillstyrkt Bewillnings- och Oeconomie-Utskottens borttagande. Jag anser deßa Utskotts bibehållande böra påskynda Riksdagens slut. Wißerligen skulle man tycka att, då Riks-Församlingen sammanträder hwart tredje år, och Stats-Utskottet ej wore förbundet till någon revision, göromålen i detta Utskott skulle hinna afslutas på ringare tid, än sex månader. Men då man tager i betraktande, att Stats-Utskottet wid denna Riksdag, som nu fortfar öfwer året, utan hinder af någon revision, som icke förekommit, ännu ej hunnit på långt när afsluta Statsregleringen, ehuru någon tid icke blifwit försummad,

torde häraf tydligen wara ådagalagdt; att Stats-Utskottet, så wida allmän yttranderätt skall bibehållas och ärenderne på ett fullständigt sätt behandlas, omöjligen på en kortare tid kan medhinna så många göromål, som innefattas uti nämnde Utskotts och Bewillnings-Utskottens syselsättningar. Deremot, om begge Utskotten på en gång utöfwa deras werksamhet, hwardera med ett mindre antal Ledamöter, kunna ärenderna blifwa samtidigt afslutade, och långa Riksmöten sämedelst undwikas. I afseende på Oeconomie-Utskottet, så är det ej för någon obekant, att en mängd motioner hwarje Riksdag wäckas, hwilka ej tilldöra något annat, än Oeconomie-Utskottets handläggning. Det nya förslaget upptager wäl det stadgande, att motioner kunna utan remiß nedläggas; men derwid bör ej lemnas å sido, att om denna princip godkännes af Rikets Ständer, skulle lätt kunna hända, att många oeconomiska mål, hwilka kunna wara ganska ingripande i Stats-förwaltningen, och medföra mången sann fördel, blifwa qwäfde i deras linda. Deßutom anser jag det ej för riktigt, att discußion i Riks-Församlingen företages om afslag å motioner, som förut ej blifwit i Utskott utredde. Man kan wara öfwertygad, att de så kallade oeconomiska eller önskningsmålen hädanefter ej till antalet förminskas; och, så wida man icke will helt och hållet undertrycka Riks-Församlingens framställningar i denna wäg, torde det ej wara utan nytta, att bibehålla Oeconomie-Utskottet, för att utreda deßa frågor. Slutligen kan jag ej underlåta, att göra anmärkning mot Utskottets tillstyrkande, att muntliga motioner ej skulle afgifwas. Jag önskar innerligen, att man icke borttoge denna Swenska Folkets urgamla rättighet. Man har wißerligen yttrat, att så el-

ler

ler inga Bönder inkomma uti Riks-Församlingen, derest allmänna wal-principen antages. Detta förhållande kan jag ej bedöma; framtiden skall utwisa det; men, ware härmed huru som helst, anser jag det ej wara rätt, att medelst en Grundlags-bestämmelse afskära Bonde-Ståndet rättigheten att, stående, från sin bänk, muntligen eller skriftligen afgifwa sina framställningar. Bonden är i allmänhet mindre skrifkunnig; och hwilken Landtman som helst, äfwen den med god underbyggnad, kan lätt under sina Landtmanna-sysselsättningar glömma bort författareförmågan. Det muntliga föredraget är deremot i allmänhet hos Bonden redigt och sannt, emedan han talar hjertats språk. Då Riks-Församlingen i alla händelser är i behof af Notarier och Cancellie-tjenstemän, kunna deßa hädanefter, som hittills, mera gramaticalskt i Protocollen uppsätta, hwad muntligen blifwit yttradt. Jag yrkar derföre, att såsom tillägg i Secreterarens förslag intages, att Bewillnings- och Oeconomie-Utskotten bibehållas, samt att den muntliga yttranderätten, i afseende på motioner, qwarstår.

Johan Andersson från Upsala Län förklarade, att han antog Secreterarens förslag och ansåg von Zweigbergks anmärkning i afseende på Revisionens hållande den 15 September, Utskottets tillstyrkande häruti wara riktigt, emedan Riks-Hufwudboken då hunnit blifwa färdig.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Discußioner uttänjas till oändlighet. Jag anser Bonde-Ståndet endast böra förklara, att de antaga En-Kammer-systemet, och att Riksdag bör hållas hwart tredje år. Öfriga frågor böra först afgöras i sammanhang med Utskottens jemkningsförslag i afseende på Wal-Lagen.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Då Ståndets majoritet synes wara höjd för Riksdags hållande hwart tredje år, skall jag ej wara deremot, ehuru jag helst skulle wilja antaga, hwad Utskottet härom föreslagit. Anmärkningarne emot Utskottets tillstyrkande, att Riksdagsmannaarfwodet bör bestämmas af föregående Ständer och betalas af allmänna medel, anser jag ej tarfwa mycken wederläggning. Det är min fulla öfwertygelse, att påståendet, det Waldistricterne sjelfwe borde bestämma arfwodet, ej blifwit framstäldt på allwar. I sådant fall skulle den blifwa wald till Representant, som wille åtaga sig detta uppdrag för bästa priset. Jag gillar således hwad Utskottet tillstyrkt i berörde afseende, äfwensom jag godkänner 65 §., angående Utskottssammansättningen. Jag har sjelf sett olägenheten deraf, att Stats- samt Bewillnings-Utskotten ej arbeta gemensamt. I öfrigt förklarar jag mig för En-Kammarsystemet, och antar såsom Ståndets gemensamma tanka, Secreterarens förslag, med förbehåll, att framdeles få widare yttrande afgifwa.

Sone Persson från Skåne yrkade proposition till antagande af sistnämnde förslag.

Sven Isacsson från Öland: I afseende på 49 §., förenar jag mig med Sahlströms yttrande. I öfrigt antager jag det af Secreteraren uppgjorda förslag; men skulle likwisst önska den redactions-förändring uti 65 §., att Stats-Utskottet skulle bestå af Ledamöter, walde en för hwarje Län. På sådant sätt har förr Bewillnings-Utskottet blifwit constitueradt; och det är naturligt, att en mängd frågor kunde lättare afgöras, om inom Utskottet funnes personer, hwilka kände locala förhållanden.

Nils Persson från Södermanland: Man har erinrat om olempligheten af Utskottets förslag; att Riks-Församlingen skulle ega rätt att afslå motioner. Denna rättighet har sin grund i den erfarenhet, som nästan hwarje Riksdag gifwer wid handen, att nemligen en mängd owerkställbara och orimliga motioner framställas, hwilkas handläggning och beswarande upptager en ej så obetydlig tid. Då man föreskrifwit, att motionerne ej få nedläggas med mindre trefjerdedelar af Riks-Församlingen efter omröstning sådant besluta, finnes i detta stadgande en ganska säker garanti derför, att ej någon motion af nyttig syftning, blir qwäfd i sin linda. Det är ej fråga, att blindwis afslå motioner. Man discuterar härom först och voterar sedan. Någons yttranderätt kan bärwid ej blifwa förnärmad. Då man gör sig reda för stadgandet uti 73 §., torde man komma till den slutsats, att något Oeconomie-Utskott icke erfordras. Oeconomiska frågorna blifwa icke förbigångna, enär Riks-Församlingen eger rätt, att constituera flere Utskott i de fall, der behofwet sådant påkallar.

Ola Jeppsson: Det är mig ej obekant, att Constitutions-Utskottet föreslagit tillsättandet af nya Utskott eller Committéer, der så nödigt finnes. Men dermed är jag ej nöjd, utan yrkar att Bewillnings- och Oeconomie-Utskotten måtte uti Grundlagen upptagas, såsom fasta Utskott, hwarpå serskild proposition torde af Talmannen framställas.

Härmed förenade sig Nils Jeppsson, Håkan Nilsson och Lars Bengtsson från Skåne samt Lars Petersson från Blekinge Län.

Hans Jansson: Utskottet har, i afseende på 65 §. utgått från den princip, att ett mindre antal Utskott kunna på kortare tid utreda frågorna, emedan en mängd frågor

då på en gång kunna, såsom med hwarandra egande sammanhang, i ett Utskott upptagas och afgöras. Deßutom kan Stats-Utskottet constituera sig på flere afdelningar. Genom föreskriften, att Riks-Församlingen först bör bestämma, huruwida en fråga tillhör Utskotts behandling, eller icke, har någon yttrande-rätt ej blifwit afskuren; men deremot har man härmed welat förekomma en mängd onödiga discußioner och deraf följande tryckningskostnader. Detta utgör en ej obetydlig förmån.

Härmed förenade sig Henric Andersson från Örebro Län.

Ola Jeppsson: Jag har ej motsatt mig stadgandet angående motioners nedläggande, hwilket jag anser wara ganska fördelaktigt. Men deremot kan jag ej öfwertygas om lempligheten, att utesluta Bewillnings- och Oeconomie-Utskotten, emedan jag anser att göromålens behandling derigenom fördröjes, och i sådant fall skola kommande generationers förundran deröfwer, att wid Riksdagar icke något uträttas, bemötas med samma ursäkter som nu, nemligen att sådant härleder sig från formernas beskaffenhet.

Nils Persson från Örebro Län: Jag har förut yttrat, att jag antager Serreterarens förslag, och will nu endast tillägga, att om wi haft ett sådant stadgande i wår nuwarande Riksdags-Ordning, som upptages i 72 §. af Utskottets förslag till Regeringsform, hade en stor del af de wid denna Riksdag wäckte motioner uteblifwit, eller åtminstone ej upptagit Utskottens tid.

Som tiden långt framskridit på dagen beslöt Ståndet att nästa Plenum fortsätta handläggningen af Constitutions-Utskottets ifrågawarande Betänkande.

§. 4.

På derom gjord begäran bewiljade Ståndet trenne weckors permißion åt Jan Persson från Upsala Län, från och med den 30 dennes; Eric Jansson från Stockholms Län, från och med den 29 i denna månad; och Jacob Kihlblom från Södermanland, från och med den 1 nästkommande Februari; och förordnades Henric Andersson från Örebro Län att, så länge Kihlblom war frånwarande, biträda såsom Ledamot uti Constitutions-Utskottet.

Likaledes bewiljade Ståndet Didric Wesström från Stora Korparbergs Län ledighet såsom Ledamot i Bewillnings-Utskottet den 28 och 29 dennes, under hwilken tid Jöns Ersson från Wermland förordnades, att nämnde Utskott biträda.

§. 5.

Anmäldes och lades på bordet:

1:o En inbjudning från Ridderskapet och Adeln, att begära Kongl. Maj:ts Nådiga godkännande af de reglementariska föreskrifterne i Bewillnings-Förordningen.

2:o En inbjudning från Borgare-Ståndet, att biträda deß beslut angående fördelningen af stämmoböterne.

3:o Stats-Utskottets Utlåtande N:o 416.

4:o Banco-Utskottets Memorial N:ris 137, 138, 139, 140, 141 och 142.

§. 6.

Anmäldes och lades till handlingarne ankomne Protocolls-utdrag:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, från och med N:o 801 till och med 831.

Från Högwördige Preste-Ståndet,
N:ris 514, 515 och 516.

Från Wällofl. Borgare-Ståndet,
från och med 532 till och med 547.

Ståndet åtskiljdes klockan ½ 3 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 30 Januari 1841.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollen för den 20 och 23 i denna månad justerades.

§. 2.

Olof Benjaminsson från Götheborgs och Bohus Län erhöll ledighet från Riksdagsgöromålen under 3:ne weckor, räknade från den 6:te nästinstundande Februari; och Per Mattsson från Wester-Norrlands Län bewiljades likaledes en så beskaffad ledighet från denna dag till den 6:te in-

stundande Februari; hwarjemte Ståndet förordnade Olof Olsson från Westerbottens Län, att under tiden i Olof Benjaminssons ställe såsom Ledamot inträda i Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottet.

§. 3.

Wid ytterligare handläggning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 68, med fortsatt förslag, i afseende å National-Representationens ombildning, och de i sammanhang dermed nödiga Grundlagsändringar, anhöll Peter Jönsson från Jönköpings Län, att Talmannen måtte framställa proposition på följande af Peter Jönsson, uti ett af honom uppläst skriftligt anförande, författade förslag till Bonde-Ståndets gemensamma tanka, i anledning af de wid berörde Memorial inom Ståndet gjorde anmärkningar: "Ståndet bifaller Utskottets förslag angående Riks-Församlingens sammanträdande på en Kammare; men ogillar förslaget om Riksdags hållande hwartannat år, och widblifwer det till Grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag hwilande förslaget om Riksdags återkomst hwart tredje, i stället för hwart femte år."

"Hwad angår öfrige delar af Constitutions-Utskottets förewarande Memorial N:o 68, så widt de innefatta ändringar i nu gällande Grundlag, så befinnas detta stå i ett oskiljaktigt sammanhang, och böra till öfwerläggning och pröfning förekomma, sedan sig wisat, hwad beslut fattas i anledning af Utskottets Memorial N:o 38, med deraf följande jemkningsförslag; och anser sig Bonde-Ståndet således icke kunna för närwarande meddela yttrande öfwer andra delar af nu ifrågawarande Memorial, än de här ofwan antydde."

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: För min del finner jag icke olempligt, att Ståndet, på sätt Peter Jönsson nu föreslogit, endast fattar beslut, rörande den så kallade Kammar-bildningen och tiden för Riksdags hållande, men upprskiuter med yttrandet rörande Memorialets öfrige delar, till deß Utskottet inkommit med Utlåtande, i anledning af de i Memorialet N:o 38 inom Riks-Stånden gjorde anmärkningar; emedan om Bonde-Ståndet nu jemwäl beslutar öfwer detaillerne af Memorialet N:o 68, Ståndet lätteligen kunde anses hafwa bundit händerne på sig, då berörde Utlåtande skall handläggas.

Anders Brissman från Skaraborgs Län, Per Jönsson från Skåne och Peter Persson från Calmare Län förenade sig jemwäl med Peter Jönsson.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: För min del kan jag icke begripa hwarföre Bonde-Ståndet nu icke skulle utlåta sig öfwer Memorialet N:o 68, i alla deß delar, enär Ståndet, rörande detsamma i sin helhet, hållit öfwerläggningar; och högst oriktigt förefaller det mig, att, då ganska många bland Ståndets Ledamöter framställt anmärkningar emot de fleste af Memorialets §§., deße anmärkningar icke skulle komma att medföra något resultat, utan nämnde Ledamöters meningar blifwa undertryckte, ithy att Ståndets gemensamma tanka endast komme att röra de twenne af Peter Jönsson uppgifne omständigheter. Jag kan derföre icke annat än yrka, att Bonde-Ståndets beslut i förewarande ämne må omfatta alla de delar, som hos Ståndet warit under öfwerläggning, och att Ståndets gemensamma tanka följaktligen må angå allt hwad Memorialet innehåller.

Anders Jonsson i Tuna och Gustaf Petersson från Östergötblands Län, Peter Persson i Ädelfors, Jonas Johannesson och Jonas Andersson från Jönköpings Län, m. fl., förenade sig med Hans Jansson.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Då, enligt hwad under öfwerläggningarne är yttradt, Ståndet uti sine, såsom deß gemensamma tanka, wid ifrågawarande Memorial framställande anmärkningar kommer att göra serskildt förbehåll, om öppen rätt, att, utan binder af hwad som i samma anmärkningar kan yttras, framdeles, då Utskottet med ytterligare förslag i ämnet inkommer, få fatta det beslut, hwartill ämnets beskaffenhet och omständigheterne kunna föranleda, kan jag för min del icke finna, att Ståndet genom nu ifrågawarande anmärkningars utsträckande till alla delar af Memorialet N:o 68, må kunna anses hafwa bundit händerne. Jag förenar mig derföre med Hans Jansson.

Häri instämde Anders Larsson och Johan Andersson från Upsala, Henric Andersson från Örebro samt Johannes Andersson från Skaraborgs Län.

Nils Persson från Södermanlands Län: Då Memorialet N:o 68 är grundadt på de principer, som i Memorialet N:o 38 woro framställde, och innehåller en fortsättning och utweckling deraf, samt Bonde-Ståndet förut godkändt deße principer, synes det mig wara alldeles obestridligt, att Ståndet öfwer berörde utweckling och fortsättning nu bör meddela Utlåtande, helst Utskottet i annat fall, wid deß ytterligare bearbetande af förslaget till National-Representationens ombildning, kommer att sakna nödig ledning.

Jacob Kihlblom från Södermanlands Län, Henric Hansson från Elfsborgs Län, m. fl., förenade sig med Nils Persson.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Desto mindre kan jag instämma med Peter Jönsson, som Ståndet wid början af förewarande Memorials handläggning beslutat att öfwer detsamma i sin helhet skulle öfwerläggas, samt Ståndet af sådan anledning på discußionen i ämnet redan uppoffrat trenne Pleni-dagar. Ett beslut af Bonde-Ståndet öfwer hela Memorialet är deßutom för Utskottet af nöden till ledning wid Representations-frågans ytterligare behandling. Jag yrkar derföre, att Bonde-Ståndets beslut i detta ämne må blifwa lika widsträckt som discußionen derutinnan warit.

Med Heurlin förenade sig Magnus Fryckberg från Wermlands Län, jemte flere andre af Ståndets Ledamöter.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag respecterar wißerligen Bonde-Ståndets, rörande behandlingen af förenämnde Memorial fattade beslut, men då detta beslut endast innehöll, att Memorialet skulle i sin helhet föredragas och discuteras, samt sådant jemwäl skett, kan jag icke finna, att samma beslut lägger hinder i wägen för Ståndet att inskränka eller utsträcka sin, rörande Memorialet meddelande gemensamma tanka, till flere eller färre delar deraf.

Då nu kändt är, att de respective Med-Stånden uppskjutit handläggningen af ifrågawarande Memorial intill deß Utskottet inkommit med Utlåtande öfwer de wid Memorialet N:o 38 gjorde anmärkningar, kan jag icke annat finna, än att Peter Jönssons nu afgifne förslag har allt skäl för sig, helst samma förslag innefattar Utlåtande öfwer Kammarbildningen, hwaröfwer Bonde-Ståndet förut icke

afgifwit yttrande; hwilket alltså för Utskottet torde wara af nöden. I öfrigt får jag förklara att, enär ett sådant förbehåll, som von Zweigbergk omförmält, kommer att göras, jag icke eller kan inse någon fara wid att låta Bonde-Ståndets nu afgifwande gemensamma tanka omfatta alla delar af berörde Memorial.

Eric Persson från Gefleborgs Län förenade sig med Ola Jeppsson.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Att en oformlighet kommit att ega rum wid representations-frågans behandling är allmänt kändt; men härtill har Bonde-Ståndet ingalunda warit orsaken, utan sådant har härrört dels af de öfrige Ståndens förfarande, att på förhand besluta öfwer ämnen, som icke blifwit af Constitutions-Utskottet till öfwerläggning framställde, och dels deraf, att detta Utskott afgifwit förslag i frågans detailler, innan hufwudprinciperne blifwit bestämde. Att ett Utlåtande öfwer ifrågawarande Memorial uti alla deß delar från Bonde-Ståndet skulle wara af nöden för Utskottet, till ledning wid frågans ytterligare behandling, kan jag så mycket mindre förmoda, som Utskottet från början af denna frågas handläggning ingalunda ansett sig behöfwa rådfråga Ständerne, utan på egen hand både börjat och fortsatt arbetet, samt jag icke will tro, att Utskottet mera nu, än tillförene, kan wara willrådigt eller utan tillräckligt sjelfförtroende. För min del biträder jag desto heldre Peter Jönssons förslag, som de öfrige Riks-Stånden beslutat, att handläggningen af Memorialet N:o 68 skall tills widare anstå; och Riksdags-Ordningen stadgar, att Grundlags-förslag böra samtidigt hos Riks-Stånden komma under öfwerläggning.

Talmannen upplyste, i anledning häraf, att det i Talmans-conferens blifwit öfwerenskommet, att Constitutions-Utskottets Memorial N:o 68 skulle den 20 i denna månad, eller den dag handläggningen af Memorialet i Bonde-Ståndet började, hos samtlige Riks-Ständen föredragas, och att någon underlåtenhet i berörde afseende följaktligen icke låge Bonde-Ståndet till last.

Johan Fredric Dahllöf från Elfsborgs Län: Då Utskottet uti ifrågawarande ämne till Riks-Ständen inkommit med förenämnde Memorial, kan wäl meningen dermed ej wara annan, än den, att detsamma skall af Ständen utan uppskof beswaras. Sådant öfwerensstämmer ock med Riksdags-Ordningen; och då oftanämnde Memorial i hela sin widd redan warit föremål för Bonde-Ståndets öfwerläggning, kan jag icke finna annat, än i högsta grad oriktigt och grundlagswidrigt, att innehålla med Ståndets beslut deröfwer. Sådant synes mig endast utgöra ett bemödande att, såsom man säger, blanda bort korten, och så tillställa, att representations-frågan wid innewarande Riksdag icke skall kunna på behörigt sätt handläggas.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Då jag icke kan föreställa mig, att Ståndets mening warit den, att rörande ifrågawarande Memorial skulle helt öfwerläggas, men endast halft beslutas, kan jag ingalunda godkänna det förslag Peter Jönsson framlagt, utan yrkar jag, att Ståndet må, deß förut fattade beslut likmätigt, öfwer Memorialet i deß helhet nu yttra sin gemensamma tanka.

Då Peter Jönsson härefter förnyade sin begäran om proposition på godkännande af hans ofwanberörde förslag, yttrade Secreteraren, att enär Bonde-Ståndet beslutat, det Constitutions-Utskottets Memorial N:o 68 skulle i sin helhet hos

Ståndet föredragas, samt den, wid en sålunda werkställd föredragning, hållne discußion, derunder anmärkningar emot flera serskildta delar af Memorialet blifwit gjorde, jemwäl omfattat detsamma i sin helhet, så och då hwarje Stånds-Ledamot, som anmärkning på sådant sätt framställt, enligt Regerings-Formen och Riksdags-Ordningen, wore berättigad, att wid sammanfattningen af Ståndets gemensamma tanka, rörande nämnde Memorial, få sin anmärkning af Ståndet pröfwad, fann Secretararen, för sin del, att proposition å något förslag, som till inskränkning i en sådan rätt, och undertryckande af någon eller några Ledamöters under öfwerläggningen yttrade mening, föranledde, icke finge bewiljas, och att Peter Jönssons omförmälde begäran följaktligen ej kunde, med iakttagande af den för allmänna frågors behandling i Grundlagen föreskrifne ordning, bifallas.

Talmannen instämde uti hwad Secreteraten sålunda yttrat.

Häremot reserverade sig Peter Jönsson från Jönköpings Län, enligt 54 §. Riksdags-Ordningen.

Då nu, wid öfwerläggningen om de wid ifrågawarande Memorial afgifne anmärkningar, hwilka borde, såsom Ståndets gemensamma tanka, godkännas, olika meningar, rörande Memorialets 59 §, förspordes, samt votering begärdes; så uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

"Den, som bifaller Constitutions-Utskottets 59 §. af deß förslag till Grundlags-förändringar uti Memorialet N:o 68, röstar Ja;

Den, det ej will, röstar Nej!

Winner Nej, kommer den mening att anses såsom Ståndets gemensamma tanka, att Riksdags-arfwode skall af hwarje Wal-District serskildt bestämmas och utgöras till det belopp, som må anses tillräckligt."

Voteringen anställdes i wanlig ordning och utföll med 67 Ja emot 27 Nej.

Likaledes förmärktes skiljaktige meningar och begärdes votering, rörande §. 65; i anledning hwaraf följande voterings-proposition genast uppsattes, justerades och anslogs.

"Bifaller Ståndet hwad Constitutions-Utskottet föreslagit i §. 65?

Den, det will, röstar Ja;

Den, det ej will, röstar Nej;

Winner Nej, komma Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten att, såsom facta Utskott, i Grund-Lagen bibehållas.

Voteringen, som anställdes i wanlig ordning, utföll med 35 Ja emot 57 Nej.

Häremot reserverade sig Hans Jansson från Elfsborgs Län under yttrande, att han ansåg det af Ståndet genom voteringen nu fattade beslut endast komma att medföra ökade Riksdagskostnader och Riksdagens förlängande.

Med Hans Jansson förenade sig Jan Eric Jansson, Olof Carlsson, Per Hansson, Magnus Fryckberg, Jöns Ericsson och Jonas Kylander från Wermlands Län, Jacob Kihlblom från Södermanlands Län, Henric Andersson och Nils Persson från Örebro Län, Per Sahlström, Johan August Zetterberg, Matts Persson och Steffan Andersson från Stockholms Län, Eric Norberg från Westerås Län, Bengt Gudmundsson från Hallands Län, Anders Andersson, Sven Andersson och Johannes Andersson

från Skaraborgs Län, Anders Jonsson i Tuna och Gustaf Petersson från Östergöthlands Län samt Lars Boëthius från Stora Kopparbergs Län.

Nils Persson från Södermanlands Län: Då enligt 73 §. uti förewarande förslag, Riks-Församlingen eger, för ärendernas förberedande behandling, nedsätta så många Utskott, som behofwet kan påkalla, samt de fasta Utskotten, för en stående Tienstemanna-personal och andre utgifter oweder-sägligen medföra ökade Riksdags-kostnader, kan jag icke biträda Bonde- Ståndets nu genom votering fattade beslut, att Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten skola såsom fasta Utskott anses; hwadan jag ock härmed för mot samma beslut mig reservera.

Johannes Andersson från Calmar Län förenade sig med Nils Persson.

Sedan sålunda i de stridige frågorne pluralitetens mening blifwit genom votering utrönt, förenade sig Ståndet, uppå serskilde af Talmannen framställde propositioner, om följande Utlåtande såsom Ståndets gemensamma tanka:

Ståndet godkände dels den af Constitutions-Utskottet redan uti Memorialet N:o 38 motiverade och uti det förslag till förändringar i nu gällande Grundlagar, som förewarande Memorial innefattar, tillempade grundsats, att Swenska folkets till Riksdag församlade Representanter må bilda en enda Kammare, hwilken för wißa frågor delar sig i twenne Nämnder, som serskildt öfwerlägga och besluta, men wid inbördes stridighet i åsigter, sammanträda, för att skiljaktigheterne till gemensamt beslut bringa;

dels Utskottets förslag, i hwad det angår så wäl sammanfattningen i Regerings-Formen af grunderne för National-Representationens arbetsordning, som urskiljandet från nuwarande Regerings-Form och Riksdags-Ordning af allt det Reglementariska i berörde afseende, för att blifwa föremål för en serskild Ordnings-stadga, som likwäl icke komme att tillhöra antalet af Rikets Grundlagar, och genom hwilken förändring, om den antages, nuwarande Riksdags-Ordning skulle upphöra att wara gällande; dels de af Utskottet redowiste åsigter, angående den förändrade plan för ämnenas indelning, som i förslaget till Regerings-Form blifwit iakttagen.

Deremot fann Ståndet, efter granskning af ifrågawarande Grundlags-förslag i deras serskildta delar, skäligt, att förslagen till Utskotten återremittera, med följande derwid gjorde, och af Ståndet, såsom gemensam tanka, godkände anmärkningar:

49 §. Att den för Lagtima Riksdags återkomst, i denna §. bestämda tid af hwartannat år borde, i öfwerensstämmelse med Rikets Ständers wid denna Riksdag serskildt fattade beslut, förändras till hwart tredje.

52 §. Att antalet af de Förmyndare, som, under omyndig Konungs minderårighet, skulle komma att i Hans namn Regeringen föra, borde bestämmas till Tre eller Fem, och sålunda blott En Förmyndare icke i något fall kunna wäljas.

61 §. Att Riksdagsman ej må, i det fall denna §. omtalar, kunna från Riks-Församlingen uteslutas, utan att twå tredjedelar af de röstande i beslutet sammanstämma.

65 §. Att de i nu gällande Regerings-Form stadgade Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskott böra, såsom fasta Utskott, i Grundlagen bibehållas, och att det föreslagna antalet af Expeditions-Utskottets Ledamöter, eller Tre, må ökas till Fem.

70 §. Att wid jemförelse af denna §. med den 101, den inbördes stridighet emellan stadganderne i samma ämne förekomma, att efter den förra, äro Riks-Församlingens båda Nämnder berättigade att föreslå ändring och tillägg jemwäl uti en af Konungen wäckt fråga om Grundlags stiftande, ändrande eller upphäfwande, af hwilka Nämnderne's förslag ettdera, sedan Riks-Församlingen det godkänt, utgör ett beslut, som kommer att hwila till Grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag; men, enligt den sednare, eller 101 §., kan Konungens Förslag i Grundlagswäg, hwarken i Utskott, Nämnd eller hela Riks-Församlingen ändras, utan måste, i sin helhet, antingen afslås eller antagas att hwila till slutligt afgörande wid nästa Riksdag.

Att, i fråga om Riks-Församlingens rätt att ändra ett af Konungen framsläldt förslag till stiftande, ändring eller upphäfwande af allmän Civil-, Criminal- samt Kyrko-Lag; enahanda stridighet, som här ofwan blifwit anmärkt, jemwäl förekommer emellan 70 och 105 §§.

Bonde-Ståndet ansåg föreskrifterne angående behandlingen i Utskott, Nämnd och Riks-Församling af Konungens

förslag till stiftande, ändring eller upphäfwande, dels af Grund-Lag, dels af annan Lag, som utgör föremål för båda Statsmakternes gemensamma pröfning, böra från den 70 §:n afskiljas och förekomma uti en serskild §., hwars öfwerensstämmelse med de till ämnet likartade, eller 101 och 105 §§. borde, noggrannare än som skett, iakttagas.

71 §. Att denna §. sålunda bör förändras, att Riksdagsman må ega wäcka motion antingen mundteligen eller i skrift framställd.

73 §. Att alla val och öfrige omröstningar under Riksdag skulle ske med slutna sedlar.

105 §. Att, enär de wigtigaste civila rättsförhållanden emellan medlemmar af alla samhällsclaßer, så ock swårare brottmål, kunna komma i fråga att efter Sjö-Lag pröfwas och afgöras, Bonde-Ståndet ansåg denna Lag jemwäl böra i Regerings-Formen upptagas bland dem, som af båda Statsmakterne skola stiftas, ändras eller upphäfwas.

Att i det fall, hwarom denna §. jemwäl handlar, då Konungen icke, innan Riks-Församlingen åtskiljes, kan fatta och meddela sitt beslut, angående ett af Riks-Församlingen antaget Lag-förslag, den förändrade föreskrift bör införas, att Konungen, der Han sedermera ogillar förslaget, bör meddela nästa Riks-Församling de skäl, som ogillandet föranledt.

136 §. Att redactionen af denna §. bör, i afseende å tiden för Riksdags fortfarande, ställas i öfwerensstämmelse med det af Rikets Ständer, serskilt rörande detta ämne, till grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag godkända förslag.

Hwad i allmänhet angår redactionen af de Grundlags-förslag Utskottet framställt, så, jemte det Ståndet fö-

reträdeswis utmärkte föreskrifterne uti 110, 111 och 112 §§, angående sättet att werkställa val, såsom till den grad inwecklade och otydliga, att desamma, utan bifogad omständlig förklaring, swårligen skulle kunna af Riks-Församlingen i allmänhet uppfattas, och sålunda icke eller rätt tillempas, ansåg Ståndet det wara af högsta wigt, att redactionen, såsom ett hufwudwilkor för en god Grundlag, med yttersta sorgfälligbet af Utskottet wårdas, på det densamma, i denna förnämsta del af Rikets Lagstiftning, må bringas i möjligaste öfwerensstämmelse med de kända mönster af egentlighet i walet af ord för de begrepp Lagstiftaren will uttala, likställighet i uttryck af Lagbud, som stå med hwarandra i oskiljaktigt sammanhang, noggrant efter enahanda regel iakttagne skiljetecken, korta perioder och ett rent, enkelt, tydligt och bjudande språk, hwilka dels wår Allmänna Lag i sitt ursprungliga skick, dels de nya förslagen till denna Lag framställa. Endast genom en sådan redaction blifwer det, efter Bonde-Ståndets mening, möjligt, att hwarje stadgande, icke blott i och för sig sjelft, utan äfwen i sitt sammanhang med andra likartade, kommer att innefatta ett klart, bestämdt och sålunda från hwarje miß-tydning fredadt uttryck af Lagstiftarens werkliga mening. I öfwerensstämmelse med deßa åsigter gillade Ståndet det förslag till ny redaction af 49, 52, 53, 55, 60, 61, 64 och 105 §§., som, i anledning af under öfwerläggningen i berörde afseende gjorde, af Ståndet godkände, anmärkningar, blifwit utarbetadt, för att remißen åtfölja. Men icke blott öfrige delar af Utskottets förslag, utan äfwen Rikets Grundlagar i sin helhet, ansåg Bonde-Ståndet wara i behof af en förbättrad redaction, så wida de skola motswara den här ofwan antydda fordran af en sorgfälligt wårdad

Lagstiftning, och sålunda, äfwen i formelt afseende, trygga säkerheten och framgången af det Statsskick, hwars ombildning nu är i fråga.

Slutligen, och då, i anseende dertill att respective Med-Ständen, i sammanhang med pröfningen af det förslag till Wal-Lag, som Constitutions-Utskottet, uti Memorialet N:o 38, till grundlagsenlig behandling Riks-Ständen underställt, äfwen utlätit sig i frågan om representations-rättens utöfning på en eller twenne caractersskiljda Kamrar, hwaremot Bonde-Ståndet icke ansett sig kunna, med iakttagande af Grundlagens föreskrift, i denna senare pröfning ingå förr, än Utskottet med utarbetadt förslag jemwäl i denna del till Riks-Ständen inkommit, hwilket först skett genom förewarande Memorial, Representations-frågan, dels genom detta olika behandlingssätt, dels genom Med-Ståndens, jemförelsewis med detta Stånd, skiljaktiga åsigter i hufwudsaken, kommit för närwarande i det skick, att Utskottet, efter hwad deß senare Memorial äfwen antyder, icke ansett sig wara i tillfälle att till ett fullbordadt helt utarbeta ifrågawarande Grundlags-förslag förr, än de olika grunderne för Representationens constituerande blifwit Riks-Ständen emellan, om möjligt, bringade till inbördes enhet och öfwerensstämmelse, funne Bonde-Ståndet, wid sådant förhållande, ändamålets gagn, med en fullständigare granskning af förewarande detaille-förslag, icke för närwarande motswara den tid och möda, som derpå skulle uppoffras.

På deßa skäl, och ehuru Bonde-Ståndet icke ansett sig grundlagsenligt kunna undgå att ofwannämnde Lag-förslag i deras närwarande skick till pröfning upptaga, wille likwäl

Ståndet hafwa sin rätt uttryckligen förbehållen, att, sedan Utskottets förslag till Representationens ombildning framdeles blifwit i sin helhet Riks-Ståndens slutliga behandling wid detta Riksmöte underställde, då, utan hinder af nu fattade beslut, meddela det Utlåtande, hwartill sakens beskaffenhet kan föranleda.

Det omförmäldte nya Redactions-förslaget är af följande lydelse:

§. 49.

Riks-Församlingen sammanträde till Lagtima Riksdag hwart 3:dje år den första helfria dag i November månad. Uti Riksdagsbeslutet wid Lagtima Riksdag skall intagas uttrycklig befallning till den näst infallande. Till Urtima Riksdag äge Konungen, eller om Han minderårig är, den Förmyndare-Styrelse, som i 52 §. sägs, att, när så nödigt finnes, Riks-Församlingen kalla. Ej må Urtima Riksdag fortfara sedan tid för sammanträde till Lagtima inne är.

§. 52.

Dör Konung och är Thronföljaren omyndig; utfärde då Stats-Rådet kallelse till Urtima Riksdag, så tidigt, att kallelsen, inom Femton dagar efter Konungens död, i Hufwudstadens Kyrkor, så ock skyndsammeligen i öfrige delar af Riket, warder kungjord. Riks-Församlingen äge, utan hinder af något den aflidne Konungens Testamente, angående Riks-Styrelsen, att, på sätt 114 §. stadgar, förordna Tre eller Fem Förmyndare att under Konungens minder-

ärighet, Regeringen i Hans namn efter denna Grundlag föra.

§. 53.

Nu inträffar den olyckliga händelse, att den Konungaätt, inom hwilken arfsrätten till Rikets Thron stadgad är, på manliga sidan utgår; utfärde då Stats-Rådet, inom tid som i 52 §. sägs, räknad från den dag Thronen sålunda ledig blef, kallelse till Riks-Församlingens sammanträde å Urtima Riksdag. Riks-Församlingen skall då, till Rikets Styrelse efter Grundlagarne, Konung utkora.

§. 55.

Ej må till sådan Urtima Riksdag, för hwilken, efter Wal-Lagen, nytt allmänt val ej eger rum, sammanträde utsättas tidigare, än efter Tretionde dagen, räknad från den, då kallelsen i hufwudstadens Kyrkor kungöres.

Skall i de fall, hwarom 50, 51, 52 och 53 §§. stadga, Riks-Församling till Urtima Riksdag kallas; må kallelsen ej ske till tidigare dag, än den Femtionde, ej eller till sednare, än den Sextionde, allt räknadt från den, då kallelsen i Hufwudstadens Kyrkor kungöres.

Har Riks-Församling, efter hwad i 54 §. sägs, blifwit kallad; sammanträde då, Sextionde dagen, räknad från den Stats-Rådet sist bördt kallelsen i Hufwudstadens Kyrkor kungöra låta.

§. 60.

Underlåter Wal-district att, efter hwad derom stadgadt är, ställa föreskrifwet antal Riksdagsmän; ware förfallet till det wite, som Riks-Församlingen bestämmer. Försummar, utan laga förfall, den walde att till Riksdag i rätter

tid sig inställa; hafwe, för den tid han uteblifwit, arfwode förwerkat, böte ock ett lika belopp. Med de witen och böter gånge sedan, som Riks-Församlingen förordnar.

§. 61.

Under trenne helfria dagar, näst efter den, som för Riks-Församlingens sammanträde bestämd är, skola den af Högste Domstolens Ledamöter, som främst i Domstolen sitter, och icke af Laga förfall hindras, så ock Riks-Församlingens Fullmäktige i Riks-Banken och Riksgälds-Contoiret, å kungjordt ställe sammanträda att granska Riksdagsmännens fullmakter; och åligge derföre Riksdagsman, att, den förste af de dagar, sin fullmakt till de granskande ingifwa. Finnes någon fullmakt i formen afwika från föreskriften i Wal-Lagens 14 §.; worde de det anmärkt och hos Riks-Församlingen anmäldt. Riks-Församlingen äge rätt att de anmärkningar pröfwa, så ock andra frågor om Riksdagsmans behörighet, hwilka blifwit Riks-Församlingens pröfning underställde, af Riksdagsman, med stöd af Wal-Lagen, eller af annan, enligt samma Lags 37 §., Riks-Församlingen ware ock berättigad att, för sådan pröfning, infordra nödiga upplysningar, eller äska undersökning wid Laga Domstol. Riksdagsman, som sin fullmakt till granskning rätteligen ingifwit, ware, ändå att anmärkning wid hans behörighet blifwit gjord, oförhindrad att sitt uppdrag utöfwa, intilldeß Riks-Församlingen, genom sammanstämmande mening af twå tredjedelar bland de röstande, annorledes beslutat. Är fråga om answar efter Wal-Lagen; warde frågan till Laga Domstol öfwerlemnad.

§. 64.

Har wal, som i 63 §. sägs, första gången wid Riksdagen försiggått; öppne då Konungen eller den Styrelse,

som Regeringen efter denna Grundlag föreslår, Riksdagen, sedan Riks-Församlingen, efter kallelse, Gudstjenst biwistat, och å Riks-Salen sammanträdt; låte ock Riks-Församlingen afhöra berättelsen om hwad, sedan sist hållna Riksdag, uti Rikets Styrelse sig tilldragit.

§. 105.

Riks-Församlingen äge, gemensamt med Konungen, makt att stifta allmän Civil- och Criminal-Lag, samt Kyrko- och Sjö-Lag, så ock att nämnde Lag, som gällande är, förändra eller upphäfwa.

Under Civil- och Criminal-Lag förstås äfwen de delar af Krigs-Lag och Författningar rörande Krigs-wäsendet, som ega tillempning till Medborgare utom Krigs-Staten.

Ej må Konungen, utan Riks-Församlingens samtycke, ej eller Riks-Församlingen, utan Konungens, ny Lag stifta, eller gammal ändra, eller afskaffa.

Framställer Konungen hos stora Nämnden förslag till ny Lag, eller till gammal Lags ändring eller upphäfwande, äge Riks-Församlingen att deröfwer, i den ordning 70 §. stadgar, besluta och meddela Konungen sitt samtycke eller afslag.

Antager Riks-Församlingen ett Lag-förslag, som icke af Konungen blifwit framstäldt, underställe Riks-Församlingen sitt beslut Konungen; och ege Konungen att det beslut gilla, eller, der han ej finner det kunna ordagrannt antagas, meddela Riks-Församlingen de skäl, som föranledt förslagets ogillande. Kan Konungen ej, innan Riks-Församlingen åtskiljes, fatta och meddela sitt beslut; äge Han rätt att, före nästföljande Riksdags öppnande, förslaget ordagrannt bifalla

och kungörelse derom utfärda; ogillar Konungen förslaget; meddele då nästa Riks-Församling de skäl, som afslag werkat.

Will Konungen hos stora Nämnden framställa förslag, som i denna §. sägs, eller har Riks-Församlingen underställt Konungen ett af Församlingen antaget förslag; inhemte Konungen, innan Han beslut fattar, Högste Domstolens yttrande.

Emot Utskottets af Ståndet nu godkände förslag i 62 §., att Riks-Församlingen bör sammanträda under Ordförande af den äldste Ledamoten från Upsala Län, reserverade sig Eric Persson från Gefleborgs Län, under yttrande, att han ansåge, att den af Riks-Församlingens Ledamöter, som bewistat de fleste Riksdagarne, borde wid Riks-Församlingens första sammanträde föra ordet.

§. 4.

Anmäldes och på wanligt sätt inbeledsagades Herr Stats-Rådet, Chefen för Landtförswars-Departementet, m. m., Grefwe Mörner, hwilken, på Kongl. Maj:ts Nådiga Befallning, till Ståndet öfwerlemnade Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse af den 7 November nästlidet år 1840, angående den under namn af Westerbottens Häst-Jägares Esqvadrons-Fond bildade serskildta Caßa.

Talmannen tolkade Ståndets underdåniga wördnad och tillgifwenhet för Kongl. Maj:t, samt förklarade, att berörde Nådiga Skrifwelse skulle blifwa wederbörligen handlagd, hwarefter Hr Stats-Rådet utbeledsagades.

Kongl. Maj:ts ofwanberörde Nådiga Skrifwelse blef härefter föredragen, och, på begäran af flere bland Ståndets Ledamöter, lagd på bordet.

§. 5.

Föredrogs ett från Högwördige Preste-Ståndet ankommet Utdrag af deß Protocoll för den 16 i denna månad, hwarigenom bemälte Riks-Stånd inbjudit de öfrige Stånden att sig med Högwördige Preste-Ståndet förena uti deß nyßnämnde dag fattade beslut, att 2/3:delar af de s. k. Stämmo-böterne böra tillfalla Socknens fattiga och 1/3:del Krono-Uppbördsmannen, hwilket sistnämnde ord Preste-Ståndet ansett böra i stället för Kronofogden begagnas.

Bonde-Ståndet fann för sin del ej stäl att denna inbjudning antaga.

§. 6.

Expeditions-Utskottets förslag till underdånige skrifwelser från Rikets Ständer till Kongl. Maj:t N:ris 202, 203, 204, 205, 207, 208 och 209, jemte samma Utskotts Memorial N:o 28 blefwo nu föredragne och bifallne.

§. 7.

Följande Utskotts-Betänkanden föredrogos och lades på bordet:

Stats-Utskottets

Utlåtanden N:ris 418 och 419;

Bewillnings-Utskottets

Betänkande N:o 38; samt

Banco- och Lag-Utskottens

Betänkande N:o 5.

§. 8.

Följande från de respective Med-Ständen ankomne Protocolls-Utdrag uppläſtes och lades till handlingarne:

Från Högwördige Preſte-Ståndet,

N:ris 519—525; och

Från Wällofl. Borgare-Ståndet,

N:ris 548—552.

§. 9.

Gustaf Peterssoa från Öſtergöthlands Län, uppläſte ett ſå lydande Memorial:

"Säſom frånwarande på permißion, då Stats- och Oeconomie Utſkottens Betänkande N:o 105, angående Poſtförings-ſkyldigheten, inom detta Stånd föredrogs och afgjordes, anhåller jag att i korthet få mot det derwid fattade beſlut nedlägga min reſervation. Sedan Utſkottet uppſatt den wanliga ſkjutslegan med 8 ſk. B:co på milen, har Utſkottet funnit den jordbruket ännu mera tryckande poſtſkjutſen endaſt förtjena en förhöjning af 5 ſk. B:co på milen, utan någon ſerſkilt erſättning, ſom motſwarar wagnspenningar. Huru ſådant kunnat winna bifall inom detta Stånd, kan jag icke inſe eller förklara på annat ſätt, än att man anſett ſig nu böra åtnöja ſig med att åtminſkone haſwa wunnit något, utan offeende derpå, att detta något är i högſta grad otillräckligt. Det är ådagalagdt, att poſtföringen utgör ett ibland de förſta och meſt tryckande onera, ſom belaſta jordbruket, till och med mera betungande än ruſtningsſkyldigheten; och en förändring och rättelſe är i detta

fall i högsta grad af nöden. Efter de många i detta ämne, hufwudsakligen från Bonde Ständen, inlemnade motionerne, hade man wißerligen kunnat wänta ett annat resultat, än nu warit fallet; men i stället för en af rättwisa och billighet påkallad förändring, hwarmed innehafware af posthemman kunde anse sig tillfredsställde, har Utskottet föreslagit en så obetydlig förhöjning i skjutslegan, att densamma icke ens uppgår till den för allmänna skjutsen hittills stadgade, men för otillräcklig erkända afgift. Hufwudsakliga skälet, hwarföre Utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka någon mera genomgripande förändring, i afseende på postskjutsen, hafwa Sammansatta Utskotten uttryckt i följande ord: "Widkommande deremot det framställda förslaget, att genom betings träffande med dem, som kunde finnas willige att postskjutsen öfwertaga, lyfta denna börda från posthemmanen, så anse Utskotten, dels att en sådan reglering är serdeles swår att werkställa, dels att, då innehafwarne af Posthemman i sådant fall måste ersätta Postwerket för de utgifter, som derigenom fölle detsamma till last." Detta raißonnement kan man med skäl säga wara något mera lösligt ihopkommet.

Det måtte wäl aldrig kunna blifwa något Lagligen hindrande skäl mot en reglering, att den är serdeles swår att werkställa. Hwad Utskotten yttra, att Posthemmanen måste ersätta Post-werket de utgifter, som falla detsamma till last genom nämnde reglering, måste jag helt och hållet underkänna. Post-werket har ingen slags eganderätt till Posthemmanen; och de onera deßa måste utgöra till Post-werket, hafwa tid efter annan ökats och mångdubblats, utan egarnes hörande eller medgifwande. Då Post-werket wid medlet af 1600-talet reglerades, inskränkte sig skyldig-

heten till brefwens fortskaffande endast till 2:ne gånger i weckan med en häst, hwilket af postföraren werkställdes åkande eller ridande, allt efter beqwämlighet. Post-wäskan war liten och af obetydlig tyngd. Härefter ökades, i följd af den mera utsträckta brefwerlingen och de myckna Tidningarne, detta beswär till den grad, att ett Posthemman, beläget inwid stora wägen, nu måste fortskaffa posten med 10 hästar i weckan, förutan alla extra poster. Härtill måste man hålla folk och kreatur beredde dagar och nätter, i hwilket wäder och wäglag som helst, äfwen under den för jordbruket mest brådskande tid. Om man också för sitt eget hemman icke bar behof af mer än ett par hästar, måste man likwöl nu hålla sig 3 à 4 par. Och är det icke nog med blotta kreaturens inköps- och underhållskostnad, denna måste äfwen ökas med kostnaden för folk, som skall sköta dem. Härtill kan ännu widare läggas olägenheten af Post-wäskans tyngd, som gör att man höst och wår, då wäglaget är som swårast, måste begagna 3 hästar, samt deßutom under wintertiden medsända folk, ofta midt i nätterne, till snöskottning för postens fortskaffande. Deßutom ligga äfwen Postillionerne mer eller mindre Posthemmanen till last; ty om man icke will för mycket wederwåga sina kreatur, som högst sträfwa 2 à 3 år, måste man icke wisa sig njugg emot Postillonerne, då de i swårt och elakt wäder behöfwa förfriskning och dylikt. I sammanhang härmed kan jag icke undgå att fästa uppmärksamheten derpå, att wißa dagar i weckan utgå, t. ex. från Jönköping åt Stockholm 3:ne poster så tätt efter den andra, att de åka nästan i en rad efter hwarandra. Det olempliga häraf är lätt att inse. Då man ändtligen kommit så långt, att man insett skjutsningsskyldighetens menliga inwerkan i allmänhet

på jordbruket, och warit omtänkt att åstadkomma rättelse häruti samt äfwen gjort hwad för tillfället möjligen kunnat göras, är det så mycket mera förwånande, att man icke kommit till något bättre resultat, i afseende på postförings-skyldigheten. Post-werkets inkomster hafwa, i följd, dels af ökade Post-taxor, dels af en större lifligbet uti brefwexlingen, nästan årligen tilltagit och lemna ett öfwerskott åt Staten af, om jag ej mißtager mig, 150,000 R:dr B:co årligen, sedan alla kostnader blifwit afdragne.

Af hwad jag här anfört, torde man finna både rättwisan och billigheten af en omreglering, i afseende på Post-hemmanen. De skola gerna afsäga sig alla förmåner de nu ega, såsom frihet från rotering, ingwartering, Kronoskjuts, m. m., och åtaga sig allt detta, i likhet med andra hemman af Kronoskatte- och Frälse-natur, allt efter deras egen, endast de slippa den förhatliga postskjutsen. Jag har af mina Committenter, hwaraf många ega Posthemman, erhållit uppdrag, att wid innewarande Riksdag söka utwerka en öfwerflyttning af postskjutsen ifrån Posthemman på Gästgifwareskjuts, mot det wilkor, att Posthemmanen åtaga sig utskylder lika med andra hemman — det högsta, som efter all billighet kan åläggas dem. Om deßa utgöres till Post-werket, torde det falla af sig sjelf, att det blir Post-werket som bör widkännas alla de öfriga kostnader, som kunna blifwa en följd af de nya arrangementerna med Snäll-Posten, utländska Posten och dylikt, som redan äro eller möjligen kunna blifwa införda.

Sedan saken nu är afgjord, kan jag endast reservations-wis nedlägga deßa tankar, öfwertygad, att man wid en kommande Riksdag skall godtgöra, hwad som nu blifwit

förbisett. Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få en plats i Ståndets Protocoller."

Härmed förenade sig till alla delar Anders Andersson från Östergöthland.

Lades till handlingarne.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ 3 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 3 Februari 1841.

Plenum kl. ½ 10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollet för den 8 sistlidne December, förmiddagen, justerades; äfwensom det uti Ståndets Protocoll för den 30 Januari omnämnde förslag till Ståndets gemensamma tankar, enligt 56 §. Regerings-Formen, i anledning af Constitutions Utskottets Memorial N:o 68, angående National-Representationens ombildning, nu blef uppläst och godkändt, att intagas i Protocollet för sistnämnde dag.

§. 2.

Till widare handläggning förekom Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens, sedan den 9 sistlidne

Januari på bordet hwilande Betänkande N:o 27, angående wäckte frågor om förändringar i Stängsel-Författningarne.

Härwid yttrade:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag medgifwer wiserligen, att mycket är wunnet genom de af Utskotten föreslagna förändringar; men dereſt jag i Sammansatte Utskottet warit närwarande wid justeringen af Betänkandet, hade jag reserverat mig i 2:ne puncter, i afseende å hwilka jag nu anhåller få förwarad min mening i Ståndets Protocoll, nemligen: 1:o i afseende på Johannes Anderssons från Skaraborgs Län motion: "att ehuru genom Kongl. Kungörelsen den 6 Juni 1820, det tillägg till Stängsel-Förordningen den 9 Februari 1802 blifwit gjordt, att, sedan, wid inträffande hägnadsdelningar, stängselskyldigheten blifwit fördelad, det ersättningsbelopp skall bestämmas, som bör tillkomma den eller dem, som stängt utöfwer den del, hwilken dem rätteligen ålegat, det förtydligande måtte härwid ske, att delegare, som bör dylik ersättning åtnjuta, eger att efter mätismäns beprö fwande densamma beräkna öfwen för stengärdesgård, så snart denna är af bestående egenskap samt i lagg idt stånd." Jag känner nemligen casus då sådant egt rum, utan att slik ersättning blifwit delegare tillerkänd. 2:o i afseende på Utskottens resonnement, pag. 16 uti Betänkandet, är jag af den mening, att ett hemman, sedan detsamma blifwit genom laga skifte frånskildt de öfrige i byn, bör såsom enstaka anses, och i afseende på all stängsel, såsom ett serskildt hemman behandlas. Utskottet har wißerligen, till styrka för sin sats, åberopat Widerboa-Balken i Uplands-Lagen, men jag tror mig weta, att i denna Lag den sats

war

war gällande, att egaren sjelf skulle om sina egor stänga. Såsom jag nyß nämnde, will jag endast hafwa deßa tankar i Protocollet förwarade, utan att yrka återremiß, enär jag inhemtat, att Ståndet i allmänhet är för bifall till Betänkandet.

Med von Zweigbergk instämde Nils Gustaf Nilsson från Östergöthland, Lindbäck från Halland samt Niclas Jönsson och Håkan Nilsson från Skåne.

Johannes Andersson från Skaraborgs Län: Ehuru jag wißerligen inser, att det i en allmän Författning är ganska swårt att efterkomma alla de från serskilda orter framställde önskningar i oeconomiska frågor, förmenar jag dock Utskotten hafwa bordt fästa mera afseende wid den af mig wäckte och af von Zweigbergk nyß omnämnde motion. Ett bifall dertill wore för min ort så mycket mera wigtigt, som der finnas 5 Kyrko-Socknar, hwilka hufwudsakligen sakna tillgång, till andra stängsel-materialier än sten, och jag är öfwertygad, att ett sådant stadgande, som det af mig föreslagna, fullkomligt öfwerensstämt med Lagstiftarens mening, ehuru det icke kunnat tillempas, enär det ej i Lagen blifwit inrymdt.

Ola Jeppsson från Blekinge: Jag hemställer, om icke den första af von Zweigbergks anmärkningar snarare hörer till Skiftes-Författningarne, än till Stängsel-Förordningen. Hwad hans senare anmärkning widkommer, så skulle den wid tillempningen medföra den största swårighet och orättwisa. Man behöfwer härwid blott tänka sig twå lika stora Byelag, af hwilka det ena undergått skifte, men det andra icke. Jag hemställer, huruwida i en sådan händelse det wore billigt, att låta ett angränsande enskildt hemman en-

samt stänga mot hela byn. Ehuru wißerligen åtskilliga anmärkningar kunna wara att göra wid det i förewarande Betänkande framställde förslag, så anser jag det likwäl i de flesta delar wäl grundadt och yrkar derföre bifall dertill.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län: Jag finner wißerligen den första af von Zweigbergks anmärkningar wara ganska riktig, men jag förmenar, att i den anmärkta händelsen Skiftes-Författningen innehåller, det ersättning skall lemnas efter mätismanna-ordom. Jag delar lika åsigt med dem, som yrkat bifall till Betänkandet.

Häri instämde Lindbäck från Halland.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Wißerligen hade man haft skäl att önska ännu flera rättelser i förewarande ämne, än de af Utskotten föreslagne; men då wi erinra oß hela marchen af denna fråga, hwilken wid flere Riksmöten gifwit anledning till mycken twist, och då wi jemwäl betänka wådan af hälften-principen, så tror jag wi gå den bästa medelwägen, om wi antaga Betänkandet.

Henric Hansson från Elfsborgs Län, Anders Nilsson från Östergöthlands Län med många flere instämde med Hans Jansson.

Bengt Gudmundsson från Halland förklarade, det han på de af Utskotten anförde skäl instämde med dem, som yrkade bifall till Betänkandet.

Nils Persson från Södermanland: Jag får uppriktigt förklara Utskotten min erkänsla för deß förewarande, wäl motiverade förslag, hwilket rättar en mängd irriga begrepp, hwartill 1802 års Stängsel-Förordning gifwit anledning. Man må betrakta denna fråga huru som helst, så blir det aldrig möjligt att föreslå en Stängsel-Förordning så beskaffad, att ju ej anledning till klagan från någon landsort

kan uppsökas. Jag åberopar hwad jag om detta ämne yttrade, när detsamma första gången i Ståndet förewar, och får anmärka, att det af Johannes Andersson från Skaraborgs Län föreslagna och af von Zweigbergk nu omnämnde stadgande, har sin plats icke i en Stängsel-Förordning, utan i Skiftes-Författningarne. Jag yrkar bifall till Betänkandet.

Häruti instämde Sone Persson från Skåne, Lars Nilsson från Blekinge, med många flere.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Den af Johannes Andersson och von Zweigbergk från Skaraborgs Län framställda gemensamma anmärkning kan till sin riktighet icke bestridas, men det af dem åsyftade stadgande hörer till Skiftes-Författningarne och lärer der redan finnas intaget. Hwad åter beträffar yrkandet derom, att en genom laga skifte afskild egolott skulle såsom ett enstaka hemman betraktas, äfwen i fråga om stängselskyldighet mot annan by, så kan jag så mycket mindre godkänna den, som densamma i sin tillempning skulle medföra den största orättwisa, helst då det wid laga skiften äro de mindre hemmanen, som få utflytta och läggas i kanten af byn. Jag anser Utskotten hafwa med sorgfällighet utarbetat ifrågawarande förslag, och finner det wara bäst att bifalla detsamma.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Jag will wisserligen icke yrka återremiß af Betänkandet, men jag will hafwa till Protocollet förwarad den mening, att det warit lempligast, om stadgadt blifwit, det på Landtmätares och Gode Mäns utrönande komme att bero, i hwad mån den ene grannen egde förbindelse att stänga emot den andre.

Häruti instämde Fryckberg från Wermlands och Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län.

Öfwerläggningen war slutad och Betänkandet bifölls.

Emot detta beslut reserverade sig Johannes Andersson från Skaraborgs Län.

§. 3.

Lag- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens, sedan den 9 sistlidne Januari på bordet hwilande Utlåtande N:o 28, i anledning af gjorde anmärkningar wid Utskottens Betänkande N:o 3, angående grunderne och wilkoren för hemmansklyfning samt afsöndring af jord eller andre lägenheter från hemman, blef wid förnyad föredragning bifallet.

§. 4.

Ytterligare förekom Eric Nilssons från Jemtlands Län, sedan den 23 sistlidne Januari på bordet hwilande motion, att Konungens Befallningshafwande måtte hädanefter få upptaga och afgöra en del mindre mål, som nu gå till Kammar-Collegium.

I anledning häraf utläto sig:

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Jag har wißerligen mig noga bekant, att Kammar-Collegium är ett Embetswerk, der mål oförswarligt länge få wänta på afgörande, men utan att för närwarande wilja inlåta mig i bedömande af orsakerna till en sådan tröghet, finner jag Eric Nilssons ifrågawarande motion wara alltför sent wäckt, och då deßutom gränslinien torde wara alltför swår, om ej omöjlig, att uppgöra emellan de mål, som skola anses för "mindre," och de, som skola anses för "större," så torde det wara lempligast, att Eric Nilsson återtoge sin motion.

Häruti instämde Johan Andersson från Upsala, Jonas Johansson från Jönköpings Län, Anders Nilsson och Anders Jonsson i Tuna från Östergöthland.

Strindlund: Eric Nilssons rätt, att få sin motion till wederbörligt Utskott remitterad, är obestridlig, enär den blifwit föranledd af Kongl. Maj:ts till Stats-Utskottet den 31 sistlidne December aflåtne Nådiga Skrifwelse, hwilken den 14 i förra månaden blifwit i Sweriges Stats-Tidning publicerad. Hwad det med nämnde motion åsyftade ändamål widkommer, så wore det wißerligen önskwärdt, att detsamma kunde uppnås. Jag will endast nämna ett exempel. Derest åt Konungens Befallningshafwande uppdrogs utarrendering af Kronofisken i de norra orterne, så skulle det icke inträffa, hwad nu ofta händer, att befallning kommer om utarrendering af fisken, som ligga 100 alnar inpå torra landet, och att sådan befallning förnyas ett å twå år derefter. Jag har wid en föregående öfwerläggning omnämnt den mängd af bref, som på en enda postdag blifwit affärdad till Landshöfdinge-Embetet i Hernösand, angående utarrendering af Krono-fisken, af hwilka somliga endast gifwa några skillingar i årligt arrende. I allmänhet är det icke nyttigt med alltför många Mellan-Auctoriteter. När en oeconomisk Författning skall stiftas, eller en Nådig Resolution utfärdas i någon mera wigtig och omfattande fråga, så infordras Kammar-Collegii yttrande; detta Collegium hörer Konungens Befallningshafwande; denna myndighet åter låter Länsmannen afgifwa sitt yttrande, och Länsmannen går till råds med Fierdingsman, så att Kongl. Maj:ts beslut måhända kommer att ytterst grunda sig på denna sistnämndes kännedom om local-förhållanden. Det är ock swårt för Kammar-Collegium att känna till sådane förhållanden i alla delar af Riket, då frågan ofta beror på markens läge, elfwens lopp, med mera dylikt. Jag är öfwertygad, att en tredjedel af de mål,

Kammar-Collegium har att handlägga, äro af enahanda beskaffenhet med utarrendering af de små Krono-fisken, hwilka jag nyß omnämnt, och tror derföre, att, derest Eric Nilssons motion bifölles, wi efter 10 års förlopp skulle slippa erfara, det flera laß mål ligga i Kammar-Collegium oafgjorde.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Hwad sjelfwa motionens innehåll widkommer, samt densammas mer eller mindre utredda beskaffenhet, så må det tillhöra Motionären sjelf att afpaßa sådant på det sätt han finner lempligast. Hwad åter angår rättigheten att få motionen remitterad, så lärer remiß emot Grundlagens tydliga lydelse icke kunna bestridas.

Häruti instämde Ola Jeppsson från Blekinge.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Efter min tanka kan det icke fränskiljas Kammar-Collegium att controllera arrenderna af Kronolägenheter och dylika Statens intrader. Wid jordransakningar måste naturligtwis sådane Kronans fisken uteslutas, hwilka, såsom en Talare uttryckt sig, ligga på torra landet. Så länge ej jordransakning försiggått, samt rätta förhållandet derigenom blifwit utredt, måste naturligtwis slike fisken i räkenskaperne balanceras. Wißerligen finnes en del mål, som underställas Kammar-Collegium, t. ex. skattläggningar, men sådant är nödwändigt, för att åstadkomma nödig likhet öfwer hela Riket. Det gifwes ett annat sätt att minska de oafgjorda målens mängd i Kammar-Collegium, nemligen om de der warande Embetsmän tillhöllos att iakttaga mera nit och arbetsamhet. Tjenstgörings-Reglementet föreskrifwer detta Collegium att arbeta endast 3 timmar om dagen, eller ifrån kl. 9 till middag, således endast 18 timmar i weckan. Jag

hemställer huru ärenderne skulle gå, derest en slik arbetsordning infördes, t. ex. hos Konungens Befallningshafwande eller hos en Kronofogde. Om man härjemte anmärker, att, Reglementet oaktadt, i Collegium måhända knappt arbetas dagligen från klockan 12 till 1, så hemställer jag till hwar och en att bedöma, huru mycket på en så kort tid skall kunna uträttas.

Peter Persson i Ådelfors och Peter Mårtensson från Jönköpings, Gustaf Petersson från Östergöthlands Län, m. fl., instämde med von Zweigbergk.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Alla saker hafwa wißerligen twå sidor. Det kan ej nekas wara en under Riksdagen inträffad händelse, att Kongl. Maj:t till Stats-Utskottet aflåtit en Skrifwelse, angående Kammar-Collegium. Men det är ock en händelse, att en motion blifwit afslagen; och på grund deraf skulle det kunna falla någon in att åter wäcka en fråga, när derom en gång blifwit beslutadt. Att Kammar-Collegii Ledamöter äro på en skral fot, det weta wi, emedan ett par äro för gamla, och ett par sjuka, och, enligt uppgift, lär en otalig mängd mål i nämnde Collegium ligga oafgjorda. Det är derföre wißerligen nödwändigt, att något mått och steg widtages, för att afhjelpa de rättsökandes lidande härutinnan. Stats-Utskottet har ock för detta ändamål tillstyrkt 1,600 R:dr för ett år till arfwoden åt adjungerade Ledamöter.

Strindlund: Jag kan icke inse, att någon olägenhet skulle uppkomma, derest motionen bifölles, samt Konungens Befallningshafwande skuppe att, efter handläggningen af

åtskillige mål, underställa dem, utan ej dast derom underrättade Kammar-Collegium, hwilket Embetswerk ofta icke lärer kunna bedöma ärendet med mera riktighet, än förstnämnde Auctoritet. Hwad jordransakningar widkommer, så har, under de 29 år jag warit Bonde, en enda sådan blifwit werkställd i min hemort. Då man wet, huru wid sådana tillgår, så lära de upplysningar, som dermed winnas, icke wara många; och Konungens Befallningshafwande tillkommer det deßutom, enligt 1734 års Landshöjdinge-Instruction, att anställa sådana, utan ordres från Kammar-Collegium. De rättsökande skulle komma att alltför mycket lida, om ej något göres för att bringa till slut den otaliga mängd mål, som man uppgifwit nu ligga i nämnde Collegium oafgjorde, och deribland några torde finnas, som från sitt första upptagande kunna räkna hela 40 år, och på hwars afgörande måhända mångens oeconomiska wälfärd beror. Annars fruktar jag, att ifrågawarande Collegium blir en begrafningsplats, dit man söker att få draga ett mål, för att sedan aldrig se det mera.

Fredric von Zweigbergk: Jag will wißerligen icke sätta mig emot remiß; jag endast will tillägga till mitt förra yttrande, att hwarje Ledamot i Kammar-Collegium jemwäl har tre månaders semester om året. Hwad serskildt jordransakningar widkommer, så böra sådane hållas hwart 10:de år, och det är nödwändigt att Kammar-Collegium, öfwer dem har controll. Jag har i min hemort öfwerwarit ett par sådane och derwid har tillgått mycket ordentligt. Walde Fullmägtige från Socknarne hafwa warit tillstädes jemte Kronoberjeningen, så att Konungens Befallningshafwande erhållit all den upplysning, som kunnat tarfwas. Slutligen får jag anmärka, att de fleste mål, som gå till

Kammar-Collegium, äro beswärsmål, och meningen är wäl icke den, att Konungens Befallningshafwande skulle, utan beswärshänwisning, afgöra såsom sista instancen.

Ola Jeppsson från Blekinge: Ifwen jag anser motionen alltför litet bestämd, så att jag fruktar, att swaret ifrån det Utskott, till hwilket den remitteras, kommer att blifwa ganska kort, enär något detaljeradt förslag, angående beskaffenheten af de mål, som Konungens Befallningshafwande skulle komma att handlägga, icke är afgifwet.

Häruti instämde Peter Claësson och Henric Hansson, bägge från Elfsborgs Län.

Per Jönsson från Skåne: Om motionen remitteras och winner gehör, så anser jag Utskottet böra tillstyrka, det Konungens Befallningshafwande, så wäl som andra administrativa myndigheter, göras uppmärksamma på nödwändigheten att sjelfwa uppleta och i deras Resolutioner åberopa de till hwarje mål lempliga Författningar, oaktadt parterne ej sjelfwa förstå att desamma citera. I sådant fall, och deresi de lägre auctoriteternas utslag wore mera noggranna, fullständiga och rediga, skulle de controllerande myndigheternes beswär ansenligen minskas och en raskare gång wara att hoppas af mål, som de handlägga.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: I början af denna discuſsion föreföll det mig, som ifrågawarande motion wore något för sent wäckt; men i anledning af de upplysningar, som nu wunnits, finner jag den ganska behöflig. Och är behofwet gifwet, så torde man snart finna medlet, samt Utskottet med stöd af närwarande öfwerläggning lätteligen kunna utreda, hwad som måhända är mindre detailleradt i motionen. Jag yrkar remiß deraf.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: I motionen äro wißerligen icke detaljerade de mål, som densamma åsyftar, men under discußionen synes det mig, som om man förnämligast fästat sig wid arrenden af Krono-fisken och andra Statens tillhörigheter. Skulle Utskottet lemna serskild uppmärksamhet åt deßa yttranden, så finner jag det rättsenligt att anmärka nödwändigheten deraf, att en noggrann controll fortfarande kommer att ega rum öfwer de Auctioner, genom hwilka Statens hwarjehanda lägenheter utarrenderas, enär, i motsatt fall, mißbruk lätteligen kunna ega rum.

Bengt Gudmundsson från Hallands Län: Då wi icke förut wägrat remiß å någon, med åberopande af 56 §. Riksdags-Ordningen wäckt motion, torde wi ej eller böra göra det nu, så mycket mindre som, då ifrågawarande ämne är ett önskningsmål, Kongl. Maj:t kan blifwa gjord uppmärksam på ett sätt att bereda minskning i Kammar-Collegii många göromål.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag endast will erinra om nödwändigheten att, då Riksdagen nu warar på 13:de månaden, icke ytterligare beswära Utskotten med nya motioner samt dymedelst widare förorsaka tidsutdrägt. Jag will icke inlåta mig i bedömande af motionens innehåll, men mig förefaller det, som den kunde bidraga att ytterligare lägga ett hyende under owerksamheten.

Öfwerläggningen war slutad, och Eric Nilssons förewarande motion blef, på derom af Talmannen gjord framställning, remitterad till Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottet.

§. 5.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse till Rikets Ständer, angående den, under namn af Westerbottens Regementes Häst-Jägare-Sqvadrons-fond, bildade serskildta Caßa blef, wid förnyad föredragning, lagd till handlingarne.

§. 6.

Wid förnyad föredragning biföllos Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 174, i anledning af wäckte motioner, angående dels förklaring af 88 §. i Concurs-Lagen den 12 Mars 1830, dels ock upphäfwande af hwad genom serskildte Re-Reglementen och beslut stadgadt är, till inskränkning i rättigheten för köpare af fast egendom, deri wißa inrättningar hafwa inteckning, att erhålla tredie uppbudet; samt

N:o 175, i anledning af gjorde anmärkningar emot Utskotets Betänkande N:o 142, öfwer dels wäckta frågor om antagande af förslagen till Allmän Civil- och Criminal-Lag, eller wißa delar deraf, och dels andra dermed gemenskap egande, af Kongl. Maj:ts till Rikets Ständer, angående nämnde förslag den 24 Mars 1840 aflätna Nådiga Skrifwelse, föranledde motioner.

§. 7.

Föredrogs ånyo och bifölls Sammansatte Stats-, Banco- och Lag-Utskottens Memorial N:o 129, till swar å de inom Tre Riks-Stånd framställde anmärkningar wid samma Utskotts under N:o 50 aflätne Betänkande, angående upphörandet af Bankens och Riksgälds-Contoirets forum privilegiatum.

§. 8.

Föredrogs änyo Stats-Utskottets följande 5 Utlåtanden:

N:o 413, i anledning af Herr von Hartmansdorffs motion, om anslag till utskrifning af Registratur, hwilka ifrån Stats-Expeditionerne bordt till Riks-Archivet aflemnas.

Bifölls.

N:o 414, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse, angående Rotehållarne wid Uplands Regemente bewiljad befrielse från utgörandet af så kallade klädpenningar, enligt Kneckte-Contractet.

Lades till handlingarne.

N:o 415, i anledning af Riks-Ståndens beslut, rörande tryckningen af de i Representations-frågan wid denna Riksdag afgifne yttanden och Memorial.

Bifölls.

N:o 418, i anledning af begärd utredning öfwer de uti 1837 års Riks-Hufwudbok utbalancerade Riksgäldsmedel.

Bifölls; samt

N:o 419, i anledning af wäckt fråga om ett räntefritt lån för Carlskrona Stads Pastorat.

Bifölls.

§. 9.

Å nyo föredrogos Sammansatta Stats- och Banco-Utskottens följande 4 Utlåtanden:

N:o 130, i anledning af motioner, angående arfwodet för Rikets Ständers Fullmäktige i Banken och Riksgälds-Contoret.

Bifölls.

N:o 131, med voterings-proposition, i anledning af Riks-Ståndens skiljaktiga beslut öfwer Utskottens Utlåtande N:o 68, angående pension för aflidne Banco-Fullmäktigen Anders Danielssons Enka och Barn.

De deri föreslagne voterings-propositioner godkändes.

N:o 132, i anledning af Herr Rosenblads motion om afskrifning af Bankens inom linien förda fordringar hos Riksgälds-werket.

Bifölls; samt

N:o 133, i anledning af Herr Stuarts, C., motion om utbyte af Riksgälds-Contorets till Banken utgifne obligationer.

Bifölls.

§. 10.

Bewillnings-Utskottets Utlåtande N:o 37, i anledning af gjorde anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 32, angående stämpling af spelkort samt afgiften derför, blef nu, wid förnyad föredragning, bifallet.

§. 11.

Föredrogs å nyo ett från Höglofl. Ridderskapet och Adeln ankommet utdrag af deß Protocoll för den 20 i sistlidne månad, N:o 818, deruti nämnde Riks-Stånd fästat Med-Ståndens uppmärksamhet på nödwändigheten att begära Kongl.

Maj:ts Nådiga godkännande af de reglementariska föreskrifterne i Bewillnings-förordningen.

Ståndet fann för sin del en sådan underdånig anhållan icke wara nödwändig.

§. 12.

Föredrogs å nyo en af Wällofl. Borgare-Ståndet, genom utdrag af deß Protocoll för den 20 i fistlidne månad N:o 532, till Med-Ständen aflåten inbjudning, att biträda förstnämnde Riks-Stånds beslut, det Rikets Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att uti den Författning, som, angående stämmoböter, warder utfärdad, måtte bestämmas, det en tredjedel af samma böter tillfaller Krono-Uppbödsmannen, och twå tredjedelar Socknens fattige.

Under åberopande af sitt i ämnet förut fattade beslut, förklarade Ståndet sig icke kunna antaga denna inbjudning.

§. 13.

Wid förnyad föredragning af Banco-Utskottets nedannämnde 6 Utlåtanden, fattade Ståndet följande beslut:

N:o 137, angående förändring i tiden för de årliga Revisionernes början wid Banco-Discont-werket samt Province-Låne-Contoren i Götheborg och Malmö.

Bifölls.

N:o 138, angående Revisionerne öfwer Banco-Discont-werkets förwaltning och räkenskaper samt Riks-Discontens utredning.

Ståndet godkände Utskottets beslut, att jemwäl företaga revisionen af Banco-Discont-werkets förwaltning och räkenskaper, äfwensom f. d. Riks-Discontens utredning för

näſtlidet är, ſamt förklarade ſig wilja på wanligt ſätt utſe de Reviſorer, ſom under år 1842 och de följande åren intill näſta Riksdag ſkola deltaga i den årliga granſkningen af nämnde förwaltning och utredning; wiljande Ståndet, när ſamma wal förſiggått, derom meddela underrättelſe.

N:o 139, i anledning af wäckt fråga om anſtällande af en Cancelliſt, till biträde åt Ombudsmannen wid Läne-Contoret i Götheborg.

Afſlogs.

N:o 140, med hemſtällan, att ett i Banken upptaget landtegendoms-lån, hwilket icke blifwit inom behörig tid i låntagarens concurs bewakadt, måtte i Bankens räkenſkaper få afſkrifwas.

Bifölls.

N:o 141, öfwer wäckt motion, angående utredning af de hinder, ſom från Banco-förwaltningens ſida mött Actieegare i Götha Canal-Bolag, att för deras i Banco-Diſconten belånade Actier erhålla ſådana bewis, ſom enligt Bolags-Reglemente erfordras för att för deſamma föra talan wid Bolagets ſammankomſter.

Godkändes; ſamt

N:o 142, till ſwar å Wällofl. Borgare-Ståndets återremiß af Utſkottets under N:o 120 aflåtne Betänkande.

Lades till handlingarne.

§. 14.

Föredrogs å nyo en af Höglofl. Ridderſkapet och Adeln, genom Utdrag af deß Protocoll för den 16 i ſiſtlidne månad, N:o 789, till Med-Ständen aflåten inbjudning, att deltaga i det beſlut, förſtnämnde Riks-Stånd fattat, att nemligen beſtämma införſel- och utförſeltull å alla de waru-

artiklar, hwarå förbud mot införsel eller utförsel ansetts böra bibehållas, för den händelse Kongl. Maj:t skulle finna för godt att i Nåder upphäfwa förbudet å en eller annan artikel.

Ståndet förklarade sig i sistomförmälde händelse godkänna de Tullbestämmelser, som Bewillnings-Utskottets Betänkande N:o 21 för sådane waruartiklar innefattar.

§. 15.

Uppå derom gjord anhållan meddelade Ståndet Riksdags-Fullmäktigen Jan Andersson från Westerås Län tre weckors ledighet från Riksdagsgöromålen, räknad från den 6 dennes.

§. 16.

Föredrogos och bordlades följande sedan sista Plenidag till Ståndet ankomne Betänkanden och Utlåtanden, nemligen:

Banco-Utskottets

N:ris 143 och 144; samt

Stats- och Oeconomie-Utskottens

N:ris 134—142.

§. 17.

Uppläftes från Med-Ständen ankomne Protocollsutdrag, nemligen:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, för den 23, 27 och 30 Januari,

N:ris 832—865.

Från

Från Högwördige Preste-Ståndet,
för samma dagar,
N:ris 526—542; samt

Från Wällofl. Borgare-Ståndet,
för den 30 i sistlidne månad,
N:ris 553—560.

Deße Protocolls-utdrag lades till handlingarne.

Ståndet åtskiljdes klockan 2 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 6 Februari.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

§. 1.

Protocollet för den 16 sistlidne Januari justerades och godkändes.

§. 2.

Förekom till widare handläggning Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens, sedan den 23 sistlidne Januari på bordet hwilande, Utlåtande N:o 128,

i anledning af återremiß å Utskottens Betänkande N:o 5, rörande allmänna stadganden och anslag till Folk-underwisningens befrämjande.

I afseende på behandlingen af denna fråga beslöt Ståndet, att Betänkandet först skulle i sin helhet blifwa föremål för discußion, hwarefter, sedan öfwerläggningen blifwit slutad, detsamma borde punktwis till afgörande föredragas.

Nu yttrade:

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Ifrågawarande ämne utgör ett bland de wigtigaste föremål för Rikets Ständers uppmärksamhet. Det afser en förkofran i den religieusa och Christliga bildningen och ett försök att förbättra Nationen genom en högre moralisk cultur, hwilken alltid blifwer en följd af den sanna bildningen. De Författningar, som härom utgå, såwida något godt ändamål dermed winnes, äro wida mera gagneliga än hwilka andra som helst. Hwar och en måste erkänna att behofwet af en större upplysning är ganska stort. Det är endast i aseende på sättet att gå till wäga för bibringande af denna upplysning, som meningarne äro delade; ändamålet är ett och medlen något annat. Då jag således icke kan bestrida det goda syftet uti ifrågawarande Betänkande, måste jag dock derwid anmärka att de kostnader som utförandet af Utskottets förslag skulle åstadkomma, blefwe alltför stora, i förhållande till folkets förmåga att betala dem. Då första Betänkandet N:o 5 återremitterades, yttrades allmänt inom detta Stånd den förhoppning, att Folk-underwisningens befrämjande skulle kunna tillwägabringas medelst anwändande härtill af ecclesiastika medel, hwilka isynnerhet genom Biskops-Embetens upphörande blefwo för ändamålet disponibla; men då Utskottet åt Biskop uppdragit tillsynen af Folk-underwisnings-

werket, synes deraf, att man ej har något biträde i kostnaderne att wänta från det hållet. När nu Utskotten föreslagit, att utom de Lärare som redan finnas, en fast skola bör inrättas i hwarje Pastorat, har man, medelst ett penndrag, tillskapat 2,500 nya Lärare, hwilkas aflöning folket måste pakosta. I Kyrko-Lagen föreskrifwes, att Klockare är skyldig underwisa Församlingens barn emot en wiß mättlig ersättning. Utskotten låtsa dock ej weta om denna pligt. De hafwa endast föreslagit att Skol-Lärare- och Klockarebefattningarne böra sammanslås så snart möjligen sig göra låter. Men Skol-Läraren har serskildt fått sig tillagdt 16 tunnor spannmål såsom ständig lön utom bostad och öfrige förmåner, hwilket är så mycket mera orimligt, som en Comministers-Adjunct ofta får ätnöja sig med mindre lön. Utskotten hafwa widare bestämt 8 månader för den fasta Skolans werksamhet. Då man tar i betraktande att en dylik Skola, i anseende till locala förhållanden, ej utan swårighet kan begagnas af en tredjedel utaf Församlingens barn, skulle denna underwisning blifwa alltför kostsam. Ambulatoriska Skolors inrättande är wißerligen jemwäl satt i fråga, men Lärarne wid deßa Skolor skulle naturligtwis också ätnjuta löner, och hwem skulle betala allt detta. — Folket är i allmänhet urståndsatt att uthärda större utgifter än redan förefinnas. Se wi deßutom på ändamålet, så kan man ej annat än medgifwa att Lärarne hade mera nytta af Skolorne än Församlingens barn, och derhän böra wi ej låta det gå. Med deßa mina anmärkningar afser jag wißerligen icke att motwerka förslaget i deß helhet, men så många betänkligheter finnas wid åtskilliga delar deraf, att jag icke stillatigande kan lemna dem ur sigte. Till en början will jag icke bestrida att en fast Skola finnes i de

Pastorater, der en sådan kan, till fördel för Församlingen, inrättas. Deßa Skolor komma dock hufwudsakligen att befatta sig med underwisning af sådane barn, hwilka, i anseende till föräldrarnes fattigdom, måste underhållas på Församlingens bekostnad. Deßutom är en fast Skola nödwändig för att bringa underwisningen till enhet. Men jag yrkar att inrättandet af sådane Skolor bör bestämmas af Församlingarne sjelfwa i mån af behof och andra förhållanden, emedan det gifwes Församlingar, hwilka kunna eller måste åtnöjas med endast Ambulatoriska Skolor. Likaledes anser jag 1 §. 4 mom. böra sålunda ändras, att wißa månader bestämmas i stället för åtta månader; i hwilket fall tiden kommer att efter behofwet lempas och af Församlingarne sjelfwa bestämmas. Angående 2 §. instämmer jag uti Måns Månssons från Calmar Län reservation. I afseende på Seminariers inrättande, hwarom 3 §. handlar, blefwo wid återremißen många anmärkningar framställde. Men såwida man will etablera en rigtig Folk-underwisning, har man swårt att komma från Utskottens project i denna del. Hwad 4 §. beträffar, så anser jag 1 mom. böra alldeles utgå, och 2 mom. få det tillägg, att det må på Församlingarne sjelfwe ankomma att bestämma widare löneförmåner i händelse behofwet och göromålen skulle sådant påyrka. Efter mitt omdöme bör Folk-underwisningen, och hwad dermed har sammanhang, ej wara i sin tillempning grundad på något twång och kostnaderne derföre utgå såsom Krono-utskylder, emedan underwisningen då endast blifwer mekanisk, utan något egentligt lif. Ingen lärer bestrida att icke föräldra-underwisningen i allmänhet är den bästa, ty den utgår från en sann religieuse synpunkt. Och så bör jemwäl Skol-underwisningen inrättas. Till det ändamål

som omförmäles i 5 mom., hade jag trott att man skulle fått anwända en del öfwerflödiga ecclesiastika löner; men derpå är numera ej att tänka. Jag anser ock detta mom. böra rättas i enlighet med förut af mig gjorde anmärkningar. I 6 §. föreskrifwas wißa kunskapsmått, som i Skolorne böra inhemtas, och hwarifrån undantag ej få ega rum, derest icke serdeles trög fattningsförmåga eller bristande naturanlag göra ett sådant undantag nödwändigt. Efter mitt omdöme är likwäl detta stadgande af mindre granlaga beskaffenhet. Jag skulle widare föreslå att wäl alla de i §. 6 uppräknade kunskapsämnen böra kunna få inhemtas uti Skolorne, men att minimum af kunskaper inskränkes till a) att med lätthet läsa rent och wäl Swenska språket innantill såwäl Latinsk som Swensk stil; b) skrifwa; c) Relionskunskap och Biblisk Historia; och d) Kyrkosång. Ett barn äfwen med trög fattningsförmåga kan bibringas deßa kunskaper; och med dem blifwa en ganska duglig och aktningswärd medlem af den arbetande claßen; men om Utskottens förslag antogs, skulle en trög fattningsförmåga eller bristande naturanlag göra omöjligt för många barn att genomgå en Skolcours, hwilket, då anledningen komme att uti deras prestbewis insättas, skulle hafwa menligt inflytande på deras framtid och olägenheten deraf följa dem hela lifwet igenom. Den i 8 §. 3 mom. gjorde föreskrift anser jag mindre behöflig. Barnens föräldrar lära ej försumma att tillse läsningens fortgång under Lärarnes frånwaro. Jag bifaller 9, 10 och 11 §§. 12 §. torde förändras i följd af mina anmärkningar wid 4 §. Jag kan ej gilla stadgandet i 13 §. Om Söndagarne bör endast underwisning meddelas uti religionen. Man bör ej trötta barnen med så mycken läsning, och deßutom bör Presten endast befatta sig

med religionsförhör. 14 § anser jag iemwäl böra ändras i enligbet med anmärkningarne wid 4 §. I öfrigt bar jag ej någon anmärkning att framställa emot Utskottets Betänkande. Men jag tror wara nödwändigt att de af mig gjorde erinringar blifwa afsedde ifynnerhet hwad angår Skol-Lärarnes aflöning; emedan det finnes många Församlingar, serdeles i den Province der jag är boende, hwilka omöjligen skulle kunna utgöra den Skol-Lärare-utgift, som af Utskotten blifwit föreslagen.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag skall ej framställa några anmärkningar wid serskilde §§. Den farhåga man byser för Utskottets stadgande, att en fast Skola bör finnas i hwarje Pastorat jemte det nödiga ambulatoriska Skolor tillika inrättas, förfaller helt och hållet, då man besinnar att detta stadgande icke är något positivt bud, helst Utskottet serskildt föreslagit, att om hinder möta för tillempningen af de i förslaget utsatta stadgande, ega wederbörande Embetsmyndigheter att efter pröfning af desammas beskaffenhet, medgifwa nödiga undantag från de gifna föreskrifterne. Således har det ej warit Utskottets mening, att wilja påtwinga Communerne annat än hwad som stod i deras förmåga att åstadkomma. Jag bar för min del noga öfwerwägt detta wigtiga ämne och erkänner med tacksamhet att Utskottet, uti det ifrågawarande förslaget nedlagt en berömlig möda och deri meddelat wälgrundade stadganden, hwilka med få undantag äro tillemplige uti större delen af Swerige. Den föregående wärde Talaren bar i synnerhet fästat sig wid aflöningens höga belopp, och jag medgifwer att för en del mindre och fattiga Socknar, skulle en dylik löneutgift blifwa ganska betungande; men då 4 §. 5 mom. upptager detta förhållande med föreskrift, att lön

till Skol-Lärarne uti dylika Församlingar bör bekostas af allmänna medel, synes mig någon swårighet icke böra uppstå för realiserandet af förslaget i denna del. Anmärkningen i afseende på Klockares skyldighet att underwisa barn, anser jag likaledes wara utan anledning framsläld. Det är ju föreskrifwet i §. 5. att Klockaren företrädeswis bör egna sin tid och sina omsorger åt Skol-Lärarekallet och följaktligen för att wara competent till Klockaretjenstens erhållande, ega de kunskaper, som i sådant afseende för Skol-Läraren äro bestämde. Att Skolorne hållas öppna minst 8 månader af året anser jag wara ganska lempligt. Meningen härmed är likwäl ingalunda, att Skolbarnen owilkorligen under hela denna tid bör iagttaga Skolgångsskyldigheten; men tillfället till underwisnings erhållande under så lång tid bör wara öppet för dem som deraf wilja sig begagna. Peter Jönssons erinran, att föräldrarne sjelfwe böra tillse, att läsningen i de ambulatoriska Skolorne, under Lärarnes frånwaro på andra ställen, behörigen fortgå, är ganska rigtig, under den förutsättning, att föräldrarne äro dertill skickliga och ega förmåga att sjelfwe förhöra sina barn uti de kunskapsämnen, som i Folkskolorne blifwa föremål för underwisningen; men tywärr är förhållandet för närwarande ej sådant, och stadgandet i 8 §. 3 mom. lärer således ej wara öfwerflödigt. Erfarenheten har på många ställen witsordat Söndagsskolors wälgörande werkningar, och jag anser derföre den i §. 13 gifna föreskrift wara ganska ändamålsenlig. För de mera aflägsne boende barnen kan wißerligen föreskriften synas swår att iakttaga, men om nit för saken finnes hos föräldrarne, bör ingen uppoffring anses för stor, och det är deßutom bättre, att barnen om Söndagarne wistas tillsammans med sina Själa-

förjare än att dem lemnas tillfälle till onyttiga förströelser. Jag skulle anse att Ståndet gjorde bäst om det antoge Betänkandet i sin helhet, så att det ej må blifwa sönderplockadt och allt ändamål sämedelst förfeladt. Ingen utgift utgår från folket, till någon större eller mera wälgörande anstalt än den ifrågawarande, emedan den afser menniskoslägtets bildning och förädling, och hwad som uppoffras härför, äro icke bortkastade penningar. Budgeten till fångwård och Corrections-inrättningar blir så mycket mindre. Man bör ej heller fästa sig för mycket derwid, att ett slags twång finnes i tillempningen af de föreskrifter Utskottet tillstyrkt. Det är nödwändigt att i sådant afseende hafwa en bestämd Lag, för att tillintetgöra werkan af okunniga föräldrars wårdslöshet och motwilja. Det är en pligt att wara sträng i dylika fall. En eftergift härutinnan kan fördröja en hel generations moraliska utweckling. Denna maktpåliggande fråga utgjorde jemwäl föremål för Fattig-Committéens öfwerläggningar. Utskottets åsigter woro jemwäl Committéens, men man ansåg sig ej böra reglementera utan öfwerlemna det åt Communerne sjelfwe. Jag war derwid af den tankan, att Kyrkoherden i Församlingen ej borde wara sjelfskrifwen Ordförande i Skol-Styrelsen, utan att denna befattning borde öfwerlemnas åt den af pluraliteten dertill walde. Utskotten hafwa likwäl motiverat ett annat förhållande, och jag anser ej rådligt att antaga förslaget härom. Ännu en gång will jag lägga Ståndsbröderne på hjertat att ej göra för många anmärkningar wid Utskottens förslag och att Representanterne från de orter, hwarest Skolor redan finnas inrättade, ej motsätta sig att äfwen andra orter komma i åtnjutande af samma förmåner. En enda anmärkning skall jag likwist tillåta mig, nemligen i

affeende på 2 §., i hwilken del jag instämmer uti Måns Månssons från Calmar Län gjorda reservation och yrkar, att proposition, i enlighet härmed, må framställas.

Härmed förenade sig vice Talmannen Per Ericsson, Lars Boëthius och Anders Olsson från Stora Kopparbergs Län, Magnus Fryckberg, Magnus Petersson, Olof Carlsson och Jonas Kylander från Wermland, Niclas Jönsson, Per Pålsson och Christen Andersson från Skåne, Olof Olofsson och Anders Larsson från Westerås Län, Per Mattsson från Wester-Norrland och Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län.

Nils Persson från Södermanland: Ifrågawarande ämne afser en större reform och måste således wara underkastad mycket klander, i synnerhet, som åtskilliga localförhållanden gör tillempningen på sine ställen mindre lätt att åstadkomma; men man måste medgifwa att Utskottet bemödat sig att öfwerwinna de hufwudsakligaste swårigheterne för förslagets werkställande. Att nu ändra och sönderplocka Betänkandet, skulle leda derhän, att det goda ändamålet för en längre tid uppskjöts. Saken är af för mycken wigt, att röna en sådan utgång och man bör taga mera i betraktande de wälgörande följder förslaget kommer att medföra, än för mycket fästa sig wid de olägenheter och uppoffringar som deraf kunna uppkomma. Ehuru jag wißerligen icke heller kan förbise en och annan omständighet, som skulle kunna föranleda till anmärkning emot wißa delar af förslaget, anser jag mig dock för framgången af den goda saken, wid nogare eftersinnande, böra tillstyrka bifall å Utskottens Betänkande.

Anders Nilsson från Östergöthland: Åtskilliga meningar angående förewarande Betänkande söka göra sig gäl-

lande, en del för bifall och en del för ändringar. Jag kan icke dela åsigten med dem, som wilja bifalla det i sin helhet, men till deß hufwudgrunder gillar jag förslaget. 4 §. 1 och 2 momenterne i afseende på lönewilkoren för Skol-Läraren kan jag ej antaga. Jag anser det wara Communernes rätt att sjelfwe bestämma lönen åt Skol-Läraren. Likasom det föreslagna beloppet är för högt tilltagit. I min hemort finnas Klockare i mindre Församlingar, hwilka ej hafwa mer än 8 tunnor spannmål. När nu både Skol-Lärare- och Klockare-tjensterne kunna sammanslås, anser jag icke högre tillökning än 8 tunnor böra bestämmas, så att hela lönen utgör 16 tunnor spannmål. I öfrigt må det wara Communernes rätt att derom bestämma efter omständigheterne.

Härmed förenade sig Anders Andersson och Nils Gustaf Nilsson från Östergöthland.

Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län instämde uti Anders Nilssons yttrande i afseende på Skol-Lärare-lönen, men i öfrigt förenade han sig med Peter Jönsson.

Anders Jonsson i Tuna från Östergöthlands Län, skriftligen:

"Jag önskar lisligt, att en Författning sent omsider utfärdas, som med kraft befordrar det uppwexande slägtets bildning, emedan jag är öfwertygad derom, att om denna för Swenska Nationen högst angelägna sak, hade för flera år sedan blifwit med mera allwar omfattad, så skulle, i min tanka, icke nu så stora och oerhörda summor behöfwa anslås till Fängelsebyggnader och Corrections-Inrättningar, och flera rum torde warit lediga i deßa förderfliga nästen, som nu äro upptagne af sådana olyckliga warelser,

som i barna-åren saknat den ömma föräldrawården och en nödig uppfostran, utan i lättja och okunnighet, med tiggeri, fått tillfredsställa lifwets högst trängande behof, långt sedan deras krafter warit så utwecklade, att de med arbete kunnat förtjena sitt uppehälle, och wara nyttiga medlemmar i samhället.

Rikets Ständer kunna icke bewilja något anslag till ädlare ändamål, än för Folk-underwisningen, icke allenast uti Christendom och de kunskaper, som föreworande Betänkande föreskrifwer, utan äfwen i slöjder och arbete för wärnlösa barn, hwilket danar ett kraftfullt slägte, och lockar fram snillet ur den hydda, der man minst förmodar att det skulle finnas. Jag gillar derföre Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 128 till sina grunder, men icke till alla deß detaljer. Det förefaller mig besynnerligt, att då någon reform skall genomdrifwas, detta icke kan ske utan nya Tienstemäns eller Lärares tillsättande. Jag anmärkte wid återremißen af Betänkandet N:o 5, att de i 3:dje §. nu föreskrifne Seminarier woro och äro alldeles obehöfliga. Jag widblifwer detta ännu, och tror att Folk-Lärare mycket wäl skall kunna bildas wid samma Lärowerk, som Lärare för andra wetenskaper; de kunskapsmått som äro föreskrifna, kan en yngling, som will egna sig åt Folk-Lärare-kallet, snart nog inhemta wid de nuwarande Lärowerken, der, åtminstone i Östergöthlands Län, ledighet finnes för flera disciplars intagande, ty, enligt Landshöfdinge-Embetets sednast afgifna Fem-Årsberättelse, hafwa, wid Linköpings Lärdoms-Skola, de Studerande betydligt minskats, och Söderköpings Skola, med 2:ne Lärare, endast warit besökt af 10 Lärjungar.

Jag yrkar derföre afslag af detta stadgande, samt att de till Seminarierne anslagne 6,500 R:dr må, jemte det öfriga anslaget, anwändas till understöd för Folk-underwisningens befrämjande.

Att Folk-Läraren owilkorligen skall ätnjuta den i 4 §. bestämda lön af 16 tunnor Spannmål, kan jag icke eller gilla, utan anser, för min del, att lönen bör så bestämmas af Communerne, efter Folk-Lärarens större eller mindre skicklighet och Skolans omfattning, ty annars uppkommer ingen täflan emellan Lärarne att hinna en högre fullkomlighet, att kunna föreslå en större Skola, och derigenom hinna målet, att undfå en bättre lön; skulle då den skicklige Läraren icke blifwa tillräckligt lönad, så saknas honom icke tillfälle att söka till en annan Skola, der utsigten för honom kan wara mera gynnande; af deßa skäl yrkar jag, att Församlingarne må ega rättighet att bestämma nämnde lön, förmodande jag, att ingen Commun lärer underlåta att, efter råd och lägenhet, lemna Folk-Läraren deß nödtorftiga bergning, hwilket icke har underlåtits, der Skolor redan äro inrättade."

Denna mening biträddes af Anders Jonsson i Okna och Gustaf Petersson från Östergöthland, Henric Andersson från Örebro Län, Olof Ersson från Göthebörgs och Bohus Län och Jan Eric Jansson från Wermland.

Anders Trysén från Östergöthland: Jag war ej närwarande i Utskottet då förewarande Betänkande justerades, och således icke i tillfälle att åberopa min wid förra Betänkandet bifogade reservation, som egentligen åsyftade 1 §. 2 mom., att en fast Skola skall finnas i hwarje Pastorat. Utskotten hafwa wäl som en tröst för de, som önska för-

ändring i detta stadgande, gifwit anwisning till de undantag, som locala omständigheter föranleda, nemligen att serskildt-tillstånd får sökas hos Kongl. Maj:t, till befrielse häri-från. Då en Lag stadgas, bör tillses, att icke undantagen inträffar i de flesta fall. Med den utsträckning och glest befolkade Landsorter Swerige eger, tror jag mig förutse, att åtminstone hälften, i händelse fasta Skolor inrättas, icke komma att uppfylla sin bestämmelse. Inrättandet af Folk-Skolorne blifwer ett ganska kännbart onus inom Församlingarne, och detta blifwer så mycket större, då det ej lemnas i Communernes makt, att på det enklaste och minst kostbara sätt organisera dem, utan måste, utom skyldigheten att antaga Ambulatoriska Lärare, som troligen komma att underwisa de flesta barnen, underhålla en fast Skola, som jag egentligen icke kan kalla annat än ett species af Academi inom Församlingen, der större delen af barnen endast får aflägga sina examensprof. Det är temligen tydligt, der localen medgifwer, att det är både det enklaste och lindrigaste sättet för inrättandet af en Skola, att få den fast, och all underwisning på ett ställe. Men att, der hinder möta, twinga en Commun till onyttiga kostnader, dertill finner jag ingen anledning. Min öfwertygelse är, att barnen lika ordentligt och fullt ut kunna lära lika mycket om detta stadgande förswinner, och att, i det stället, det blifwer hwarje Commun öppet, att om Skolans anläggning förfoga efter eget godtfinnande, då den i öfrigt underkastat sig skyldigheten att antaga Lärare med de qualificationer Lagförslaget föreskrifwer, och bibringa sina barn det minimi kunskapsmått, som deri är bestämdt. — På samma gång wi stå på den puncten, att få ett utbildadt Communal-wäsende, der framför allt det bör bero på Communens tillgörande, att

bibringa små barn en större upplysning för billigaste pris, är man färdig att stifta en Lag, som inblandar högsta Styrelsen i sådane små bestyr, som den omöjligen kan bedömma med samma kännedom som Communen sjelf, och som skall distrahera Styrelsen ifrån större och wigtigare åliggan-den för Statens wäl. — I öfrigt har wäl Utskotten beslurat, att der Skolor förut redan finnas inrättade, i enlighet med nu afgifna stadganden, men med olika löne-förmåner skulle desamma framgent tillåtas att fortfora i oförändradt skick. Jag anser att denna tillåtelse bör utsträckas till alla nuwarande skolor, och att icke någon rubbning eller förändring af derwarande Lärare, äfwen med mindre kunskaper, än hwad bestämdt är, bör föreskrifwas, utan först efter deßas afgång wid ny tillsättning, Skol-Lagens föreskrift iakttagas, i annat fall skall en alltför stor orättwisa wederfaras de perfoner, som egnat sin tid åt detta yrke, och som wanligen icke hafwa något annat till sin bergning att räkna.

Jonas Johansson från Jönköpings Län: Som upplysningen utgör grundwalen för ett folks förkofran, sjelfständighet och bestånd samt wårt kommande slägtes förbättring, till hwilket mål detta förslag syftar, kan jag icke annat än bifalla detsamma, dock med twenne mindre anmärkningar: först, att löne-regleringen till Skol-läraren må få ankomma på öfwerenskommelsen emellan honom och församlingarne sjelfwe; för det andra, att uti förslaget till den blifwande Författningen måtte uttryckas: att antagen Lärare till fast Skola äfwen skall wara skyldig underwisa i Ambolatoriska, der local-omständigheter sådant fordra. I annat fall kunde åtskilliga Socknar af widsträckt omfång få

löna 2 à 3 Skol-lärare, och derigenom skulle den goda saken blifwa förfelad.

Peter Claësson från Elfsborgs Län: Då jag fullkomligt erkänner det goda syftet uti ifrågawarande Betänkande, kan det ingalunda wara min mening att motwerka framgången af en sak, som så djupt ingriper uti folkets moraliska förhållanden; men just ämnets wigt och inflytelserika syftning bjuder mig att icke stillatigande förbigå de anmärkningar, hwartill Betänkandet gifwer anledning. Derwid fäster jag mig först wid 1 §. 2 mom., som föreskrifwer, att i hwarje Pastorat bör finnas minst en fast Skola. Härom delar jag de tankar, som finnas uttryckta uti Contract-Prosten Björkmans reservation. Det bör, efter mitt omdöme, bero på Communerne sjelfwe, att, efter locala förhållanden, besluta om fasta eller ambulatoriska Skolors inrättande. Uti Städerne, och på många ställen på landsbygden ega wißerligen fasta Skolor företrädet; men i de mera glest bebodda delar af Riket, skulle inrättandet af fasta Skolor wara utan ändamål. Man bör i detta fall bedömma saken efter deß werkan. Det är ej lycktan som lyser, utan ljusets sken. Former göra således ej till saken. Fast eller ambulatorisk, kan Skolan uträtta lika mycket godt, endast den i öfrigt är på ett ändamålsenligt sätt organiserad. Dernäst riktar jag min anmärkning emot 6 §:n, hwarest, efter min tanka, ett för högt kunskapsmått btifwit föreskrifwet, hwilket isynnerhet gäller i afseende på de barn, som af församlingen, i anseende till föräldrarnes fattigdom, måste underhållas, ehuru anmärkningen äfwen eger sin tillempning på allmogens barn i allmänhet, emedan de fleste ej hafwa tillfälle att göra stora uppoffringar i och för barnens uppfostran. Jag skulle anse minimum kunna bestäm-

mas till Littr. A och C samt Littr. B jemwäl för Goßar. Om underwisningen härutinnan utgår från en religieuse rigtning, kan den, fastän omfattande ett obetydligt kunskapsmått, dock bilda nyttiga medborgare i samhället. En högre bildningsgrad skulle wißerligen wara ganska förmånlig, men det blef i allmänhet swårt, om icke omöjligt, att på de fleste orter i Riket sträcka fordringarne högre, än som af mig nu blifwit föreslaget. Wid all Lagstiftning bör noga tillses, att ett stadgande kan i tillempningen werkställas. Är detta omöjligt, förringar stadgandet endast Lagens wärde. I öfrigt gillar jag Utskottets Betänkande.

Härmed förenade sig Olof Lindbäck från Halland.

Handläggningen af ärendet skulle fortsättas nästa Plenum.

§. 3.

Uppläsites och godkändes följande Expeditions-Utskottets Skrifwelser:

1:o Angående upphörande af det så kallade Hemförare-bät-Gillet i Götheborg.

2:o Angående Stats-Contorets befrielse från widare befattning med det Staden Wexiö bewiljade byggnads-lån.

3:o Angående förhöjning i löne-anslagen för Gästgifware i Herjeådalen.

4:o Angående afskiljd redowisning för Stats-werkets s. k. Reserv-fond.

5:o Angående dels föreskrifter, i afseende på förhandlingar emellan Rust- eller Rotehållare och Soldat om lönewilkoren, dels trykning af Knecktc-Contracten, m. m.

6:o

6:o I anledning af wäckt fråga om Smålands Hussar-Regementes afsittning, emot erläggande af hästvacance-afgifter.

7:o Om anställande af ytterligare Lärare wid hwardera af Skolorne i Umeå, Piteå och på Frösön i Jemtland.

8:o Angående fri tillwerkning af bergskrut.

9:o I anledning af wäckt fråga om befrielse för Rusthållare från skyldigheten, att under krig remontera, och att ersätta förlorade persedlar.

10:o Angående dels nedsättning i lösen för wåg-attester å Jern och andra wågförde effecter, som hos Banken eller Låne-Contoret i Götheborg belånas, dels ock förändrade föreskrifter för anskaffning af s. k. förnyelse-bewis.

11:o Angående upphäfwande af det i Kongl. Förordningen den 8 December 1756 för allmogen medgifna undantag från Allmänna Lagens stadgande i 6 §. af 1 Cap. Giftermåls-Balken.

12:o Om förändring af Kongl. Förordningen den 22 April 1829, angående Paßhandlingar för fartyg, hwilka segla till utrikes ort.

§. 4.

Anmältes och lades på bordet följande Utlåtanden:

Bewillnings-Utskottets

Memorial N:o 39;

Lag-Utskottets

Utlåtande N:o 176, och

Betänkande N:o 177; samt

Bewillnings-, Lag- och Oeconomie-Utskottens

Betänkanden N:ris 8 och 10.

§. 5.

Anmältes och lades till handlingarne ankomne Protocolls-utdrag:

Från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, från och med N:o 866 till och med 870;

Från Högwördige Preste-Ståndet, under N:o 543 till och med N:o 547; och

Från Wällofl. Borgare-Ståndet, under N:o 556 till och med 561.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ 3 e. m. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 10 Februari 1841.

Plenum kl. ½10 förmiddagen.

§. 1.

Per Persson från Örebro Län erhöll tre weckors ledighet från Riksdagsgöromålen, för att, i enskildte ärenden,

besöka sin hemort; och skulle Jöns Ersson från Wermlands Län, under tiden, i Per Perssons ställe, såsom Ledamot in träda uti Bewillnings-Utskottet.

§. 2.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 431, i anledning af wäckt motion om understöd för de brandskadade uti Staden Falkenberg.

Härwid yttrade:

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Ehuru jag lika mycket som hwar och en annan, ömmar för deße olycklige, kan jag likwäl icke gilla Utskottets förfarande att, utan undersökning af wederbörande Auctoriteter om olyckans beskaffenhet och de brandskadades behof, slumpwis tillstyrka ett understöd åt dem af Statens medel, synnerligast som sådant står i strid med Ständernes förut fattade beslut uti dylika frågor; såsom exempel hwarpå jag endast får erinra derom, att Staden Wenersborg icke en gång fått sig bewiljadt äskadt anstånd med betalningen af det anslag, denna Stad, efter densamma öfwergången eldswåda, af allmänna medel erhöll, icke såsom gåfwa, utan endast såsom lån. Jag har inom Utskottet reserverat mig emot förewarande Utlåtande, och kan nu icke annat än yrka afslag å detsamma.

Häri instämde Eric Persson från Gefleborgs, Lars Petersson och Lars Nilsson från Blekinge, Lars Larsson från Örebro, Spännar Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län, Anders Andersson från Östergöthland samt J. O. Dahlberg från Wester-Norrlands Län.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: På enahanda grund, som föregående Talare, och på det ytterligare skäl att, enligt hwad af Tidningarne kunnat inhemtas genom eldswådan i Staden Falkenberg, endast 16 hus blifwit förstörda, och 130 bland Stadens innewånare förlorat deras egendom, ogillar äfwen jag Utskottets Utlåtande. Denna brandskada är wißerligen betydlig och i hög grad beklaganswärd, men då man besinnar, att ofta å landsbygden byar, med både större antal hus och flere innewånare genom eldswåda ödeläggas, utan att det någonsin kommer i fråga, att de skola erhålla understöd från Statens sida, samt de få nöja sig med det bidrag, som från Communernes enskilda Brandstodsföreningar kan erhållas, kan jag icke finna, att Stats-Cassan rimligen bör anlitas, då en så beskaffad olycka öfwergår en Stad, helst husen i Städerne, såsom förhållandet nu lärer wara med Staden Falkenberg, wanligen äro aßurerade uti något Branförsäkrings-Bolag till deras fulla wärde.

Med Hans Jansson förenade sig Nils Persson från Södermanlands, Henric Andersson från Örebro, Lars Boëthius från Stora Kopparbergs, Per Hansson från Wermlands Län, m. fl.

Nils Persson från Örebro Län: Här äro wißerligen ömmande omständigheter i fråga; men då wälgörenheten ifrån Statens sida icke kan utsträckas till alla, som lidit en lika beskaffad skada, som innewånarne i Staden Falkenberg, enär anspråken i sådane fall skulle blifwa alltför stora, finner jag, så wäl nu, som inom Utskottet, der jag tillhörde minoriteten, att den uti ifrågawarande afseende wäckta motion icke kan bifallas. Man har jemwäl satt i fråga, att de brandskadade skulle från Statens sida understödjas

med ett räntefrit lån, men sådant anser jag ännu olempligare än den föreslagna gåfwan, ty genom ett dylikt lån skulle Statens uppoffring säkerligen komma att uppgå till fyradubbelt belopp emot det, hwilket såsom gåfwa blifwit tillstyrkt.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län instämde uti hwad Hans Jansson yttrat, och yrkade afslag å förewarande Utlåtande.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Då jag anser det wara Statens oeftergifliga pligt att, efter yttersta förmåga, söka lindra nöden hos de bland deß innewånare, som, genom oförutsedda olyckshändelser, råkat i förlägenhet, kan jag icke annat än finna högst lempligt, att Staden Falkenberg, hwilken nu af eldswåda är worden hemsökt, af allmänna medel erhåller understöd. Jag anser dock nödigt, att de brandskadades behof närmare utredes, samt att understödet blifwer lempadt efter olyckans storlek; och af denna orsak yrkar jag, att Utlåtandet må återremitteras.

Peter Persson i Ådelsorß från Jönköpings Län instämde uti Hans Janssons yttrande och de emot Utlåtandet afgifne reservationer, samt ansåg att, om de brandskadade i Staden Falkenberg skulle af allmänna medel understödjas, sådant borde ske genom lån, och icke medelst gåfwa.

Bengt Gudmundsson från Hallands Län: Då jag såsom boende nära intill den olyckliga Staden Falkenberg, hwilken nyligen blifwit härjad af wådeld, företrädeswis känner den nödställda belägenhet, största delen af Stadens innewånare härigenom råkat, och deras werkliga behof af hjelp; så nödgas jag, i motsats till hwad de föregående Talarne yttrat, yrka bifall till Utskottets Utlåtande; och

af Ståndsbrödernes wanliga behjertande för nödens barn gör jag mig den förhoppning, att Ståndet nu icke skall wara sig olikt och, genom wägran till det tillsyrkta obetydliga belopp af 4,000 R:dr, som ingalunda kan göra hwarken Staten eller deß enskilde medlemmar fattige, lägga sten på börda. Det är sant, att Bonde-Ståndet, bland alla Samhällsklaßerne, drager de tyngsta skattebördorna, och i alla afseenden är minst gynnadt samt, till följd deraf, ofta nödgas kämpa med behofwet; men jag är ändock öfwertygad, att om deß medlemmar komma att besinna den rysliga belägenhet, hwari 130 bland Staden Falkenbergs innewånare nyligen befunnit sig, nemligen, att en natt under Januari månad i den swåraste köld uppwäckas af nödlarm och jemmerrop, samt se sina boställder och sin egendom blifwa rof för lågorna, och sig sjelf sålunda i saknad af det för lifwets uppehållande nödwändigaste, är jag öfwertygad, att ingen skall finnas så omensklig och känslolös, att han will undandraga sig att åt dem, som blifwit föremål för en sådan olycka, räcka en hjelpsam hand, synnerligast då härtill kommer, att de så af Stadens innewånare, som förut warit i tillfälle att bispringa de nödställde, genom olyckan jemwäl blifwit urståndsatte att hjelpa. Orten närmast omkring denna Stad har wißerligen giort allt hwad i deß förmåga stått för att afhjelpa nöden för ögonblicket; men då denna ort i allmänhet är, lika som Staden, fattig, kan tillräckligt understöd derifrån i längden icke påräknas, hwaraf Statens mellankomst till de olyckliges räddande är alldeles nödwändig. Man har yttrat, att det icke skulle wara consequent, att utur Statscaßan directe bewilja en gåfwa till understöd åt de brandskadade, och att sådant kunde blifwa ett för framtiden farligt prejudikat. Detta kan så mycket mindre wara far-

ligt, som man nästan alltid då dylika olyckshändelser, som den nu ifrågawarande, inträffat, sett af officiella Tidningarna att Kongl. Maj:t åt dem, som af olyckan blifwit hemsökte, bewiljat större eller mindre belopp såsom gåfwor. Tidningarne hafwa wäl uppgifwit, att sådane utgått af Kongl. Maj:ts enskilda medel, men Statswerkets räkenskaper hafwa utwisat, att det allmänna fått tillsläppa samma gåfwor. Det är ingalunda min mening att härmed wilja klandra Kongl. Maj:ts Nådiga ädelmod, utan endast att wisa, det brandskadade, jemwäl tillförene, genom gåfwor af Statens medel undfått hjelp; och då den nu ifrågawarande olyckan inträffat under Ständernes sammanwaro, kan jag icke finna det wara i något afseende formwidrigt, hwarken att deras wälgörenhet af de olycklige tages i anspråk, eller att Ständerne om sin gåfwa sjelfwa besluta.

Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län och Jan Eric Jansson från Wermland förenade sig med Bengt Gudmundsson.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Att ömmande omständigheter för de brandskadade i Staden Falkenberg förete sig, will jag ingalunda förneka; men jag kan dock icke finna lempligt, att de skola annorlunda, än såsom andre genom eldswådor härjade Städers innewånare, af Staten understödjas; hwadan jag för min del anser, att det understöd, som för nämnde Stad kan komma i fråga, icke bör på annat sätt, än såsom räntefritt lån bewiljas; ty jag anser Representanterne icke wara berättigade att, hwarken till Städers uppbyggande eller andra ändamål, bortskänka sine principalers, eller det allmännas medel; och hwad Staden Falkenberg beträffar, så, då man har sig bekant, att de nedbrunne husen warit brandförsäkrade, och den enskilda

wälgörenheten i Landet efter wanligheten icke lärer blifwa oanlitad, kan lätt hända att de understöd, som på sådant sätt för de brandskadade erhållas, öfwerstiga den förlust de lidit.

Rutberg: Här är icke fråga om medel till uppbyggande af nedbrända husen, utan endast till de olycklige innewånarnes skyddande från hunger och köld; och jag förenar mig derföre med Bengt Gudmundsson.

Appelqvist: Huru många eldswådor hafwa icke inträffat å landsbygden, och huru många byar hafwa der icke blifwit ödelagda, utan att fråga warit wäckt, än mindre bifallen om understöd af allmänna medel för deras innewånare? Då nu alla orter inom Riket wäl måste anses wara lika berättigade, att wid inträffande olyckshändelser wända sig till Staten om understöd, men deß tillgångar till en så utsträckt hielpsamhet icke äro tillräckliga, kan jag icke annat än widhålla den åsigt, jag förut yttrat, att gåfwa ifrån Statens sida i förewarande fall, icke är lemplig; utan anser jag, att om Statens mellankomst nu skall medgifwas, sådant bör ske genom län, och att om Staden Falkenberg icke är belåten dermed, den må wara utan understöd.

David Andersson från Hallands Län: Likasom Bengt Gudmundsson är äfwen jag boende nära den olyckliga Staden Falkenberg, och således i tillfälle att känna och fullständigt intyga denna Stads werkligen nödslidda belägenhet. Jag är wißerligen icke fallen för bewiljande af Statsanslag, men då behofwet deraf är så stort som nu, skulle jag anse för en omensklighet att wägra sådant. Jag bifaller derföre hwad Utskottet tillstyrkt. Skulle ett län blifwa bewiljadt åt nämnde Stad, komme detsamma säkerligen

att wid en kommande Riksdag afskrifwas, ty då Staden före eldswådan befunnit sig i den största fattigdom, är det otänkbart, att den efter olyckan skall kunna bereda utwäg till inbetalningen af ett Statslån. Det är derföre bäst, att den uppoffring Staten anser sig böra göra för de olycklige, nu genast lemnas såsom gåfwa. Att såsom några wärde Ledamöter yttrat, eldswådor ofta inträffa å landet utan att för de derigenom lidande hjelp från Staten hwarken begäres eller kan påräknas, will jag wißerligen icke bestrida; men medgifwas måste dock, att de, som blifwa föremål för sådana olyckor å landet, aldrig äro på en gång så många, som då olyckan inträffar uti en Stad, och att innewånarne på Landsbyggden derföre icke äro urståndsatte att hjelpa hwarandra, hwilket deremot sällan är fallet i Städerne.

Häri instämde Olof Lindbäck från Halland.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Lika mycket, som andra, ömmar äfwen jag för de olycklige brandskadade, och ehuru jag derföre gerna önskar, att Ståndet, uti förewarande afseende, handlar högsinnt, kan jag likwäl icke underlåta att yrka, att deß handlingssätt må wara consequent, och således icke afwika från hwad som uti dylika fall tillförene egt rum. Under de föregående Riksdagar jag bewistat, hafwa twenne Städer, och deribland Öregrund, som otwifwelaktigt är en ibland de fattigaste i Riket, blifwit härjad af wådeld; men man har ändock hwarken ifrågasatt ellet bewiljat några gåfwor af Statens medel till de brandskadade, utan de hafwa blifwit understödde genom lån; och så anser jag jemwäl nu böra förfaras. Skulle Staden Falkenberg icke wara förmögen att återgälda det Stats-lån, den kan erhålla, må fråga om afskrifningen

deraf, på enahanda sätt, som tillförene skett, blifwa föremål för kommande Ständers pröfning. För närwarande är omsorgen derom alltför tidig, och i allt fall anser jag Ständerne icke lempligen kunna widtaga några åtgärder till de brandskadades understödjande förr, än skadans storlek och beskaffenhet blifwit i officiel wäg upplyste, ty de enskildte berättelser, som hitintills derom emanerat, kan jag, för min del, ingalunda anse tillförlitlige. Emedlertid är jag öfwertygad, att den enskilda wälgörenheten emot de olycklige såwäl nu, som tillförene, icke uteblifwer, och hwad mig enskildt rörer, skall jag icke undandraga att, efter råd och ämne, deri deltaga; men att disponera öfwer Statens medel anser jag wid sådant förhållande, som jag nu omnämnt, icke wara mig tillständigt, ty deßa äro icke mina, utan allmänhetens, hwilkens egendom jag icke är berättigad att bortskänka.

Med Strindlund förenade sig Per Jonsson och Peter Persson från Calmar Län, Lars Bengtsson från Skåne samt Peter Petersson från Jönköpings Län.

von Zweigbergk: Jag fortfar i mitt yrkande på afslag af Utskottets Utlåtande, emedan jag icke anser lempligt att utöfwa frikostighet på andras bekostnad. Om subskription öppnas till understöd för de brandskadade, är jag öfwertygad, att de icke skola blifwa ohulpne; men man har likwäl då lemnat hwar och en fritt, att gifwa hwad hans tillgångar kunna tillåta, och icke gjort wälgörenheten till en owilkorlig pålaga, hwilket skulle blifwa fallet, om Ständerne företogo sig att bewilja gåfwor af Statens medel.

Anders Brissman från Skaraborgs Län förenade sig med von Zweigbergk.

Peter Claësson från Elfsborgs Län: Man bör icke undra på, att de brandskadade uti Falkenberg uti de-

ras nöd anropat Rikets Ständer om hjelp, enär Ständernes wälgörenhet wid dylika tillfällen tillförene dertill gifwit anledning. Det är sannt, att förut hafwa brandskadade Sräder blifwit understödde genom lån; men då uppenbart är, att ett lån af Staden Falkenberg aldrig kan återbetalas, utan slutligen måste afskrifwas, anser jag det wara bäst, att, så wäl först, som sist, meddela understödet, såsom gåfwa.

Henric Hansson från Elfsborgs Län förenade sig med Peter Claësson.

Per Jönsson från Skåne: Jag är lika färdig, som hwar och en annan, att, i hwad på mig enskildt kan ankomma, söka lindra de olyckliges belägenhet; men att af allmänna medel bewilja skänker, anser jag, likasom Zweigbergk, wara olempligt och origtigt. Jag är dock öfwertygad, att, om allmänheten uppmanas att hjelpa, rikliga bidrag till de brandskadade skola erhållas, och inom Borgare-Ståndet har, efter hwad jag enskildt eger mig bekant, insamlingar för dem redan skett.

Bengt Gudmundsson: I anledning af hwad som nys blifwit yttrat, får jag upplysa, att Borgare-Ståndet ur sin enskilda caßa skänkt åt de brandskadade i Staden Falkenberg 400 R:dr B:co, hwilken summa hwar och en dock lärer finna icke en gång wara tillräcklig till afhjelpandet af ögonblickets förlägenhet, i följd hwaraf hjelpsamheten, så wäl från enskildes, som Statens sida, af de olycklige ytterligare måste tagas i anspråk. Sparsamhet med allmänna medel är wißerligen wacker, men då den utöfwas emot nödens barn, som äro i saknad af det för lifwets uppehälle oumbärligaste, fruktar jag, att den icke förtjenar beröm. Jag får emedlertid å de brandskadades wägnar af-

lägga min tacksägelse för den enskilda wälwilja, som för dem inom Ståndet blifwit yttrad, och skall icke underlåta att, genom subscriptionslistors framläggande, bereda tillfälle för wälgörenhetens utöfwande. I afseende å några wärde Ledamöters yttrande, att tillförlitliga upplysningar om ifrågawarande olyckas storlek och beskaffenhet icke blifwit meddelade, får jag erinra, att officiella rapporter, som warit intörda i Stats-Tidningen, innehållit, att 16 hus uppbrunnit; och att 130 af Stadens innewånare derigenom blifwit huswilla.

Nils Persson från Södermanlands Län: Att de brandskadade i Falkenberg besinna sig i nöd, will jag ingalunda bestrida, och icke eller will jag motsäga den grundsats, att Staten är skyldig bispringa de nödställda; men då Staten icke eger förmåga att utsträcka sin hjelpsamhet till alla, som på enahanda sätt är i behof, är det icke rätt, att den gör några undantag. Ofta, och senast under sistlidet års sommar, hafwa hela byar genom eldswådor blifwit förstörda och hundradetals personer huswille. Hjelp från Statens sida har dock för deße hwarken erhållits eller påräknats; och for min del kan jag icke finna lempligt, att Städerne i detta afseende skola mera gynnas än landet. Jag instämmer derföre med dem, som yrkat afslag å förewarande Utlåtande, dock med förklarande, att jag icke har något deremot, att Staden Falkenberg, likasom andra brandskadade Städer, får ett lån af allmänna medel.

Med Nils Persson förenade sig Peter Mårtensson och Jonas Andersson från Jönköpings Län, Anders Nilsson, Anders Jonsson i Okna och Gustaf Petersson från Östergöthlands Län, Sven Isacsson från Calmar Län, m. fl.

David Andersson: Äfwen jag anser mig böra påminna derom, att officiel underättelse om eldswåda i Staden Falkenberg warit införd i Stats-Tidningen, och att någon owißhet om denna olyckshändelsens beskaffenhet följaktligen icke kan anses ega rum; och får jag iemwäl erinra, att något wådligt præjudicat för framtiden af förewarande Utlåtandes bifallande så mycket mindre är att befara, som det tillstyrkta understödet skulle komma att utgå af en fond, som förr icke warit tillgänglig och hädanefter kanhända icke kommer att förefinnas, nemligen Banco-winsten, hwilken, efter min åsigt, långt häldre må anlitas till att lindra nöden hos dem, som utan eget förwållande råkat i olycka, än kastas i canaler och bortslösas på owißa företag, såsom man synes önska.

Henric Andersson från Örebro Län: Det är wißerligen wackert att ibland grannar höra den ena ömma för den andras nöd och tala för densammas afhjelpande, men då hwad ifrågawarande olyckshändelse beträffar, bestämd upplysning om densamma icke blifwit Ständerne meddelad, kan jag för min del ej bifalla Utskottets Betänkande. Det är sannt att underrättelser stått att läsa i Tidningarna, men deßa äro ty wärr! icke alltid i sina meddelanden så sanningsälskande, att deras underrättelser kunna såsom tillförlitliga anses. I allt fall står det fast, att då Staten icke kan hjelpa alla som råka i olycka genom eldswåda, den icke bör göra undantag, och sålunda gynna en ort på de andras bekostnad. I min hemort förstördes genom wåda-eld för icke lång tid tillbaka en hel by, bestående af icke mindre än 22 hushåll, hwilka alla blefwo huswille; men för dem hwarken begärdes eller meddelades något Statsbidrag.

Olof Hansson från Westerås Län förenade sig med Henric Andersson.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Jag har så wäl nu inom Ståndet, som i går i Utskottet, afhört discußionen, rörande ifrågawarande ämne, och funnit nästan obestridliga skäl blifwa anförde både för och emot Utskottets Utlåtande. Det är sannt, att gåfwa åt brandskadade Städer af Statsmedlen förr icke blifwit bewiliad, men någon begäran derom har ock förr icke warit gjord. Då hwarje understöd åt nödställde från Statens sida owedersägligen innebär en uppoffring, synes det mig nästan likgiltigt, om ett sådant understöd lemnas i form af lån eller gåfwa, helst då fattiga orter äro i fråga att hjelpas; de lån, som åt dem bewiljas, merendels af Ständerne slutligen få afskrifwas. Flere landsorter hafwa wißerligen warit utsatta för lika stora olycksbändelser som den ifrågawarande, utan att de från Staten erhållit understöd, men nekas kan dock icke, att ganska betydliga afskrifningar af Statens fordringar för landsorterne ofta måst medgifwas; och för ingen del kan jag gilla, att man nu will betrakta de brandskadade i Falkenberg såsom i motsatts till befolkningen å landsbyggden, emedan den olycklige alltid bör anses och behandlas såsom sådan, utan afseende å hans öfriga belägenhet.

Rutberg: Jag instämmer uti hwad Anders Andersson nu yttrat; och får derjemte tillkännagifwa, att då flere bland Ståndets Ledamöter yttrat sig benägne, att af allmänna medel bewilja lån åt de brandskadade i Falkenberg, jag är sinnad i ett kommande Plenum derom wäcka motion, i händelse förewarande Utlåtande skulle blifwa afslaget.

Discußionen war slutad, och Utskottets Utlåtande blef af Ståndet afslaget.

§. 3.

Måns Månsson från Calmar Län uppläste ett så lydande skriftligt memorial:

"Oaktadt Rikets Ständer beslutat, att mötespaßevolanceafgiften skall förswinna med början af år 1841, hafwa dock Landshöfdinge-Embetena i åtskillige Län, af den anledning, att Kongl. Maj:t ännu icke låtit utfärda Nådig Kungörelse härom, icke gått i befattning om inställande utaf uppbörden af nämnde afgift, utan hafwa de Rustningsskyldige blifwit påförde densamma, i åtskillige Län, äfwen för första hälften af innewarande år.

Till winnande af nödig rättelse härutinnan, får jag, på anmodan af hemmawarande Committenter, wäcka den motion, att Ståndet måtte till Kongl. Maj:t ingå med en underdånig anhållan, det wederbörlig Kungörelse ofördröjligen måtte wara i Nåder utfärdad, angående Mötespaßevolance-afgiftens upphörande, samt de åtgärder inhiberade, hwilka kunna wara widtagne för denna afgifts utgående under innewarande år.

Stockholm den 10 Februari 1841."

Remitterades till Ståndets Enskildta Beswärs-Utskott.

§. 4.

Wid fortsatt handläggning af Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 128, i anledning af återremiß å samma Utskotts Betänkande N:o 5, rörande allmänna stadganden och anslag till Folk-underwisningens befrämjande, uppläftes följande skriftlige anföranden:

1:o Af Henric Hansson från Elfsborgs Län:

"Uti 1 §. af Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 128, angående Folk-underwisningen och Skolors inrättande, hafwa Utskotten föreslagit och stadgat, att inom hwarje Pastorat skall inrättas en fast Skola, och inom hwarje Socken finnes minst en Skol-Lärare; och således i ett Pastorat, som består af 3, 4 eller flere Socknar, finnas lika många Skol-Lärare, hwilka alla af Pastoratets innewånare skola förses med den årliga aflöning hwardera, som Utskotten i 4 §. dem tillerkänt. Deßutom skall Pastoratet uppbygga och underhålla Skolhus.

Jag erkänner att detta förslag åsyftar ett godt ändamål, men betwiflar deß werkställbarhet i wißa delar, emedan dermed äro förenade alltför kännbara kostnader. Jag kan derföre icke underlåta att framlägga mina tankar i ämnet.

Hwad först beträffar de fasta Skolorne på Landet, så tror jag att Utskotten endast bordt föreslå deras inrättande i de Pastorater, der localen finnes sådan, att hela Pastoratet har förmån deraf, och innewånare finna sig belåtne med att begagna den för deras barns underwisning; och icke, jemte stadgandet om deßa Skolors owilkorliga inrättande, tillika föreslå, att Ambulatoriska Skolor deßutom böra i samma Pastorat bildas. Efter min tanka borde det helt och hållet öfwerlemnas till Församlingarnes eget beprøfwande, hwilkendera af förenämnde underwisnings-anstalter kunde, med afseende å local- och andra förhållanden, anses tienligast, hwadan ock, i de Pastorater som äro widsträckta och glest bebodda, samt således förete de hinder emot fasta Skolors inrättande, som i 8 §. af Betänkandet upptagas,

tagas, endast Ambulatoriske Skolor borde organiseras, och der till Lärare antagas den person, som af Pastor och Skol-Styrelsen pröfwades dertill ega erforderlige kunskaper.

Äfwen skulle jag tro, att om fast Skola i ett Pastorat inrättades, Läraren i densamma, genom inskränkning i den tid Utskotten föreslagit för årliga underwisningen derstädes, kunde blifwa i tillfälle fungera såsom Ambulatorisk Lärare. Härigenom minskades antalet af den stora personalen, som Utskotten föreslagit; och genom hwars antagande skulle uppkomma ett alltför drygt fortfarande onus för den redan förut med pålagor nog hårdt betungade och till större delen utfattiga Allmogen.

Beträffande den Läro-cours Utskottet föreslagit, så, om man undersöker förhållandet, sådant det företer sig, åtminstone i min hemort, skall man erfara, att inom ett Pastorat eller Socken finnas lika många, om ej flere, Föräldrar, som ej mäkta hålla sina barn i Skolan, till deß de inhemtat det kunskapsmått 6 §. föreskrifwer, än de som förmå det; ty sannolikt är antalet af Torpares, Backstugusittares och Soldaters barn större än de besutne Åboernes. Skall då den del af Allmogen, som med möda förmår gifwa sina egna barn en sådan uppfostran, som Utskottet föreslagit, åläggas att deßutom bekosta en dylik för en mängd andras barn? Jag anser detta icke rättwist eller billigt, och får derföre föreslå den ändring i sistnämnde §. af förslaget, som bestämmer minimum af kunskapsmåttet uti Folkskolan, att detsamma nedsättes.

Redigt begrepp om Salighetslåran samt obehindrad innanläsning af Swenska språket torde wara det enda, som oundgängligen erfordrades.

Föräldrar, som hafwa råd att låta bibringa sina barn någon widsträcktare underwisning, lära icke underlåta att härom sjelfmant draga försorg, helst om barnet wisar fallenhet.

De stränga fordringarne anser jag i synnerhet olempge, i afseende å barn af qwinnokönet.

I öfwerensstämmelse med deßa anmärkningar yrkar jag rättelse i förslaget, på det att Församlingarne må tillgodonjuta större frihet wid bestämmandet af ej mindre sättet för Skolornes organiserande, än ock Skol-Lärarnes löneförmåner, allt med afseende å locala förhållanden och befintlige tillgångar, som de sjelfwa äro säkraste wederbörande att bedöma.

Stockholm den 10 Februari 1841."

2:o Af Lars Petersson från Blekinge Län:

"Under det jag till sammansatta Höglofl. Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens wärda Ledamöter frambär min tillbörliga aktning och tacksamhet för deß ofparda möda att söka wäl ordna och uppfatta förslag till Allmän Lag för en förbättrad folkbildning inom Fäderneslandet, och hwilket Lagförslag uti deß Utlåtande N:o 128 är framlagdt; må det dock förlåtas mig, att, uti några få delar, mine åsigter äro skiljde från Utskottens, och uti hwilka omständigheter jag utber mig få göra följande anmärkningar.

Uti 2 §. af förslaget förekommer huru Skolhus böra byggas och underhållas. Från Utskottens mening är jag i detta fall skiljd, emedan jag derutinnan icke finner någon rättsprincip. Jag förenar mig i stället med hwad Riksdags-fullmäktigen Måns Månsson från Calmar Län reservationswis ganska rigtigt mot Utlåtandet anmärkt. Stad-

gandet uti 4 §. 5 mom. hwarutinnan föreskrifwet är, att endast de församlingar, som få witsord, att de af fattigdom äro urståndsatte sina Skol-Lärare aflöna, skola af bewiljade Statsanslaget erhålla understöd, kan jag för ingen del gilla, emedan jag fruktar att denna fördelning för mycket blefwe beroende af wederbörandes skön och godtycke att förorda och gynna de Provinceer som alltid warit de lycklige, då utdelning af Statsanslag warit i fråga, när de andra blifwit förbisedda. Ingen lärer wäl kunna förneka, att hwarje ort får widkännas kostnad i och för de föreslagne Skol-inrättningarnes iordningsställande. Det wore då wäl icke å Statens sida öfwer höfwan uppoffradt om, för att destobättre lifwa hogen för en så ädel sak, de anslagne, för egentliga behofwet ganska otillräcklige, medlen blefwo på hwarje församling efter deß folknummerär fördelte och Skol-Styrelsen öfwerlemnade, för att såsom ett bidrag till fattiga barns skolhållning anwändas, ty någon ort finnes wäl icke inom wårt land så lycklig, som icke hyser en mängd af fattiga barn, hwilka anlita wälgörenheten, — både om deß uppehälle och bildning; och jag anser derjemte det wara Staten wärdigt och borde wara deß käraste pligt, att serskildt hafwa en fond reserverad för att af samma, wid högst ömmande omständigheter underlätta de Communer, som med willig uppoffring af egna tillgångar likwäl sakna tillräcklig förmögenhet, att utföra ett så förhoppningsfullt företag.

Widkommande det i 6 §. föreslagna minimi-kunskapsmåttet, så anser jag att puncten E, — der det lyder: "hwarje barn, innan det får lemna Skolan, måste bibringas förswarlig färdighet i Swenska språkets rättskrifning," — bör få en lindrigare redaction, eller ock alldeles utgå.

Om denna punct skall, efter deß egentliga bemärkelse, strängt tillempas, så beklagar jag hela Swenska allmogen, emedan Skolwäsendet skall då förorsaka denna medborgare-claß en börda, som jag befarar i tidens längd ej kan uthärdas; och jag fruktar, att ganska många barn med största ansträngning ej skulle kunna under wanliga skol-åldern förwärfwa sig detta kunskapsmått. Min oförmåga känner jag sjelf, och jag wågar tro, att många med mig kunna inse, att om man skulle komma i besittning af sådan lärdom, både jag och mängden af de werkliga Bönderne, ja till och med de fleste af wårt här församlade Hederwärda Stånd, och måhända en ansenlig del af den respective Herre-claßen inom andra Stånd och Corporationer, då behöfwer återwända till Skol-Läraren och inträda såsom discipel, — och det skulle blifwa för de fleste en ganska amper curs att genomgå. När man inser detta, så bör man också finna mißtaget deruti, att ålägga barn, att i allmänhet lära, hwad mången wid mogen ålder ej kan fatta. Swenska språkets "rättskrifning" är icke någon utanlera, — det måste inskärpas i det mognare begreppet, som är mera fällsynt hos barn. Följden af ett sådant stadgande wore således gifwen, att största mängden af Skol-ungdomen ej finge lemna Skolan förr, än de woro nära nog för gamla att wänjas wid arbeten, — och lära de sljöjder, som för jordbruket och landtmanna-näringarne äro oundgänglige; och det kunde tilläfwentyrs inträffa, att mången, annars till arbete härdig och duglig yngling, blefwe wekling och för samhället en börda. Lika så wäl, som mången annan, will jag aldrig lemna ur sigte folkbildningens wälsignelserika syfte, och jag skall aldrig motwerka, utan fastmer i min ringa mån söka befrämja framgången af, att hwarje indi-

vid af uppwerande slägtet, och hwaribland de aldra fattigaste barnen, må bibringas så grundliga kunskaper uti wår Religions- och Salighets-Lära, som möjligt, samt hwad i öfrigt uti borgerliga lifwet göres menniskan behof, ty deraf bildas hon till Gudsfruktan och dygd, wördnad för Öfwerheten, lydnad för Lagen och deß handhafware, — eller, med få ord, hon lärer derigenom känna sina pligter mot Gud, näsian och sig sjelf, och äfwen sina rättigheter, om hon, mån om sitt eget wäl, denna lärdom rätt will fatta: men att, utan något serdeles undantag, inöfwa hwarje barn till fullkomlige skriftställare, derpå lägger jag ganska ringa wigt, emedan jag anser hwarken det allmännas eller enskildt wäl deraf bero.

För min del undrar jag, huru wärt fattiga Swerige skulle komma att se ut, om den tid inträdde, att Allmogens alla söner sökte skrifpennan till yrke. Hwem skulle då gripa till yxan, spaden, slagan och plogen? eller hwem skulle då förrätta de många hundratusentals mödosamma dagswerken, som för folkets bergning och samhällets bestånd äro så oundwikligt nödwändiga? Det gamla fädernesland lärer wäl få bibehålla sin wanliga natur, och det behöfwer alltså sin wanliga arbetskraft.

Hwad serskildt widkommer qwinnokönets lika grundliga öfning i skriffättet, så finner jag denna lärdomsgrad för dem ännu mindre nödwändig. De högbördige och förnäma Fruntimren, som hafwa tillfälle att förwärfwa sig alla möjliga kunskaper, hafwa ännu icke fått inträde i Statsmannayrket eller på Embetsmannabanan. Behofwet har lyckligtwis icke fordrat det ännu, och kommer wäl aldrig att göra det. Mycket mindre kan då den ringare medborgare-claßens döttrar förwänta ett sådant inträde, och thy

förutan blefwe det ganska få af denna folkclaß, som kunde göra sig ringaste gagn af en sådan lärdom. Mig förefaller det mera maktpåliggande och såsom ett oeftergifligt wilkor, att allmogens döttrar fingo, jemte det de förwärfwade sig de af mig förut antydde Religions- och Bokkunskaper, äfwen under tjenlig ålder öfwas uti de hussöjder och arbeten samt de flerfalldiga ombestyr, både inom och utom hus, som en omtänksam och wärdig husmoder bör känna och kunna werkställa. En Bondes hustru med deßa egenskaper saknar icke insigt i barnauppfostran, och twifwelsutan gör hon sin man och de sina mera lycklige, än den hustru, som glömsk af sina husliga pligter, kan för mycket fästas wid skrifbordet och toiletten.

Min mening är dock ingalunda att bestrida, det både flickor och goßar under sin skoltid öfwa sig att skrifwa och räkna, etc., så långt, som tiden af de mera nödwändige kunskaper det medgifwer, helst ommexling af lärdom muntrar barnen att bättre fatta; dock anser jag någon twångsåtgärd å Statens sida derutinnan icke wara lemrlig eller behöflig; jag tror twertom, att om Stats-makterne helt och hållet, i anseende till det reglementariska, lemnade Folk-underwisningen i Communernes fria händer att göra och låta, så skulle detta skona ändamål röna deßo bättre framgång."

Med Lars Petersson förenade sig Matts Ersson, Olof Person och Stephan Andersson från Stockholms Län, Nils Jeppsson från Skåne och Peter Persson från Calmar Län.

3:o Af Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län:

"Denna fråga, som nu är föremål för wår öfwerläggning, är onekligen den wigtigaste och ädlaste, som under

flere Riksdagar tillbaka blifwit för Nationens Representanter framställd, hwilken fråga borde med mera wärma för längre tider tillbaka warit omfattad, hwarigenom upplysningen och sedligheten skulle hafwa utrotat flere tusende laster och brott; jag önskar nu en god framgång till denna så wigtiga och ädla sak, för det uppwexande slägtets upplysning och förädling, hwarföre jag godkänner hufwudsakligen det förslag, som Sammansatta Utskotten så wäl utarbetat, med följande små anmärkningar:

Jag yrkar, att Folk-Lärare-befattningarne må owilkorligen förenas med Klockare-tjensterne; att, i de Socknar, der Klockarens lönewilkor redan uppgår till det i Utlåtandet för Folk-Lärare föreslagne lönebelopp, någon tillökning deri icke må medgifwas; att der Klockare-lönen icke motswarar nyßberörde förmåner, någon högre tillökning deri ej må få ega rum, än till det belopp, som utgör skillnaden emellan den redan befintliga lönen och det Utskotten nu tillstyrkt; att, der Folk-skolor redan finnas, de dertill anslagne lönetillgångar må få till fyllnad uti den nya Klockare- och Skol-Lärare-lönen anwändas, samt att, intilldeß de nu warande innehafwarne af Klockare-tjensterne afgå, Folk-skolorne må, i afseende å lönerne, endast provisoriskt inrättas, de Skolor, som finnas, begagnas, på det, wid inträffande Klockare-ledighet, hinder för en sådan löne- och tjenste-reglering, som nu omförmäld är, icke må möta. I öfrigt bifaller jag Utlåtandet."

Härmed förenade sig Jonas Andersson från Jönköpings Län, Johannes Andersson från Skaraborgs Län, Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus och Johannes Petersson från Elfsborgs Län.

4:o Af Peter Mårtensson från Jönköpings Län:

"Ware långt ifrån mig, att emotsäga den rena sanningen om behofwet af en förbättrad Folkunderwisning; men då jag jemförer Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomi-Utskottens förslag, N:o 128, i sin helhet, med förhållandet af den fattigdom som råder inom den ort för hwilken jag representerar, så mäktar jag icke inse möjligheten att det samma efter ordalydelsen kan uppfyllas, synnerligast på de orter der man har sig så wäl bekant om folkets oförmåga att under närwarande dryga skattebördor släpa sig fram i största torftighet, för att kunna bespara den penning som Staten eger att utkräfwa; och jag skulle befara, om en ännu ökad utgift, ware sig till ringaste benämning, ålades, skulle sådant radicalt tillintetgöra hoppet för mången att widare wara i stånd att försörja sig och familj, utan att falla fattigwården till last. Lika så innerligt af hjertat jag än har önskat den dag wara för handen, då Rikets Höglofl. Ständer framkommit med ett förslag, som länder det uppwexande slägtet till upplysning, och Jehova till ära, lika så bekymmersamt är för mig då jag eftertänker de olika localförhållanden som råda i wårt land, der dels oförmåga och dels en widsträckt belägenhet af samhällen, lägga swåra hinder för att kunna tillwägabringa det eljest så nyttiga ändamålet, som fasta Skolor inom hwarje Socken eller Pastorat. Skulle man nu, hwad Utskottet föreslagit i sitt Betänkande lemna ett årligt anslag af 6,500 R:dr till Seminarier, har man då i och med detsamma tillskapat nya tjenstemän, på hwilket wårt fattiga land förut eger ett talrikt öfwerflöd. Jag will med fullt skäl förmoda, så framt det åsyftade ändamålet med Folk-skolor kommer att gå i fullbordan, icke någon brist på skicklige Skol-Lärare komma

att uppstå, helst sådane kunna alltför wäl inhemta erforderlige lärdoms-mått wid de Lärowerk som här för närwarande äro att tillgå. Jag yrkar afslag på den föreslagna summan; men skulle wilja föreslå att densamma måtte blifwa fördelad på hwarje Commun efter folknummer, för att i främsta rummet utgå till underwisnings-underhåll för barn som sakna föräldrawård att sig under lärdomstiden förföria.

Den 4 §:n af Betänkandet bestämmer, att minst 16 tunnor spannmål, jemte öfrige förmåner, skola såsom årlig lön af Församlingen utgöras till Skol-Läraren. — Detta synes wara ett ganska hårdt stadgande; jag kan icke dertill lemna mitt bifall, utan önskar, att hwarje Församling eller Pastorat måtte få sig förbehållet, att med Skol-Läraren ömsesidigt betinga om den årliga lönen, jemte det arfwode han för hwarje barns underwisning bör bekomma. Hwad 6 §. beträffar, synes den mig wara alltför swår, då Utskotten föreslagit, att minimum af kunskaper för båda könen skola wara lika. — Jag will fråga: behöfwer en Bondflicka lära känna det allmännaste af Fäderneslandets Historia och Geografie samt Naturläran, jemte Rättskrifning och Qvatuor Species? — Jag tror det icke. — Månne hon ej kan wid mognare ålder med lika färdighet sköta de göromål, som tillkomma det qwinliga könet, utan att ega detta kunskapsmått? Jag tror det senare; hon lärer wäl icke framför mannen blifwa anlitad till att förrätta Beuppteckningar eller öfwertaga någon Inspections-befattning. Jag yrkar härpå afslag, helst jag förmodar att de Föräldrar, som ega råd dertill, icke underlåta att lemna sina döttrar tillfälle få lära så wäl detta, som ock hwad som hörer till den rena och sanna Christendomen, utan några

Lagstadganden, som föreskrifwa minimi-beloppet af lärdom. För öfrigt, hwad angår stadgandet i 2 §. om Skolbus-byggnaden, förenar jag mig i den af Ståndsbrodren Måns Månsson från Calmar Län wid Betänkandet widfogade reservation."

5:o Af Lars Bengtsson från Malmöhus Län:

"Jag erkänner, med tacksamhet för Utskotten, ifrågawarande Utlåtandes många och stora förtjenster. Men jag delar dock, med många af mina likar, den farhåga, att wälmeningen och nitet för den menskliga upplysningen gått något för långt. Allt öfwerdrifwet nit anses snarare motwerka, än befrämja den goda saken. Så är det t. ex. med nykterhets-nitet, och så är det med omwändelse-nitet, m. fl. Man will i sådane fall, att menniskans frihet skall respecteras. Detta hade jag också önskat, mera än som skett, blifwit iakttaget, i fråga om Folk-underwisningen. Denna behöfwer wißerligen förbättras, det bestrider ingen; men att med ens eller inom fem år fordra så stora förbättringar, som Utskotten ansett minimum, anser jag wara ett alltför stort maximum. Utom det, att Folket sjelf skall mißkänna wår wälmening, och sämedelst lägga flere hinder i wägen för den goda sakens framgång, der den annars lätteligen kunde ske, skola flere orter och Församlingar erbjuda sådane local-förhållanden, som owilkorligen hindra tillempningen af de föreslagne grundbestämmelserne. En del Församlingar, och nästan alla i Malmöhus Län, hafwa redan fasta Skolor med ganska sticklige Lärare, utan att desamma stått under något förmynderskap eller haft någon fremmande målsman wid bestämmandet af lönewilkoren för Lärarne; och deßa Församlingar skola säkerligen med mißnöje se, att de ej på egen hand få rådgöra om medlen för

sina barns uppfostran, utan kanske twingas, (åtminstone komma de sjelfwe att anse det såsom ett twång) att för densamme bekosta långt mera, än om de sjelfwe fått bestämma Lärare och lön. Kanske skall mången gudfruktig Far eller Mor med sorg förnimma, att den der Skol-Läraren på slat kostat nära hela deras ringa förmögenhet, utan att på många år hafwa inplantat så mycken gudsfruktan och dygd hos barnet, som det hos en annan Skolmästare på ganska korrt tid och för mindre betalning kunnat inhemta; — och gudsfruktan och dygd är och blifwer wäl ändå det hufwudsakligaste wilkoret för menniskans lycksalighet. Jag tycker derföre, att wi ej till början böra fordra för mycket twång, hwarken af Församlingarne, i att inrätta sådane Stor-skolor, eller af barnen att lära det föreslagna minimi-beloppet. För dem, som hafwa wilkor och fallenhet för större kunskapers inhemtande, må wara tillfälle att lära, — ej twång för andra. Jag yrkar således, att Utlåtandet må afslås, i hwad det rörer Församlingarnes skyldighet, att utgifwa större Skol-Lärare-lön, än hwad de sjelfwe kunna öfwerenskomma, helst brist på sticklige Skol-Lärare, äfwen under närwarande fria löne-regleringar, aldrig försports, samt i afseende på barnens minimi-belopp af kunskaper."

6:o Af Didric Weström från Stora Kopparbergs Län:

"För att icke omintetgöra hela den wigtiga frågan om Folk-underwiskningen, will jag så litet, som möjligt, widröra de i Betänkandet föreslagne stadganden; men då en widlyftig discußion uppstått, och det swårligen låter sig göra, att få förslaget i sin helhet antaget, må det äfwen tillåtas mig, att derwid göra några få anmärkningar.

Wid §. 2: Då man tager i betraktande den mängd arbetare, som syßelsättas och bo wid Bruk och Manufactorier, så synes ganska billigt, att egare af sådane Werk, så framt de ej ega egna Skolor, äfwen deltaga i byggnad och underhåll af Skolhus, i förhållande till det röstetal, som de wid wal inom Socknen beräkna, eller, såsom Måns Månsson i sin reservation föreslagit, i öfwerensstämmelse med 2 Art. i Bewillnings-Förordningen. Förslaget i 6 §., rörande minimi-beloppet af kunskaper, som i Skolan skola inhemtas, möter på wißa fattigare orter nära nog oöfwerwinnerliga hinder. Der man i allmänhet hittills med möda kunnat lära sig läsa innantill, Swensk stil och Catheche-sen utantill, der blir ett sådant språng alldeles för utomordentligt. Icke blott de föreskrifne läroämnena, äfwen fattigdomen och det halft nomadiska lefnadssättet (såsom t. ex. i en stor del Dahl-socknar, der under hela sommaren hela Hushållen flytta af och an emellan sine hemwist, sine fäbodeställen och skogs-logar) utgöra swåra hinder för efterlefnaden af det nu projecterade Lagförslaget. Jag will derföre icke yrka bestämmelsernas borttagande; men hwad jag tror wara alldeles nödwändigt, är, att Skol-styrelse och Församling lemnas rättighet att reglera, i detta afseende, efter sig företeende locala omständigheter, endast med den uttryckliga förbindelse, att småningom, steg för steg närma sig det föreskrifna målet. Endast på sådant sätt undginge man att stifta Lagar, som icke kunna efterlefwas, och som tillika medföra det onda, att allmänheten tillwänjes att förakta alla föreskrifter och Lagstadganden, derföre att det finnes något, som opåtaldt får öfwerträdas, emedan det befinnes owerkställbart, eller att det bestraffar för urgkilåtande af hwad som icke är görligt.

Det starka afbrott i det gamla, som meranämnde föreskrift skulle göra, komme säkert att hos den mindre tänkande delen, som utgör den stora maßan, wäcka mycket mißnöje wid werkställigheten, och måhända afwoghet mot sjelfwa saken, hwilket wore högst illa. Deremot är det att förmoda, att om man blott bestämdt stadgar, att Skolor skola finnas, men för öfrigt öfwerlemnar åt Skol-styrelsen de närmare detaillerne för uppnående af det önskade målet, många stötestenar skola undwikas.

"Jag anhåller att deßa anmärkningar tagas i öfwerwägande, och wid beslutets fattande behörigt afseende dem lemnas."

Häri instämde Anders Göransson, Eric Andersson och Spännar Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län.

7:o Af Ephraim Larsson från Elfsborgs Län:

"Jag anhåller att i Ståndets Protocoll få nedlägga min förklaring, att jag, såwäl af pligt emot dem som gifwit mig förtroendet att här representera deras intreßen, som af egen drift och böjelse önskar lisligt att Folkunderwisningen må kunna befrämjas och utspridas till alla claßer af Meborgare; äfwensom att jag för detta ändamål anser att inga bemödanden, allmänna eller enskildta, böra sparas. Men jag kan ej öfwertyga mig, att det sätt Utskotten föreslagit till att, så att säga, twinga fram Skol-inrättningar och lärdom är det rätta eller ens i wårt land och under folkets närwarande ställning och wilkor utförbart. Jag anser att på sätt detta Stånd wid sista Riksdag beslutade, ändamålet säkrast wanns derigenom, att Folkets håg och uppmärksamhet wäckes på saken, genom de offentliga myndigheternas oafbrutna och upplysta bemödanden; men att det städse

borde bero af menigheternes egna åtgärder och enskildes bemödanden samt wälgörenhet att tillwägabringa och organisera Skolorne. Jag ser i twänget ett ökadt skäl, att denna angelägenhet i framtiden omfattas med ingen eller ringa förkärlek af folket, och deremot af dem som makten ega, ledes och begagnas till deras, ofta ofosterländska och samhällswidriga ändamål. De obetydliga summor Utskotten föreslagit till Folk-Skol-Lärare i de talrika Församlingar, som icke hafwa råd sjelfwe bekosta sådane, synes mig wisa, att man endast asser rättigheten att kunna låta Regeringen twinga menigheterne till inrättandet af Skolor, som de sedan måste underhålla, utan att förmå det, och i mängden af orter, äro fasta Skolor alldeles omöjliga att begagna. Att på en så kort tid, som 5 år, anordna öfwerallt Folkskolor, i ett land, der ännu så få sådane finnas, kommer att förswåra möjligheten att erhålla goda Lärare, och de i hast bildade unge män, äro säkert icke passande att börja den stora reformen i Folkets underwisning.

Jag misskänner dock ej deras goda affigt som ifra för Folkskolor. Jag skulle sjelf anse den dag wara den lycklig-aste mitt Fosterland kunde skåda, då det egde en god Skola för hwarje lempligt District; men jag tror, att den dag säkrare randas, om utwecklingen får ske efter hand i mån af folkets förmåga, behof af Skolan, och tillgång på goda Lärare, än om man, för att winna målet, måste lemna det unga slägtet på en gång i omogna och möjligen omoraliska händer. Innan wi hafwa garantier för ordentliga Menighets-styrelser, innan wi öfwerallt wälje sjelfwe wårt Presterskap; innan detta Presterskap innerligare förenats med sina Församlingar, genom ett bättre lönesätt och en bättre ordnad werksamhet finner sig benäget att warmt omfatta

wåra barns bildning, innan under deras ledning pålitlige och skicklige Lärare kunna anskaffas; slutligen innan den Swenska ynglingen, äfwen af de obemärkte claßerne lefwer för ett större och ädlare mål, än att släpa fram åt sina Herror öfwerflödet, under de hårdaste försakelser, ifrån barnaåren till grafwen; anser jag att alla deßa Lagbestämmelser för Skolors anskaffande äro ändamålslöse eller till och med omöjlige att utföra. Jag afstyrker olltså bifall till detta Utlåtande och anser att Bonde-Ståndet endast borde förnya den skrifwelse, som Ståndet wid sista Rikedagen beslutade. Men om wi ock skulle erkänna hufwudgrunderne för Utskottets förslag, så synes mig detta dock icke böra oförändradt lempas på alla orter och församlingar. Wißa finnas, som sannerligen icke förmå bekosta en sådan Skola, som de föreslagne; andra åter äro så belägne, att en dylik Skola der skulle föga eller ingen nytta göra. Jag anser således för alldeles oundgängligt att en undersökning föregår för att utrona tillgångarne, behofwet och lempligheten. Om många Församlingar finnas, der förslaget kan werkställas oförändradt, så finnas dock många der deß werkställande skulle mötas af ganska betänkliga swårigheter; ty om bördor påläggas folket, som det icke förmår bära, då ärendamålet förfeladt, hellst om deß uppnående sökes så brådstörtadt som man nu will.

Stockholm den 6 Februari 1841."

Med Ephraim Larsson förenade sig Sven Isacsson från Calmar Län.

8:o Af Eric Norberg från Westerås Län:

"Då nu den i Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 128 afhandlade högwigtiga frågan om Folk-underwisningen skall till slutligt afgörande

förekomma, anser jag mig icke böra blott votera deröfwer, utan äfwen yttra några ord, emedan jag tyckt mig finna några erinringar nödwändiga wid det för öfrigt högst fortjenstfulla arbetet.

Den grund, hwarpå det hela hwilar, måste jag erkänna såsom rigtig; Lag måste föreskrifwa ett wißt mått af underwisning, som hwarje samhällsmedlem bör emottaga, ty att förutsätta, att föräldrar i allmänhet skola af egen drift bibringa sina barn en tillräcklig uppfostran, wore att förutsätta, det en sådan uppfostran redan finnes hos alla föräldrar; och detta är ty wärr icke förhållandet.

Det omdöme och det nit, som man förgäfwes söker hos alla enskilda föräldrar, måste då sökas hos större samlingar af föräldrar och Communernes sammanlagda omdöme och nit. Men äfwen derpå kan man mißräkna sig, om Communerne tagas för små; och man kan icke med säkerhet påräkna deßa egenskaper såsom regel (jag talar ej om undantag), förr än man kommer till Staten. Allmän Lag måste således bestämma, hwad hwarje deß medlem bör lära och weta.

Men en annan fråga är, om Staten och deß Lagstiftning kan uppgöra allmänt werkställbara Reglementen för ett helt Rike, som består af Provincer, himmelswidt olika hwarandra i Landets beskaffenhet, i befolkningens täthet, i idoghet och tillgångar. Utskotten hafwa oantänksamt och klarsynt, reserverat sig mot den tydning af sin mening, att de trott möjligen kunna utfinnas "stadganden, som öfwerallt måga finnas tillemplige," och Utskotten "föreställa sig, att å en och annan ort, serskilda hinder för tillempningen skola möta, som måste föranleda till undantag." Det åter-

står

stär att tillse, huruwida medel blifwit af Utskotten uttänkta, hwilka äro tillräcklige att betrygga werkställighet åt de allmänna grundsatserne, der deßa undantag måste ega rum. Utskotten hafwa wißerligen, med berömwärd försakelse af egna meningar, föreslagit åtskilliga ändringar och inskränkningar i sina först framställda reglementariska föreskrifter; men hwad de i premißerne och raisonnementet erkänt, synes mig icke alltid hafwa funnit sin wäg in i sjelfwa Lagförslaget. Sålunda torde Utskottens liberala raisonnement om Församlingarnes rätt att sjelfwe bestyra om sitt underwisningswerk icke stå rigtigt tillsammans med den owilkorliga föreskriften, att åtminstone en fast Skola måste anläggas i hwarje Församling, och det inom fem år. §. 2 är i synnerhet hård för små och skoglösa Församlingar. Om Statens mellankomst i något fall bör ega rum, så är det säkerligen wid Skolans första anläggning och Skole-rums anskaffande; men just denna kostnad måste, enligt förslaget, Församlingarnes innewånare sjelfwe underkasta sig i hela deß widd. Detta owilkorliga åläggande är så mycket mera betungande och obilligt, som just de fattigaste Församlingarne äro de, hwilkas befolkning är mest spridd på aflägsna, enstaka hemman, och der nyttan och ändamålsenligheten af en fast Skola således är minst, men kostnaden deremot blifwer störst, genom skyldigheten att anskaffa rum för flere Skolor, som måste uppstå bredwid den fasta. För de rikare, tätt byggda Församlingarne är åläggandet ofta obetydligt betungande, och just der finnas oftast förut Skoleinrättningar.

Jag medgifwer således principen och nödwändigheten af deß owilkorliga tillempning på alla ställen, der locala

förhållanden äro gynnande; men jag kan icke annat än yrka, det Staten måtte träda emellan just wid första anläggningen, och att en undersökning måtte föregå, så snart någon Församling anmäler oförmögenhet att ensam bekosta anläggningen. Utskottens första förslag war wälgrundadt i detta afseende, och det torde således wara nyttigast att återgå dit, dock med den skillnad, att Statens bidrag till Skolehusens anläggning icke lemnas under form af lån, utan af bidrag. Ingen Församling må dock göra anspråk på fullkomlig befrielse från kostnaden, blott på bidrag till de contanta kostnaderne, hwaremot inwånare böra förrätta det nödiga arbetet.

Hwad angår det utsatta minimum af lön, nemligen 16 tunnor spannmål, så är detta wißt icke i allmänhet för högt; men Församlingar finnas, der sammanskjutandet af en dylik lön werkligen skulle utgöra ett stort onus, nära nog en omöjlighet. Under sådane förhållandeu bör det bero af Församlingarne sjelfwa att med Läraren öfwerenskomma om lönens belopp. Häruti ligger ingen fara för sjelfwa principen, enär hwarje Församling bör owilkorligen wara förpligtad att answara, det deß Medlemmar erhålla tillfälle att förwärfwa det bestämda kunskapsmåttet, och då Lärarnes skicklighet i alla fall pröfwas af den bestämda Auctoriteten.

Med iakttagande af deßa förändringar tror jag oß kunna bifalla Betänkandet.

9:o. Af Olof Persson från Gefleborgs Län:

"Ehuru ingen lärer neka, att Swenska folket i allmänhet, i sednare tider, uti upplysning och bildning mera tillän aftagit, är det likwäl ett obestridligt factum, att brottens antal årligen betydligt stigit utöfwer det,] som kan anses

wara en följd af folkökningen. Huruwida bristande upplysning härtill warit en i mer eller mindre mon bidragande orsak, derom måste således tankarne wara och äro werkligen mycket delade. Ware härmed huru som helst, så torde i wår tid, saknaden af en ändamålsenlig allmän Författning angående folkbildningen icke böra undgå Lagstiftarens uppmärksamhet, ehuru, i anseende till redan inrättade Skolor och Folkunderwisnings-anstalter, en sådan Författning icke kan wara för alla orter af lika behof påkallad.

Då man nu går att slifta en Lag uti ifrågawarande ämne, som allt hittills warit nästan helt och hållet öfwerlemnadt åt folkets egna godtfinnande, så torde man för det första böra tillse, att till en början, de owilkorliga fordringarne af kunskaper icke göras alltför stora, hwars dryga, och för den redan hårdt beskattade allmogen ganska tryckande kostnader, jemte twånget att, som det nog allmänt torde komma att anses, wida utöfwer behofwet hålla barnen i Skola, otwifwelaktigt måste förorsaka mißbelåtenhet hos maßan af folket. Det är ganska lätt att i en författning föreskrifwa, att hwarje barn, så af man- som qwinkön, skall kunna skrifwa, räkna qvatuor species, ega Förswarlig färdighet uti Swenska språkets rättskrifning, känna Fäderneslandets Historia och Geografi, samt första grunderna i Naturläran och Kyrkosång, — men det torde deremot blifwa ganska swårt, ja ofta omöjligt, att werkställa en sådan föreskrift. Med kännedom af huru allas, både äldres och yngres arbetskrafter böra anwändas och ansträngas för att hafwa den torftigaste bergning, åtminstone i den ort jag har mig närmast bekant, är det lätt att föreställa sig hwad bifall en Författning skall komma att röna, som ålägger en hwar att inhemta kunskaper, hwilka, i anseende till arbete för nö-

dig utkomst, af de flesta måste glömmas så snart Skolgången är slutad. Jag will derföre icke motwerka, utan twärtom yrkar jag, det tillfällen måtte beredas att erälla kunskap uti alla förenämnde ämnen för en hwar, som det åstundar; men det är endast frihetsprincipen jag önskade äfwen i detta fall blefwe tillempad. Då wi i Swerige ega 1009 fasta eller stående Skolor, och deßutom 377 Församlingar hafwa Ambulatoriska Skolor, af hwilka en betydlig del de sednaste Trettio åren tillkommit, med tillsammans 1043 aflönade ständiga Lärare; så kan jag icke inse att Swenska Nationen gått så långt i förgätenheten af sin pligt i afseende på folkbildningen, att friheten i denna del bör kunna anses förwerkad. Som jag i allmänhet hatar twänget, hwilket sällan eller aldrig leder till dermed åsyftadt ändamål, så önskar jag att detsamma undwikes äfwen i frågan om folkbildningen. Tidens stigande fordringar skola säkert allt mer och mer förmå en hwar att inse behofwet af religiös, moralisk och intellectuel bildning, och de underwisnings-anstalter som erbjuda sig, således sjelfmant omfattas och begagnas med större framgång än, som genom twångsåtgärder någonsin kan åstadkommas.

Enligt deße, således antydde åsigter, kan jag icke i allo bifalla Höglofl. Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens afgifna förslag till Stadganden för folkunderwisningens befrämjande och de för samma ändamål tillstyrkta Stats-anslag.

Förutseende omöjligen, att, i de fleste Församlingar, underwisningen kan bestridas af en Lärare, likasom swårigheten för Församlingarne att aflöna flere Lärare med minst 16 tunnor spannmål hwardera, jemte bostäder, m. m., skulle jag önska att Skolorne indelades i twenne slag, på sätt re-

dan på åtskillige ställen är fallet, nemligen: uti Barn-skolor och Folk-skolor. I Barn-skolan meddelades underwisning uti att med lätthet läsa rent och wäl Swenska språket innantill, såwäl Latinsk som Swensk stil, samt uti Religionskunskap och Biblisk Historia. Som Lärare i deßa ämnen wore att tillgå inom de flesta, om icke alla, Församlingar, så kunde flere eller färre sådane Skolor, allt efter behof, inom hwarje Socken inrättas, till största beqwämlighet och utan serdeles kostnad. Uti hwarje församling skulle deßutom finnas minst en Folk-skola med en Lärare, hwarest alla barn, som genomgått Barn-skolan, kunde erhålla underwisning uti skrifwa och räkna, rättskrifning, Fäderneslandets Historia och Geografi, Naturlära och uti Kyrkosång. Deßa Skolor komme således att motswara de af Utskotten föreslagna fasta Skolorne; men hwarest ett betydligt större antal Barn- eller By-skolor inrättades, der de första kunskaperne, i de yngre åren, med största fördel och beqwämlighet inhämtades.

Genom en sådan fördelning af underwisningen, komme antalet af Skol-Lärare, med de kunskaper Utskotten föreskrifwit, att betydligt inskränkas, och då deße Lärare-befattningar kunde, på sätt Utskotten tillstyrkt, förenas med andra tjenster inom Församlingarne, så blefwe de föreslagne Lärare-Seminarierne obehöfliga, och de dertill projecterade medlen, 15,500 R:dr årligen, besparade.

Skulle Ståndet godkänna denna således uppgifna princip, att Folk-underwisnings-Skolorne indelas i twenne slag, och underwisning i hwardera uti olika ämnen meddelas, så blifwer det ganska lätt att, i öfwerensstämmelse dermed, omredigera de af Utskotten föreslagne Stadganden i ämnet; men om Ståndet antager Utskottens förslag, att lika qwalificerade Lärare skola anställas, och enahanda underwisning medde-

las uti de fasta och Ambulatoriska Skolorne, så föranlåtes jag, af redan anförde skäl, hufwudsakligast yrka följande modificationer och förändringar uti samma förslag, nemligen:

1:o att, uti de Församlingar, der, i anseende till folkmängd och andra locala förhållanden, en fast Skola blifwer otillräcklig för barna-underwisningen, inrättandet af en sådan Skola icke måtte, såsom 1 §. 2 mom. föreskrifwer, owilkorligen åligga Församlingarne, utan må, i sådane fall, endast Ambulatoriska Skolor inrättas, på det att alla, i afseende på tillfälle att erhålla underwisning, måtte blifwa lika lottade;

2:o att början af 2 §. erhåller följande lydelse: Der behofwet sådant fordrar, skall det åligga Församlingarne att uppbygga och underhålla nödiga Skolhus; i följd hwaraf etc. etc.;

3:o att Lärare-Seminarier icke måtte inrättas, såsom obehöflige i anseende till redan befintlige läro-anstalter; i följd hwaraf frågan om anslag för samma ändamål, jemwäl bör förfalla;

4:o att Skol-Lärare-lönerne böra afpaßas efter mer eller mindre trägen syßelsättning och andra omständigheter, och således bestämmas för hwarje Socken eller Skol-district serskildt, utan att Serton tunnor spannmål, bostad och bränsle samt foder för en ko, är tjenligt att såsom minimum utsätta. I anseende till redan med löner anställde Skol-Lärare och flerfaldige andra olika förhållanden, anser jag att Communerne sjelfwe böra i denna del höras; och

5:o angående det uti 6 §. föreslagna minimum af kunskaper, som måste inhemtas innan Skolan får lemnas, så åberopar jag hwad här ofwan blifwit anfördt; och tror det wara för mycket fordradt på en gång utöfwer det hittills

wanliga, så att werkställigheten kommer att möta alltför stora och många swårigheter, om den ens kan wara i allmänhet möjlig; hwarföre jag föranlåtes yrka, att, då föräldrar icke godwilligt hålla deras barn i Skola, twånget icke måtte sträckas längre än att barnen lära med lätthet läsa wäl och rent Swenska språket innantill, såwäl Latinsk som Swensk stil, samt Religions-kunskap och Biblisk Historia; likwäl så, att det skall wara Lärarens skyldighet att meddela underwisning i alla de uti förstnämnde paragraf uppräknade ämnen, åt alla de barn för hwilka sådant önskas.

Olof Lindbäck från Hallands samt Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län förenade sig med Olof Persson.

10:o Af Peter Petersson i Slätthult från Jönköpings Län:

"Jag förenade mig sist, dels med Anders Nilsson från Östergöthland, som önskade att Skol-Lärare-lönen nedsattes till åtta tunnor spannmål, dels med Peter Jönsson, som önskade, att Församlingarne icke genom något Rikets Ständers beslut bundos wid någon fastställd ziffra. Tillfället medgaf mig icke då, att närmare utreda, utan blott antyda min åsigt. Jag will derföre nu tydligare utweckla min mening. Med Peter Jönsson delar jag den öfwertygelsen fullkomligt, att det wore högst farligt, om wi ålade Församlingarne bördan af en wiß spannmåls-lön. Det skulle göra Läraren liknöjd. Han hade sitt bestämda, antingen han har 10 barn eller 100. Det wore då för honom en winst, ju färre barnen blefwo och ju mindre han bemödade sig. Läraren bör hafwa husrum, eldbrand, täppa och kofoder samt lön, dels i penningar och dels i spannmål. Men beloppet af lönen bör ställas så, att ju mer

flit han wisar, desto mer ökes inkomsten. Derföre bör ingen wiß lön af Ständerne fixeras såsom Lag, som förbinder Församlingarne; utan bör det bero af deßa sjelfwe, att på allmänna Sockenstämmor åtaga sig lönens reglering, med stadfästelse eller ändring af Landshöfdinge- och Biskops-Embetet, i fall Församlingen öfwer höfwan inskränker lönen. Det skulle gå mycket lättare, och lönerne blifwa mycket större, när Församlingarne friwilligt få uppgöra dem, än om det skall ske med twång och efter en gifwen regel.

Deremot delar jag Anders Nilssons tanka i så måtto, att jag anser Ständerne böra uttrycka sin opinion om hwad de anse, såsom medium af en ordinaire Skol-Lärare-lön i Församlingar, som ej äro alltför stora och ej alltför små, utan medelmåttiga. Detta anser jag böra utgöra åtta tunnor spannmål. Det må bero af Socknen, att, efter locala förhållanden, sedan antingen göra lönerne större eller mindre. Detta är blott en förslagswis uppgifwen norm, men intet bindande beslut.

Jag önskar dernäst, att Klockare- och Skolmästare-syßlorne sammanslås, der det låter sig göra. De höra naturligen tillsammans, och erfarenheten, åtminstone i min hemort, har wisat, att de ganska wäl låta förena sig. Derigenom kunna wilkoren blifwa dräglige och lönerne förmånliga.

Beträffande Skolhusbyggnad, beklagar jag, att Utskotten borttagit det stadgandet, att lön och understöd skulle kunna erhållas, och lagt allt på allmogen sjelf. Wi som skatta drygast till Staten, borde i en så wigtig angelägenhet också kunna påräkna lindring af Staten. Jag tror, att om Landshöfdinge-Embetet finge pröfwa behofwen, miß-bruk gerna kunde undwikas. Jag tror, att om Församlin-

gen wisade, att den hade åtagit sig, att ensam löna Läraren, utan biträde af Statsmedel, så borde hon få hjelp till Skolhusbyggnaden.

Likaledes wille jag föreslå, att stadgandet om fullgörande af byggnadsskyldigheten inom fem år borde utsträckas längre, än deßa fem år för de Socknar, som nyligen byggt eller äro i begrepp att bygga om sina Kyrkor. Det blir för kostsamt, att inom så korrt tid bygga både Kyrka och Skolhus på en gång.

Slutligen får jag hemställa, om icke kunskapsfordringarne, på isynnerhet de fattigares barn, äro för stora. Gerna må den, som will, låta lära barnen skrifwa, räkna, histori, o. s. w.; men det bör ej blifwa ett twång. Det wore bra hårdt, om fattige Torpare skulle taga kläderne af kroppen, för att barnen skulle få lära sig namnen på Sweriges Städer. De fattige Torparebarnen blifwa wißt inga Stats- eller Walmän, då de icke en gång hafwa utsigt att kunna få en hemmansdel. Underwisas de wäl i Religionen, så torde det wara tillfyllest. Af den öfriga kunskapen kunna de aldrig få ett gagn, motswarande de fattiga Föräldrarnes uppoffringar. Har ett barn utmärktare snillegåfwor, så lärer det sig på korrt tid, hwad andra lära sig på längre. Men har barnet ingen fallenhet, så bör det slippa med mindre. Fattigcaßan kan icke underhålla alla; och det kunde wäl hända, om den skulle betala för alla Torparebarnen, att mången Åbo finge sjelf sälja hemmanet och blifwa Torpare, för att kunna betala afgiften till Fattigcaßan. Jag mißkänner ingalunda det goda i Utskottens affigt; men Herrarne, som der sitta och tala om underwisningen och stora fordringar samt twångsmedel, weta wäl föga, hwad den fattige får lida, om han skul-

le sälja sista tröjan, för det att barnen, som sedan skickas ut att blifwa wallgoßar och barnflickor, skola lära Historia och Geografie. Det kan wara wallgoßen och barnflickan till föga nytta, om de weta, om Åmål ligger i Dahlsland eller Skåne, och om de weta, att CARL X:s Son hette CARL XI. Men det är icke Fadren likgiltigt, om han får behålla sin tröja eller ej. Herrarne i Utskotten må gerna tala granna saker om upplysning och bildning, och om nödwändigheten att inse sina pligter och uppfylla sin bestämmelse, och om Historia och Geografie, som medel dertill. Wi deremot böra tänka på hwad som är möjligt, att skona den fattige. Jag tänker, att mycket hederligt folk lefwat och dödt i Swerige, som lefwat sin werld rätt wäl igenom och uppfyllt sina pligter så bra, som många Herremän, utan att hwarken warit skrifkunnige eller läst Historia och Geografie. Och jag tänker det kan wäl gå an äfwenså hädanefter."

11:o Af Sven Jonsson från Jemtland:

"Ehuru jag förut, när frågan, rörande Folk-underwisningen och bildandet af Folk-skolor, förra gången i Ståndet behandlades, tog mig friheten wördsamt yttra mina åsigter uti ämnet, inträffar likwäl nu, sedan jag erhållit nogare kännedom af Stats- och Oeconomie-Utskottens Utlåtanden N:ris 5 och 128, det senare i anledning af de anmärkningar, hwarmed Riksens Ständer inkommit, att jag driftar mig ännu en gång möta samma Utlåtande med de anmärkningar och jemkningar, som efter min åsigt äro af behofwet högt påkallade, i afseende på de i detta wigtiga ämne gjorde förslag, innan deßa hinna till ett allmänt reglementariskt stadgande.

Jag kan till en början wid deßa mina nu framställde anmärkningar ej undgå att förnya, hwad jag i mitt förut afgifne anförande uttalat, isynnerhet med hänseende till de mest aflägsne och glest bebodda trakter, att deras spridda bygder på ej mindre än 8, 10 à 12 mils afstånd från Kyrkan, göra hwarje stående Skolhus-inrättning till en ren omöjlighet och nödwändigt påkallar den Ambulatoriska, såsom den enda rimliga uti sådana trakter. Såsom stöd för deßa mina anmärkningar åberopar jag locala förhållandet i min hemtrakt, och tror med fullkomlig tillförsigt, att jag härutinnan ej kan blifwa wederlagd. Men detta är ej ensamma hindret för en stående Skol-underwisning uti sådana trakter, som jag här ofwan nämnt. För att underkasta sig och sine barn den stränga Skolstadga Utskotten föreslagit, möta deßförutom andra wida swårare hinder att winna framgång härutinnan, i främsta rummet, innebyggarnes alltför stora och allmänt kända fattigdom. For att enligt det gifna förslaget, löna en Lärare, finnes bland innebyggarne i deßa trakter icke den ringaste tillgång, och för att åt wåra barn skaffa en efter förslaget moralisk bildning, måste Staten träda emellan; wåra utskylder äro stegrade till den höjd, att hwarje tillökning deri skall werka en ren oförmåga och göra denna anstallt fruktlos och om intet. Det blir icke för oß mojligt, att äfwen under de aldraringaste wilkor accordera med någon Lärare, så kär och nödwändig han för wåra barns bildning äfwen af oß anses. Och om detta förhållandet ej tages i betraktande, utan en twångslag skulle görgs gällande för wåra barns underwisning i de elementariska ämnen, som äro föreslagne, så skola wi, ifrån att hittills ansett oß för lycklige, såsom fäder, snart öfwergå till utgrmade och olycklige medborgare eller till offer för upp-

lysningen; jag will förbigå alla öfriga obehag som härutaf skulle wållas.

Hwad förslaget uti 4 §. 1 mom. af Betänkandet beträffar, kan jag icke gilla, när allmogen skall löna sina Lärare, så bör efter mina åsigter, icke den Lagstiftande magten bestämma lönerne, utan det må bero på Pastoratsboerne och wederbörande Skol-styrelse, att bestämma den efter Socknarnes storlek och folkmängd uti hwar sine Pastorat.

Jag wärderar högt och af upprigtigt hjerta det af Höglofl. Utskotten föreslagna Lärdomsmåttet, och jag erkänner äfwen wärdet af den del deraf, som för den qwinliga delen af wårt slägte är derwid bestämdt; men jag wågar föreställa mig att wid en Ambulatorisk Läro-inröttning (den enda rimliga och gagneliga i min hemort) det bestämda lärdomsmåttet skall inom den påräknade underwisningstiden blifwa för stort och swårt, om icke alldeles omöjligt att inhemta. Förslaget till qwinnans bildning tyckes åsyfta, att den genom utrustandet med detta högre lärdomsmått skall uppöfwas till wåra ledsagarinnor i lifwet, i jemnbredd med de dyra och tärande Lärarne. Utan att neka wigten af de många skäl, som tala för antagandet af det i 6:te §. föreskrifna minimum af kunskaper för hwarje allmogens barn, måste jag dock öppet förklara, att jag anser detta minimum, då derwid inga andra undantag göras, än för barn med bristande själsförmögenheter wara alltför stort, nemligen: uti att räkna — förswarlig färdighet i Swenska Språkets rättskrifning — kännedom om det allmännaste af Fäderneslandets Historia och Geografi — första grunderna af Naturläran — samt Kyrkosång, anser jag icke böra blifwa någon twångslag för den fattigare och mindre bemedlade Allmogens barn. För sådane barns underwisning tror jag,

att nu gällande Kyrkolags föreskrifter äro nära nog tillräcklige, nemligen att föräldrarne skola åläggas, att låta sina barn i deras Christendomsstycken wäl och fliteligen underwisas, samt lära känna wigten och nödwändigheten af Religionskunskaperne, som ock skrifwa. Och de föräldrar som hafwa räd och lägenhet, att påkosta sina barn ett högre lärdomsmätt af kunskap, dem må stå fritt, men icke något twång.

Barna-hemunderwisningen under föräldrarnes wård, när den med all sorgfällighet bewakas, tror jag hafwa företräde, för att inplanta Christendomen, som är och förblifwer den nödwändigaste kunskap för wårt uppwerande slägte. Till ytterligare stöd för deßa mina gjorda anmärkningar åberopar jag 6:te momentet uti Herr Doctor Björkmans wid Utlåtandet fogade reservation."

Tilläggande Sven Jonsson muntligen: att han, i afseende å skyldigheten att bygga och underhålla Skolhus, i allo instämde i den af Måns Månsson från Calmar Län emot Utlåtandet afgifna reservation.

12:o Af Nils Persson från Örebro Län:

"Då jag i Utskottet, så wäl före som efter återremißen, deltagit i öfwerläggningarne i förewarande sammansatte Stats- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 128, rörande allmänna stadganden till Folk-underwisningens befrämjande, anser jag mig pligtig redogöra för mina derwid uttalade omdömen. Jag har i denna wigtiga fråga yttrat mina åsigter sålunda, det jag wißerligen ansett Folk-underwisningen wara af behofwet påkallad, samt att inrättandet af Folk-Skolor, der sådant hittills warit åsidosatt, borde tillwägabringas, och hwartill jag ansett, att båda Statsmak-

terne borde, i första rummet, wara drif-fjädern: men jag hade äfwen trott, att det bordt öfwerlemnas åt Communerne, att sielfwe gå i Författning med deß ändamålsenliga organisation, så wäl med Skolhusens, efter locala förhållande, uppbyggande, som äfwen förskaffa sig sicklige Lärare, och med dem uppgöra om deras aflöning; och har jag äfwen hyst och ännu hyser det förtroende för Allmogen, ej mindre för den ort jag representerar, än äfwen öfrige orter af Riket, att icke något, i hwad det rörer Folkunderwisningen, skulle blifwa lemnadt åsido, sedan behörige anmaningar derwid kommit dem tillhanda. I deße mine uttalade åsigter har jag, under frågans behandling i Utskottet, stadnat i minoriteten. Widkommande dernäst det i 6 §. föreslagna minimum af kunskaper, så will det synas mig nästan ogörligt att, för hwart och ett barn, utan undantag, rätteligen kunna uppfatta, och det saledes wore, att lemna wapen i händerne för Pastors-Embetet, att godtyckligt behandla den enfaldiga Allmogen.

Beträffande åter de föreslagne Seminarier, så äro de, efter mitt förmenande, öfwerflödige, helst då, enligt nu gällande Författningar, en Klockare har sig ålagdt ett så widsträckt kunskapsmått, att det nära öfwerensstämmer med hwad i förewarande Utskotts-Betänkande finnes bestämdt för blifwande Skol-Lärare, och erfarenheten witsordar bäst, om brist på sicklige sökande wid inträffande Klockare-lägenheter uppstått. Deßutom har så betydlige anslag tid efter annan meddeldts åt Lärowerken, att tillfälle till bildandet för Skol-Lärare icke bör saknas, och detta wore nu endast att stifta en ny Tienstemanna-Corps, hwilken framdeles skulle komma att anses behöflig, men deras nu föreslagna aflöning otillräcklig.

I denna ömtåliga fråga will jag nu icke mycket yttra mig, sedan uti förewarande Betänkande 2:ne undantag hafwa influit, nemligen: 1:o Skulle å en eller annan ort serskilda hinder möta för tillempningen af de stadganden, som i nedanstående förslag finnas utsatte, i må deßa hinder pröfwas af wederbörande Embetsmyndigheter, som ega att efter desammas beskaffenhet medgifwa de undantag från de gifna föreskrifterne, som äro af omständigheterne påkallade; och 2:o angående minimum af kunskaper. — Skolande undantag från detta stadgande ej få ega rum, derest icke serdeles trög fattningsgåfwa eller bristande natur-anlag göra ett sådant undantag nödwändigt; och will det sålunda synas som alla betänkligheter för antagandet woro undanröjde. Men då deße undantag blott äro lemnade åt godtycket för wederbörande auctoriteter, kan jag icke frånträda min mening, nemligen: att med skyldighet för Communerne, att gå i Författning om inrättandet af Folkskolor för den uppwexande ungdomens moraliska bildning, det likwäl må öfwerlemnas åt hwarje Commun att, efter locala omständigheter, sjelfwe gå i Författning med deß ändamålsenliga organisation, ej mindre med Skolhusens uppbyggande och underhållande, än äfwen att anskaffa sig skicklige Lärare, och med dem uppgöra om deras aflöning. Widkommande dernäst de föreslagne Seminarier, så anser jag, på de skäl jag förut anfört, att desamma icke äro af behofwet, hwadan det dertill föreslagna anslag, 15,500 R:dr B:co, bör förswinna."

13:o Af Johannes Christoffersson från Kronobergs Län:

"Med erkännande af det goda syftemål, som de förenade Utskotten, i afseende på allmänna Folk-skolors bild-

ning och uppkomst, genom förewarande förslag framlagt, så kan jag likwäl icke med stillatigande godkänna alla de stadgan-den, som derutinnan äro bestämda, hwilka skulle, enligt mitt förmenande, för den hårdt skattlagda allmogen blifwa en både fremmande och, för kommande tider, tillika kännbar beskattning. Ehuru jag ingalunda betwiflar det goda uppsåt, som de förenade Utskotten härutinnan haft till syftemål, så är det likwäl icke gerna möjligt, att wid första uppkomsten af en ny Lag, så den genast så wäl ordnad, att alla finna sig dermed belåtne. Det har icke eller undfallit mig, att med uppmärksamhet öfwerskåda förslaget; och får jag jemwäl ytterligare framställa de anmärkningar, som jag förut ansett, och ännu anser af behofwet påkallade.

De uti 3:dje §. 1 momentet föreslagne Seminarierne, anser jag helt och hållet öfwerflödige, och som skäl dertill torde tillåtas mig att anföra: Man wet, att uti hwarje Stiftsstad finnes för närwarande en Apologist- eller högre Lärdoms-skola, hwarest hwem som helst, som förut inhemtat ett wißt kunskapsmått, eger rättighet till inträde; och 2:dra momentet i den åberopade §:n föreskrifwer, att den Elev, som egnar sig åt Folk-Lärare-befattningen, måste, innan han antages i ett Seminarium, ega samma kunskapsmått, som den Elev, hwilken eger rättighet till inträde uti en Apologist-skola; — hwarföre kan då icke en Folk-Lärare-Elev så gerna inträda uti en Apologist-skola, och der inhemta den erforderliga theoretiska wetenskapen, samt af en derwarande Lärare examineras, lika så wäl, som i ett Seminarium? Jag ser åtminstone icke något hinder derföre. En så kallad Folk-Skole-Lärare måste i alla fall nödwändigt wid någon Lankaster-skola ändå inhemta den praktiska

erfaren-

erfarenheten, innan han blir fullkomligt skicklig till Folk-Skole-Lärare. Således anser jag, för min del, icke behofwet af några Seminarier, om icke endast för att bilda ett större antal löntagare. Någon torde härwid måhända inwända, att i sådant fall skulle Folk-Skole-Lärare för behofwerne komma att saknas, — men jag tror det icke. Dagliga erfarenheten wisar ju, att i alla större samhällen finnes en ganska stor personal, bland hwilka många ega högre lärdom, än som fordras att wara Skol-Lärare, men i brist på lägenhet få uppoffra sin mesta och bästa tid, utan att erhålla någon ständig befattning, — finnes lön och lägenhet, så saknas aldrig sökande.

De af Utskotten föreslagne 50,000 R:dr, att årligen utgå till och med året efter nästpåföljande Riksdag, efter de grunder, som äro bestämda uti 4 §. 5 momentet, anser jag icke ändamålsenligt. Utskotten har föreslagit, att deßa medel skola anwändas till lön åt Skol-Lärare i de Församlingar, hwilka genom undersökning af Landshöfding och Biskop styrka sig wara så fattige, att Skol-Läraren af dem icke kan underhållas. Detta bidrag låter wißt något på papperet; men jag fruktar, att det hwarken är eller blir widare. Skall gunst och nåd bestämma hjelpen, så kommer den antingen sent eller aldrig. Deßutom hade Utskotten bordt utbyta ordet Biskop, emot ordet Consistorium, alldenstund samma Utskott redan under denna Riksdag tillstyrkt Biskops-Embetenas upphörande, så hade man också trott, att det icke står wäl tillsammans med hwad Utskottet förut tillstyrkt, om deße skola erhålla plats uti en nu stiftad Lag.

Skulle det ändtligen lyckas ett och annat samhälle, att af Statens medel erhålla mer eller mindre bidrag, så

will jag hemställa, hwad traßel och beswär detta skulle i räkenskaperne medföra, och deßutom alltid förutsätta en stor orättwisa, emedan alla samhällen i detta fall äro lika berättigade, alldenstund alla, hwar i sin mån, bidraga till Statens behof.

Är det Rikets Ständers allwar och werkliga mening, att med Statens medel biträda allmänheten och den mindre bemedlade claßen, till allmänna Folk-skolors uppkomst, så anser jag mest ändamålsenligt, att de af Utskotten tillstyrkte medel, antingen på en gång eller under loppet af fem år, öfwerlemnas till Läns-styrelserne, för att sedermera af deße utdelas till alla Pastorater och Socknar i Riket. Deße bidrag anser jag mest nödwändiga till Skolhus och derutinnan erforderlige inventarier; skola deßa inredas och ordnas till Wexel-underwisning, så uppgår icke allt detta till ringa kostnad; och då man wet, att denna utgift nära på en gång måste utgöras, så är det wäl gifwet, att den alltid blifwer mera kännbar; och skall detta ändamål winnas, så måste Staten dertill biträda; i annor händelse tror jag, att wäl ordnade Skol-inrättningar komma att på de fleste ställen saknas.

Att Rikets Ständer ordna och bestämma de reglor, som med Skol-inrättningarnes uppkomst och fördel kan blifwa förenad, anser jag för nödwändigt, så framt man skall wänta deß framtida bestånd. Men deremot, att i Lag bestämma Skole-Lärarnes lönewilkor, och derigenom åläggs Församlingar och Samhällen huru mycket de anses skyldige att till Skol-Läraren utgifwa, anser jag för en despotisk Lagstiftning. Det har alltid legat, och ligger ännu i Swenska Nationens lynne, att sielf beskatta sig; och denna rättighet har också alltid warit förwarad honom i Grundlagen,

och skulle man nu i detta fall göra en afwäg eller börja en förändring, så hade man också tagit ett steg, för att afhända sig sin Lagliga rätt. Der local-förhållanden göra ett betydligt hinder i för små Pastorat och glest bebodda Socknar, hwarest förening om en Skol-Lärare wore omöjlig, skulle allt den af Utskotten föreslagna lön blifwa ganska kännbar. Jag anser således både bäst och rättwisast, att allmogen, och de som deltoga uti skolkostnaderne, sjelfwe bestämma lönewilkoren med och åt sine Skol-Lärare.

Då denna fråga, wid föregående Betänkande, sist handlades, så framställde jag och yrkade, att wederlags-spannmålen, som på behaglig tid blifwit förlänt Presterskapet, skulle i första rummet anwändas till Folk-Skol-Lärare-lön; och detta anser jag har warit ganska rättwist, men Utskotten har derwid icke fästat något afseende å allmogen, som till större delen bidragit till Rikets högre och lägre Lärdoms-skolor, hwars barn och afkomma dem minst begagna, och alltför wäl och med full rätt måste ätnjuta denna Kronotionde till sina Skol-Lärare. Enligt den uppgift, som jag uti wederbörande Embetswerk erhållit, så uppgår den ständiga wederlags-spannmålen, i hela Riket till 4,774 tunnor 7/12:dels kappar, och den på behaglig tid förlänta spannmålen till 2,095 tunnor, af hwilken sistnämnde endast 964 tunnor sedan år 1812 till Kronan blifwit indragen, men all den öfriga spannmålen är ännu uti Presterskapets wäld. Sedan jag nu framställt denna fråga, så anser jag mig skyldig upplysa, att wederlads-spannmålen har af framlidne Hans Maj:t Konung GUSTAF I blifwit wilkorad Presterskapet, i stället för en del andeliga Gods, Landtgille kallad, hwilka Catholska Presterskapet under Påfwewäldet tillskansat sig. Förlänings-spannmålen, som Pre-

sterskapet på behaglig tid åtkommit, under föregifwande, att underhålla fri gästering, har genom Kongl. Resolutionen, utfärdad 1664, blifwit anbefalld att indragas sedan Gäst-gifwerierne inrättades, och denna frigästning för Presterskapet derigenom upphörde. Enligt Kongl. Brefwet den 7 October 1696 förklaras, att denna sistnämnde spannmål icke skulle hafwa namn af wederlag, utan blott förläning på behaglig tid, och stå under Kongl. Maj:ts disposition.

Jag har förut nämnt, att utom det gamla wederlaget, är ännu 1,131 tunnor af förläninings-spannmålen uti Presterskapets wåld; och man har äfwen under denna och föregående Riksdagar fått erfara, huru de framgent fortfara och påyrka, att få den behållen.

Det är emedlertid hårdt att se, det wåra bäst lottade medborgare söka att bibehålla en inkomst, som Staten, och icke dem, tillhörer, alldenstund icke något Pastorat lärer wara så dåligt, att det icke föder sin man — om ej öfwerflödigt, åtminstone ordentligt, under det att en annan medborgareclaß måste sucka under bördan af sina dryga utgifter; och hwad wore då billigare, än att denna omnämnde Kronotionde i stället anwändes till lön åt Lärarne wid de föreslagne allmänna Folk-skolorne.

Om de förenade Utskotten i sådant fall gått min önskan till mötes, och föreslagit, att den omnämnde spannmålen fått anwändas till lön åt Skol-Lärarne, som, enligt Utskottens förslag, måste utgöras af allmänheten sjelfwe, så hade jag, för min del, gerna medgifwit Rikets Ständers rättighet, att bestämma löne-wilkoren; men då sådant icke är händelsen, så anser jag rättwist, att de bestämma lönewilkoren, som skola dem utgöra."

Tilläggande Johannes Christoffersson muntligen: det han, i afseende å Skolbyggnad och underhåll af Skolhus, instämde i Måns Månssons reservation, samt att han hyste farhåga wid att bifalla det af Utskottet för barnen föreslagna minimum af kunskaper, enär det syntes honom obilligt, att ålägga de fattige sådant, såsom en owilkorlig skyldighet, helst detsamma, åtminstone för dem af qwinnokönet, wore till stor del öfwerflöigt; och i synnerhet ansåg han förslaget, att förpligta hwarie barn att lära sig förswarlig rättskrifning af Swenska språket, innefatta en orimlighet, då sådant wida öfwerstege den kunskapsgrad, som funnes hos ganska många inom de så kallade bildade samhälls-claßerne och Nationens Representanter. Förbehållande sig Johannes Christoffersson deßutom, att i nästa Plenum få, med anledning af förewarande ämne, wäcka serskild motion om en wiß del af den så kallade förlänings-spannmålens anwändande till Folk-underwisningen.

14:o Af Sone Persson från Malmöhus Län:

"Ingenting högre, ädlare och bättre, kan för det allmänna påtänkas än folkets upplysning, bildning och förbättring, som lyckligtwis i senare tider gjort betydliga framsteg, men det lärer wäl af ingen bestridas, att ju icke detta stora och wigtiga ändamål behöfwer uppmuntran och understöd, som nu från Statens sida är widtagen. De sammansatta Höglofl. Utskotten hofwa också med mycken omtanka, omsorgsfullt behandlat detta ämne och utarbetat ett ganska sakrikt Betänkande; men mången god sak samt ändamålet med densamma förfelas ofta då den öfwerdrifwes, och så anser jag äfwen detta förslag i wiße delar wara. Jag skulle önska, att Församlingarne i allmänhet fingo mera fria händer, än som Utskotten föreslagit i afseende på

Skol-inrättningarnes ordnande samt Lärares antagande och deras aflöning; synnerligast som frågan i det stora hela, mest rörer wårt Stånd, och will jag derföre äfwen hoppas att Med-Ständen, wid frågans föredragning, något rätta sig efter wåra önskningar och beslut härutinnnan. Den föreslagna summan till underhåll af Lärare wid Seminarierne och de serskildt utförde Stipendie-summorne till de nya Lärarne, tror jag ganska wäl kunde Staten besparas såsom öfwerflödige. Häremot kan wäl inwändas, att deße summor äro så knappt tilltagne, att derpå ej borde göras afseende, men det wanliga är gerna så, att sedan tienstepersonalen är antagen, så kommer anslagssummorna dertill tid efter annan nog att förökas. Detta nya onus borde således ej ifrågakomma, helst som ingen brist bör kunna komma i fråga på antaglige och duglige Skol-Lärare, med de underwisningsanstalter wi ega; och då man något närmare tager i betraktande Skol-Lärarekallet, samt den dermed förenade trägna och tråkiga tienstgöring, föreställer jag mig, att de åsyftade yngre Lärarne woro i detta afseende mindre paßande, då en sådan stadga sombertill erfordras, gerna ej kan hos ynglingen påräknas.

Sedan har jag hufwudsakligen fästat min uppmärksambet på det i Betänkandet bestämda minimi-belopp af kunskaper, som Skolungdomen måste hafwa fullständighet uti, innan den får lemna Skolan och utan afseende eller åtskillnad på man- eller qwinkön, rika eller fattiga; detta alltför öfwerdrifna stadgandet, kan jag för ingen del godkänna. Att wi i afseende till upplysningen skola åtaga oß en twångslag, som aldrig blir eller kan efterlefwas, samt åstadkommer i allmänhet ett stort mißnöje är oklokt. Minimi-beloppet af kunskaper föreslår jag icke bör wara öfwerdrifnare, än att barnen wäl lära känna Re-

ligionen och sin Christendom samt redigt läsa i bok, Swenskt och Latinskt tryck, det öfriga bör få bero på barnens föräldrar, eller de som äro i deras ställe att bestämma, då anlag och fallenhet hos barnen alltid utgör ett pröfningsämne, samt tillgångarne å andra sidan, och genom detta friwilliga och otwungna förhållandet skola stora olägenheter undwikas, som i motsatt fall inträffa, om det widsträckta lärosättet antoges. Exempel wisa sig på flere ställen, der Kyrkoherden icke står i serdeles godt förhållande med sine åhörare i anseende till sine widt utsträckte rättigheters utfående, som i många delar äro så obestämde, och huru skulle icke detta obehagliga mißförhållande tilltaga, om denna mannen egde den rättigheten, att enligt föreskrift, att strängt utkräfwa å sine åhörares barn fullständig färdighet i alla de kunskapsmått som förslaget bestämmer.

Beträffande det Creditivet af 50,000 Riksdaler som årligen skulle utgå till året efter nästa Riksdag; har Utskotten föreslagit, att behofwet af understöd till Skol-Lärarnes aflöning, skulle utgöra fördelningsgrunden af förutnämnde summa. Denna fördelningsgrund tror jag mera rättwist kunde föreslås. Då denna anslagssumma egentligen är tillstyrkt för Folk-upplysningen och deß förbättring i hela Riket, så skulle jag tro att ingen rättwisare fördelning af deßa medel kunde existera, än efter folkmängden, fördelningen skedde Socknewis, då man wet att inom hwarje Församling en stor del fattige innewånare finnas, som ej af egna tillgångar förmå bestrida Skol-underwisningen för sine barn, så borde det i främsta rummet anslagssumman härtill anwändas, som af Styrelsen wid hwarje Skol-inrättning förwaltades jemte de öfrige små inkomsterne, hwaraf bildades en Caßa, som af Församlingen wore att tillgå för

upplysning i Christendomen för de mindre bemedlade barnen samt till andra wälgörenhets-anstalter inom Skolinrättningen.

Jag har nu i korthet tillkännagifwit mine tankar om de förändringar som jag anser nödwändige; och som jag redan erfarit, att en stor del inom Ståndet önska förändring och förbättring i förewarande Betänkande, så önskar jag af allt hjerta, att wåra förhoppningar, om ett ändamålsenligare ordnande, wid Folk-skolors bildande icke må alldeles förbises, så att wåra förhoppningar i denna wigtiga fråga blifwa frugtlöse.

Hwad Skolhusbyggnaderne och deß underhåll beträffa, förenar jag mig med Brodren Måns Månssons afgifne reservation.

15:o Af Per Sahlström från Stockholms Län:

"Den utomordentligt stora wigt och inflytelse, som närwarande ämne bör ega, serdeles för wårt Stånd, gör att äfwen jag går att deröfwer yttra min tanka, samt får, i sådant afseende, wördsamt anföra:

De ihärdige bemödanden Ståndet, sedan längre tid tillbaka och wid flera Riksdagar, gjort för tillwägabringande af en utwidgad och allmän Folk-underwisning, hafwa icke blifwit obemärkta. Att desamma icke lyckats att winna hwarken Regeringens eller Med-Ståndens bifall, har warit beklagadt af alla dem, som intreßera sig för menskligheten stora sak, och detta ju mer deßa menniskowänner haft tillfälle bemärka den allt djupare moraliska försämring hos de arbetande claßerne, hwilken af denna liknöjdhet warit en oundwiklig följd.

Sedan numera, genom tidsandans och händelsernas sammanträffande werkningar, det blifwit satt utom allt

twifwel, dels att Landsbygdens innewånare icke längre kunna eller böra åtnöja sig med de otillräckliga bildnings-anstalter, som förefinnas, och hwaraf en del äro tillkomne utan minsta medwerkan eller bidrag å Statens sida, och en annan del beräknad för Städernes skull, fastän Lärarne i de sistnämnda, åtminstone till större delen, af jordbrukets bidrag underhållas, dels att Staten, om den såsom sådan skall widare kunna anses, ej kan undgå att werksamt ingripa i denna angelägenhet; så har detta, jemte flera förhållanden, omsider — jag säger detta med full öfwertygelse — framtwingat ett resultat, hwars utweckling det under pröfning warande Betänkandet innefattar. Då man härwid bör göra fullständig rättwisa åt de förenade Utskotten, för det fosterländska nit, den öppenhet och de upplysta åsigter, hwilka gemensamt behöft anlitas, för att genomtränga ämnet, och deraf formera ett helt och fullständigt förslag af den halt, som det närwarande, samt Ståndet redan förut worit i tillfälle, att om deß detailler sig yttra, så wore, efter mitt förmenande, bäst att detsamma, med ganska få erinringar, bifalla.

Som skäl för detta tillstyrkande, och för att icke blifwa mißförstådd om anledningarne dertill, anser jag mig böra, äfwen i egenskap af motionär i ämnet, wördsamt anföra: 1:o att om detta Stånd, hwilket frågan närmast rörer, nu skulle, med hwad jag kallar sträng hand, widröra Betänkandet, eller lösrycka deß serskilda delar, skulle deraf de följder kunna uppstå, dels att Med-Stånden, hwilka, efter hwad jag tror mig känna, afwakta wårt beslut i ämnet, äfwen tro sig berättigade att behandla detsamma på ett sätt, hwarigenom deß goda systemål, i ett eller flera afseenden, möjligen kunde gå förloradt; dels att en dy-

lik strängare behandling skulle af upplysningens sanna wänner tydas såsom någon detta Stånds motwilja eller oförmåga att rätt uppfatta betydelsen och följderna af en rätt ordnad folkbildning; hwilken förutsättning, såsom werkligen saknande all grund, man bör wara angelägen att förekomma; 2:o att något hinder eller uppskof med de åtgärders widtagande, hwilka erfordras för Folk-underwisningens allmännare införande, så mycket mindre bör å wår sida ifrågakomma, som sådant skulle högst menligt inwerka på alla deras moraliska och oeconomiska förhållanden, hwilka med wårt talrika Stånd stå i den närmaste beröring, samt deßutom fördröja den af oß alla så lifligt efterlängtade tid, då upplysning och fosterlandskänsla, lika utbredd och tillgänglig i palatset som i kojan, skall sätta Sweriges fria söner i stånd både att inse hwad som är nyttigt och hedrande, hwad som länder till egen och allmän förkofran, som äfwen att med kraft skydda och upprätthålla det Land, hwarwid Naturen fästat dem med så oupplösliga förbindelser, den jord, som skall skänka deras och wårt stoft en af slaffinnet icke wanhelgad eller störd hwila, och hwarest wåra efterkommande skola finna sig lyckliga i skyddet af de institutioner, wi kunnat bidraga att förbättra, eller i ordning bringa. Jag anhåller att mine ärade Medbröder förlåta, om jag synes swäfwa något utom ämnet, men jag kan härwid icke underlåta nämna den af ålder erkända sanning, att i de länder, hwarest okunnighet och mörker i förståndet är rådande, har detta förhållande till en hufwudsaklig del härflutit från despotismens, aristocratiens eller hierarkiens — ofta nog förenade — men alltid omißkänneliga affigter och bemödanden att hålla folken i en för dem såsom helsosam ansedd lydnad, att pålasta dem med

pålagor, likſom med ſammwetstwång, och på detta ſätt af-hålla dem från all inblandning och medwerkan till inför-rande af en ſakernas bättre ordning. Om ock denna mål-ning icke kan tillempas på Swerige, hwars innewånare lyckligtwis redan undanwuxit ett dylikt politiſkt förmynder-ſkap, så ſtår dock faſt, att wi ännu befinna oß under ett ſådant af moraliſk och oeconomiſk natur, nemligen i förra afſeendet, så länge det fortfarande är någon Klerk eller Lekman, öfwerlåtet att beſtämma, huruwida och till hwad grad det må wara en individ medgifwet att förwärfwa kunſkaper; och i det ſednare, så länge den oeconomiſka Lag-ſtiftningen uteſlutande befinner ſig i Regeringens hand. Då nu ſtatsſkicket befinnes wara ſådant, att den ſednare olä-genheten icke för närwarande kan widröras, ſynes det så mycket angelägnare att afhjelpa den förra genom det me-del Betänkandet anwiſar, nemligen att Swenſka menighe-ten, genom en allmännare utbredd Folk-underwiſning och medborglig bildning, danas för deß rätta beſtämmelſe ſamt befrias från det ſlags ſkråwälde detſamma uti intellectuelt afſeende warit underkaſtadt, och hwilket så betydligen hin-drat den rätta utwecklingen af deß anlag, deß ſjäls- och kroppsförmögenheter. Det torde måhända wara nödigt, att härwid reſervera mig emot en möjlig miſstydning, hwil-ken jag dock blott från den "mycket goda" ſidan kan befa-ra, nemligen, ſom skulle jag kunna åſyfta något ſjelfswäld och frigörelſe från de band gudomlig och werldslig Lag ålägga. Sådant kan dock ingalunda wara min mening. Jag tror, i korthet ſagdt, att ingen är en rättſkaffens med-borgare, ſom icke tillika är ſannt chriſtligt ſinnad; och att då en uppljſt och förſtändig menniſka blott af känſla och öfwertygelſe manas till handling, fördragſamhet eller

lydnad, utgöra, hos den oupplyste eller rent af okunnige, bewekelsegrunderne endast twång eller fruktan, hwarigenom han oftare mißledes och förirrar sig å brottens bana. Jag tager mig friheten hemställa, hwilkendera claßen mest gagnar Staten, och af hwilken man mest har att hoppas eller befara? Jag anser härwid äfwen nödigt att till beswarande upptaga en anmärkning, den man ibland får höra upprepas, dock icke så ofta eller med så bög stämma som förr, nemligen, att en allmännare upplysning skulle för Swenska allmogen wara obehöflig, till och med farlig genom den halfbildning, som deraf blefwe en följd. För min del wågar jag tro, att den trängtan efter ett större kunskapsmått, den innerliga åtrån efter ett klart och renadt begrepp, som Skaparen i hwarje förnuftig menniskas skäl nedlagt, är af den högre och andliga natur, att hwarje påfund eller afsigt att desamma undertrycka, werkligen förtjenade medömkan, till och med löje, om saken i sig sjelf icke wore af så allwarlig art. Hwad blefwe wäl menniskan, deß werksamhet, deß bemödanden och målet för hennes bestämmelse, om hon icke genom förnuftets odlande samt tankans utweckling kunde höja sig till ett rätt medwetande af sin ställning, sin kallelse och sitt hopp? Någon falsk, eller så kallad half-bildning, kan jag icke erkänna; ty antingen wet en person hwad han rätteligen bör göra eller underlåta, eller wet han det icke; det sednare förhållandet bör då få sitt rätta namn; okunnighet och oförstånd. Hwad fara upplysningen i öfrigt skulle medföra, kan jag icke inse, om icke den, att en större del af Nationen kunde undandragas det beroende, hwari den swäfwat, de tyngder den burit och det förtryck, hwari måhända ännu någon skulle önska den bibehållen. Den enda olägenhet jag för närwarande fall kan förutse, är den olikhet och måhän-